

Peyzaj

MİMARLIĞI

ÖZEL SAYI • 1998 TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI YAYINIDIR

PEYZAJ

MİMARLARI

ODASI
TMMOB

Kime güven
duyacağınızı
biliyorsunuz...

Mommersteeg

ANKARA : Kuloğlu Sokak 10/10 06680 Çankaya • Tel: (90.312) 468 10 65 • Fax: (90.312) 468 69 94

İSTANBUL : Tel: (90.212) 659 31 93

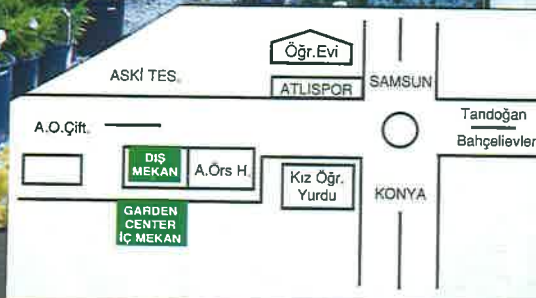
**FLOTEKS
PLASTİK
OYUN
GURUPLARI**

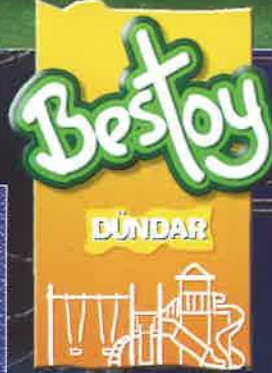
tuncaç
Çiçekçilik, Peyzaj

MERKEZ (İÇ MEKAN) Şenyuva Mah. Misket Sok. No.23 Beştepe/ANKARA
Tel: (0312) 222 04 49 - 213 92 31 Fax: (0312) 222 64 14

- İÇ MEKAN SÜS BİTKİLERİ ÜRETİM TOPTAN / PERAKENDE PAZARLAMA, DEKORASYON
- DIŞ MEKAN SÜS BİTKİLERİ ÜRETİM, TOP./PER. PAZARLAMA
- ÇİM TAŞI, BORDÜR, RÖLYEF VB. TAŞ PEYZAJ MALZEMELERİ SATIŞ VE UYGULAMA
- BAHÇE TANZİMİ, ÇİM ALAN TESİSİ
- KOMPLE PEYZAJ PROJELENDİRME/UYGULAMA HİZMETLERİ
- KURU ÇİÇEK VE KURU ÇİÇEK DÜZENLEMESİ (TOP./PER.)
- YAPAY ÇİÇEK VE YAPAY ÇİÇEK DEKORASYONU (TOP./PER.)
- ÇİM TOHUMU, BİTKİ BESİN/BAKIM MALZEMELERİ (TOP./PER.)
- ÇÖMLEK PLASTİK, SERAMİK, AHŞAP, BETON SAKSI TOP./PER.
- ÇİM KESME MAKİNALARI, BAHÇE BAKIM MALZEMELERİ PAZ.
- İÇ MEKAN BİTKİ KİRALAMA, YILLIK BAKIM HİZMETLERİ
- FLOTEKS SAKSI VE OYUN GURUBU ANKARA BÖLGE BAYİLİĞİ
- FLOTEKS PLASTİK SAKSI VE DEKORATİF SÜTUNLAR Estetik, hafif, mermer görümlü, uv ışınlarına dayanıklı değişik renk ve ebadlarda otel, lokanta, teras, işyeri düzenlemelerinde, büyük ebadlarda dayanıklı saksılar
- FLOTEKS PLASTİK SALINCAK, OYUN GURUPLARI VE PARKLARI Çocukları sert ve zarar verici metal aksamardan, düşmelerden koruyacak şekilde değişik renk, ebat ve dizaynlarda TSE belgeli avrupa kalitesinde yerli üretim

ÇOCUKLARIMIZA SEVGİYLE

Tüm çabamız, çocuklarımıza mutlu olabilecekleri, güvenle oynayabilecekleri mekanlar sunmak.

Çünkü onlar bizim için çok önemli

Ürettiğimiz tüm oyun elemanları TSEK BELGELİ, ve bu ürünlerle oynayan çocuklar, üretim hatasından kaynaklanan kazalara karşı 360.000 \$ ile 750.000 \$ arasında sigortalı.

Faaliyet Alanlarımız

- * Çocuk Oyun Elemanları
- * Park Elemanları
- * Çevre Elemanları, Otobüs Durakları, Banklar, Pergolalar, Çöp Kovaları
- * Peyzaj Projeleri, Çimlendirme, Bitkilendirme
- * Yüzme ve Süs Havuzları
- * Sualtı Aydınlatması * İnşaat ve Tadilat İşleri
- * Proje, Mühendislik ve Müşavirlik Hizmetleri
- * Plastik Rotasyon Sistemiyle İhtiyaca göre ÖZEL ÜRETİM

DÜNDAR

DÜNDAR ÇEVRE TASARIM UYGULAMA SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

Bostancı Cad. No: 49 06320

Çiğiltepe - ANKARA

Tel : 0.312. 353 83 75 (14 Hat pbx)

Fax : 0.312. 348 93 79

Adımız değişti,

ÇİMTEKNİK TOHUMCULUK, ZİRAAT, SAN.VE TİC. LTD. ŞTİ.

Adresimiz deęiřti,

Çetin Emeç Bulvarı 8.Cadde No: 14/6 A.Öveçler 06460 Ankara

Telefonlarımız değişti,

Tel: 0.312.479 79 02 - 479 79 03 Faks: 0.312.479 29 46

Biz deęiřmedik !

Ali ULUSOY
Genel Müdür

Metin KABALATI
Genel Müdür Yardımcısı

Tuğrul HOCAOĞLU
Genel Müdür Yardımcısı
Y.Peyzaj Mimarı

Ayfer KUVANLIK
Üretim ve Araştırma Müdürü
Ziraat Mühendisi

Mustafa SAKAOĞLU

Yeni Yılınızı Kutlar, Sağlık, Mutluluk ve Başarılar dileriz.

hızlı, ucuz, kalıcı

Dokunduğumuz yerde ot bitiyor!

FRISOL®: Doğa ile uyumlu özel bir bitkilendirme yöntemi.

FRISOL® doğal olarak canlı bir bitki örtüsü oluşamayan yerlerde, bitkisel toprak bulunmayan ham zeminlerde ve bitki örtüsü tahrip olmuş sorunlu alanlarda kolay, hızlı, ucuz, güçlü ve kalıcı bir bitkilendirme için geliştirilmiş bir yöntemdir.

FRISOL SİSTEMİNİN UYGULAMA ALANLARI

Su ve rüzgâr erozyonu ile mücadelede,
Çayır ve mer'a alanlarının ıslah ve tesisinde,

Baraj ve nehir kenarları, yağmur ve sel suyu tutma havzalarında,
Yol şev ve refüjlerinde,

Kömür ve maden ocaklarındaki açık ocaklar ve çukurlarda,

Endüstriyel atık ve kentsel çöp alanlarında,

İçme suyu havzalarının bitkilendirilmesinde,

Oyun ve spor alanlarında, park ve bahçelerde.

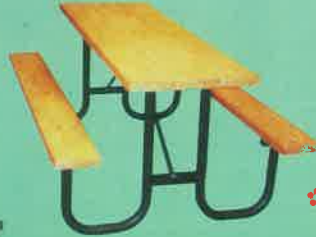

Doktaş Doğa Koruma Teknikleri San. ve Tic. A.Ş.

Merkez Ofis
İran Cad. 39/4 G.O.P. 06700 / Ankara
Tel : +90 (312)468 40 91 (Pbx)
Fax : +90 (312)427 86 93

PARK TASARIM PEYZAJ PLANLAMA İNŞAAT TAAHHÜT TİCARET LTD. ŞTİ.

✧ Kent Mobilyaları tasarım ve üretimi

✧ Çocuk oyun sistemleri

✧ Aydınlatma elemanları

✧ Peyzaj proje hizmetleri

✧ Bitkisel ve yapısal park uygulamaları

✧ İthal sertifikalı çim tohumu

✧ Açık hava kondisyon alanı (Fitness Center)
tasarım ve uygulamaları

✧ İç mekan büro tipi çöp elemanları

✧ İhtiyaçlarınıza göre yeni tasarımlar geliştirilebileceği
gibi özgün tasarımlarınız üretilir.

Bülten Sokak 12/11 Kavaklıdere-ANKARA Tel: (0312) 466 30 37-38 Fax: (0312) 466 30 38

B.F.S.

BULUŞ FİSKİYE SİSTEMLERİ

••• Su küreleri ve Yarım küreleri komple paslanmaz çelik ve bronz malzemelerden imal edilmiştir. Düzenli aralıklarla yerleştirilmiş nozullar ile sistem çalışmazken de dekoratif bir görüntü sunarlar. Dinlerken dinlendiren bir sese sahiptirler. Otomatik renk değişim sistemli aydınlatma ile değişik renkli görüntüler elde edilmektedir.

••• Denizlerde, göllerde, limanlarda, büyük ve derin havuzlarda uygulanabilen portatif yüzen sistem, ışık oyunları ile izleyenlere olağanüstü görüntüler sunmaktadır. Portatif yüzen fiskiye sistemlerinde su altı pompaları, spotlar, filtre ve tertibatı, nozullar komple dubalar ile birlikte su yüzeyinde kalmaktadır. Sistem ile kıyı arasında kablo ve muhafazası bulunmaktadır. Fiskiye sistemi, ağırlıklar ile su altında tesbit edilmektedir.

DEKORATİF İÇ MEKAN FİSKİYELERİ
SU KÜRELERİ
PORTATİF YÜZEN FİSKİYE SİSTEMLERİ
MÜZİK KONTROLLÜ DANSLI FİSKİYE SİSTEMLERİ
RENK DEĞİŞİMLİ FİSKİYE SİSTEMLERİ

••• Müziğe uygun su ve ışık oyunları • Mikroişlemcili kontrol sistemi Özel su altı pompaları ve spotları • Komple paslanmaz konstrüksiyon, 4 oyun, çok sayıda değişik figürler • Komple portatif, Kolay işletme

••• DEKORATİF İÇ MEKAN FİSKİYELERİ:
Su altı pompası (Üç adet 12 volt 50 watt) • Su altı spotu (sarı, kırmızı, mor) • Paslanmaz çelik konstrüksiyon • Kaliteli yapma çiçekler

BULUŞ MAKİNA SANAYİİ

İNŞAAT İMALAT TİC. LTD. ŞTİ.

BULUŞ FİSKİYE SİSTEMLERİ

Keresteciler Sanayi Sitesi C Blok No:10 Macunköy/ANKARA

Tel: (0.312) 354 66 72 - Faks: 385 24 28

Çim Tohumları ve Peyzaj Çalışmalarında Tartışmasız Tek İsim...

İthal çim tohumlarımız
Peyzaj proje, uygulama ve
bakım çalışmalarımızla
size sizin kadar özel
mekanlar yaratıyoruz.
Bizi arayınız.
Uzman kadromuzla
Türkiye'nin dört bir
yanında hizmetinizdeyiz.

BETA

ZİRAAT VE TİCARET A.Ş.

Mithatpaşa Caddesi No : 19 / 7 (06420) Kızılay - ANKARA
Tel: 0.312. 435 47 48 (6 Hat) • Fax: 0.312. 435 32 11

DOĞA DOSTU GÜBSAN (Yanmış, Elenmiş, Tabii Gübre)

Gübrelerimiz:

- ✓ *Saf katışıksızdır.*
- ✓ *Yanmış elenmiş tabiidir.*
- ✓ *Doğal şartlarda en az 12 ay bekletilmiştir.*
- ✓ *Adrese teslimat yapılır.*

m³ fiyatı 2.500.000. TL.

Türkiye'nin her yerine sevkiyat yapılır.
Ayrıca nakliye ücreti alınır.

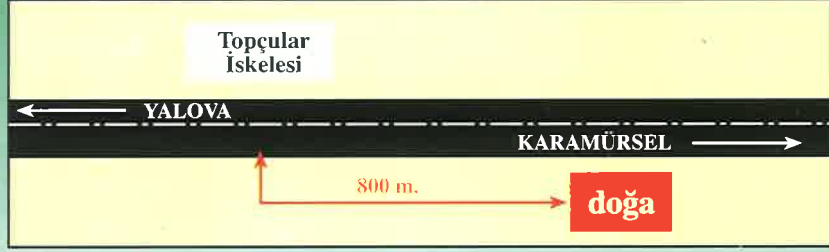

**Doğa dostu gübsan gübre
12 ay hizmetinizdedir.**

İletişim Adresimiz: _____

Karapürçek 33. Sokak No: 292 KOÇOĞULLARI H. GAZİ-ALTINDAĞ
Tel: (0.312) 375 08 97 - 376 42 98 ◆ Fax: (0.312) 375 72 08 ◆ ANKARA

Amacımız daha temiz, daha yeşil bir Dünya

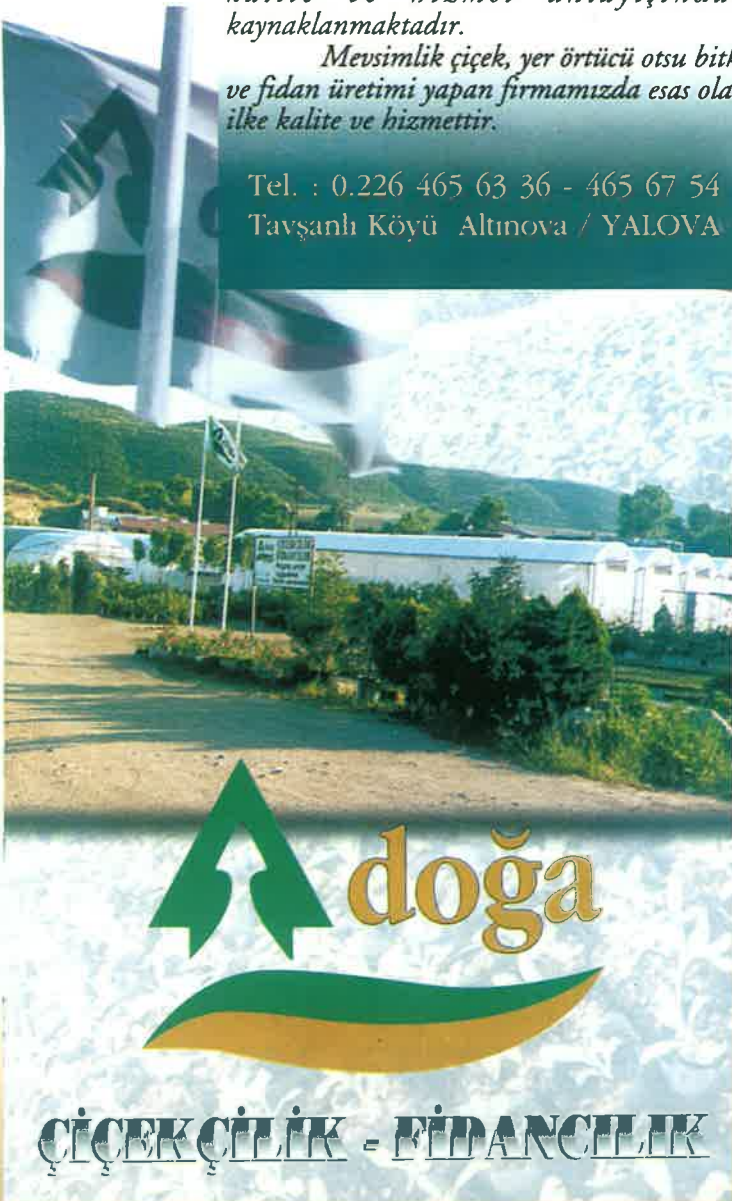
doğa ÇİÇEKÇİLİK
FİDANCILIK

S. Selâmi DOĞANCI

01.03.1992 tarihinde kurulan Doğa Çiçekçilik - Fidancılık, çiçek ve fidan üretiminde gerçekleştirdiği kalite ile yörenin çiçekçilik sektöründe sayılı çiçekçilik ve fidancılık kuruluşlarından biri olmuştur. Firmamızın kısa sürede gelişmesi ürünlerindeki kalite ve hizmet anlayışından kaynaklanmaktadır.

Mevsimlik çiçek, yer örtücü otsu bitki ve fidan üretimi yapan firmamızda esas olan ilke kalite ve hizmettir.

Tel. : 0.226 465 63 36 - 465 67 54
Tavşanlı Köyü Altınova / YALOVA

doğa

ÇİÇEKÇİLİK - FİDANCILIK

Palaplast® (İTHAL)

TARIM VE PEYZAJ SULAMA EKİPMANLARI

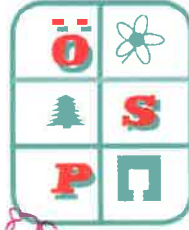
- * MİNİ SPRİNG ÇEŞİTLERİ VE EKLEME PARÇALARI,
- * YAĞMURLAMA BAŞLIKLARI (PALAPLAST, VYR, SERANA)
- * POP-UP ÇEŞİTLERİ (PALAPLAST, HUNTER, NELSON, VYR, K-RAIN BIRD, ROLAND)
- * ÇİN FİSKİYELERİ (AÇI AYARLI, AÇI AYARSIZ, ÇİFT MEMELİ)
- * MERKEZİ KONTROL ÜNİTELERİ VE SELENOİD VANALARI ,
- * VANA KUTULARI VE REKORLU, BORU EK PARÇALARI,
- * DAMLAMA SULAMALARI SAKSI SULAMA SEPETLERİ,
- * DEBİ AYARLI DAMLAMA MEMELERİ VE TIPAZ DAMITICILARI,
- * ÇEŞİTLİ EBATLARDA PVC SPAGETTİ BORULAR,
- * DAMLAMA SULAMA BORULARI BAĞLANTI ELEMANLARI,
- * TI-TAPE DAMLAMA BORULARI BAĞLANTI ELEMANLARI,
- * LAYFLAT YASSI BORU VE EK PARÇALARI,
- * BASINÇ AYARLAYICILARI,
- * MİNİ VANA ÇEŞİTLERİ,
- * HER EBATTÂ PE, DİSK VE ELEKLİ FİLTRELER,
- * PE BORULAR İÇİN KİLİTLİ TİP BAĞLANTI ELEMANLARI,
- * KAPLIN ÇEŞİTLERİ (4'E KADAR),
- * CİVATALI VE CİVATASIZ GEÇMELİ PRİZ KOLYE ÇEŞİTLERİ 200X2" 'E KADAR)
- * POLİETİLEN BORU BAĞLANTI ARA MALZEMELERİ VE TEFLONLAR,
- * PVC YAPIŞTIRMA VE PASOLU KÜRESEL VANALAR (16 ATÜ)
- * PVC BAĞLANTI ELEMANLARI (16 ATÜ)
- * STOCKOSORB SU TUTUCU,
- * PLASTİK PERGOLE ÇEŞİTLERİ,
- * KWAZAR SIRT POMPALARI VE EL PÜSKÜRTÜCÜLERİ

TÜM PALAPLAST MAMÜLLERİ ISO 9002 AVRUPA GARANTİ BELGESİNE SAHİPTİR.

Palaplast®
TÜRKİYE
DİSTRİBÜTÖRÜ

İnönü Cd. No: 440 Zemin 1-2-3 Hatay İzmir
Tel: (0232) 247 15 25 / 4 hat Fax: (0232) 246 80 44

Özkay seracılık

Özkay peyzaj

TARIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

DAHA YEŞİL BİR ÇEVRE İÇİN...

PEYZAJ VE ÇEVRE DÜZENLEMESİNDE

TOPTAN, PAREKENDE YERLİ VE İTHAL SÜS BİTKİLERİ

MERKEZ : 1. Cad. Yükseliş Koleji, Gazi Anadolu Lisesi Karşısı No: 56/2-3

Tel Seracılık : (0.312) 285 03 04 - Fax: (0.312) 285 09 58 06520 Söğütözü

Tel Peyzaj : (0.312) 286 67 67 - Fax: (0.312) 285 09 58 ANKARA

ÜRETİM : Eskişehir Yolu Üzeri 22. km. Bağlıca Köyü - ANKARA

SATIŞ YERİ : Ümitköy Çayyolu Kavşağı 1. Durak No: 133 ANKARA

Tel : (0.312) 240 61 31

DAHA YEŞİL BİR DÜNYA İÇİN İDEAL ÇİM TOHUMLARI

DOĞUŞ

ÇEVRE TASARIM İTHALAT,
İHRACAT SAN.TİC.LTD.ŞTİ.

DOĞUŞ ÇEVRE TASARIM
ZİL. İHL. İHŞ. SAN. TİC.
Em. Mah. Biskak
Tel: 2
M.

**DLF
TRIFOLIUM**

ÇİM TOHUMLARI TÜRKİYE TEMSİLCİSİ

ÖZEL SAYI'98

TMMOB

Peyzaj Mimarları Odası

Adına

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

A. Betül UYAR

Yayın Sekreteri

Tolga UÇARTÜRK

Yayın Komitesi

Oya AKKAN

Rahime TUNÇTAN

Tolga UÇARTÜRK

Şenol UYSAL

Gülbanu İZMİR

Güliden KAYMAKLI

Meltem ÖZTÜRK

E. Figen AYDOĞAN

Sefa HET

Reklam

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
Meşrutiyet Cad. 41/31 Kızılay - ANKARA

Tel: (0.312) 431 83 97

Fax: (0.312) 431 79 58

Dizgi

Onay Ajans (312) 425 04 04

Basım

Mine Ofset (312) 417 34 75

Dağıtım

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası

3 AYDA BİR YAYIMLANIR

PMO Üyeleri'ne ücretsiz dağıtılır

Bir Yıllık Abonelik Bedeli: 4.000.000.- TL

Öğrencilere % 25 indirim uygulanır

Abonelik Bedeli:

Posta Çeki Hesap No: 106250

ya da

İş Bankası Meşrutiyet Şubesi

4213 535524 nolu hesaba yatırılır,

PMO Genel Merkezi'ne bildirilir.

- Gönderilen yazılar, Yayın Komitesi'nce değerlendirilir.
- Yazılar iade edilmez.
- Yazılardaki görüşler, Yazar'a aittir. Yayın Komitesi'ni bağlamaz.
- Tüm yayın hakları, PMO'na aittir. İzinsiz yayımlanamaz ve alıntı yapılamaz. Kaynak gösterilerek, alıntı yapılabilir.

PMO Dergisi, hep "özlemimiz" di. Dergimiz bundan böyle, Peyzaj Mimarlığı'nın tüm sorunlarını masaya yatırarak, irdellemelerini üyelerine ve sektöre yansıtacaktır. Öte yandan iletişim açısından da, PMO Dergisi önemli bir sorunu giderecek. Odamız'ın etkinliklerini daha kapsamlı ve hızlı olarak üyelerimize duyuracak.

Özel Sayımız, "uzun soluklu" bir emeğin ürünü. Mali açıdan forma ekleme olanağımız olsaydı; yazıların yoğunluğu nedeniyle, 10 forma olması içten bile değildi! Ve sayıyoruz söyleceğimiz bu yanı çok "önemli": **Dergi'nin, emek yoğun bir model ile çıkarılması.** Yani reklamlar, Odamız'ca toplanmış, tüm sorumluluğu üstlenilmiş, yayınlanacak konulara ilişkin öncelikler belirlenmiş, konu çeşitliliğinin olmasına özen gösterilmiş ve üyelerimizin yazılarının çoğunluğu oluşturması anlamında öncelik verilmiş, ayrıca dağıtımını da yine Odamız tarafından üstlenilmiştir. Ayrıca böylesi bir çalışma modeli: Odamız'ın kurulu gücünü arttırması (zorlanmasına rağmen) ve bire-bir ilişki anlamında, sektörle ilişkilerinin güçlendirilmesi yönünden; Odamız'ın ilkesel bakışına daha uygun düşüğü için seçilmiştir, denebilir.

98'PMO Ajandası'ndan sonra, bu ikinci çalışmamızda; Sektörümüz'ün Firmaları'na, Dergimiz'i yaşama geçirdikleri için teşekkürler... Bu arada reklam verdikleri halde, "bir süredir" Dergimiz'in çıkışını bekleyen ve Odamız'a inancını yitirmeyen **Doğuş, Dünder, Karolit, Özkay, Ulusoy ve Tuncay Firmaları Yetkilileri'ne** özel teşekkürü borç biliyoruz. Firmalarımız'a, bu sayısı ile bile sektörün en "büyük" dergisi olan PMO Dergisi'nin, 3 aylık periyodlarla ve tirajının 2000'in üzerine çıkarılacağını, şimdiden müjdeliyoruz. Dergimiz, üyelerinin dışında tüm kamu kurum ve kuruluşlarına, üniversitelere, sektör firmalarına gönderilmektedir. Öğrenciler de, yine önemli bir hedef kitlesi olarak seçilmiştir.

Özel Sayımız'da Odamız'ın, Dünya'da ve Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı'na bakışıyla ilgili "temel politikalar" konusundaki görüşleri ağırlıklı yansıtılmaya çalışılmıştır. Söyleyeceğimiz çok şey olmasına karşın, üye tabanımızın yazılarına da öncelik vermek amacıyla, bunların bir kısmı gelecek sayılara bırakılmıştır.

"Kalkınma Politikaları" konusu: Odamız'ın iki yıl önce deklare ettiği görüşlerinin, bugün yaşananlar noktasında haklılığını gözler önüne sermektedir.

Habitat II, Dünya ve Ülkemiz ölçeğinde önemli bir nirengi noktasıydı. Ülkemiz politik sürecinin irdelenmesi açısından önemli bulduk.

Bilimsel teknoloji de AR-GE, mesleğimiz için çıta yükseltici bakış açıları nedeniyle yeralsın istedik.

Ülkemiz son iki yıldır **Bergama ve Akkuyu** bazında, yoğun toplumsal hareketlere sahne oldu. Keza **İstanbul III. Boğaz Geçişi, Doğa Talanları** da, aynı önemde ele alınması konulardı. Eksen politikalar açısından irdelenmesini amaçladık. Bu ise "Demokrasi Sorunu"nu ve **TMMOB Demokrasi Kurultayı'nı** çağrıştırdı.

ÇED Yönetmeliği de, yasal yönetsel çerçevede önemli bir başka sorunuz.

Peyzaj Mimarlığı'nda "Yarışmalar"ın da, önemli bir sorunuz olması açısından Dergimiz'de de yer almasını istedik. Odamız, Genel Kurul Süreçleri'nde konu ile ilgili çalışmalarını sürdürmektedir.

Peyzaj Mimarlığı ile ilgili Kentsel Tasarım konusunda, Bilkent Üniversitesi'nin görüşlerine ve 21. Yüzyıl'da Peyzaj Mimarlığı'nın nasıl bir misyon üstlendiğine de yer verdik.

Odamız'ın süreç içerisinde yaptığı etkinliklerin bir kısmını da, yine Dergimiz sayfalarında bulabilirsiniz.

Daha nitelikli ve katılımcı bir **PMO Dergisi** için, bize mutlaka yazın.

Emek yoğun bir süreci birlikte oluşturalım.

Yeni sayfalarda tekrar buluşmak üzere...

YAYIN KOMİTESİ

Yard. Doç. Dr. Öner DEMİREL

19

Chevetogne (Namur-Belçika) Bölgesi Ormanın'da
Rekreasyonel ve Turistik Kullanımlar
ve Bunların Olumsuz Etkileri
"TMMOB, Habitat II
Sonuçları'nın Takipçisi Olmalıdır!"
Doğa Onarımı

A. Betül UYAR

25

Rahime TUNÇTAN

29

Dilek ŞAHİN-BAYSAL

31

Bunları Biliyor muyuz?

Oya AKKAN

32

REKREASYON

PMO

33

VII. Beş Yıllık Kalkınma (ma) Planı Üzerine!

Şenol UYSAL

39

Gökhan TOPLU

41

Yel Değirmenleri'nden
Rüzgar Parkları'na
Nükleer Enerji

PMO

46

Nükleer Santral'e Hayır!

Ar. Gör. Alper ÇABUK

47

Coğrafi bilgi Sistemleri'nde
Yeni Olanaklar Semineri

Doç. Dr. Muzaffer YÜCEL
Ar. Gör. Nuriye PEKERSAY

49

Yeni ÇED Yönetmeliği'nin
Getirdikleri-Götürdükleri

Prof. Dr. Sümer GÜLEZ
Ar. Gör. Nazmiye EJDİR

54

Orman Ekosistemleri'nde
Çevresel Bozulmalar

Dr. Adnan Kaplan
Ar. Gör. Şerif HEPCAN
Ar. Gör. Elçin ARGÖNÜL
Ar. Gör. Çiğdem KILIÇARSLAN

57

Habitat II'den Günümüz'e
Doğal Sit Olgusu

A. Betül UYAR

62

Dr. Oktan NALBANTOĞLU

65

Demeter'in Ölümüne Direnişi!
"Dünya ve Yerleşimler'in Geleceği"
Kentsel Rekreasyon Alanları İle Taşınmaz Değerleri Arasındaki
İlişkinin İrdelenmesi ve Çözüm Önerileri

İzmir Şube

71

Adana Şube

72

Ar. Gör. Elçin ARGÖNÜL

74

Yasadışı Yapılaşma Paneli Sonuç Bildirisi

Adana Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği'nin
Bazı Maddeleri'nin Değiştirilmesi ve Yeni Bazı Maddeleri'nin
Eklenmesi'ne İlişkin Önerileri
(EKO) SİSTEM / Ekoloji - Planlama

76

Bergama / Siyanürlü Altın

78

Demokrasi Kurultayı

80

İstanbul III. Boğaz Geçişi

81

Türkiye Peyzajı
Elden Gidiyor!

PMO

83

Ankara/Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi'ne
MOGAN GÖLÜ Fıskiye Projesi'nin
Getirdikleri.

PMO

33

ENERJİ

BASIN AÇIKLAMASI

	İstanbul Şube	
	84	İstanbul/Topkapı-Trakya Otogarı "Kentsel Park" Olarak Kalmalıdır!
Şenol UYSAL	86	Bilim ve Teknoloji'de AR-GE
Alpay TIRIL	89	HANGİ Peyzaj Mimarlığı?
Kemal ÖZGÜR-Selami DEMİRALP	90	Peyzaj Mimarlığı ve Yarışmalar
	PMO	
	92	Bilirkişilik Listeleri
Dr. Adnan KAPLAN	93	21. Yüzyıl'ın Mesleği Peyzaj Mimarlığı
Yrd. Doç. Dr. Zuhul ULUSOY	97	Peyzaj Mimarlığı Eğitimi'ne Farklı Bir Yaklaşım; "Bilkent Üniversitesi Peyzaj Mimarisi ve Kentsel Tasarım Bölümü"
Ahmet Erdoğan VATA	103	Yesemek
Sunay ERDEM	104	Yunanistan/Selanik Uluslararası Yarışma Aristotelous Kent Aksı'nın Yeniden Tasarımı
Dr. Oktan NALBANTOĞLU	108	Konya Çifte Kümbetler Parkı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması Bağlamı'nda; "Park Tasarımı'nda İki Farklı Tutum"
Ali CENGİZKAN	115	Orman ve Bahçe
	PMO	
	116	Çanakkale/Gelibolu Yarımadası Barış Parkı Yarışma Süreci'nin İrdelenmesi 5 Haziran '97 Dünya Çevre Günü Haftası İstanbul'97 Habitat II - Kent Zirvesi Üniversite Ziyaretleri TV Programları Sosyal Aktiviteler
	118	
	119	
	120	
	121	
	122	
Miting	123	Mühendis-Mimar Mitingi "Demokratik Türkiye - İnsanca Yaşam" Mersin / Akkuyu Nükleer Santral Karşıtı Mitingi
İmza Kampanyaları	124	Basın Açıklamaları
	125	Havuzlar
	126	Çöpler
	Antalya Şube	
	127	
	İzmir Şube	
	128	

Başlarken..,

Acılarıyla, sevinçleriyle bir yılı daha ardımızda bıraktık. İlk Genel Kurulumuz'un ardından ise, 3 yıl geçti. Mesleğimiz'den beklentilerimizi, daha da yoğunlaştırarak.

Öte yandan, 2000'e 2 kala, 21. yy'ın eşiğinde bir **Kapı'nın** önünde duruyoruz. Bilimi - insanlıkla, toplumsal fayda da buluşturacak. Toplumsal yaşamın her alanında, "**eşitlikçi bir dünya**"ya açılan kapı bu. Herşey çok hızlı bir değişim ve dönüşüm süresinde. İstemler farklılaşıyor, çeşitleniyor; giderek karmaşıklaşan bir ilişkiler ağı içerisinde. Teknoloji baş döndürücü bir hızla ilerliyor. İnsanın kopyalanması tartışılıyor, evrenin sırları üzerine, her gün yeni bulgular elde ediliyor.

Dünya nereye koşuyor? "Kim" ve "ne için" onca çaba? Kapının önünde dururken: Ardımıza, geldiğimiz taşlı-tarlanın dikenli-patikasına bakıyoruz:

Son üç yılda, 3 kez Hükümet değişikliği; **Demokratik Cumhuriyet, Sosyal Hukuk Devleti** normlarında sancılı bir dönem. Düşünce ve ifade özgürlüklerinin kısıtlandığı, örgütlenmenin önüne set çekildiği, toplumsal faydanın savsaklandığı, ranta - sömürüye karşı yargının işletilemediği..... Bizi bölen, savuran, kendi içimizde küçük hesaplara yönelten, dar bir "ufuk" bahşeden..... **Esen Yeni Dünya Düzeni Rüzgarları, "nemalazımcı" ve "sekte" bir ideolojiyle yoğuruyor hamurumuzu.** Oysa bireyleşme, toplumsal yaşamda kendi erkinin sorumluluğunu daha yoğun duyumsayarak, içinde yaşadığı genele ilişkin daha fazla emek üreterek; demokrasi ve özgürlükle örülmüş bir yaşamın kurgularında, taş üstüne - taş koymanın somutunu yaşama geçirmek olmalı! Yani **toplumsallaşmayı kucaklayan bir bireyleşme** ile geçebiliriz ancak, O KAPİ'dan. Hiç kuşkusuz, "farklılıklarımız"ı koruyarak... **Tâbî ve teba** değil; **özerk ve yurttaş** olarak.

PMO'nun kuruluşu, tam da böylesi bir "**duyumsamaya**" denk düşüyordu. "**Farklı**" olduğumuzu yaşamak istemiştik. Kendimizi ifade etmek... Mesleksen alanımızın toplumsal yaşamla buluşmasında; özerklik ve kendi-kendimize tabiyet / aidiyet, bizi daha fazla "**yapabilir kılacaktı**" çünkü. Hayal gibiydi. Ama emeğimizin gücüne inanmıştık.

Ve PMO, toplumsallaşan / örgütlenen bir hareketle kuruldu. Sonrasında şubeleştik. Üye sayımız durmadan artıyor. Çok şey bekliyoruz PMO'dan. Bu, PMO için çok iyi. Beklentinin, umudun olduğu her yerde; "**yarın**", **mutlaka vardır.** Ancak üye sayısı kadar artan, toplumsallaşan / örgütlenen bir katılım ve katkı oluşmuyor. **Sadece istiyoruz, vermeden!** Bu gün, Türkiye'deki tüm sivil dinamiklerin asıl sorunu, bu galiba. Toplumsal kesitin tüm katmanlarında pastadan pay alma uğraşı; toplumsallığın önünde, giderek daha da büyüyen bir çığ. Kapı'dan geçmemize geçit vermiyor. Üstelik çığ, üstümüze - üstümüze geliyor. Farketmiyor muyuz? Yaşamın içinden kendimize, şöyle bir bakalım:

Mesleğimizde bilimsel - teknik gelişmeler frekansını; Ne öğreniyken ne de ister kamusal, ister özel sektör çalışanları olarak; mali koşullarımızın yetersizliği ve beyin çıtamızı yükseltecek, bizi besleyen bir "**öğreti**" anlamında göremeyişimizden, bir türlü yakalaya-

mıyoruz. Farklı koşullandırılmışız çünkü. Eğitimdeki fırsat eşitsizlikleri, mesleki yaşamda da sürüyor. İş buma sorunumuz var. Eşit işe, eşit ücret sorunumuz var. Yaptığımızdan hoşnutsuzluğu yaratan “doyum”da sorunumuz var. Gerçeklikle itiraf etmek gerekirse; Mesleğimiz’in henüz **kentleş(me)miş** bir çevrede ve **kentli olmamış** bir kültürde; ne kadar “**asli**” olduğunu, dışımızdaki kaç kişiye söyletebiliriz? Kentsel alanlardan kıra doğru, keskin bir bakış fırlatacak olursak; “**müdahil**” olmamız gereken, o kadar sorun var ki... Talanlar, rant çılgınlığı, ayağımızın altından toprağı, ormanı, çekerken; üstümüzdeki ataletlerden biraz umarsız gibi. Bir çok şeyi daha sıralayabiliriz.....

Yukarıdaki satırlar, belki çok acımasız gelebilir. Bu “**nerde durduğumuz**”u, görmek açısından önemli. Ama daha da önemli olan, “**nereye doğru yüzümüzü çevirdiğimiz**”. Dinamiklerimizi ateşleme gücümüz.

Peki, **ne yapmalıyız?** Proto-tip bir reçete öneremeyiz belki. Oda’nın içinde ve toplumsal süreçte; ne denli güçlü bir solugumuz varsa; o denli başarılıyız. Oda “**biziz**” çünkü. **Hepimizin emeğinin, kolektif adı “ODA”. Toplumsallaştığı, örgütlendiği anlamda “özgürleşen” Oda bireyi / üyesi olma sorumluluğunda herşey.** Emek yoğun üretmede. Tıpkı bu Dergi gibi. Zor oldu çıkışı. Çünkü O’na, “**hepimiz**” anlamında; yeterince katamamıştık gücümüzü. **Kendimizden “başkası”ndan sadece istemiştik. “Kendimizden değil.”**

Dergi, birliktelik platformunda sadece bir araç ve gerçekleşmiş emek yoğun bir ürün. Ve satırlarını yazmak, hoş duyguları çağırıyor:

Nice kolektif platformlara... Hepimiz adına yaşanacak “**güzel bir gelecek için**”... Yeter ki, Kapı’yı aralayacak, toplumsal / örgütsel sürecin içinde yeralalım. Geç kalmış sayılmayız. Ötesi, daha “**yeni başlıyoruz**”

98’de Dostluk ve Dayanışmayla,
Kollektif yeni “başlangıç”lara...

A. Betül UYAR

TMMOB

Peyzaj Mimarları Odası

Yönetim Kurulu Başkanı

10. Yıl

TSEK

KARINCA

ÇEVRE TASARIM ve İMALAT SANAYİ

TSEK

Tecrübeli, Kaliteli, Garantili, Güvenilir.

Bizimle tanışmadan, karar vermeyiniz.

KARINCA

ÇEVRE TASARIM ve İMALAT SANAYİ

40. Sokak No: 83 • 06370 Ostim - ANKARA
Tel: (312) 354 63 25 - 354 75 52 • Fax: 354 27 57

Rekreasyon

Chevetogne (Namur - Belçika) Bölgesi Ormanı'nda Rekreasyonel ve Turistik Kullanımlar ve Bunların Olumsuz Etkileri

1.GİRİŞ

Kent yaşamı denilen çağdaş yaşam biçiminin sunduğu (açık mekanları yutan-doğayı parçalayan bir görünüm taşıyan) yapay çevre, özellikle insan doğasına aykırı, biyolojik anlamda yetersiz bir çevre kimliğini yansıtmaktadır.

Önceleri serbest zamanları değerlendirme isteği, 1920' li yıllardan itibaren doğal alanlara doğru bir yönelişi başlatmış ve daha sonra ise hedef grubunu ormanlık alanlara doğru yöneltmiştir (1). 20.yüzyılın başlarından itibaren ilk kez A.B.D.' de ortaya çıkan "Ormaniçi Rekreasyonu", açık hava ve kırsal rekreasyona ilişkin etkinlikler içinde, insanı çeken, yenileyen, yaşamın güzelliklerini tattırır fiziksel ve algısal özellikleri ile önemli bir yer

tutmaktadır (2-3). Orman alanları, çoğunlukla doğal kaynakları topluca sunabilen en elverişli "reaksiyonel yaşam çevreleri" olmaları yanında, ziyaretçilere sayısız sportif ve rekreatif etkinlikleri yapabilecekleri alanlar sunan çekim noktaları olarak ele alınmaktadır (4-5). Orman ekosistemi, uzun yıllar boyunca kullanıcıların kirliliklerini absorbe eden ve asla bozulmayacak olan temiz bir ortam gibi değerlendirildi (6). Zaman içerisinde kullanımın artmasına koşut olarak insanlar, ormanların sahip olduğu bu zenginlik ve çeşitliliğin bütün bu zararlanmalardan etkilenmesini önlemek amacıyla koruma kavramından söz etmeye başlamışlardır (7). Ancak ne var ki; koruma kavramının uygulamada bir fantazi olmaması için sınırlarının iyi çizilmesinin gereği ortadadır. Doğal alanlar içinde turistik ve rekreatif değeri olan ormanlık

Yrd. Doç. Dr.

ÖNER DEMİREL

KTÜ Orman Fakültesi

Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Peyzaj Teknikleri Anabilim Dalı Başkanı

alanları kişilerin aradıkları nitelikleri bulabilecekleri şekilde koruyarak, farklı rekreatif etkinlikleri yapabilmelerine olanak tanıyacak düzenlemelere gidilmelidir (4). Fakat bu düzenlemeler yapılırken, turistik ve rekreatif kullanımların olumsuz etkilerini en aza indirecek önlemler de birlikte ele alınmalıdır.

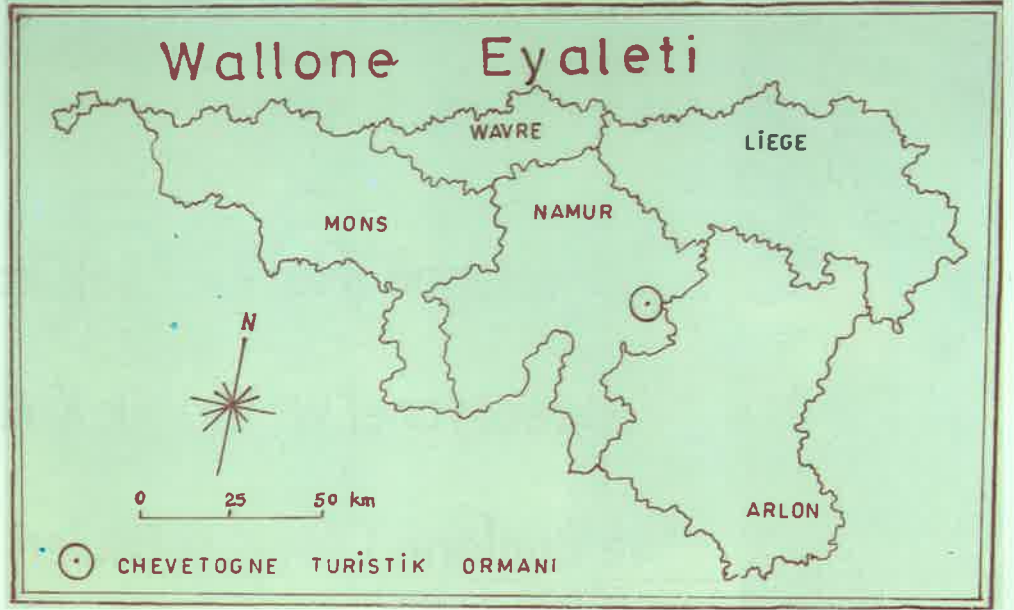
Bu makalede, Belçika'nın Wallonne Bölgesi'nde bulunan Chevetogne Turistik Ormanı'ndaki (Şekil 1), turistik ve rekreatif kullanımların tanıtımı ile bu kullanımdan kaynaklanan olumsuz etkiler ortaya konulmaktadır.

2. CHEVETOGNE TURİSTİK ORMAN ALANI'NİN TANITIMI

Chevetogne Turistik Ormanı 533 ha'lık bir alana sahiptir. Bu yüzölçümün 305 ha'lık kısmı (%70) saf orman arazisi, 140 ha'lık kısmı ise tarım arazisidir. Engeli bir röllyefe sahip olan bu bölgede yükseklik 230 m. ile 315 m. arasında değişmektedir. Vadiler dar ve sık sık derinlemesine çevrilidir. Chevetogne Bölgesi, Condroz ile Famenne adı verilen Wallonne Eyaleti'nin doğal bölgeleri arasındaki geçiş zonunda yer almaktadır (8). Chevetogne Turistik Ormanının 3/4 kısmı **yüzyıllık koruluk rejimi altında korunan bölümdür**. Diğer 1/4 kısmı ise (sıtka ladini ve yeşil duglas) reçineli ve ibreli türlerle kaplıdır (9). Bölgede nemli ve ılıman bir iklim hüküm sürmektedir. Yıllık ortalama sıcaklık 8°C'dir. Vejetasyon periyotu için (Mayıs-Temmuz) 230 mm. olan yağışlar daha çok Temmuz-Ağustos ve kışın yağmaktadır. Bölgede çok soğuk ve kuru geçen periyotlar yoktur (10).

2.1. REAKTİF VE TURİSTİK KULLANIMLAR .

Mülkiyeti Valery COUSIN' in üzerinde bulunan Chevetogne Taşra Bölgesi'ndeki Chevetogne

Şekil 1. Chevetogne Turistik Ormanları'nın Coğrafi Konumu (Namur - Wallonne Eyaleti - Belçika)

Ormanı, 1969 yılında Namur Bölge Konseyi tarafından aşağıda belirtilen prensipleri uygulayabilmek amacıyla satın alınmıştır (11).

- Alanın büyük bir bölümünün (%70) ormanlık alan ile kaplı olması ve bu alanın parçalanmasının önlenerek korunması

- Namur Bölgesi'nde sosyal açıdan eksikliği hissedilen turistik bir merkezin oluşturulması

- Çevrede yaşayan halka doğaya saygı duymasının doğayı koruma açısından önemi anlatılarak bir bilinç oluşturulması .

Yukarıda belirtilen ilkelerin ışığı altında alanda önceden var olan mimari yapılar ile doğal peyzaj elemanları (Şato, Av Köşkü, 6 Adet Koruma Kulübeleri, 6 Adet Göl) korunarak, zaman içerisinde yapılan düzenlemeler sonucu alana değişik etkinlikler getirilmiştir. Bu etkinlik alanları sırasıyla şunlardır:

Kamping ve Karavan Alanı: Molinia Irmağı bitişiğinde 2.5 km. uzunluğundaki bir vadide yer alan çadırlı kamp ve karavan alanı, 440 adet kalıcı birimler ile 70 adet geçici çadırlı kamp birimlerini kapsamaktadır (Foto - 1).

Orman Evleri (Öğrenci Pansiyonları): Önceleri koruma kulübeleri olarak kullanılan rustik görünümü 5 ünite restore edilerek, ziyaretçi grupları ile öğrencilerin kullanımına ayrılmıştır.

Chalet Delta: Açık havada gelemeyi seven amatörler için (yeşil sınıf öğrencileri için) alt yapısı olan 8 kişilik üniteler (Foto-2).

Aile Şaleleri: 8 ya da 10 kişiyi barındıran ailelere tahsis edilmiş ahşap bungalowlar.

Aile Tatil Şaleleri: Tamamen donatılmış 8 kişilik lüks ahşap aile tatil evleri (Foto-3). Bu ünitelerin hemen bitişiğinde yer alan ve "Plaine des 5 Freres" olarak isimlendirilen alanda gece aydınlatması olan futbol sahası ile atletizm pisti bulunmaktadır (Foto-4).

Su Sporlarının Yapıldığı Göl: 5 ha. Büyüklüğünde daha çok motorsuz ve gürültüsü olmayan kano, pedalos ve kayak için rezerve edilmiş alan (Foto-5)

Barbekü Zonu: Kolektif kullanıma açık büyük kapalı barbekü ünitesi ile 36 adet yarı kapalı üniteyi kapsayan barbekü alanı aynı anda 500 kişiyi barındırabilmektedir .

Balık Avlanmak İçin Göl: 4 Ha. Büyüklüğünde iki adet gölde alabalık, sazan, yeşil sazan ve çamça balığı avlanabilmektedir (Foto-6) İki gölün bitişiğinde bir kafeterya ve çocuk bahçesi yer almaktadır .

Şato: Yönetim binası, aynı zamanda kongre, seminer ve toplantılar için kullanılmaktadır .

Restaurant (Rhododendronlar Lokantası): Önceleri av köşkü şimdi ise lokanta olarak kullanılan bina, adını çevresini saran Rhododendronlardan alıyor. Lokantanın hemen bitişiğinde çevreyle uyum içinde bütünleşmiş 16 stüdyosu (odası) olan bir motel yer almaktadır.

Binicilik Merkezi: İki tip etkinlik söz konusudur. Birincisi at ile gezinti parkurlarının belirlendiği alanlarda biniciliği öğrenmek isteyen yetişkinler için özel kurslar ve ayrıca yeni başlayan 7-14 yaş grubundakiler için poney (Midilli atı) adı verilen atlar ile gezinti, diğeri ise tatil günlerinde organize edilmiş kısa mesafeli atlı gezinti ya da at arabaları ile alanın tanıtılması şeklinde olmaktadır.

Hayvan Parkı: Özellikle yörenin hayvanlarını tanıtmaya yönelik park şu türleri kapsamaktadır.: (midilli atı), keçi, koyun, geyik türleri, tavus kuşu, yaban domu-

zu, ördek, yabani koyun (Foto-7)

Spor Merkezi: Mini-golf, tenis, basketbol, voleybol, hentbol, yaşam koşu pisti ve çocuk oyun alanlarını içeriyor.

Yüzme Havuzu: Olimpik Ölçülerde ve 2300 m² lik bir alanı kaplayan yüzme havuzunun kapalı ve açık bölümleri var. Güneş enerjisi ile ısıtılan havuzu yılda 60.000 kişi kullanılmaktadır.

Tıbbi Bitkiler Bahçesi: Restaurant'ın hemen bitişiğinde yer alan bu bahçe 350 farklı türü içermektedir .Tıbbi bitkiler bahçesinin açıldığı doğal çayırılık alan binicilik merkezinde kullanılan atla-

ra tahsis edilmiştir.

Ormaniçi Yürüyüş Yolları:

Tüm alanı görme fırsatını veren Kısa (1250 m.) ve Uzun (2500 m.) gezinti yolları vardır. (Foto-8) Bu güzergahlar boyunca çeşitli etkinliklerin yapılabildiği istasyonlar bulunmaktadır. Seyir teraslarının da yer aldığı bu alanda ornitholojik gözlemler (kuşları izleme) yapılabildiği gibi eşsiz manzaralarla da karşılaşmak mümkündür . Ayrıca tüm vadiyi görme ve tanıma fırsatını veren bu yürüyüş yollarında çeşitli tür ve sayıda bitki örtüsünü gözlemlemek de mümkündür.

Diğer Turistik ve Rekreatif Etkinlikler: Küçük çocuklar için trafik pisti, bisiklet parkuru, eğlence treni, karting (ralli yarışları) pisti, 200 değişik varyeteden meydana gelen 5500 gülün sergilendiği gül bahçesi

3. REKREATİF VE TURİSTİK KULLANIM'IN CHEVETOGNE ORMANI'NA OLUMSUZ ETKİSİ .

3.1 İnsanlardan

Kaynaklanan Olumsuz Etkiler

Ziyaretçi sayısına ilişkin 1992 yılında 600 000 olarak saptanan rakam, 1993 yılında 366 000 sayısında sınırlanmıştır. Bu sayının içinde günübirlik gelenlerin ya-

nında turistik ormanın sunduğu değişik aktivitelere (kamping, okul bilimsel gezileri, yeşil sınıf, binicilik, vb.) katılanlar da yer almaktadır (12).

Sık sık karşılaşılan sorunlar arasında doğaya olan saygının eksikliği, vandalizm, halkın cahilliği, topraklar üzerindeki yoğun kullanım, bitki yapraklarını ve gövdelerini parçalama olarak görülmektedir.

Ormaniçi alanlarda oluşturulan gezinti yollarının arazinin eğimli bölümlerinden geçen kısımlarında, aşırı kullanıma sonucu erozyona duyarlı bir yapı oluşmakta ve orman topraklarının 50 cm.'lik derinliğe kadar sıkışmasına sebep olmaktadır. Suyun ve havanın sirkülasyonunu sağlayan toprağın gözeneklilik durumu aşırı kullanıma ile gitgide kapanmakta ve sıkışmaktadır. Bu durum makroporozite denilen toprağın gözeneklilik durumunun azalması ve topraktaki su dengesinin bozulmasına neden olmaktadır. Kış döneminde ise, toprak katmanlarındaki su tıkanmalarına neden olmasının yanısıra kurak mevsimde ise, kök bölgelerinin canlılığının kaybolmasına yol açmaktadır. Ormanlık alanlarda ise, doğal yolla ormanların yenilenmesi tehlikeye düşmektedir. Ayrıca ormaniçi gezinti yollarının geçirilmesi sırasında doğaya yapılan müdahale ve aşırı kullanım sonucu gezinti yolu bitişiğindeki ağaçların kök bölgeleri açığa çıkmaktadır.

Erozyona duyarlı bir yapı gösteren Chevetogne Ormanı'nın toprakları üzerinde yapılan ormaniçi yaya, atlı ve taşıt gezisi kök bölgesinin havalanmasını engellediği gibi humusun oluşumuna da engel olmaktadır (13). Özellikle 10 cm gibi (mantarlar) yüzeysel kök geliştiren bitkiler ormaniçi yürüyüşlerinden en çok etkilenen grup olmaktadır. Aynı zamanda

organik minerallerin oluşması da mümkün olmamaktadır. Bu durum, orman içindeki besin zincirini olumsuz etkilemesinin yanında, uzun vadede ağaçların sağlıklı bir şekilde gelişmesini de engellemektedir.

Ormanaltı bitki örtüsünün ortadan kaldırılması, gezinti yolu bitişiğindeki dalların kırılması, ağaç gövdelerinde açılan yaralar ve çatlaklar, çöp artıkları bize vandalizmin boyutlarını da göstermektedir.

3.2. Su Kirliliği

Birkaç yıldan beri araştırma alanına yakın çöp depo alanlarında sağlıklı depolamanın yapıla-

mayışı yüzünden Chevetogne Turistik Ormanı'nda bulunan ve çeşitli etkinliklerin (su sporları, avlanma, animasyon) yapıldığı göllerdeki kirlilik düzeyleri, gelen turistleri ve gölde yaşayan canlıları tehdit eder hale gelmiştir. Kuşkusuz bu duruma gelinmesinde en büyük etken, çöp depolama bölgesinin hemen aşağısında bulunan Ciney-Chapois arıtma tesisinin istenilen ölçüde çalışmamasıdır (14). İstenildiği gibi arıtlamayan sular, gölü besleyen ırmaklara karışarak önemli ölçüde tehlike unsuru olmaktadır. İki önemli ırmak bu gölleri beslemektedir.

a) Mivau : Mivau'nun etkilen-

diği üç çeşit kirlilik kaynağı vardır. Bunlar, mezbaha artıkları, hayvan çiftlikleri ve çöplüktür. Ayrıca Mivau Irmağı boyunca yer alan 10 kadar çiftlik, 2 büyük okul ve bir servis istasyonu bulunmaktadır. Kullanılan sular doğrudan doğruya ırmağa verilmektedir.

Molinia: Gölleri besleyen ikinci ırmağıdır. Molinia, Mivau Irmağına göre daha az kirlenmektedir. Molinia, Haid ve Haversin adı verilen iki yerleşim birimi arasından akmaktadır. Bu yerleşim birimlerinde bulunan resim atölyesi, tarımsal işletmeler, iki okul, iki kasap, araba fabrikası kullandıkları suyu bu ırmağa deşarj etmektedirler. Yine Molinia Irmağı'nın yanında bulunan otlaklarda kullanılan kimyasal gübreler nehre taşınarak, nehri kirletmektedirler. Molinia ve Mivau ırmakları üzerinde bulunan arıtma istasyonlarının sağlıklı çalışmaması bu tehditi engellemeye yetmemektedir.

3.3.Gürültü Kirliliği

Turistik etkinlikler içinde karting (küçük ölçekte rekreatif amaçlı ralli), multispor tesisleri ve çocuk oyun alanları gürültü kaynağı durumundadırlar. Bir araştırma grubu tarafından gerçekleştirilen çalışma sonucu, Chevetogne

Turistik Ormanı'nda farklı kullanım alanlarında elde edilen gürültü değerleri şunlardır (15).

Kamping Alanında(54.5 dB), Karting Alanında(88.7 dB- rahatsız edici düzey), Karting Alanında (110 dB moto-cross yarışları-aşırı gürültü).

3.4 Görsel Kirlilik '

Bir sitenin ya da bir objenin algılanması bir yandan gözlemcinin algılama biçimine, diğer yandan da bizzat sitenin kendi karakteristiğine bağlıdır. Ağaç ve orman, yarı doğal çim alanlar, çayırliklar, ırmaklar ve rölyef gibi bütün doğal değerler peyzajda belli bir harmoni içerisinde. Düzenlemedeki temel ilke peyzaja ve yerel mimariye saygı duymak ve bu orjinalligi koruyarak gelecek nesillere bırakmaktır. Bir peyzajı düzenlemek ise, alan üzerinde yapıların ve donanımın mükemmel bir dağılımını yapmaktır. ,

Söz.konusu alanda yapılan yeni yapılar, yapıldıkları yapı malzemesi bakımından tam bir karışıklık ve uyumsuzluk sergilemektedirler. "Hamburger City" adı verilen ve Chevetogne Turistik Ormanı'nın tam merkezinde yer alan bu kompleks, tipik bir görsel kirlilik örneğidir. Yapı tarzı ile

çevreye uyum sağlamayan bu yapının çevresi de bitkiden arındırılmış geniş ve büyük bir beton zeminle çevrilidir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ormanların, rekreatif ve turizm açısından çok önemli rolleri bulunmaktadır. Kentli, kırsal alanlara ve ormana, sessizliği ve doğal güzelliği bulmak için gelir. O halde ormanlar, kişilerin aradıkları nitelikleri bulabilecekleri şekilde tutulmalıdır.

Kişiler serbest zamanlarını en iyi etkinliklerde bulunarak geçirmek isterler. Ormanın duyarlı yapısına zarar vermeyecek şekilde, kişilerin farklı rekreatif etkinlikleri yapabilmelerine olanak tanıyacak düzenlemelere gidilmelidir.

Ormanın sunduğu estetik ve rekreatif fonksiyonun dışında bilimsel fonksiyonlarını da ön plana çıkararak eğitici yönünü de vurgulayacak (floristik çeşitliliği ve yaban hayatını barındırma, ornitholojik düzenlemeler vb.) düzenlemelere gidilmelidir.

Turistik ormanlar rezerv doğal alanlar niteliğini korunmalıdır. Asla lunapark ve disneyland olmamalıdır. Doğal yapısını korumaya gösterilen titizliğin yanısıra, düzenleme çalışmalarında da süreklilik sağlanmalıdır.

Rekreatif amaçlı kullanılan gölleri besleyen Molinia ve Mivau ırmakları boyunca yer alan tesislerin kullandıkları atık suların ırmaklara deşarj edilmesini önleyecek yollar bulunmalıdır.

Gürültünün en çok hissedildiği karting alanında moto-cross yarışları sırasında gürültü sınırını aşan düzeyler için ağaçlandırılmış bir bant oluşturmak gerekmektedir.

Alanda peyzaja aykırı görünüm taşıyan donatı elemanlarının ve çok amaçlı hizmet kompleksinin, farklı form ve malzeme kullanılarak yapılması halinde bu

aykırılık giderilmiş olacaktır.

Duyarsızlık, ilgisizlik, aldırışsızlık ve kayıtsız kalma bilinçli bir davranış biçimi değildir. Toplum bu konuda duyarlı kılabilmek için koruma tedbirleri almaktan daha çok kişilere genç yaşından başlamak üzere doğaya saygı kavramını "yeşil sınır" adı altında ormanlık alanlarda eğiterek vermek gerekmektedir.

Peyzaj Mimarı'nın misyonu, yeşil alanların ve peyzajın düzeni içinde devamı sağlamaktır. Bu yaşayanlara ve doğaya saygının gereğidir.

KAYNAKLAR

1. Mardaga, P., 1985. Le grand livre de la foret Wallonne, p.436, Bruxelles

2. Douglass, R.W., 1982. Forest Recreation, Pergamon Press, New York.

3. Pehlivanoglu, M.T., 1976. Rekreasyon ve Ormaniçi Rekreasyon Planlaması, I.Ü.Orman Fakültesi, Dergisi, Seri B, Cilt 26, Sayı 2, s.142-170, Istanbul.

4. Roisin, P., 1975. La Foret Des Loisirs, Forêts Touristiques et Conservation de la Nature, Faculte Des Sciences Agronomiques de Gembloux, Les Presses Agronomiques de Gembloux, A.S.B.L., Bruxelles.

5. Akesen, A., 1978. Türkiye'de Ulusal Parkların Açık hava Rekreasyonu Yönünden Nitelikleri ve Sorunları (Örnek:Uludağ Ulusal Parkı), Doktora Tezi, I.Ü. Orman Fakültesi, Istanbul.

6. Demirel, Ö., 1994. Recherche sur l'influence negative des activites touristiques et recreationnelles au Domaine Provincial de Chevetogne (Namur-Belgique), Faculte Des Sciences Agronomiques de Gembloux, Gembloux.

7. Mathot, L., Destinay, P., Deflandre, G., Woué, L., 1986. La Conservation de la Nature en wallonie, Le Ministere de la Region Wallonne, Direction Generale de l'Environnement, p.123, Namur.

8. Malaisse, F., Lecron, J.M., 1994: A la decouvert de la Foret-Sentier Didactique, Laboratoire d'ecologie, Faculte Des Sciences Agronomiques de Gembloux, Gembloux.

9. Lecron, J.M., 1993. Inventaire de la flore ligneuse du site de la vallee du ruisseau de Mivau dans le cadre de la rec-

herce de l'emplacement optimal pour l'installation d'un arboretum au Domaine Provincial de Chevetogne, Faculte Des Sciences Agronomiques de l'Etat a Gembloux, p.39 Gembloux.

10. Poncellet, L., Martin, H., 1947. Esquisse Climatographique de la Belgique, Institut Royal Meteorologique de Belgique, Memoire XXVII, p.256.

11. Domaine Provincial De Chevetogne., 1994. Conference de Presse du 09 Mai 1994, 25 eme Anniversaire De Domaine, Chevetogne, Namur.

12. Leclercq, A., 1970. Etude ecologique et aménagement du Domaine Provincial Valery Cousin, Travail de fin D'études, Faculte des Sciences Agronomiques de l'Etat a Gembloux, p.106, Gembloux.

13. Lecron, J.M., 1993. Projet d'aménagement du site de la vallee du ruisseau du Mivau (Domaine Provincial de Chevetogne) en vue de la realisation de sentiers de decouvert de la foret au travers d'arboretums, Faculte Des Sciences Agronomiques de l'Etat a Gembloux, Gembloux.

14. Gally, M., Georis, J., Henrion, J., Rouschop, P., 1993. La de charge de Ciney-Chapois, source de pollution ?, Faculte Des Sciences Agronomiques de l'Etat a Gembloux, Gembloux.

15. Jouret, P., Herremans, J.P., 1989. Etude d'incidence sur l'environnement, Domaine Provincial de Chevetogne, Atelier 50-SOC.COOP, architecture, urbanisme, environnement, p.13, Bruxelles.

(*) Ağustos-Eylül-Ekim'96 TMMOB
Birlik Haberleri'nde Yayımlanmıştır

Habitat II, 180 ülkeden 30 bini aşkın katılımcı beklenirken, 7-8 bin dolayında gerçekleşen bir katılım (ki, bu katılımın 1/3'ü Resmi Delegasyon, dolayısıyla Sivil Toplum Kuruluşları olarak katılımın düşük düzeyli olduğu söylenebilir), Konferans'ın yapıldığı tarihlerde bile hala delik-deşik edilen tretuvarları çaresizce döşeme operasyonları ve boya-badana ile eli-yüzü düzeltilmeye çalışılan İstanbul makyajı, iptal edilen otel rezervasyonları, umut edilenin tersine "patlatılmayan" turizm ve ülke tanıtımı, onca eksik sayılı bir ziyareti bile kaldıramayıp felç olan kent trafiği, Konferans Vadisi'nin hemen eteğinde kamu emekçilerimize, polisimizin coplu sıcak "sevgi gösterisi", Devletimiz'in görevlendirmesiyle her tarafa koşuşturan- fakat Sivil Toplum Kuruluşlarımız arası diyalog ve sürekli bilgi akışı konusunda arpa boyu yol kat edebildiğini Konferans bitiminde ancak "fark edebilen" Ev Sahibi Komitemiz ile; Türkiye'ye, birkaç beden büyük bir giysi olarak giydirilmiştir! Öte yandan, Devlet ve Hükümet Başkanları düzeyinde de düşük katılım ve ilgi (Castro hariç) sözkonusu olmuştur. Habitat II'den, elbette hepimizin çıkarması gereken dersler bulunmaktadır. Nitekim, Konferans'ın hemen ertesinde Sivil Toplum Kuruluşları'nı çağırıldırın Dış İşleri Bakanlığı yetkililerinin, "ülkelerin Resmi Delegasyonları ülkemiz Sivil Toplum Kuruluşları'nı sorduklarında, sizleri tanımadığımızı farkettilik. Keşke, sizleri daha önce tanıyabilseydik"... serzenişleri de, bu gerçeği açıkça ortaya koymaktadır. Konferans'tan, genelde Sivil Toplum özelde Meslek Örgütleri olarak 3 haftalık bir koşuşturmada (Konferans öncesi süreci de hesaba katarsak), elbette ilişki kurma kapasitelerimizi arttırmak ve böylesi bir organizasyonun "nasıl olması gerektiği" konusunda, bir kazanım elde edilmiştir. Ancak bu Konferans'ın en olumlu sayıla-

TMMOB, HABİTAT II SONUÇLARI'NIN TAKİPÇİSİ OLMALIDIR!...

A. BETÜL UYAR

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Başkanı

bilecek yönü, Türkiye'de kaybettirilmeye çalışılan bir "belleğin," yeniden oluşturulması yönünde; kitle örgütlerinin "örgütlenme" gereğini daha fazla kavramlarına sağladığı katkıdır. Yani bakışımızı Habitat II'den sonraki süreçlerde, dünyada ve ülkemizde olan-bitene karşı duyarlılık noktasında yoğunlaşım; yanlış gelişen süreçlere müdahale etme kapasitelerimizi arttırmak ve birlikte davranım platformları yaratmak konusu, gündemimizde ağırlık kazanmaktadır.

20 Yüzyıl'ın son demelerini yaşadığımız şu günlerde Habitat II, bir büküm noktası üzerinde olduğumuzu açıkça göstermiştir. Dünya yeni Yüzyıl'a, hangi bakış açılarını tartışarak girecek? Bu yüzyılın yaşanmışlarından hangilerini, belleğine kaydedecek? Yeni Dünya Düzeni ve Küreselleşme rüzgarları hangi enlem ve boylamlarda ve ne şiddette esecek? Sivil Toplum Örgütleri'ni süreçte etkenlikleri ve "Yaşanabilir İnsan Yerleşmeleri"ne ilişkin Dünya ve Türkiye

gündemine, şöyle bir göz gezdirdiğimizde;

6 milyar insanı barındıran yaşlı dünyamıza, 2030'lu yıllarda 3.5-4 milyarlık bir nüfusun ekleneceği bilinmektedir. Bugün nüfusun 600 milyonu kentlerde yaşamını tehdit eden koşullarda, 2 milyar insan barınma olanakları açısından çok düşük standartlarda yaşamaktadır. 2030'lara gelindiğinde, 3 milyarlık bir kentli nüfusu artışı beklenmektedir. 21. yy.'da az gelişmiş ülkelerde kentleşme süreçlerinde yaşanabilir yaşam standartları açısından, zorlu bir dönemin yaşanacağı açıktır. 1970'lerde kamunun müdahaleci olduğu, 1980'lerde neoliberalizmin ve 1990'larda piyasa mekanizmasının seçildiği bir süreçte; kalkınma ile çevre arasındaki dengesizlikler giderek büyümüş ve dünyamızı çevresel değerler açısından, yaşanmaz kılan unsurları içerir duruma gelmiştir.

Ekonomik büyümenin temel hedef alındığı, kalkınmanın toplumsal-sosyal boyutlarının hiçe sayıldığı Yeni Dünya Düzeni ve Küreselleşme söylemi ile egemen olan mali sermaye; uluslararası dolaşımını kuralızsız sürdürmekte, su-hava-toprak vb. "olmazsa olmaz" koşulunu yaşamımıza dayatan yenilemeyen kaynakları bir meta haline dönüştürmektedir. Dünyamız yaşama alanlarında sürdürülebilirliğin ekonomik, sosyal, kültürel, mekansal ve ekolojik anlamda; açlığa, yoksulluğa, kaynakların hoyratça tüketilmesine, eşitsizliğe, çevrenin kirletilmesine karşı giderek içinin boşaltıldığı gözlenmektedir.

Dünyada, sermayeyi elinde bulunduran gelişmiş ülkelerin yanında olan eşitsiz ekonomik yapıya ek olarak; küresel çevre sorunları açısından da, faturanın az gelişmiş ülkelere çıkartıldığı ve sömürünün kurum-sallaştığı bilinen bir gerçektir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu' nun 22 Aralık 1992 tarih ve 47/180 sayılı karar ile Vancouver'da yapılan Habitat I Konferansı'ndan, tam 20 yıl sonra: Tüm Dünya ülkelerinin biraraya gelmelerini amaçlayan Habitat II Konferansı sonunda kabul edilen "Prensip ve Taahhütler Bildirgesi" ile

“Küresel Eylem Planı” İnsan Yerleşimlerinin yaşanabilirliği açısından, umulan yaşama ortamlarını sağlamada ne kadar karardır?

Dünya ülkelerinin kaynakları eşit tüketecikleri bir düzenin ve taahhütlerin denetimine soyunan Birleşmiş Milletler’in, dün Bosna’da on binlerce insanın katledildiği; doğal ve kültürel değerlerin yok edildiği bir coğrafyada, aç-susuz ve savunmasız bırakıldığı bir dramda; hala “tarafsızlığını” yitirmemiş olduğu söylenebilir mi?

1992 Rio Konferansı sonunda, deklar edilen Gündem 21’in dünya ülkeleri devlet başkanları tarafından imza altına alınışının üzerinden dünyada açlık, yoksulluk, kaynakların eşitsiz tüketimi, çevrenin kirlenmesi anlamında, ne değiştirilebilmiştir?

Az Gelişmiş Ülkeler, kaynaklarını tüketemedikleri, suyunu-havasını-toprağını geliştirmiş ülkelerin sanayileşme süreçlerindeki kadar kirlenmedikleri bir dünya için; eşitsiz imzaladıkları taahhüdün altında, dış kaynaklı yüksek faizli finansmanların yüküyle hala ezilmektedirler. Dış pazarda rekabet edemeyen geri teknolojileri, üretime değil, rantta yöneltmiş ekonomileri, istihdamı ve sermayeyi yığıştıran ve sürekli göç alan kutuplaşmış kentleşme karakterleri ve uluslararası mali sermayeye sömürtülen pazar olanakları ile, Habitat II’ye katılımlarından sonra, bu ülkelerde umut edici gelişmeler kaydedilmiş midir?

Dünya’da küreselleşme rüzgarları eserken, ülkemizde 1980 sonrası kentleşme süreci, küreselleşmenin politik olarak seçimlenmesi nedeniyle; giderek “planlamadan” vazgeçen, planlamayı politik baskılarla spekülasyon amaçların kucağına terkeden bir yapı ortaya koymuştur.

İstihdam, sağlık, eğitim, konut, güvenlik vb. problemlerin zaten yoğun yaşandığı kırdan kente göçte, kentler giderek kutupsal bir karakter kazanmışlardır. Ancak kentlerde bu yığılma, kentın plan altına alınmayan yerleşim dokusunu; kısıtlı kamusal toprak stoku ve kamusal alan yaratmaya yönelik stratejilerin üretilemeyişi ne-

deniyle, yağ dokusu şeklinde kıra doğru genişletmiş; kentın çeperinden başlayarak tarım topraklarını, çayır-mera ve orman alanlarını talan etmiş, ekolojik değerlerle donatılı çevreyi bozunuma uğratmıştır.

Giderek kutuplaşan, metropol ve megapola dönüşen kentlerde yığılma kent içinde; toprak stokunun kıldığı nedeniyle konut, ticaret vb. kullanımlar için sosyal donatıya (özellikle açık-yeşil alanlar) ayrılan kamusal alanlar üzerinde rant dönük istemler doğurmuş; planlamanın meşrutiyetin temel eksenini, eşitliğe dayalı “kamu yararının” gerçeklik kazandırılacağı kamusal alanlar talan edilmeğe başlamıştır.

Kentte ve kırdan oluşagelen polit-ekonomik anlamda eşitsizlikleri, mekansal denge-sizlikleri körükleyen bu süreç, doğal/ekolojik çevrenin bozunumunu da gündeme getirmiştir. Artık metropol ve megapolleşen kentlerin belediye ve mücavir alan sınırları dışından başlayarak orman alanları, koruluklar, tarım alanları ya kaçak olarak ya da mevzii imar planları ile konuta-sanayiye açılmaktadır.

Ülkemizde yaşanan çevresel sorunlar, son yıllarda felaketlere dönüşmüş can ve mal kayıplarına yol açmıştır. Dinar Depremi, Senirkent, İzmir Sel Baskını, Ümraniye Çöplüğü Patlaması, örnek verilebilir.

Ülkemizde her yıl 1 cm. toprak tabakası, (yaklaşık 1 milyar ton toprak), erozyonla kaybedilmektedir. Erozyon, yerleşme sisteminin yaşanabilirliği açısından korunması gereken en temel kaynak olan toprağın, mineral element ve doğal gübrenin taşınarak, kaybına neden olduğu gibi: Devlet’in planladığı 600 dolayındaki barajdan bitirilmiş olan 200’e yakınının büyük bölümünün; erozyon önlemleri alınmadığı, ormansızlaşma ve çölleşme yaşandığı için, hacimlerinin %50’sini doldurmasına neden olmaktadır. Örnek verilecek olursa: Ankara Çubuk Barajı, 21 yılda, %54 hacim kaybetmiştir. Yani Çubuk Barajı, çok kısa bir sürede devreden çıkmak durumdadır. 16 tane barajımız ise, bütünüyle dolarak, devre dışı kalmıştır.

Ormanlarımıza gelince: VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda, VI. Beş Yıllık Plan Dönemi’nde, 68.000 ha. orman alanının yangınlarla, 113.000 ha. orman alanının ise çeşitli yasalarla orman rejimi dışına çıkarıldığından, söz edilmektedir. Yine Plan’da, ülkemizin iyi nitelikteki orman alanlarının %11’ler (1990 nüfus sayımına göre) gibi çok düşük bir oranda olduğu belirtilmektedir. 1945 nüfus sayımına göre ise, bu oran %26’dır.

VI. Beş Yıllık Kalkınma Plan Dönemi’nde 20.2 milyon ha. orman varlığımızın Orman Kadastro’sunun henüz %64’ü bitirilebilmiş iken, yeni çıkarılan 4127 sayılı yasa ile, orman niteliğini kaldırıcı eylemler, 31.12.1981 sonrasına da taşınarak; orman alanlarında fiili durum yaratma yoluyla, talan ve yapılaşma istenmektedir. İstanbul’da son 15 yılda 30.000 ha. tarım, mera ve orman alanı talan edilip, yapılaşmaya açılmıştır.

VII. Beş Yıllık Plan’da ormanlık alanda, kamu ve özel kesim olarak yılda ortalama 29 milyon metreküp dolayında odun üretimi yapıldığı ve söz konusu üretimin %68’inin yakacak olarak kullanılmakta olduğu; oysa gelişmiş ülkelerde bu oranın %5 civarında olduğu belirtilmektedir. Yani ormanlarımızda ağaç tarımı, devlet politikası olarak karşımızda durmaktadır.

1982 Anayasası 169. maddesi ile, “Türkiye’de devlet ormanlarının mülkiyetinin devr olunamayacağını ve devletçe işletilip-yönetilmesini”, öngörmüştür. Ancak, devlet ormanlarından yararlanmanın ve orman işletmeciliğinin özelleştirilmesi gündemdedir.

Dilek Yarımadası - Menderes Deltası Milli Parkı (Aydın), Kurşunlu Şelalesi Doğa Parkı (Antalya), Olimpos Beydağları Milli Parkı-Topçam Gününbirlik Kullanım Alanı (Antalya), Ölü Deniz - Kıdrak Doğa Parkı (Muğla) İşletmeciliği, “kapı girişlerini özelleştirme” uygulamalarına örnek verilebilir. Temmuz 96’da aymazlıkla çıkarılan yangınların, bu bölgelerde olması akla başka kuşkuları getirmektedir.

Ülkemizde 12 adet Doğa Koruma Bölgesi bulunmaktadır. Milli Park Doğa Koruma Alanı, Doğa Parkı, çeşitli Rezerv Alanlar ve Muhafaza Ormanları'na ilişkin uygulamalar, kaygı verici bulunmamaktadır.

2873 sayılı Milli Parklar Yasası, turistik işletmelerin turizmi teşviklerle parkları talan etmesini engelleyememektedir.

Sulak Alanlar üzerinde devletin tek yönetici, salt kimyasal savaşım uygulamaları ile kuruyan yok olan endemik fauna ve floranın yaşama alanları da, çevre sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülke topraklarının %35'inin hala tarım kullanımına ayrıldığı bir ülkede, "arazi kullanım planlaması" ne yazık ki yapılmamıştır. Biyolojik çeşitliliği azalan, hormonla beslenen ve giderek verimsizleşen, istemsizce dönüşen plantasyon dokusu, temel problemimizdir. Doğal bitki örtüsü, emperyalist uygulamalarla karşı karşıyadır.

Kırsalda kamusal üretim nitelikleri ve bilimsel uygulamaları ile örnek oluşturmuş Devlet Üretim Çiftlikleri'nin de, özelleştirmelerle gözden çıkarılmaları düşünülmektedir.

Son yıllarda yerleşim yeri kazanmak için açmalara sahne olan Meralarımız'ı koruma altına alacak Yasa, hala çıkarılmamıştır. Örtü tabakası ortadan kalkan topraklarda, ciddi bir çölleşme ve erozyon baş göstermiştir.

Hasan Keyf gibi insan yerleşimleri ise; yüzlerce yıllık tarihlerini, doğal ve kültürel güzelliklerini sular altına terk etmeye bırakılmışlardır.

Kırda yaşama alanları daralınca; dağı, ormanı, merası, tarım toprağı, suyu, çiçeği ve böceğiyle kirlenen, sömürülen ve giderek yok olan Türkiye Peyzajı, yaşadığımız coğrafyalarımızda yazık ki, sadece anılarımızda kalmaktadır.

Akkuyu, Orhaneli, Gökova, Kemerköy, Yatağan nükleer ve termik santralleri enerji üretimlerini, "çevreye" rağmen gerçekleştirme kararlılığındadırlar.

Orman alanlarını tarıma, tarımı yerleşmeye, sanayiye ve nükleer santrallere açan; tüm potansiyel kaynak kullanımalarının makro düzeyde birbirleriyle iletişimlerini düşünmeden, sektör bazında irdeleyen, zaman zaman birini diğerine feda eden ülkemiz politikalarıyla, Türkiye kın ve kenti; ekonomik, toplumsal, mekansal ve çevresel eşitliğe dayalı insan yerleşimlerinden uzak bir yapı sergilemektedir.

Kırsaldan kente doğru yolaldığımızda da, karşımızda benzer sonuçlar durmaktadır:

Su havzaları yapılaşmayla çevrilmiş, hazineye ait kentsel topraklar talan edilmiş ve bu halleriyle plansız alabildiğine büyüyen, metropole-megapole-ülke kente özenendirilmiş, her türlü donatıdan yoksun, yağmış insan yerleşimleri...

Habitat sonrası Hükümet'e kaynak yaratmak amacıyla çıkartılan Kamu Arazileri'nin satışlarını öngören 4182 Sayılı Yasa ve Hükümet'in kaçak yapıların affını geçekondü popülizmi ile savunan İmar Affı politikası ile, ülkemizde insan yerleşimlerinin daha uzunca bir süre "insanca" olma özelliğinden uzakta bulunacağı anlaşılmaktadır.

Konferans'a sunulan Türkiye Ulusal Rapor'u: İnsan yerleşimleri ve barınma problemlerini, kentsel çevrenin dar sınırları içinde ele almış, kırdaki süreci salt kente göç olarak yansıtmış; kırsal çevre ve problemlerini (ekonomik, politik, sosyo-kültürel, mekansal, ekolojik) gözardı etmiştir. Zorunlu göçettirmelere, ormanların yakılmasına, meraların yok edilmesine, ekolojik çevrenin talanına yönelik irdelemelerde bulunmamıştır. Bu anlamda kırsalında ve kentlerinde her türlü ihlallerle bir dramı yaşayan Güneydoğu sorununa Rapor'un hiç değinmemiş olması nedeniyle, eksik tanımlanmış "göç olgusu", Habitat II platformlarında temel eleştirilere neden olmuştur. Geçtiğimiz günlerde çıkartılan İller İdaresi Yasası ile de, bölgede olağanüstü koşullarda sürdürülen yaşamın, daha da çetinleşeceği gözlemlenmektedir.

Devletin Ulusal Rapor'a da yansıyan kırsal çevrenin doğal ve ekolojik boyutları ile beslenmesi düşünülmeyen "kentsel yaşam" politikası, İstanbul örneğinde olduğu gibi, küreselleşme söylemi içinde sermaye ve ucuz emek açısından kutuplaşmış ve yönetsel sınırların kaldırmış "ülke kent"lere doğru yolalışı özendirilmektedir. Kırsalını sömüren İstanbul, aslında yaşanabilir geleceğini sömürmektedir. Bölgesel planlamanın, planlamaya salt literatürel anlamda girmiş olması, bu konuda temel bir sorundur.

Ülkemiz kurumsal ve yasal prosedürü, özel mülkiyeti "mutlak mülkiyet" olarak değerlendirmekte, bu nedenle de çevreye ilişkin sorumluluğu yaptırımlara dönüştüren kurgularda yetersiz kalmaktadır. "Kirlenen öder" mantığının yaptırımlarının bile

uygulamaya yeni sokulduğu ülkemizde, "ödeyerek bile kirletemezsiniz" mantığı için uzun yıllar gerekmektedir.

Ulusal Rapor, Dünya Bankası tarafından 1990 yılında başlatılan ve kısmen Birleşmiş Milletler Merkezi (Habitat II) tarafından finanse edilen Göstergeler Programı'nın, önceleri yalnızca konut sektörünü kapsadığından, daha sonraları kentsel göstergelerin de eklenmesi konusunun gündeme geldiğinden söz etmektedir. Hazırlık çalışmaları sırasında her ülkenin kent göstergeleri olarak toplanan 51 Gösterge içinde kişi başına düşen yeşil alan (aktif ve pasif) standartının olmaması: Bizim gibi kentte yığılma ve betonlaşma, kırdaki erozyon, çölleşme ve ormansızlaşma sorunlarını yoğun yaşayan Az Gelişmiş ülkeler, deyim yerindeyse Güney Ülkeleri için; ister istemez çevre ve ekolojik bozulumu konusunda, slogandan öteye asla geçemeyecek küresel çevre politikalarının aymazlığını, sanırsız yeterince ortaya koymaktadır.

Konu, resmi düzlemde Odamız görüşü olarak yansıtılmış ancak sonuç alınmamıştır. Ulusal Rapor kent içi kamusal alanların ana eksenlerinden birini oluşturan açık-yeşil alanların "Öncelikli Konu" olarak irdelenmesini de, dışlamıştır. Diğer öncelikli konuların satır aralarına gizlenen açık-yeşil alan kamusal donatıları ve buna ilişkin imar mevzuatı (Her ne kadar, bir kısım Oda Görüşümüz, örneğin: "Yerleşmeler İçinde ve Çevresinde Bazı Alanların Yapılaşma Dışı Kalmasının Olanaklarının Sağlanması" Öncelikli Konusu'nda olduğu gibi, Yapılacak İşler'in ilk sırasında; "İmar Hukuku plancılarının arazi kullanışları üzerindeki denetimini arttıracak, kamulaştırma hukuku plan uygulamasını kolaylaştıracak biçimde gözden geçirilmelidir. Bir parsel içinde tek bir yapının yapımını denetlemeye dönük imar mevzuatı anlayışından, yapılaşmanın boşluklar /açık-yeşil alanlar içindeki dağılımını ve yoğunluğunu denetleyen bir imar mevzuatı anlayışına geçilmesi düşünülmelidir", olarak Rapor'a yansımışsa da, yeterli değildir) bu nedenle, insan yerleşimlerinin oluşturulmasında

"olmazsa-olmaz" bir koşul olarak yer almamıştır. Böylesi bir bakışla ortaya konulan açık yeşil; yasal radikal düzenlemelerden de elbette ki nasibini almayacaktır. Mevcuttaki yapıya dönük imar ve çevre mevzuatı bu koşulda korumsallığını sürdürecektir. Açık yeşil alanların kamu yararından (toplum yarar anlamında) vazgeçen politik sürecin, planlamanın ekolojik içeriğinden ve insan yerleşimlerinin yaşanabilirliğinden vazgeçtiğini söyleyebiliriz.

Ulusal Rapor'da nüfusu 10 bini aşan kentler açık yeşil ortalaması (kişi başına) 1.2'dir. Bu oran İstanbul'da 1, Ankara'da 2.2, İzmir'de 2.3, Eskişehir'de 1.2, Diyarbakır'da 0.23'tür. Yani devletimiz, halkına Diyarbakır'da 23 cm' ile; bir dikili ağaçlık kamusal toprağı hak görmemiştir. Kamu arazileri satışları ve talanların affı ile bu değerler, yaşanabilirlik anlamında ölümcül bir sınıra çekilmektedir. Dolayısıyla, İmar Yasası'nın belediye ve mücavir sınırları içindeki 7 m2, dışında ise 14 m2 yeşil standartları da, hiç bir anlam taşımamaktadır.

Yukarıda anlatılanlar çerçevesinde, Habitat II'de imza altına alınan taahhütler; hem dünya hem de ülkemiz gündeminde, izlemeye almamız gereken çetin bir süreci apaçık ortaya koymaktadır. Habitat II'de genelde, Sivil Toplum Kuruluşları'nın geliştirdikleri söylemlerin, devlet/resmi söylemlerini bütünler/ destekler oldukları koşulda ve kadarıyla etkin olabildikleri görülmüştür. Konferans' a parantez içinde (tartışmalı) getirilen "konut hakkının", bunun yanısıra yoksulluğun giderilmesi, yeterli ve sağlıklı çevre, insanca yaşama temel hak ve özgürlüklerine ilişkin taahhütlerin süreçte yol alışında; bizlere yürekli ve sorumlu olmak gibi bir görev düşmektedir. Bu anlamda 1992 tarihinde Bir-

leşmiş Milletler 47/190 Sayılı Kararı ile, BM.'in 1997'de Gündem 21 ve Yeryüzü Zirvesi (1992 yılında Rio'da yapılan B.M. Çevre ve Kalkınma Konferansı) ve Habitat II ile ilgili diğer anlaşmalar ve inisiyatiflerin ulusal, bölgesel ve uluslararası uygulamasının 5 yıllık değerlendirmesine yönelik olarak, 1997 yılında yapacağı Özel Oturum'a dikkatimizi vermeliyiz. Bu özel oturma hazırlık anlamında yapılacak toplantılara Sivil Toplum Kuruluşları'nın da çağrılanırlanacağı söylenmektedir.

TMMOB New York' ta Haziran 97'de gerçekleşecek ve 1 hafta sürecek olan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Özel Oturumu içinde yer almalıdır. 34. Dönem Çalışma Programı'na da yansıyan Habitat Süreci'nin izlenmesi ve konusu, bu anlamda özel bir önem taşımaktadır.

Habitat II'de, 5 oturumda bildiri sunan ve Taşkılla' da stand açan Peyzaj Mimarları Odası sürece katılım ve katkı koymayı, "insan yerleşimlerinin yaşanabilirliği" adına, bundan sonra da sürdürecektir.

Doğa Onarımı Zorunluluğu

yaşanabilirlik için

Günümüzde yaşanan çevre problemlerinin başında, doğal dengenin insan eliyle bozulmasına yol açan MADENCİLİK faaliyetleri sonucu hızla ve artan bir şekilde arazi bozulmaları ve ekolojik dengenin yok olması gelmektedir. Madencilik Açık ve Kapalı Maden İşletmeciliği şeklinde olup; Açık Maden İşletmeciliği'nde toprak ve bitki örtüsü doğrudan yok edilecek, jeolojik yapı, su rejimi, yerel iklim ve peyzaj büyük ölçüde zarar görmektedir.

Odamız, ekolojik dengeyi alt üst eden bu faaliyetlerde meslektaşlarımızın istemlerini gözönünde bulundurarak; Maden Mühendisleri Odası ile de iletişim kurarak, konu ile ilgili gerekli çalışmaları başlatmıştır. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Türkiye Kömür İşletmeleri, TÜBİTAK ve A.Ü.Z.F. Peyzaj Mimarlığı Bölümü ile de görüşülerek konu ile ilgili rapor hazırlanmaktadır.

Aşağıda Doğa Onarımı'na "giriş" anlamında, özet bir sunum yapılmıştır.

Madencilik faaliyetleri sonucu bozulan arazilerde yapılacak olan iyileştirme çalışmalarının, maden üretim sürecinden önce planlanması, bu süreçle paralel olarak sürdürülmesi ve faaliyet sonrası alana yeni bir kullanım kazandırılması, Doğa Onarımı olarak tanımlanmaktadır. Doğa Onarımı çalışmaları, ancak maden üretim faaliyetleri ile birlikte başlayan bir planlama ve üretimle paralel olarak gerçekleşecek uygulamalarla yürütüldüğünde, sağlıklı olmaktadır. Öylesi bir çalışma geri kazanımın daha ekonomik, sürecin ise daha kısa olmasına neden olmaktadır. Doğa onarımı çalışmaları 4 aşamada gerçekleştirilmektedir. Bunlar;

- 1- Alan Kullanım Planlanması
- 2- Yeniden Düzenleme
- 3- İyileştirme
- 4- İzleme ve Bakım

1. ALAN KULLANIM PLANLAMASI: Bir alanın değişik faktörler yönünden incelenerek, önerilen kullanımlara uygunluğunun araştırılmasıdır. Madencilik faaliyetlerinin neden olduğu arazi bozulmaları incelenerek; topoğrafik, jeolojik, hidrojeolojik, klimatolojik, biyolojik, sosyolojik ve toprak araştırmaları ile alan kullanım planlaması yapılmalıdır.

Doğa onarımının bu planlama evresi, diğer planlama çalışmalarında olduğu gibi, doğal ve kültürel kaynakların değerlendirilmesinden çok; topoğrafya, toprak, bitki örtüsü vb. ekolojik özelliklerin değiştiği bir alan için kullanım planlamasını yeniden yaratmaktır. Diğer bir konu ise, çevreye yapılan olumsuz etkiyi en aza indirirken; aynı zamanda en fazla üretimi de sağlamak ve bu arada tüm çalışmaların, yasal çerçevede yürütülebilmesine çalışmak gerekmektedir.

Madencilik tüm aşamalarını da içine alan planlamanın basamakları özetle şöyle sıralanabilir:

Bartın - Amasra Yolu Üzeri Kömür Ocağı

Rahime TUNÇTAN

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası II. Başkanı

- Madencilik öncesi koşulların envanterinin çıkarılması,
- Etkilenecek birimlerin gereksinim ve isteklerini karşılayacak biçimde, arazinin işletme sonrası gereksinimlerinin belirlenmesi ve bu konuda karar verilmesi,
- En uygun çözüme ulaşmak için alternatif işletme ve yeniden düzenleme, iyileştirme ile ilgili tüm planların analizi,
- Teknik, sosyal ve ekonomik koşullara uyumlu, kabul edilebilir entegre işletme, yeniden düzenleme ve iyileştirme ile buna esas olacak alan kullanım planlarının geliştirilmesi,

2. YENİDEN DÜZENLEME: Hazırlanan plana uygun olarak kazı ve döküm işlemleri yapılır; döküm alanlarının ve şevlerin arzu edilen eğimde olması için, önceden depolanan üst toprak ve hemen altındaki verimli toprak, tekniğe uygun olarak serilir. Ayrıca tesviye, drenaj ve su rejimi kontrolü ile, sel tehlikesine karşı; çevre drenaj kanallarının açılarak, yol ve diğer alt yapı inşaatlarının yapılması işlemleri, bu kapsamdadır.

3. İYİLEŞTİRME: İyileştirme faaliyetleri, topoğrafik düzenlemesi tamamlanan sahalarda toprağın geliştirilmesi ve yeniden bitkilendirilmesi işlemlerinden oluşmaktadır. Toprağın geliştirilmesi için, üst toprak ve örtü tabakasının tekstür, ph, bitki besin maddesi ve toksik madde açısından fiziksel ve kimyasal analizleri yapılmalıdır.

Yeniden bitkilendirmede ise; eğim, toprak, iklim koşulları, alanın büyüklüğü, ekim zamanı, tohum yatağının durumu, alanın altyapı olanakları ve ekonomik güç dikkate alınmalıdır. Ekolojik dengenin daha hızlı kurulabilmesi için, yöredeki doğal bitki türlerinden; aşırı h değerlerine, aşırı toprak sıcaklığına, neme ve bitki besin maddesi eksikliğine tolerans gösterecek bitkiler seçilmelidir. Kalıcı bitkilendirmeye geçilmeden önce, ön bitkilendirme uygulanmalıdır.

4. İZLEME VE BAKIM: Uygun bir yeniden düzenleme ve iyileştirme çalışmasından sonra; sahanın verimli olarak kullanılabilmesi için, zamana gereksinim vardır ve bunun için izleme, kontrol, bakım ve gelişim planları yapılmalıdır.

KAYNAKLAR:

AKPINAR,N.,KARA,D.,ÜNAL,E.,1993."Açık Ocak Madenciliği Sonrası Alan Kullanım Planlaması", Türkiye Kömür Kongresi, 12 Mayıs 1993.Istanbul.

AKPINAR,N.,1994. "Açık Kömür Ocaklarında Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Doğa Onarımı Çalışmalarının Milas Sekköy Açık Kömür Ocağı Örneğinde İrdelenmesi Doktora Tezi" A.Ü. Ziraat F. Peyzaj Mimarlığı, Ankara.

EVİRGEN,M.,ONACAK,T.,1984. "Madencilik Faaliyetlerinden Sonra Çevrenin Düzenlenmesi ve İyileştirilmesi", T.M.M.O.B. Jeoloji Mühendisleri Odası Yayınları No:21

EVİRGEN,M.,TUNÇ, N.,ÖZER,Ö.,1988. "Çevre ve Ekonomi, ve İnsan", yıl:3, sayı:9 Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü, Ankara.

RAMANI,R.V.,1987. "Environmental Planing for Surfaca Mining of Coal.Environmental Canseguences of Energy Prodükton Problems and Prospects". The Pennsylvania Academy of Science,USA.

ÜNAL E. KARA D. VATAN.,1992. "Açık Ocak Madenciliği Sırasında Bozulan İşletme Sahalarının Yeniden Düzenlenmesi ve İyileştirilmesi". Madencilik Mat. 1992. Cilt 31. Sayı:1. Ankara

Madencilik faaliyetleri sonucu bozulan arazilerde yapılacak olan iyileştirme çalışmalarının, maden üretim sürecinden önce planlanması, bu süreçle paralel olarak sürdürülmesi ve faaliyet sonrası alana yeni bir kullanım kazandırılması, Doğa Onarımı olarak tanımlanmaktadır. Doğa Onarımı çalışmaları, ancak maden üretim faaliyetleri ile birlikte başlayan bir planlama ve üretimle paralel olarak gerçekleşecek uygulamalarla yürütüldüğünde, sağlıklı olmaktadır. Öylesi bir çalışma geri kazanımın daha ekonomik, sürecin ise daha kısa olmasına neden olmaktadır.

Bunları Biliyor Muyuz?

HALK DİLİ

1. Abdüsselamotu
2. Acı Düşlek
3. Afku
4. Ağı Dalı, Aklı Ağacı
5. Açlarağaç
6. Bağnaz
7. Binbirdelik otu
Pırpırotu, Püren
8. Biberiye
9. Belemir
10. Borumuk
11. Cımcır
12. Çıtlık, Çıtırık
13. Deliboynuz
14. Devrinti
15. Dokuzdonlu
16. Domuzasırsağı
Küstü Köpeği
17. Döngel
18. Dövülmüş Avrat Otu
19. Dulavrat otu
Dulavrat Gömleği
20. Endürüz, Endirez
21. Fulya
22. Gidirne
23. Gilgili, Gılaburu, Gireboli
24. Gece Gündüz Çeçeği
25. Güzülvrat otu
26. Hırmiye
27. Japonika
28. Karamuk, Kamberiz

KADIN PARMAĞI

29. Misimışkanla
30. Kötürüm, Deliğözdikeni
31. Kızlar Yemişi, Sürsülük
32. Karaklı
33. Kaynanadili
Kaynanalumurucu
34. Kekiz Çiçeği
35. Mıyınca
36. Müşkülün Keşiş Başı
37. Nevres, Navruz
38. Ölmez Çek, Solmaz Çiçeği
39. Patıpaş, Patlangaç
40. Saier-i Berri
41. Silimta Ağacı
42. Sumak, Tatarı
43. Sarı Can, Boyacı Sumağı
44. Zeytin, Nazar Otu
45. Yaşar Otu

BİLİNER ADI

- Adam Otu
- Eşek Hıyarı
- Kızılağaç
- Zakkum
- Salkım Söğüt
- Kayın
- Kantaron
- Kuşdili
- Pelemir
- Yasemin
- Şimşir
- Çitlenbik
- Erğuvan
- Leylak
- Hanimeli
- Sıklamen
- Muşmula
- Sarmaşık
- Hanim Yaması
- Mahlep
- Nerçis
- Porsuk
- Kartopu
- Şebboy
- Hatmi
- Hint Yağı Ağacı
- Kadın Tuzluğu
- Güvey Kandili
- Peygamber Çiçeği
- Aliç
- Asma
- Frenk İnciri
- Margarit
- Kibir, Akasya
- Morbaş
- Süfen
- Hergetaze
- Mürver
- Yasak
- Suma Ağacı
- Sumak
- Alut Ağacı
- Üzerlik
- Pelin

LATİNCE ADI

- Mandragora autumnalis
- Ecballum elatarlum
- Alnus glutinosa
- Nerium oleander
- Salix babylonica
- Fagus sylvatica
- Hypericum perforatum
- Rosmarinus officinalis
- Cephalaria sylvatica
- Jasminum fruticans
- Buxus sempervirens
- Plectocia australis
- Cercis siliquastrum
- Syringa vulgaris
- Lonicera caprifollum
- Cyclamen persicum
- Mespilus germanica
- Arctium tomentosum
- Arctium tomentosum
- Prunus mahaleb
- Narcissus sp.
- Taxus baccata
- Viburnum opulus
- Cherianthus cheirii
- Atropa belladana
- Ricinus communis
- Berberis thunbergii
- Koelreuteria paniculata
- Centaurea cyanus
- Crataegus monogyna
- Castanea sativa
- Picus
- Chrysanthemum
- Acacia cynophylla
- Muscari muscarini
- Iris persica
- Helichrysum
- Sambucus
- Tymus
- Eucalyptus
- Rhus
- Cornus

Hazırlayan
Dilek (Şahin) BAYSAL
Peyzaj Mimarı

Bunları Biliyor muyuz?

AB	Avrupa Birliği	IMF	ULUSLARASI PARA FONU
ADB	Afrika Kalkınma Bankası	IMO	ULUSLARASI DENİZCİLİK ÖRGÜTÜ
ADB	Asya Kalkınma Bankası	ISEDAK	İSLAM KONFERANSI TEŞKİLATI EKONOMİK VE TİCARİ İŞBİRLİĞİ DAİMİ KOMİTESİ
AEA	ULUSLARARASI ATOM ENERJİSİ KURUMU	ITU	ULUSLARASI TELEKOMÜNİKASYON BİRLİĞİ
AFESD	ARAP EKONOMİK VE SOSYAL KALKINMA BANKASI	KEI	KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ
AFTA	GÜNEYDOĞU ASYA ULUSLARASI TOPLULUĞU	LAFTA	LATİN AMERİKA SERBEST TİCARET BİRLİĞİ
AMF	ARAP PARA FONU	LAS	ARAP BİRLİĞİ
APEC	ASYA KALKINMA BANKASI VE ASYA PASİFİK EKONOMİK İŞBİRLİĞİ	NAFTA	KUZAY AMERİKA SERBEST TİCARET ANLAŞMASI
ASEAN	GÜNEYDOĞU ASYA MİLLETLER TOPLULUĞU	NATO	KUZAY ATLANTİK SAVUNMA ÖRGÜTÜ
ASLA	AMERİKAN PEYZAJ MİMARLARI BİRLİĞİ	OAPEC	PETROL İHRAÇ EDEN ARAP ÜLKELERİ TEŞKİLATI
AT	AVRUPA TOPLULUĞU	ÖAS	AMERİKA DEVLETLERİ ÖRGÜTÜ
BADEA	AFRİKA-ARAP SOSYAL KALKINMA BANKASI	OAV	AFRİKA BİRLİĞİ TEŞKİLATI
BIS	ULUSLARARASI ANLAŞMALAR BANKASI	OECD	EKONOMİK İŞBİRLİĞİ VE KALKINMA TEŞKİLATI
CACM	ORTA AMERİKA ORTAK PAZARI	OKK	ORTAKLIK KONSEYİ. KARARI
CARICOM	KARAİB BİRLİĞİ VE ORTAK PAZARI	OPEC	PETROL ÜRETEN ÜLKELER TEŞKİLATI
COMECON	KARŞILIKLI EKONOMİK YARDIM KONSEYİ	RCD	KALKINMA İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI
EC	AVRUPA KONSEYİ	UIA	ULUSLARARASI MİMARLAR BİRLİĞİ
ECA	AFRİKA EKONOMİK KOMİSYONU	UN	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (BM)
EEC	AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU	UNCTAD	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA VE TİCARET KONFERANSI
(AET) EFTA	AVRUPA SERBEST TİCARET BİRLİĞİ	UNDP	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI
FAO	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GIDA VE TARIM TEŞKİLATI	UNEP	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇEVRE SORUNLARI PROGRAMI
FEANI	ULUSAL MÜHENDİSLİK ÖRGÜTLERİ AVRUPA FEDERASYONU	UNESCO	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER EĞİTİM BİLİM VE KÜLTÜR TEŞKİLATI
GATT	TİCARET VE GÜMRÜK TARİFESİ GENEL ANLAŞMASI	UNFPA	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NÜFUS ERKİNLİKLERİ FONU
HABITAT	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN YERLEŞİMLERİ MERKEZİ	UNIDO	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SİNAYİ KALKINMA ÖRGÜTÜ
IAEA	ULUSLARARASI ATOM ENERJİSİ AJANSI	UNITAR	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER EĞİTİM VE ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
IBRD	ULUSLARARASI İMAR VE KALKINMA BANKASI	UNU	BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÜNİVERSİTESİ
ICC	ULUSLARARASI TİCARET ODASI	WB	DÜNYA BANKASI (DB)
ICTFU	ULUSLARARASI SERBEST TİCARET KONFEDERASYONU	WEEA	DÜNYA ENERJİ VERİMLİLİĞİ BİRLİĞİ
IDA	ULUSLARARASI KALKINMA BİRLİĞİ	WEU	BATI AVRUPA BİRLİĞİ (BAB)
IDB	ULUSLARARASI KALKINMA BANKASI	WFP	DÜNYA GIDA PROGRAMI
IFAD	ULUSLARARASI TARIMSAL KALKINMA FONU	WHO	DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ
IFC	ULUSLARARASI FİNANS BİRLİĞİ	WIPO	DÜNYA FİKRİ MÜLKİYET ÖRGÜTÜ
IFLA	ULUSLARARASI PEYZAJ MİMARLARI FEDERASYONU	WMO	DÜNYA METEOROLOJİ ÖRGÜTÜ (DMÖ)
IIB	ULUSLARARASI YATIRIM BANKASI	WTO	DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ (DTÖ)
ILO	ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ		

Hazırlayan

Oya AKKAN

Peyzaj Mimarı

VII. Beş Yıllık Kalkın(ma)ma Planımız

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ'NE;

21 .Yüzyıl'a girmek üzere olduğumuz bir dönemde, bir yıldır ertelenmiş bulunan VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı; ülkemizin özellikle Gümrük Birliği ve Avrupa Birliği ile ilgili başvurularının da gündemli olması nedeniyle, yaşamsal bir önem taşımaktadır. VII.Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda Gümrük Birliği, Özelleştirme, Demokratikleşme'nin yerleşmesi, gelir dağılımının iyileştirilmesi gibi temel konularda, mevcut ve potansiyel kaynakların ülke yararına iyi değerlendirilemediği açıkça görülmektedir.

Bir ülkede demokratikleşmenin bir yaşam biçimi olarak kabul edilmesinde; yasal prosedürün yanısıra, ona sahip çıkıcı sivil örgülenmelerin geliştirilmesi etkin rol oynar. Ülkemizde ekonomik, sosyo-kültürel eşitsizliklerin her alanda olanca gücüyle arttığı, dernek-senk-dika ve odalara üyeliğin toplumsal sürece katılımı hiçbir yetkinlik içermeyen boş bir uğraş olarak gösterildiği, örgütsüzlüğün özendirildiği, devlet memurlarının siyasi partilere üye olamadığı, düşünce özgürlüğünün suç sayıldığı bir siyasal zeminde; demokratikleşmeye yönelik istemler konusunda, VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'na, büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir. Plan'ın, düşüncenin özgürce açıklanmasını engelleyici tüm yasal sınırlamaları ortadan kaldıran diğer yasal düzenlemelere koşut olarak, özgür-laik ve bilimsel düşünceyi toplumda egemen kılıcı "Eğitim ve Kültür Reformu" hedeflerini de, radikal anlamda öngörmesi gerekmektedir.

Ülkemizde zorunlu eğitim süresi arttırılırken, paralı eğitimin yaygınlaştırılması öngörülmektedir. Bu ise eğitimde fırsat

ÜZERİNE!

eşitliğini ve sosyal adalet ilkesini ortadan kaldırmaktır. Nitelikli ara elemanların yetiştirilmediği, yeni üniversitelerin hiçbir plana ve programa alınmadan mantar gibi bittiği, %55 oranında açık öğretime dayalı bir yüksek öğretim sistemiyle, Türkiye'nin bilimsel teknolojik dönüşümünü yapacak insan gücünün her türlü niteliksel donatıdan uzakta, sadece niceliksel olarak arttırıldığı ve yeni işsizler ordusunun yaratıldığı düşünülürse; YÖK gibi çağdaş, AR-GE'yi ve bilimsel düşünceyi özgürce toplum yararına sunmaya engel kurumlaşmalara ek olarak vakıf, tarikat, şirket vb. yapılanmaların desteklenmesinin sürdürülmesi ve eğitimin ezici bir üstünlükle özel üniversitelerin güdümlerine bırakılmak istenmesi, kaygı vermektedir.

VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda eşitlik konusu da, özenle plan hedeflerine yansıtılmalıdır. Hem hukuk devleti kimliğinin ve demokratikleşmenin sağlandığı "sosyal eşitlik;" hem de sosyal eşitlikten yola çıkarak ekonomik sitemin tüm kurallarını işletmede, ulusal gelirin hakça paylaşımı, yani "ekonomik eşitlik" anlamında öngörüler getirilmelidir.

İş güvenliğini sağlayıcı yasalar ve işsizlik sigortası önem taşımaktadır. İşgücünün işlendirilmesi ve Özelleştirme konusunda, VII.Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın ülke ekonomisine bakışını ciddi biçimde sorgula-

mak gerekmektedir. Üretim ekonomisinin seçilenmediği, serbest rekabet koşullarının belirsizlikler içinde ülkeyi krize sürükleyişinin baş döndürücü bir hızla geliştiği, mali sermayenin globalleşme yoluyla egemen kılındığı, polit-ekonomik bir sistemde; özelleştirmeler yoluyla yapılan blok satışlar, iç ve dış borçlanmaların Gayri Safi Milli Hasıla'daki yüzde paylarını giderek katlaması, ülkeyi dışa bağımlı bir hale getirmektedir. Özelleştirmeler ile rant ekonomisi güdülenerek, eldeki ülke kaynakları ziyan edilmektedir. Plan'a bakıldığında, özelleştirmelerin koşulsuz desteklendiği ve özelleştirmelerin yolunu açan uygulamalara alabildiğince yer verildiği görülmektedir. Potansiyel kaynak yaratılmasına ilişkin çalışmalara yönelik öngörüler ise, ya geçiştirilmekte ya da gerçeklik kazandırılmaktan uzak, iyi niyet önerileri olarak açıklanmaktadır.

Ekonomide üretime dayalı bir sanayiye öngören, uluslararası rekabete dayalı üretim gerçekleştiren bir yapısal karaktere ulaşılmadan; Gümrük Birliği ve Avrupa Birliği'ne üyeliğin, ağır üyelik koşulları nedeniyle, yarardan çok zarar getirme olasılığı yüksek görünmektedir.

Yapısal sorunları olan Türk ekonomisinin, kendi içindeki makro-ekonomik dengesizliği gidermeden, Avrupa sanayisi ile rekabet koşullarını sağlaması konusunda kaygılıyız. Bu anlamda, emek bütünlüğü-

nün sağlanması, işlendirme probleminin çözümü yönünde ivedi plan önerileri gerekmektedir. Teknolojiyi üretemeyen, ancak satın alan bir sanayi yapılması, dışa bağımlı olmayı sürdürecektir. Sanayimizin, dış rekabet koşullarına uyumlandırılması gerekmektedir. Bu nedenle sanayimizi koruyucu ürün ve hizmet standardizasyonuna ve patente ilişkin plan hedefleri ile, bu hedeflerin gerçekleştirilmesi çok büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizde kıt ve yenilenemeyen kaynakların planlı ve en ekonomik biçimde tüketilmeleri konusundaki Çevre Politikaları'na ilişkin plan hedefleri de, hiç kuşkusuz aynı yaşamsal öneme sahiptir. Geri teknolojiyle kurulmak istenen nükleer ve termik santralleri, toprağı hallaç pamuğuna çeviren maden işletmelerini, arıtmadan yoksun sanayi tesislerinin sanayi atık ve artıklarının kirlilik oluşturmasını önleyici, yasal prosedüre ilişkin plan hedefleri, ivedi olarak yaşamımızı güvence altına almalıdır.

Kirleten bir sanayinin, sağlıksız ve kötü gelişen bir kentleşmenin, ranta yenik düşen kır ve kent topraklarının geri kazanımı sorunu yaşamsal önemdedir.

VII.Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda Peyzaj/Kırsal ve Kentsel Peyzaj konusu; tarım-orman - enerji - sanayi - çevre - turizm bölge planlaması-mahalli idareler-kır-kent-metropol v.b. ilişkin satır aralarına gizlenmiştir. 21. Yüzyıl'a girerken "Türkiye'nin ülkesel anlamdaki Açık Yeşil Alan Politikası ne olmalıdır?" sorusunu ortaya koyan plan hedeflerinin olmamasını, çok kaygı verici buluyoruz. Yukarıda anılan başlıklardaki peyzaj/çevre/ekolojik yaklaşımlar/doğal kaynaklara ilişkin hedefler ise, ya birbirlerini tümüyle reddetmekte ya çelişmekte ya da birbirlerinin varlığından habersiz gibi davranma politikası gütmektedir.

Oysa, ülkemizin tüm potansiyel ve yenilenemeyen doğal kaynaklarına bütüncül bir planlama ile yaklaşılması; Habitat/Yaşama Ortamı'nı yaşanabilir kılıcı bir temel-

**2 yıl önce
hazırladığımız
Oda
Görüşümüz'ü;
ülkemizde
yaşanan
olumsuz
gelişmelerin
koşutunda,
yeniden
dile getirmek
gereğini duyduk!
Ülkemiz adına,
kaygılarımızda
haklı çıkmamayı
dilerdik...**

den yola çıkarak, yerleşim ve sektör planlaması kararlarının verilmesi gerekmektedir. Bu ise sanayimizin, kentleşmemizin, enerji üretmemizin, maden çıkarmamızın bugüne kadar ciddiyetle sorgulamadığımız tüm yanlışlarını, "Ekolojik Planlama" olgusu içerisinde düzeltmekten geçmektedir.

VII.Beş Yıllık Plan, arazi kullanım planlarının bulunmayışından, tarım arazilerinin tarım dışı kullanımlarından ve erozyonun önlenemeyişinden söz etmekte; tarımsal arazi mülkiyetinde VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde rekor düzeyde küçük işletmelerin oluştuğu açıklanmaktadır. VII.Plan'a bakıldığında, ekonomik kullanılmamaları nedeniyle arazi toplulaştırılmasından sıkça söz edilmekte, oysa tarımda topraksız ya da az topraklı köylülerin topraklandırılmaları gibi bir plan hedefi bulunmamaktadır. Genelde girdiler yoluyla toprağın iyileştirilmesini hedefleyen "Tarım Reformu" na sıkça değinilirken, topraksız ya da az topraklı köylünün topraklandırılarak, kırsal bölgelerin feodal yapısını düzen altına alıcı bir çözüm olan "Toprak Reformu"ndan hiç söz edilmemektedir. Mevcut süreç, önce kırsal merkezlere, ardından da metropollere doğru göçü hızlandırmaktadır. Göçün önünü kesmede tarımsal arazilerin, devlet eliyle oluşturulacak fonlarla, üretime hazır olarak topraksız ya da az topraklı köylüye bedel karşılığında borçlandırılarak verilmesi, köylünün sulu ya da susuz tarım koşullarında yeterli işletme büyüklüğüne kavuşturulması konusu, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu için büyük önem taşımaktadır. 3083 Sayılı Sulama Alanları'nda Arazi Düzenlenmesi'ne Dair Tarım Reformu Kanunu'na ilişkin Arazi Edindirme Ofisi uygulamaları, geçmişte iptal edilen Toprak Reformu Kanunu uygulamaları ile bütünleştirilmelidir. Güneydoğu Anadolu'da Üretici Kooperatifleri yaygınlaştırılmalı; Devlet Teşvikleri, bu kooperatifler aracılığıyla kullanılmalıdır.

Öte yandan köy yerleşimlerinde Arazi Kanunu'na göre kamu mülkiyetinde sayılan mera'ların, talana uğratıldığı görülmektedir. Bu anlamda hayvancılığın gelişmesine uygun ortamlar da, ortadan kaldırılmış olmaktadır. Ayrıca meraların son zamanlarda kentlerde kentsel yeşil alan çalışmalarında yerörtücü olarak, hoyratça kullanıldığı da görülmektedir. Meraların erozyonu önleyen ve doğal dengeyi koruyan yönü ve önemi gözetilerek, toprak açması v.b. talandan korunmaları güvence altına alınmalıdır. Bu anlamda Mera Kanunu'nun çıkması önemlidir Ancak, Kanun'a biran önce işlerlik kazandırılması ve uygulamalarda kurum yetkilerinin netleştirilmesi sorunu ivedidir.

Ormancılığımız konusu da köklü önlemleri gerektirmektedir. 1994 sonu itibarıyla 20.2 milyon orman varlığımızın ancak %64'ünün kadastro işlemlerinin sonuçlandırılması nedeniyle; siyasi istismara açık bir yapısal gereç olan orman alanlarımızın kadastro çalışmalarının hala bitirilmemiş olması düşündürücüdür. 60.000 ha. orman varlığının yangınlarla kaybı, 113 ha. orman varlığının da Orman rejimi dışına çıkarılması, ülkemiz için çok acı bir gerçektir. Plan'da zamanla yapısı bozulan miktarı ve biolojik çeşitliliği azalan ormanlarımızı geliştirme amaçlı çalışmalarda, 206 bin ha. ağaçlandırma, 33 bin ha. erozyon kontrolü ve 6 bin ha. mera ıslah faaliyetinin gerçekleştiğinden, bu çalışmaların ise V. Plan uygulamasının yaklaşık 1/3 ü düzeyde kaldığından sözedilmektedir. Orman kaynağını en iyi biçimde işletmek, korumak ve geliştirmek amacıyla öngörülen toplam 202 bin km orman yolunun, 1994 sonu itibarıyla 129 km'si bitirilebilmiştir. Ayrıca ormancılık alanında kamu ve özel kesim olarak, yılda ortalama 29 milyon m³ dolayında odun üretimi gerçekleştirildiği ve söz konusu üretimin %68'inin yakacak odun olarak kullanılmakta olduğu; oysa gelişmiş ülkelerde bu

oranın %5'ler civarında kaldığı ve yurt içi açığın kapatılması yönünde 1985 yılında başlayan odun ithalinin, 1993 yıl itibarıyla 2.3 milyon m³ e ulaşması, çok çarpıcı bir başka boyuttur. Devletin ağaç tarımı konusunda artık çok kapsamlı bir çalışma yapma zorunluluğu ortadadır. Ormanlarımız ağaç tarımı alanları değildiler.

Plan, 15 bin km yeni yol, 4 bin km. stabilize yol, 250 bin ha. erozyon kontrolü ve 8 bin ha orman içi mera alanı öngörmektedir. Ülkemizin hızlı nüfus artışı düşünüldüğünde, 2000 yılında bir önceki plan döneminin çok gerisinde kalacağı açıklıkla görülmektedir.

Vasıflı orman alanları %11 ve çölleşme, ormansızlaşma, sel, heyelan, toprak erozyonu, biyolojik çeşitlilik, kadastro, amenajman planları, orman yangınları, asit yağmurları, çevre koruma, peyzaj ve ergonomik uygulamalar bu denli büyük sorun iken; mülkiyetinin kamuda kalmasını Anayasa'dan alan Ormanlarımız, Milli Park Koruma ve Rezerv Alanlarımız, hızla elden çıkarılmakta; özelleştirmelerinin yolları aranmakta, Milli, Park "kapı girişleri", özelleştirmeye basamak uygulamalar olarak, işletilmeye verilmektedir. Özel Orman Kurma amacıyla, kamu mülkiyeti orman alanlarının satışı önerilmektedir. Özelleştirmelerle, devlet ormanlarının talanı hızlandırılacaktır.

Ülkemizde 12 adet Doğa Koruma Bölgesi bulunmaktadır. Milli Park, Doğa Koruma Alanı, Doğa Parkı ile çeşitli Rezerv Alanları ve Muhafaza Ormanları yaygınlaştırılmalı, Orman Tarım ve Köy İşleri, Turizm ve Çevre Bakanlıkları ile Özel Çevre Koruma Kurumu ilişkileri yetki ve görevleri yeniden belirlenmeli, talana karşı yaptırımcı olunmalıdır. Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu ülkemiz için büyük gereksinimdir. Ancak "adı var, kendi yok" tarzlı bir kanun süreci yaşamaya ülkemizin hiç sabrı yoktur. Öte yandan toprak ve su

kaynakları potansiyelini saptanmasına ilişkin veri toplama, etüd ve araştırma çalışmaları da önceliklidir. Plan'da kıt ve yenilenemeyen toprak ve su kaynaklarının tahsis, kullanım ve yönetimlerine yönelik yeterli mevzuat olmadığından, doğal ve ekonomik kaynaklar ziyan olmaktadır, denilmektedir.

Mutlak, toprak etüd ve sınıflamalarına dayalı bir "arazi kullanım planlaması"na gidilmelidir. Özellikle sulu tarım alanları yapılaşmadan kurtarılmalıdır. Hazine topraklarının kamusal niteliği korunmalıdır. Çıkarılacak Toprak Kanunu'nun özü, kamusal mülkiyet üzerine kurgulanmalıdır. Su kaynakları yönetimi nasıl olmalıdır? sorusu da günceldir. Yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının, su kıyılarının korunması, kıyı kenar çizgilerinin yapılaşmadan arındırılması, su ürünleri ve balıkçılığımızın geliştirilmesi konuları da, VII. Plan'da sorun çözücü anlamda ele alınmalıdır. Özel şirket uygulamalarında, su kaynaklarının optimal kullanımına dayalı havza gelişim planlamalarına uyulması yönünde bağlayıcılık getirmeli, sektör ve yanlı uygulamaların önüne geçilmelidir. "Su Kanunu"nun, İstanbul su havzalarının yapılaşmayla talanında olduğu gibi etkisiz-yetkisiz bir konumda, yasak savıcı durumuna düşmemesi gerekmektedir. Bu anlamda VII. Plan tüm bu yasal süreci, gerçekten planlılık ve suçu caydırıcılık yönünde işletmek durumundadır.

Plan'da, enerji sektöründe termik ve nükleer enerji dışında, enerji üretme araştırmalarından sözedilmemektedir. Nükleer teknolojinin kısa sürede ülkeye transferi ve adaptasyonundan sözedilirken, canlıların yaşamını ve çevreyi yok eden yönünün hiç ele alınmaması kaygı vericidir. Jeotermal kaynaklar ve kullanımı konusunda da, çevre unsuru mutlak hesaba katılmalıdır.

Bu anlamda yapılması gereken Çevresel Etki Değerlendirmesi'ni hangi kurum ve kuruluş, nasıl yapacak-

tır? Bugüne kadar ki uygulamalar, yasa savmanın önüne geçememiştir.

VII.Plan, yeni potansiyel turistik alanlar yaratmak amacıyla; golf-kışdağ-yayla-termal-sağlık-yat-karavan-kuruvaziyer-kongre-eğlence turizmlelerini geliştirmekten söz ederken, tüm bu turizm tiplerinin çevreye etkileri ve alınacak önlemler konusuna değinilmemektedir. Öte yandan "Turizm Teşvikler" konusu da, başlı başına bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Son yıllarda Karadeniz Bölgesi'nde 20 civarında Yaylamız Turizm Bölgesi ilan edilmiştir.

Plan'da Bölgesel Gelişme konusunda, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde coğrafi bütünlük gösteren kentler için bölge ve alt bölge bazında ayrıntılı çalışmalar yapıldığı ve bir "Aksiyon Planı"nın uygulamaya konulduğundan sözedilmekte; ancak uygulamalarda böyle bir planın izlerine rastlanılmamaktadır. Doğu ve Güneydoğu'da pek çok yerleşim için ivedi Kriz Planlaması uygulaması gerekmektedir.

Fiziki Planlama ve Kentleşme konusunda, Kalkınma Planları ile Kentsel Gelişme Planları arasında, Bölge Planlama'nın mutlak olması gerekmektedir.

Plan'da, ara kademede yerleşim yerlerinin olması gerektiğinden söz edilmekte, büyük kentsel merkezlerin yığılmasının böylelikle önleneceği açıklanmaktadır.

1970-1990 yılları arasında, kentlerde konuta %40, sanayiye %6.8, yol ve meydanlara %8.8 ve ticarete %1.1 oranında alan ayrılırken, yeşil alanlara %2.2 ayrılması vahimdir. İstanbul gibi kentlerde yapılaşma alanı, yeşil alanların 50-60 katına ulaşmıştır.

VII.Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda dengeli gelişim için, Yerleşme Merkezleri Planlaması'ndan sözedilmektedir. Oysa seçim takviminin hızla işlediği yaşadığımız süreçte, siyasi rüşvet olarak yerleşim birimlerini ilçe-kent-metropol ve megapol yapma alışkanlığından caydırıcı plan öngörülerini, mutlak ele alınmak zorunluluğun-

dadır. Türkiye bugün, yapılmak istenen 39 yeni Kenti kaldıracak bir yapısal karaktere sahip bulunmamaktadır.

Bölgesel gelişmede kır-kent gelişmişlik farkının azaltılmasında, özellikle Kalkınmada Öncelikli Yörelere'de, tarımsal arazi büyüklüklerinin optimum düzeyde oluşturulmasından yola çıkan düzenlemelere öncelik verilmelidir.

Planda, "bölgesel merkez konumundaki kentler başta olmak üzere, kent çevrelerinde ve içinde mevcut yeşil alanların korunması amaçlanacak, yeşil alan önerileri getirilerek, bu alanların ağaçlandırılması gerçekleştirilecektir" denilmekte; ama bunun nasıl bir planlama ile gerçekleştirileceği ortaya konmamaktadır. Göç konusunda, metropoller yerine bölge merkezlerine, orta büyüklükteki kentlere ve merkezi nitelikteki diğer yerleşim birimlerine yönlendirilmeden sözedilmektedir. Bu hüküm, Plan deneyimi sonunda en az bir kentin yüksek katma değerli faaliyetlerin yoğunlaştığı uluslararası bir merkez konumuna getirilmesinin sağlanması ile çelişmektedir. İstanbul gibi global kentler yaratmayı özendirmek; ülkemizdeki göç, işlendirme ve kaynak kullanımları yığılmasını körükleyecek, bugün varolan bölgeler arası eşitsizlikler daha da artacaktır. VII.Beş Yıllık Kalkınma Planı, bütününde; ülke genelinde gelişme kutuplarına dayanan, kutupsal merkezler yapısı önerilmektedir.

Plan'da konut sorununa çözümler konusu da, özel bir önemde ele alınmak zorunluluğundadır.

Toplu Konut kredilerindeki düşüşler konusu, 1990 yılındaki %29.7 kiracılık oranı ile, çarpıcı biçimde gözler önüne serilmektedir.

Memur ve İşçiler ile Onların Emeklileri'ne Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkındaki 3320 Sayılı Kanun'un uygulamasında amaca yönelik uygulamalara geçilememiş, dar gelirli evsiz bırakılmıştır. Gecekondu mevzuatı, günün koşullarına uygun hale getirilecektir, denilmektedir. Nasıl? Yeni bir Af Kanunu'nun getirilmesi

konusu da, gündemdedir, kaygı duymamak olanak dışıdır. **Önceki Af Kanunları ve İslah İmar Planları'nın yarattığı sıkıntılar ortadadır.** İmar Planları'nın daha esnek şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktan, ne kastedilmektedir? Kuşkusuz, mevzii imar planı yapım yetkisinin sadece ilgili kamu yönetimlerine verilmesi, önemlidir.

Ayrıca, önceden tasarlanmış rant paylaşımlarını ve yasa dışı davranışları ciddi şekilde teşvik eden İslah İmar Affı Kanunları'nın esasen geçici olup da, sonradan süresi uzatılmış bulunan İslah İmar Planları'na ilişkin hükümleri kaldırılacaktır, denilmektedir. Buna karşın başka bir paragrafta, büyük kentlerin yarısından fazlasını oluşturan gecekonduların yasal konut haline dönüştürülebilmesinden sözedilmektedir.

Plan'da, hazineye ait tarım arazileri ile işletilmeyen tarım topraklarının alım satımını düzenlemek amacıyla, bir organizasyonun oluşturulacağı da açıklanmıştır. **Satış konusu, ciddi kaygı uyandırmaktadır.**

Yine, **"Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan tespit dışı olup, özel mülkiyete açılabilir alanlar" da, aynı kaygıyı uyandırmaktadır.**

1969 yılında yürürlüğe giren Arsa Ofisi Kanunu'nda devletin kamu kuruluşları adına Toplu Konut-Turizm ve Sanayi için gerekli arsa istimlakı yapılabileceği belirtildiği halde, Yeşil ve Rekrasyonel Alanlar bu kapsamın dışında bırakılmışlardır. Planda, TBMM Genel Kurulu'na sevk edilmiş bulunan 1164 sayılı Arsa Ofisi Kanunu'nda yapılacak bir değişiklik, Arsa Ofisi'ne kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra özel hukuk tüzel kişileri aracılığıyla da, arsa satma olanağı verileceği belirtilmektedir. Bu konudaki gelişmeler, dikkate izlenmelidir. Zaten kıt alan kamu mülkiyeti açık yeşil alanlar, bütünü kaybedilmemelidir.

Yine Plan'da, 2924 Sayılı Orman Köylüleri'nin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanun'da değişiklik yasalaştığında, Orman Vasfı'nı yitirmiş alanların satılması, konu edilmektedir. Böylelikle, son

15 yılda 25.000 ha. yeni yapılaşmaya açılan İstanbul'da, satış yoluyla 15.000 ha.'lık orman alanı gözden çıkarılmak istenmektedir. Rakamlar, ürküntü vermektedir.

Söz Konusu Yasa, orman köylüsünü tarım toprağına kamulaştırmada ve bu yoldan kalkındırmayı bahane ederek, ormanların talan yolunu seçilmektedir. Orman Köylüsü'nün kalkındırılması orman feda edilerek mi gerçekleştirilecektir?

Ormanları ve mera alanlarını tarım alanlarına, tarım alanlarını da yerleşmeye dönüştürme tarzındaki parçacı ve izole uygulamalar; sonuçta erozyon, sel, çığ, çölleşme ve betonlaşmayı bir kadermiş gibi yaşamımıza dayatmaktadır.

Oysa Türkiye Peyzajı dağı, taşı, ormanı, merası, fundalığı, tarlası, havzası, çayı, gölü ile birbütündür, ekosistem bu bütünselliği yansıtır. Birini diğeri yoluyla yok eden uygulamalar, aslında ekosistemin bütününe yöneliktir. VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Türkiye Peyzajı'nın bütünselliğine yönelik, ekolojik planlama eksenseli bir çalışma ortaya koymaktan uzaktır. Ekosistem planlaması konusu, Plan'ın en temel sorunlarından birisidir.

Plan'da, 3194 Sayılı İmar Kanunu'nun da yeniden düzenleneceğinden sözedilmektedir. İmar Kanunu'nun 33.maddesinde "İmar ve yol istikamet planlarında yol, meydan, otopark, yeşil saha, park, çocuk bahçesi v.b. kamu yararına ayrılmış yerlerin, iskan sınırları içinde bulunanlarından dört yıllık imar programına dahil edilmiş olan yerler, müddeti içerisinde; dört yıllık programa dahil bulunmayan yerler ise sahiplerinin yazılı müracaat gününden itibaren 5 yıl içerisinde istimlak edilmediği koşulda, talimatname hükümlerine göre inşaat yapılmasına izin verilir", denmektedir. Dolayısıyla, belediyelerin sınırlı bütçeleri ya da spekülatif baskılarla, imar planlarındaki yeşil alanlar 5 yıl sonra, yapılaşmaya açılmaktadır ve böylelikle yeşil alanlar sadece kağıt üzerinde kalmaktadırlar.

İmar Kanunu'nun 22. Maddesi'nde yapıya dönük bulunan proje onayları günümüzün değişen koşullarının dayattığı açılımları içermek durumundadır. Bu anlamda, su ve toprak erozyonunun alıp götürdüğü topraklarımızı, yangınlarda yok olan orman varlığımızı, kentte betona terkettiğimiz nefes alma alanlarımızı, hızla geri kazanım yönünde, yeni çözümler üretmemiz gerekmektedir. 1989 yılından beri Peyzaj Mimarları'nın Peyzaj (Çevre Düzenleme) Projeleri ile önce Ankara'da başlayan, daha sonra diğer kentlerimize yayılan uygulamalarında; Belediyeler'in kamuya dönük olarak düzenlemekle yükümlü oldukları yeşile ek olarak, özel mülkiyet alanlarında Toplu Konut ya da en küçük mülkiyet birimi olan Parsel bazında İnşaat Ruhsatı aşamasında "Proje Onayı", İskan Ruhsatı aşamasında ise "Proje'nin Yerinde Uygulanma Zorunluluğu" getirtilmiştir. Ancak Belediye Protokolleri ile yürütülen uygulamaların, siyasi polemik yapılması nedeniyle; sık-sık söz konusu onay ve uygulama zorunluluklarının askıya alınması gündeme gelebilmektedir.

İmar Kanunu 22. Maddesi bu anlamda, Peyzaj (Çevre Düzenleme) Projeleri'ni kamu yararına olarak, zorunlu kılmalıdır! İmar Kanunu'nda Belediye ve Mücavir Alan içinde 7m2. dışında ise 14 m2. olan kişi başına düşen yeşil alanlar; Avrupa standartlarında enaz 20m2.'dir. İstanbul Kenti'nde aktif yeşil alanların kişi başına düşen m2 yeşil olarak, 1 m2'nin altında olduğu gözönünde bulundurulursa; Kentsel Peyzaj'ın kamunun dışında da özel mülkiyet alanlarında, projeli uygulatılma zorunluluğunun yaşamsal önemi daha da iyi anlaşılır. İmar Kanunu 38.Maddesi'nde ise Mühendis, Mimar ve Şehir Plancılığı Hizmetleri'nde, Meslek Odaları'na üyeliğin zorunlu olarak aranması koşulununun yönelik hükümlerin mutlak getirilmesi gerekmektedir. VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Meslek Odaları'na üyelik ve Odaların mesleki denetim uygulamaları konu-

sunu, 21. yüzyıl bilimsel ve teknolojik ilerlemesinin, ön koşulu olarak görmelidir.

Plan'da, İstanbul'un erişmiş olduğu mekansal büyüklüğün, kent içi güvenliğine ilişkin hizmetlerin diğer kentlerden farklı bir biçimde yapılmasını gerektirdiğinden, güvenlik bakımından teşkilatlanmanın yeniden yapılması sağlanacağından, sözedilmektedir. Bu anlamda İstanbul'un can ve mal emniyeti açısından, güvenli bir kent olması önemlidir. Ancak Polis Kenti/Devleti tarzı yönetim uygulamalarından da, özenle kaçınmak gerekmektedir.

Ulaşım konusuna gelince VII.Plan'da; İstanbul Boğazı'nda kent içi ve transit geçişe hizmet vermekte olan iki köprü yanında, üçüncü bir geçişe gereksinim olduğu açıklanmaktadır. Taşıtınırlamak istenen "Ülke Kent" kimliği İstanbul'u, mevcut donatısızlıkları nedeniyle daha da bunaltacaktır. İstanbul'da 3. Boğaz Geçişi'nin "Toplu Taşıma" olanağı içermesi koşulu aranmalıdır. Şimdiden oluşmaya başlayan "Otoyol Lobileri"ne geçit verilmemelidir. Öte yandan Plan'da bir çalışma ortaya konmamış olmakla birlikte; Çanakkale Köprüsü de ülke gündemindedir. Gelibolu Milli Parkı'nın, Köprü Çevre Yolu yapılaşmalarından nasibini almaması için, ekolojik fizibilitelere dayalı sağlıklı kararların üretilmesi gerekmektedir.

Ayrıca genel olarak ulaşım, demiryolu ve raylı sistemlerin kamu yararı çerçevesinde ucuz ve toplu ulaşım olanakları sağlanması amacıyla artırılması ve iyileştirilmesine yönelik plan hedefleri düşünülmelidir. Kent içi ulaşım, arazi kullanım planları ile bütünleştirilmiş toplu taşımacılık önem kazanmaktadır.

Öte yandan özel kesim kaynaklarının kent içi ulaşım, etkin hale getirilmesi üzerinde ise, kaygıları giderici titiz çalışmalar gerekmektedir. Kentsel altyapı konusuna gelince, Yap-İşlet-Devret Modeli'

nin sakıncaları mutlak giderilmelidir. VII. Plan döneminde teknopark yapılmasında düşünülmektedir. Özellikle Teknopark'ın sanayi bakışı kadar, ekosistem planlaması ve çevre bakışını da, yaşanabilirlik adına ortaya koyması gerekmektedir.

VII. Planda, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun da günün koşullarına göre yeniden düzenlenmesinden söz edilmektedir. 1992 Rio Konferansı-Gündem 21/1995 İstanbul Habitat II-Dünya Kent Zirvesi/1996; tüm bunlara karşın çevre standartları hala oluşturulmamıştır. Bu donatısızlıkla, AB'ne nasıl üye olabiliriz? Bugün yürürlükteki tüm normlar, yapıya dönük bulunmaktadır. İnsan Yaşamı ve Ekosistem yok sayılmaktadır.

Çevresel Etki Değerlendirmesi yürürlükte; ama "adı var, kendi yoktur". Sanayi ve Konut yer seçimleri, önüne çıkan tüm engellemeleri aşmakta, adeta sistemle beslenmektedir.

Çevre ve Kent Yönetimi'nde şeffaflık ilkesi ve karar verme-denetleme süreçlerine demokratik katılım, bir türlü yaşama geçirilememiştir. Korumaya yönelik önlemler alınamamıştır. Denetim ve caydırıcılık, sürekli siyasi istismar konusu yapılmaktadır. **Sivil Örgütler ve Meslek Odaları, sürecin dışında tutulmak istenmektedir.** YÖK ve MEB müfredatı çevre konusunda bilinç oluşturmaktan çok uzakta bulunmaktadır.

Öte yandan Plan'ın genelinde Çevre'nin bir "sektör" olarak sunulduğu izlenimini edinmekteyiz.. Bu ise sanayiden, kentleşmeden, enerji üretiminden, turizmden bağımsız ve üstelik sürekli yoğun ve pahalı yatırım gerektiren böylesi bir sektöre, kimlerin yatırım yapmayı kabul edebileceği sorusunu akla getirmektedir.

Çevre-sanayi/çevre-konut/çevreticaret/çevre-turizm eşlemelerinde, terazinin kefi hep çevreyi güçsüz kılmaktadır. Çevre Bakanlığı caydırıcılıkta, emrederek yaptırmak kadar, özendirerek oluşturmayı ve kirletenden ortak sorumlulukta, farklı pay almayı nasıl bir Örgütlenme Şeması ile

**1989 yılından beri
Peyzaj Mimarları'nın
Peyzaj (Çevre Düzenleme)
Projeleri ile
önce Ankara'da başlayan,
daha sonra diğer kentlerimize
yayılan uygulamalarında;
Belediyeler'in kamuya dönük
olarak düzenlemekle yükümlü
oldukları yeşile ek olarak,
özel mülkiyet alanlarında
Toplu Konut ya da en küçük
mülkiyet birimi olan
Parsel bazında
İnşaat Ruhsatı aşamasında
"Proje Onayı,"
İskan Ruhsatı aşamasında
ise "Proje'nin Yerinde
Uygulanma Zorunluluğu"
getirtirilmişdir.
Ancak Belediye Protokolleri
ile yürütülen uygulamaların,
siyasi polemik yapılması
nedeniyle; sık-sık söz konusu
onay ve uygulatma
zorunluluklarının
askıya alınması
gündeme gelebilmektedir.
İmar Kanunu 22.Maddesi
bu anlamda,
Peyzaj (Çevre Düzenleme)
Projeleri'ni
kamu yararına olarak,
zorunlu kılmalıdır!...**

(*) TMMOB PMO görüşü:

A. Betül UYAR, Oya AKKAN ve Rahime TUNÇTAN tarafından hazırlanmıştır.

gerçekleştirecektir? Ulusal Çevre Stratejisi bütünselliği; İl Özel İdareleri, Mahalli İdareler ve Bakanlıklar arasında nasıl oluşturulacaktır? Bunların ötesinde kirleten öder "değil; "isteyerek bile kirletemezsiniz", ilkesinin getirilmesi gerekmektedir.

İl Özel İdareleri/Valilik-Mahalli İdareler/Yerel Yönetimler ve işleyişleri de tam bir kısır döngüdür. Yetki ve sorumluluk çatışmaları, kriz noktasıdır.

Yukarıdaki tüm sorular ve kaygılar karşısında, VII Beş Yıllık Kalkınma Planı, her sayfasında sık sık vaatlerde bulunmaktadır. Tüm bu vaatler; sayısı 500'lere varan Kanun, Kanun Hükmünde Kararname, Tüzük, Yönetmelik v.b. demektir. Ülkemizin içinde bulunduğu Parlamenter Sistem, daha şimdiden en genel çizgileriyle bile birbirleriyle çelişen bu denli kompleks mevzuatı, bütünsellik içerisinde Meclisi'nden geçirebilecek midir? Mevzuat boşlukları, ülkesel kayıplara neden olmaktadır.

Duyulması gereken en büyük kaygı ise; ulusal ve uluslararası gelişmelere yönelik öngörüler açısından, Siyasi Erk'in Plan sonuçlarının hesabını verme sorumluluğunu üstlenmemesidir.

Siyasi Erk, toplumdaki sürekli özveri beklemektedir. Şimdiye kadar olan gelişmeler, Kalkınma Planları'nın iktidardaki siyasilerin görüşleri doğrultusunda ve onların icraatlarını desteklemek adına politika aracı olarak kullanılmak üzere hazırlandığını ve sonuçlarının ülkeyi krize götürücü boyutta tartışılabilir olduğunu göstermektedir.

Oysa Kalkınma Planları; bugünü kurtaran değerlendirmeler değil, ülkenin geleceğini hazırlayan bir güvence konumundadır. Plan, Siyasi Erk'in bu bilinç ve sorumluluğu taşımasını ve hesabını vermesini sağlayıcı önlemleri de mutlak içermelidir.

Odamız görüşünü,

Bilgilerinize arz ederiz.

Saygılarımızla.

**TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI
YÖNETİM KURULU**

Yel

Değirmenleri 'nden

Rüzgar

Parkları'na

Şenol UYSAL
Peyzaj Mimarı

Rüzgar... Küçük esintilerden büyük fırtınalara kadar değişen gücüyle, doğa ikliminin en önemli elemanlarından biri. Rüzgarla içiçe yaşıyoruz. Fakat onu ancak yazın sıcaklığında bizi serinletmesi ya da El Nino'nun yaşama yerlerini harabeye çevirmesi ile fark ediyoruz. Rüzgarın bu değişken özelliği doğada hem zararlı hem de yararlı etkiler oluşturur. Hızlı estiği zaman bitkilerin mekanik olarak zarar görmeleri, rüzgar erozyonuna neden olması, evlerin hatta köy ve kasabaların yerle bir olması, rüzgar zararının en tipik örnekleridir. Bitki tohumlarının ve polenlerinin yayılmasına yardım etmek, kirli havayı temizlemek ve memeli hayvanların rüzgarın estiği yöne göre düşmanlarının yerini saptaması gibi etkiler ise, rüzgarın yararlı etkilerine örnek olarak gösterilebilir.

Rüzgarın asıl kaynağı güneştir. Güneş, atmosfere ve yeryüzünün farklı kısımlarına değişik miktarlarda enerji yollar. Farklı ısı dereceleri arasındaki hava akımı rüzgarların başlangıcını oluşturur. Artık güneş, enerjisini rüzgara vermiştir. Yeryüzünün farklı enlem dereceleri, yükseklik, mevsimler, kara ve deniz, rüzgarın dünya üzerindeki hareketini belirler. Bu hareketin üç temel özelliği vardır. Hızı, yönü ve frekansı (esiş sıklığı). Dinmek bilmeyen bir enerji kaynağı olan rüzgar belli aralıklarla, çeşitli yönlerden sürekli esmektedir. Rüzgar, hızı ve hava yoğunluğuna

bağlı olarak iş yapabilme yeteneğini kazanır. **Rüzgar Gücü** denilen bu olay, hızın küpüyle doğru orantılıdır. Rüzgarın bu kadar güçlü olması insanları rüzgar enerjisine yöneltmiştir. Yüzyıllar öncesinden rüzgar enerjisinin farkına varan insanlar, rüzgarı çeşitli faaliyetlerinde kullanmışlardır.

Rüzgar enerjisi ilk defa M.Ö. 5000'li yıllarda, Nil Nehri'ndeki kayıkları hareket ettirmek için kullanılmış. İranlılar da, 2000 yıl önce rüzgarla işleyen basit işi tezgahları yapmışlar. Fakat 640 yılında ilk kez Türkler tarafından, su pompalama ve buğday öğütümü amacıyla değişik tiplerde yel değirmenleri tasarlanmış. Haçlı seferleriyle Avrupa'ya geçen yel değirmenleri (11. yy), özellikle Fransa ve İngiltere'de moda olmuş. 18. yy.'da rüzgar enerjisi ile çalışan yel değirmenleri konusunda, Hollanda başarılı çalışmalar yapmışsa da; enerji üretimi için faydalanılan ilk yel değirmeni, 1890'da Danimarka tarafından kurulmuş. A.B.D.'de, bu teknolojiyi ülkelere adapte etmekte gecikmemiş ve 1940 yılına kadar 6 milyonun üzerinde yel değirmeni kurmuş. O yıllara kadar gerçekleştirilen en büyük yel değirmeni ise, Ruslar'ın 100 kW'lık rüzgar türbini (Bugün ise sadece Kaliforniya'da 15000, Danimarka'da 2800 Rüzgar Türbini var ve dünyanın rüzgar türbini kurulu kapasitesi ise 6150 MW).

19. yy.'da başlayan Sanayi Devrimi ile buhar makinalarının keşfi, kömür, petrol gibi enerji kaynaklarının bol bulunuşu ve

bunların aynı zamanda çok ucuz oluşu, rüzgar enerjisine olan talebi azaltmıştır. Ancak 1934'ten sonra, Amerika'da Palmer C. Putman, 1250 kW gücünde o zamana kadar geliştirilen en büyük Rüzgar Türbini'ni yapmayı başarır. Bazı teknik güçlükler ve II. Dünya Savaşı nedeniyle, tesis durdurulur. 1950 ile 1960 yılları arasında İngiltere, Danimarka, Fransa ve Almanya'da birçok güçlü rüzgar türbinleri yapılır. 1970'li yıllarda tüm dünyada baş gösteren petrol krizi ve enerji bunalımı, alternatif enerji kaynaklarının ve doğal olarak rüzgar enerjisinin önemini artırır. Petrol fiyatlarının hızla yükselmesi, kömürün çevreye verdiği zararlar nedeniyle; A.B.D. ve Avrupa ülkelerinin çoğu, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarını bulmak ve kullanılabilir hale getirmek için, geniş kapsamlı çalışma programları başlatırlar. Rüzgar enerjisi konusunda yeni teknolojileri araştırmak, rüzgar türbinlerini ve aerogeneratörleri geliştirmek amacıyla 1973 yılında, Türkiye'nin de üye bulunduğu Avrupa Enerji Ajansı kurulur. 1980'den sonra rüzgar türbinleri teknolojileri hızla gelişir. Bugün dünya üzerinde gücü 100 kW ile 1-2 MW arasında değişen, bir çok rüzgar türbini bulunmaktadır. 3 MW'lık jeneratör gücüyle Orkney Adaları'ndaki (İskoçya açıklarında) rüzgar türbinleri, rekoru elinde tutmaktadır. A.B.D.'nin California eyaletinde, her biri 100 kW'lık rüzgar türbinlerinden yılda toplam 500 MW'lık enerji sağlayan gerçek "**Rüzgar Parkları**" bulunmaktadır.

Danimarka XX. yy'ın sonuna kadar ulusal elektrik enerjisinin %10'unu, İtalya ise %15'ini rüzgar enerjisinden karşılamayı hedeflemektedir. Avrupa Birliği, 2000 yılına kadar Avrupa'da enerjinin 4000 MW'lık kısmının, 2030'a kadar ise 100.000 MW'lık kısmının rüzgardan elde edilmesini planlamaktadır. Rüzgar potansiyeli fazla olan ülkelere Meksika, Çin ve Hindistan gibi ülkeler de, bu konuda araştırma-geliştirme çalışmaları yürütmektedirler.

Peki Türkiye'de, rüzgar enerjisi konusunda neler yapılıyor? Rüzgar enerjisine gerekli önem veriliyor mu?

Yaptığım araştırmalara göre, Türkiye'de rüzgar enerjisine gerekli önem veril-

miyor. Hatta rüzgar türbinlerinden kurulu bir tek enerji üretim tesisimiz bile yok. Devlet Meteoroloji İşleri'nden alınan verilerle, Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kendi rüzgar rasatlarından elde ettiği veriler uyum sağlamıyor. Bu nedenle Türkiye'nin gerçek bir Rüzgar Potansiyel Haritası çıkartılamamış durumda. Rüzgar potansiyelimizin tam olarak bilinmesi için, eldeki mevcut rüzgar bilgisine ek olarak balıkçılara, çiftçilere ve yöre halkına danışılmalı ve anketler yapılmalıdır. Rüzgar gülleri ile oluşturulan haritaların incelenmesiyle; Türkiye'nin rüzgar enerjisi bakımından en elverişli üç istasyonu seçilmiştir: 1. derece Antakya, 2. derece Çanakkale, 3. derece Sinop İstasyonları. Rüzgar enerjisi için kurulacak projeler, bu üç pilot bölgede uygulanabilir.

Türkiye'de de alternatif enerji kaynaklarına, dolayısıyla rüzgar enerjisine finansal kaynak ayrılmıyor. Zaten Türkiye Elektrik Kurumu bünyesinde büyük çabalar ile kurulan, Yenilenebilir Enerjiler ile ilgili Müdürlük de kapatılmış bulunmaktadır. A.B.D., Japonya ...vb. gibi ülkelerde oluşan şiddetli rüzgarlar, bir çok can ve mal kaybına yol açıyor, bu nedenle bu iş çok önemseniyor. Biz de ise can kaybına yol açmasa da, ekonomik kayıplara neden olan bir rüzgar vardır. "Seçim Rüzgarı". Her yıl enaz 1 defa yapmadan duramadığımız seçimler için, bütün para muslukları açılıyor. Ancak ülkenin geleceği için çok büyük önem taşıyan yatırımlara ve yeni teknolojilere gelince, bu para muslukları tıslamaya başlıyor. Enerji bakımından hala dışa bağımlı durumdayız ve paraların çoğu petrol, kömür, doğalgaz gibi fosil enerji kaynaklarına akıtılıyor. Halbuki yapılan araştırmalar petrolün 43, doğalgazın 67, kömür rezervlerinin ise 245 yıl sonra tükeneceğini söylemektedir. Ülkelerin artık bitmeyen, yenilenebilir, ucuz, temiz enerji kaynaklarına gereksinim var. Rüzgar enerjisi bu konuda bir alternatif olabilecek kapasiteye sahiptir. Bilimsel çalışmalar ham rüzgar potansiyelinin sadece %10'nun kul-

lanılmasıyla; dünyanın elektrik enerjisi gereksiniminin bütününe karşılanabileceğini göstermiştir. Dünya ülkelerinin enerji politikalarının temelini sürekli, yeterli, temiz ve ekonomik enerji kaynaklarının kullanımı oluşturmaktadır. Rüzgar enerjisi sürekli, parayla alınıp satılmaz, asla bitmez ve atık üretmediği için çevreyi kirletmez. Çok büyük alanları kaplayarak çevre estetiğini bozmaları ve gürültülü çalışmaları gibi bazı olumsuz etkileri vardır. Ancak Rüzgar Parkları ya da Çiftlikleri'nde güvenli bir şekilde tarım yapılabilir, bahçe bitkileri yetiştirilebilir. Herhangi bir radyoaktif ışınım tahribatı yaratmaz. Yerli bir enerji kaynağı olduğundan, uluslararası enerji pazarından bağımsızdır, bağımlılık yaratmaz. Rüzgar türbinlerinin işletmeye açılması; inşaatın başlamasından, üretime geçişe kadar, 3 ay gibi kısa bir süreyi olana kılacaktır.

Ülkemizde rüzgar enerjisine yeteri kadar önem verilmeyişine neden olarak, ekonomik olmayışı gösterilmektedir. Oysa ilk yatırım maliyetinin fazla olmasına rağmen, uzun dönemde elde edilen enerji başına düşen maliyet diğer elektrik tesislerinden daha azdır. Örneğin; termik santrallerden elde edilen bir KW/saat enerji 10 cent'e mal olurken, rüzgardan elde edilen enerjinin maliyeti 6.5 cent'tir. Bu maliyetin gelecek on yılda, daha da düşmesi beklenmektedir.

Ülkemizin her yıl 1000-1500 MW'lık enerjiye gereksinimi vardır. Bu enerji şimdiye kadar termik ve hidroelektrik santrallerinden karşılanmaya çalışılmıştır. Özellikle fosil enerji kaynağı olarak kömür kullanan termik santraller, çevreye verdikleri zararlar doğanın ekolojik dengesinin bozulmasına, canlı ve cansız varlıkların yok olmasına neden olmuştur. Fosil yakıtların çevre etkileri göz önüne alındığında karşımıza sera etkisi, asit yağmurları ve hava kirliliği çıkmaktadır. Gökova ve Yatağan Termik Santralleri'nin desülfirizasyon sistemleri olmadan, sözde deneme amaçlı olarak çalıştırılması, çevreye ve yöre halkına çok büyük zararlar vermiştir ve vermeye

devam etmektedir. Gökova, Yatağan, Kemerköy ile ilgili olarak Yargı'nın "durdurma kararları" hiçe sayılmaktadır. Öte yandan "muhtelif malzeme satın alınacaktır" ilanı ile Mersin - Akkuyu'da Nükleer Santral İhalesi açılmaktadır. Halkımızın yaşamını feda eden Siyasi İktidarlarımızın aymazlığı; 97'de hepimizin içinde olduğu "çevre hareketleri"ni karşısında bulmuştur.

VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda belirtilen enerji politikaları, hala fosil enerji kaynakları ve nükleer enerjiyi, yenilenebilir enerji kaynaklarına tercih etmektedir. Bu politikaların sindirilmesi halinde, Türkiye 2000'li yıllara enerjisiz ve çevre kirliliğinden boğulan bir ülke olarak girecektir. Bu nedenle ülkemizin mevcut doğal kaynaklarının rasyonel kullanımı yanında; yeni ve yenilenebilir enerji kaynakları konusundaki çalışmalara hız verilmesi ve bu enerji kaynaklarının yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Türkiye'de rüzgar enerjisine mutlaka önem verilmeli! Rüzgar enerjisi potansiyelimiz 35 milyar KW/saat olduğuna göre, rüzgar Türkiye için de alternatif bir enerji kaynağı olabilir.

Yazımın sonunda temiz, yeşil ve sağlıklı bir çevrede yaşamak isteyen biri olarak yetkililere sesleniyorum: **Rüzgarın gücünü asla küçümseyin!**

Ve biz Peyzaj Mimarları için RÜZGAR PARKLARI, tasarım açısından; "team parklar" olarak, ilginç tasarım örnekleri oluşturabilir.

KAYNAKLAR

1. Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Direktörlüğü, Yeni ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları Semineri, Ankara, 1981.
2. Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi, Türkiye 5. Enerji Kongresi, Ankara, 1990.
3. Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü, Rüzgar Enerjisi, Ankara, 1992.
4. TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi, Rüzgarın Gücü, Sayı: 315, Cilt: 27, Ankara, 1994.

Nükleer Enerji

Nükleer Enerji yeniden Türkiye gündeminde; TEK, Nükleer Enerji konusunda çalışmalar yapmaya "tekrar" başladı. Gelişmiş ülkelerin firmaları, kendilerine yapamadıkları tesisler için, yine bize teklifler veriyor. Kaza riski devamlı bulunmakta. Alternatif enerji kaynakları konusunda çalışmalar görmezden geliniyor. Zaten, onlar için "alternatif" diye bir şey de yok. Politik zihniyet her ülkede, her zamanda hep aynı. Bizde de aynı.

DÜNYADAKİ DURUM

Şu anda dünyada 432 N.S. (Nükleer Santral) çalışır durumda ve 340 GW enerji üretiyor. (340 milyar kwh)

Nükleer enerji karşıtı enerji politikalarını benimseyen devletler arasında ABD, İspanya, İtalya, İngiltere, İsveç, Norveç, Danimarka, İzlanda, İrlanda, İsviçre, Lüksemburg, Avustralya, Portekiz, Almanya, Avusturya, Yeni Zelanda, Yugoslavya sayılabilir (Fransa, Çin, Japonya bunların içerisinde yok). Çoğunun ortak özelliği gelişmiş ülkeler olmaları.

Nükleer enerjinin, ürettikleri elektrik enerjisi içindeki payları ise sırasıyla şöyle: Fransa'nın %75, Belçika'nın %60, Bulgaristan'ın %36, Almanya'nın %33, Japonya'nın %27, Amerika'nın %22, Rusya'nın ise %12.

ABD, yaklaşık 15 yıldır yeni bir NS yapmıyor. İsmarlanan 116 NS'de iptal edildi. Çalışır durumdaki 112 NS'den, elektrik ihtiyacının %22'sini elde ediyor. Konuyla ilgili, 1991 NİSAN'ında yapılan halk oylamasında: %32 ret, %18 de kabul sonucu çıktı. Çernobil sonrasında New York yakınlarında kurulan NS'e çalışma izni verilmedi. (1)

İSVİÇRE, 1980'den beri bir tek NS bitirmediği gibi, 1988 yılında ülkenin altıncı santralının planlarını iptal etti. Halk refe-

randumunda, 2000 yılına kadar nükleer güç rafa kaldırıldı.

İTALYA'DA halk, 1988'de yapılan referandumla nükleer güç santrallerinin yayılmasına ve işleyişine son verdi.

BATI ALMANYA'DA önce üç reaktör kapatıldı, sonra ise nükleer programlar durduruldu (2).

İSVEÇ, 1980'de yapılan referandumla, 2010 yılına kadar NS'i tamamıyla durdurmaya karar verdi. (3)

AVUSTURYA VE FİLİPİNLER, milyarlarca dolarlık yatırım yaptıkları nükleer güç santrallerini hiç çalıştırmadılar. Avusturya'da 78 yılındaki halk oylaması, Zwentendorf NS'ini kapattı. Halkın %50.5'i NS'nin açılmasını istemedi ve 15 Aralık 1978'de ülkede nükleer elektrik kullanımını yasaklayan bir yasa çıktı (2).

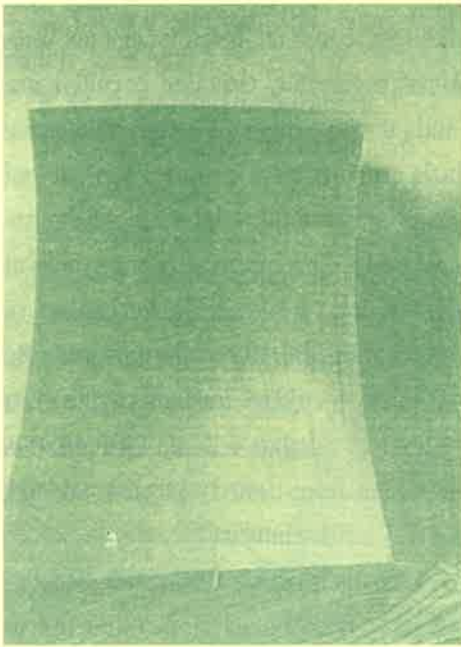
Şu anda işletmede 9 santrali olan **İSPANYA**, 2000 yılına kadar nükleer gücü askıya almaya karar verdi ve Cezayir'den doğalgaz ithalatını hızlandırdı.

BELÇİKA tüm NS planlarını iptal etti. **YUNANİSTAN** NS planlarını iptal etti.

MACARİSTAN %50'si Rus yapımı olan, Çernobil benzeri, 4 adet NS'e sahip.

POLONYA 1990'da ilk NS'ini kapattı.

56 santralli **FRANSA** bile 1994'deki ulusal sempozyuma sunduğu fizibilite raporu ile, nükleer enerjiyi 20 sene içinde tama-

Gökhan TOPLU

Peyzaj Mimarı

mıyla kaldırmayı planlıyor. Fransız halkı şu anda Avrupa'nın en ucuz elektriğini kullanıyor. Ama nasıl? Fransız Elektrik Kurumu, elektriği halkına %36 sübvansede ederek satıyor. Bunun sonucunda, 39 milyar dolarlık borcu ile dünyanın en borçlu kamu kurumları arasına girmiş(2).

Fransa'nın 6 Eylül 1995 tarihinde, saat 03.00'da Güney Pasifikteki Mururoa Mercan Adası'nda yaptığı Nükleer deneme sonrasında **Yeni Zelanda** ve **Şili**, Fransa'daki elçiliklerini kapattı. **Japon** yönetimi Chirac'ı "**Şeytan Kalpli**" diye niteledi. **ABD** Beyaz Saray Sözcüsü Michael McCurry, denemelerden üzüntü duyduklarını belirtti, **Rusya** nükleer denemelerin durdurulmasını istedi, **Avustralya** Başbakanı Paul Keating ise, Fransa'nın nükleer denemesini "Aptalca bir hareket" olarak tanımladı(4).

Halkı tepki veren ülkeler, Fransa'nın karşısında yerlerini aldı.

AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI

Nükleer Santraller kullanıcıya hacim ve kütlede kolaylık sağlıyor. Örneğin; 1 kg Uranyum 235 ile, Keban Barajı'nın bir günlük enerjisi sağlanabilmektedir. Hava kirliliği konusunda termik santrallere göre daha avantajlı. (3) (Dikkat ederseniz bu söylendikten sonra alternatif enerji kaynaklarından hiç bahsedilmez. Alternatif diye bir şey yoktur tabii ki).

Bunlara rağmen, diğer enerji kaynaklarına göre daha pahalı ve tehlikelidir. Nükleer Enerji'nin avantaj ve dezavantajlarını içeren oldukça önemli bir yayın var. Yayın tarihi 1994.

Amerikan Kongresi'ne bağlı, **TEKNİK DEĞERLENDİRME BÜROSU**'nun "Raporu". Orada aynen şunlar yazıyor: "Nükleer enerji hava kirliliğini önlemede etkin, buna karşın toksik ve radyoaktif etkileri var. Atıkların uzun süreli ve dikkatli bir şekilde saklanması gerekir. **Gelişmekte olan ülkeler için oldukça yüksek bir maliyete sahiptir.** Teknik açıdan yetişmiş personel ihtiyacından dolayı dışa bağımlıdır"(5).

1985'te çıkan ekonomi **Forbes**, "**Nükleer Çılgınlık**" diye başlık atmıştır. "1973'te nükleer güçle üretilen elektrik kwh başına 3.2 cent iken, 1980'da 9.1 cent olmuştur." denmiştir(2). Buna benzer bir açıklamada, Türkiye'de yapıldı. Fiyat artışının sebebi de açıklandı. Tübitak Başkan Yardımcısı Namık Kemal Hak Ankara'da 1993'de yapılan Nükleer Enerji Teknolojisi Kurultayı'nda şunları söyledi: "70'lerden 90'lara gelindiğinde **NS'lerin maliyeti 8 misline çıktı ama 8 misli fiyat artışı çevre bilincinin aşırı yükselmesi sonucunda ortaya çıkan, korumacı önlemlerin artması yüzünden olduğunu kabul etmekte yarar var diye düşünüyorum.** (6) **Çevre bilincinin yükselmesi yüzünden maliyet artmış kısacası.**

KAZALAR

Kazalar konusunda da bazı ilginç şeyler var:

1957-58 Kışı'nda Kysktim (Rusya) bölgesinde, büyük ölçekli bir kaza olmuştur. CIA'in haberi olmasına rağmen, tüm dünyadan kazanın varlığı saklanmıştır.

1957 Ekim'inde Windscale İngiltere kazası ile, 200 mil'lik alan kullanılmaz hale gelmiştir(1).

Bunlar gibi 100'e yakın kaza olacaktır. Kazaların en büyüğü ise Çernobil'dir. Kiew'in 170 km kuzeyindeki Çernobil NS'i, 1986'da patlar. Sebebi de yapılan bir deneydir. Deneyin amacı; reaktörün çalışması ansızın durdurulduğunda, buhar türbinlerinin ne kadar süre daha, güvenlik sistemine enerji sağlayabileceğini anlamak. Aşırı ısınma sonucunda bir dakika sonra, iki büyük patlama olur.

Çernobil sonucunda Norveç nüfusu bir yılda 1100-1600 Sievert'lik radyasyonun etkisinde kalırken, bu oran Türkiye'de 10.000 Sievert civarında olmuştur.

Kaza sonrası Rusya'nın politikası gayet sıradandır (Bizde de aynı şeyler yaşanacaktır). Çernobil civarındaki köylülerin yetiştirdikleri ürünleri yemeleri kesinlikle yasaklanır. Tahıl, süt ve et, Kiev ve diğer

kentlere gönderilir ve bunlarda 1'e 10 oranında temiz gıda ile karıştırılarak piyasaya sunulur(4).

Sovyet Enerji Mühendisliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü, radyasyonun temizliği için şimdiye kadar 350 milyar dolar harcadığını bildirir. Mantuk bayağı garip: Önce kirlet, sonra temizle. (Tabii temizleyebilirsen).

VE ÇERNOBİL ÇOCUKLARI

Bu konuya özellikle değinmemin sebebi; Çernobil'in onuncu yılından başlayarak, tüm dünyada Çernobil üzerine araştırmaların yoğunluk kazanması. Beyaz Rusya, bugün dünyada benzeri bulunmayan, yaşayan bir laboratuvar durumunda. Uluslararası toplulukların araştırma merkezleri, bölgede çalışmaya devam ediyor.

Eski SSCB'nin doğusunda yer alan Beyaz Rusya 6 ana bölgeden oluşmaktadır. Başkenti Minsk'tir. Ülke nüfusu 10.400.000, yüzölçümü ise 236.000 km2'dir. Nüfusun %20'si, yoğun radyasyon altındadır bugün. Bu da 2.200.000 kişi oluyor. Altı bölgenin sadece birisinin toprakları radyasyonsuz durumda.

1992'de İtalya'nın en büyük çevre örgütü olan Legambiente'den bir grup, Çernobil faciasının etkilerini incelemek üzere Minsk'e giderler. Özellikle çocuklar arasında tiroit ve ölümcül kanser vakalarının hızla arttığına tanık olurlar. Çocuklar radyasyonun patolojik etkilerinin yayılmasını teşvik eden hızlı hücre gelişimine sahip oldukları için, felaketin ilk kurbanları olmuşlardır. 1980-1985 yılları arasında Beyaz Rusya çocukları arasında görülen tiroit kanseri vakaları 4 iken, 1986-1989'da bu rakam 18'e, 1990-1993 yılları arasında ise 235'e yükselmiştir(7).

Felaketten en fazla etkilenen Mogilev, Gamel ve Brest bölgelerinde ölümcül kanser vakalarında 10-14 yaş çocuklar arasında %10.8, 5-9 yaş çocuklar arasında %14.0, 4 yaş ve altı çocuklar arasında ise %15.2 artmıştır(7).

VE EN KÖTÜSÜ, BU İNSANLAR HALA BURADA YAŞIYOR VE BURADA BESLENİYOR!

ATIKLAR

Atom çekirdeğinin parçalanması sonucunda ortaya "radyoaktif çekirdek" çıkar. Bu çekirdekler taşıdıkları "fazlalık enerjiyi", dışarıya özellikle "elektron" yada "yüksek enerjili ışınım" olarak atarlar. Dışarı atma her seferinde büyüyerek sürer (çığ gibi).

Yanmış yakıt elemanlarındaki en belalı madde "Plütonyum"dur. Zararsız forma geçmesi 250.000 yıl sürer ve bu sürede canlılardan uzak kalması gerekir. (3)

Nükleer yakıt, reaktörde bir dizi "zarf" ve "zırh" içinde bulunur. Zırhlar ve zarflar Çernobil'de olduğu gibi mazallah, bir yırtılır ve "kirli çıkarı" ortaya bir çıkarsa; doğa, herhalde başka hiçbir biçimde tanış olmayacağı kadar çok "radyoaktif bulaşığı" ile kirlenir; bitki örtüsü, hayvanlar ve insanlar oldukça zarar görür(3).

1000 MW'lık bir NS bir yılda 30 ton yüksek seviyeli, 400 ton da düşük seviyeli atık çıkarır.

Atıklar, şu anda santrallerin yanbaşında bekliyor. Atıkların aşağıdaki yollarla saklanması planlanıyor:

1. Okyanus diplerindeki derin sedimanter kayalara,
2. Kuzey kutbundaki buzullara,
3. Granit tabakaları ve tuz domları içine gömme.
4. Camlaştırma.
5. Uzaya fırlatma yolları ile.

Şu anda bunlar içinde en güvenilir yollardan biri olarak bilinen camlaştırma bile yeterince güvenli değildir. Camlaştırılan atıklarda belli bir süre sonra mikroskobik çatlaklar oluştuğu ve bu çatlaklardan sızıntılar olduğu, İsveç'teki son araştırmalarda ortaya çıkmıştır. (2)

POLİTİK YÖNÜ

Çernobil Olayı, Türkiye'deki politik anlayışı (tekrar) açığa çıkarması açısından oldukça önemli.

14 Mayıs 1986 tarihinde (26 Nisan'da Çernobil'de patlama olmuştur) TAEK Başkanı Ahmet Yüksel Özemre, insanlarımızı "rahatlatıyor"du. "TAEK Başkanı Kesin konuştu" başlığıyla, birçok gazetede ilk haber olarak sunuldu. Sunulan haberde şöyle diyordu Başkan: "Süt, sebze, meyve, et, baklagil ve tüm yiyeceklerde radyasyon bulaşığı kesinlikle yoktur. Bunları nereden getirirseniz getirin; yemeye, içmeye hazırım. Türkiye'de radyasyon normale ulaştı, herkes rahat olsun."

Yurt dışına çay ihracımızın durdurulması üzerine, devlet yetkilileri basında bardak bardak çay içerler. Tehlike yoktur. 6 Haziran tarihinde Özemre Türkiye'deki politik zihniyeti açıkça ortaya koyar. "Radyoaktiviteyi bilmeyen halkım ne yapsın. Çernobille ilgili olarak benden başka kimsenin konuşmaması için emir verdim. Ben Osmanlı devlet geleneğinden geliyorum ve hiyerarşi anlayışını benimsiyorum." (4)

Ardından 13 Haziran 1986'da Radyasyon Güvenlik Komitesi Başkanlığı'nı da yürüten Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral basında yer alan demecinde: "Türkiye şu anda endişe verici" bir radyasyon kirliliğiyle karşı karşıya bulunmamaktadır. Yetkili olanların dışındaki açıklamalara itibar etmeyin. Türkiye'nin her yerinde balık ve su ürünleri yenilebilir. "Halkımızın boş yere paniğe kapılması için hiçbir sebep yoktur."

YÖK'ün Çernobil sırasında koyduğu Yasa, üniversite yönetimindeki demokrasi anlayışını ortaya koyar: "Türkiye Radyasyon Güvenliği Komitesi'nin bilgisi olmadan hiçbir yayın yapılamaz" der. (4) Düşünce biçimleri arasındaki benzerlikler oldukça fazladır. Bilginin gizliliği, yetki kullanımının gayrimeşruluğu. Bu konuları bilen insanlar, sırf bürokrasinin bu çarpık işleyiş biçimi yüzünden nükleer enerjiye karşı.

Kirli Politik anlayışa devam edelim.

Bakan Cahit Aral 29.1.1987'de yaptığı yazılı açıklamada ise: "Birkere daha ve kesinlikle ifade edeyim ki, Karadeniz'in su

ürünlerinde insan sağlığını tehdit edici hiçbirşey yoktur. (4)

Oysa, bizim yetkililerin, medyada bolca "rahatlatıcı" demeçler verdiği günlerde Almanya'nın Hamburg Üniversitesi ile ABD'nin Woods Hole Oshinography Enstitüsü'nden ikişer bilim adamının da katılımıyla, Dokuz Eylül Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü'nün, Sinop civarında yaptığı araştırmalar sonuçlanıyor ve sonuçlar Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Erol İzdar tarafından hemen "GİZLİ" ibaresi ile damgalanıyordu. 13-22 Haziran tarihleri arasında yapılan araştırma sonuçlarıyla ilgili Rapor aynen şöyleydi." Sezyum izotop seviyesi su içindeki partiküllerde ve sudaki tek hücreli canlılarda doğrudan ölçülebilecek seviyede bulunmaktadır. Radyoaktivite miktarının, bir bomba döküntüsünün iki katı seviyesinde olduğu belirlenmiştir." (4) Bu belgeler gizliliklerini hala sürdürüyor.

Zaman geçer ve artık doğrular ortaya çıkmaya başlar.

1992 yılı sonunda ise Cahit Aral:" Biz olaylardan ancak 2,5 ay sonra Türkiye'nin radyasyona maruz kaldığını öğrendik. Ama artık çok geç kalınmıştı. Radyasyonla ilgili herkesin Türk Halkı'na özür borcu vardır." diyordu.

TAEK Başkanı Özemre ise 1990'da;

"Halk paniğe kapılmasın diye, gelen radyasyonlu bulutun varlığını sakladık" der. Konuşmasının bir yerinde "bilimde demokrasi olmaz" demeyi de unutmaz. (Demokrasinin bir yaşam biçimi olduğu doğru galiba!)

O günlerde bunları öğrenseydi insanlar ne olacaktı? Çok basit: O yörelerin besinleri yenmeyecek, insanlar kendileriyle beraber gelecek kuşakları da radyasyon deposu olmaktan kurtarabileceklerdi. Olan olmuştu, yıllarca bunu konuşup ağlayacak halimiz yok ya" yaklaşımı getiren yetkililerimiz bize bir de" müjde" veriyordu:

“Biz size öyle bir nükleer santral) yaparız ki hayatta patlamaz” ve gelsin elektrik kesintileri. Elektrik fazlamız varken, sık-sık elektrikler kesilir.

NS ne zaman gündeme gelse, **TEK** yaptığı elektrik kesintileri ile enerji açığımızı gözler önüne seriyordu. Hep aynı taktik. İnsanları kandırmanın en güzel yolu, olayın bir ucunu onlara dokundurmadan geçiyordu.

Ne gariptir ki söyledikleri şeyleri kendileri bile onaylayamaz. 1970’lerin başlarında elektrik kurulu gücümüzde 2000 yılı için çok büyük bir açıkla karşılaşılacağı ve tek çözümün NS yapmak olduğu söylenir. Söylenir ama 1987 yılında (Çernobil ertesi) açmış oldukları Nükleer Santraller Dairesi’ni “Türkiye’nin nükleer enerjiye ihtiyacı yoktur, enerji fazlası vardır” diyerek kapatırlar.

Sanıyorum, bu kadarı bile, politikacının Nükleer Enerji’ye ne kadar sağlıklı(!) yaklaştığını görebilmek açısından yeterli olacaktır.

ALTERNATİF ENERJİ KAYNAKLARI

İtalya’da devlet yenilenebilir kaynak kullanıcılarına % 40 teşvik vermektedir. Yine İtalya’da, 2000 yılına kadar 35 yeni Jeotermal Elektrik Santrali ve 300 MW rüzgar gücü planlamaktadır. **İspanya** 2000 yılı kurulu gücünde 5.6 MW fotovoltaik güneş enerjisi 175.2 MW güneş enerjisi talep ediyor. **Kıbrıs**, halen güneş enerjili su ısıtıcılarını yoğun olarak kullanmakta.

Yunanistan, 1.5 milyon m2 güneş kolektör yüzeyi ile Avrupa’da başı çekmekte. Ayrıca 2000 yılına kadar 400 MW rüzgar trübini kurmayı planlıyor. Enerji Araştırma ve Geliştirme Bütçesi’nin %62’sini yenilenebilir kaynak araştırmalarına ayırmışlar. Yunanistan’ın bu işe ne kadar önem verdiğini anlamak için **İspanya** ve **İtalya**’daki bu oranlara sırasıyla bakmak yeterli: %13 ve %7 (2). Bugün tüm dünyanın yöneldiği “Alternatif Enerji Kaynakları” konusunda, bizde hiçbir çalışma yok. Ye-

nilenebilen Enerji Kaynakları için çalışılmasını isteyenler ise, **FANATİK GRUPLAR** olarak nitelendirilmektedir.

“Bu işte bir tercih var “ diye düşünülebilecek kadar düşünce sistemlerini harekete geçirebilmiş, herkesin söylediklerinin dışındaki şeyleri de düşünen, araştıran “farklı seslere”, suçlamalar hep aynı. Sorun da burada galiba.

IAEA bile yenilenebilir potansiyelin 24 TW, yani bugünkü dünya enerji kullanımının iki katı olduğunu belirtmiştir.

Türkiye Gazetesi köşe yazarı Ömer Öztürkmen de : “..aleyhtarlığını yapmak bir ihanet değilse, ahmaklığın ta kendisidir. Üçbeş yeşilci ile natüralist geçinen bir grup geri zekalının bağırıp çağırması yüzünden... “ diye devam ediyor. Burada da “**VATAN HAINİ, GERİZEKALİ**” yapılı insanlar.

Ömer Öztürkmen 3 gün boyunca Nükleer Santraller’in ne kadar gerekli olduğunu, herkese olduğunu, karşı çıkan bir grup vatan haininin olduğunu yazdı. **Ne zaman yazdı bu yazıları?** Türkiye Gazetesi’nin “Bisiklet” vermeye başladığı, dolayısıyla tirajının arttığı günlerde. **Birşeyler verirken bir yandan da okuyan insanların beynini yıkayarak en kutsal görevlerini de yerine getirmiş oluyorlar.** (Bu sistemin bir ayağının da “ beyin yıkamak” olduğu, burada da fark ediliyor.)

Neyse; birçok insan yok saysa da, alternatif enerji kaynaklarından birkaçını (incelediğim dökümanlarda adı geçenleri) kısaca anlatayım. .

GÜNEŞ - RÜZGAR

Güneş Enerjisi, yeterince yoğun olması, meteorolojik koşullara göre değişkenlik göstermesi ve geceleri sağlanamaması gibi olumsuz özelliklere sahip.

Bu tip sorunlar karşısında şu tip çalışmalar yapılmıştır: Uzaya konulacak güneş panelleri ile (yer yüzeyine güneş ışığının 1/3’ü ulaşır) yaklaşık üç kat fazla enerji sağlanacak, meteorolojik etmenler orta-

dan kalkacak, geceleri de uygun açılarla yerleştirilerek, güneş enerjisi sağlanabilecektir. Aktarımında ise, enerji yitimini ortadan kaldırmak için mikro dalgalara çevrilerek yeryüzüne yollanabilecektir. Halen bununla ilgili çalışmalar sürdürülüyor.

Güneş enerjisinin bir diğer olumsuz yanı, kapladığı alan. (1970’lerin kocaman bilgisayarları ve yapılan çalışmaların sonuçları, beni oldukça rahatlatıyor.) Eğer Federal Almanya’nın bütün elektrik gereksinimini güneş enerjisiyle karşılamaya kalksak, bize Hamburg şehri kadar bir alan gerekecektir. Aynı Almanya’da 1987’de 30.000 evde, 200.000m2’den fazla güneş kolektörü alanı bulunmaktaydı. Ev için sağlanan enerjinin **fazlası**, genel enerji şebekesine verilerek küçük küçük katkılar sağlanmaktadır.

Federal Almanya’da tasarruf ve güneş enerjisi ile %60 enerji tasarrufu sağlanabileceği hesaplanmıştır. Petrol ve nükleer enerji şirketleri, güneş enerjisi ve türevleri ile ilgili yapılan çalışmaları engellemek için tüm dünyada yoğun lobi faaliyetlerinde bulunmaktadır. (Bizde de 25- 30 yıldır Ankara-İstanbul hattında çalışacak Hızlı Trenler, yapılması düşünülen kısa hatlar, bilinmeyen nedenlerle yapılamıyor. Büyük şirketlerimize dokunduğu için, herhalde).

Türkiye, Güney Avrupa ülkelerinden iki kat daha fazla güneş almaktadır. **İsveç**, bizden daha az güneşlenmesine rağmen, “Nükleere karşı Güneş” temalı bir tez geliştirmiş ve bu konu üzerinde oldukça yoğun çalışmalar yapmaktadır (3). Çevremize, yaşadığımız mekanlara biraz daha dikkatli **baksak**, farklı şeyleri görebileceğiz. Bir örnek: Ege ve Akdeniz bölgelerinde bulunan güneş kolektörlerinin sağladıkları enerji toplamları ile birkaç nükleer santralin üreteceği enerjinin, tasarruf edilmiş olduğu. **Tam olarak anlatılmak istenen işte bu:** Yerel kaynakların kullanımıyla enerji sağlamak. Buraya kadar, sadece farklı bir açıdan **baktık** birçok farklı bir

açından **düşünebilsek** kimbilir neler olur? Ya da, "**neler olmaz**?" Rüzgar konusunda tüm Avrupa ülkelerinde yoğun çalışmalar yapılıyor. Dünyadaki rüzgar enerjisi tesislerinin %95'ten fazlası, bugün Kaliforniya'da bulunmaktadır. Önemli dezavantajları arasında; gürültü kirliliğine sebep olmaları, çirkin görüntü oluşturmaları yer alıyor.

HİDROJEN

Denizden sağlanabilir. Süresiz depolanması, artığının sadece su olması, çok güçlü olması (aynı ağırlıktaki benzinin 3 katı enerji sağlar) gibi olumlu özellikleri yanında patlama riski de taşır. Kimya endüstrisinde her yıl milyarlarca m³ H₂, özellikle gübrenin ilk maddesi olarak üretilir.

YENİ TEKNOLOJİLER ve TÜRKİYE'DE ENERJİ

Bizdeki düşünce biçimine bir örnek, 7.Beş Yıllık Kalkınma Planının Enerji Alt Komisyon'unda yaşanmıştır. Enerji Komisyonu Başkanlığı'na, Atom Enerji Kurumu Başkan Yardımcısı Doğan Öner getirilmiştir. Alternatif yoktur. Enerji elde edebilmenin tek yolu nükleer enerjidir.

Oysa, santral için verilmesi düşünülen 5 milyar doların (200 tirloyon) elektrik hatlarının yenilenmesinde kullanılması, %20-%30 dolayındaki kayıpları gerektirir. (Enerjiyi üret, sonra da eski hatlarda kaybet. Böyle birşey ancak birilerinin çıkarları söz konusuysen olabilecek birşey.)

Yeni teknolojiler, enerji tüketimini sınırlamadan enerji tüketiminde %50 ile %90 arasında tasarruf sağlayabilmektedir. %70 az enerji harcayan lambalar bunlara sadece bir örnek: Amerikan aydınlatma sektöründeki sıradan ampullerin yerine kompakt floresanların kullanılması ile, yaklaşık 40 NS'in enerjisi kadar tasarruf sağlanabileceği hesaplanmıştır.

Peki, **TÜRKİYE**'nin enerji gereksinimi?

Türkiye'nin toplam kurulu gücü, 1993

sonu itibarıyla yaklaşık 19000 MW(10000 MW'ı Termik, 9000 MW'ı Hidrolik)Buna karşın maximum kullanım 11000 MW.(19000'de 8000 üretilmeyen kısım)

Kullanılmayan, revizyon gerektiren kaynakları kullanılır hale getirmek, %60'tan fazla enerjiye sahip olmamız demek. Bizde %60 civarında olan enerji fazlalığı ABD'de %22, **Almanya** ve **İngiltere**'de %23'ten fazla olmamaktadır. Birim hacmin ısıtılmasında **Fransa**'dan %46, **İsviçre**'ten %230 daha fazla enerji kullanıyoruz. Isı yalıtımı ve verimliliğe verilen önemin doğal sonucu bu.

Su potansiyelimizin 1/5'i, termik olanaklarımızın ise 1/2'i değerlendirilmiş olup; kurulu gücün ise yarıdan biraz fazlası kullanılabilir. %80'lik su potansiyelimiz, halen kullanılmayı bekliyor.(3)

DÜŞÜNÜLEN ÇÖZÜMLER

1. Elektrik hatlarındaki kayıpların giderilmesi: Bir enerjiyi üretip, sağlıklı hatlara vermek çözüm üretmek değildir. İlk yapıldıkları günden beri, iyi bir bakımdan geçirilmeyen iletim hatları dururken; 5 milyar doları (birileri için) ver, sonra pisliğini temizleyeme. Sonuç ortada. Kapitalizmin ahlakı yok: Allah'ı da para.

2. Herhangi bir ürünü en az enerjiyle üreten, verimlilikle ilişkili teknolojilerin edinilmesi. Halen gayet verimsiz teknolojileri ithal etmeyi sürdürüyoruz. (Batılı ülke üretimini daha temiz, daha az zararlı teknolojilerle sürdürüyor. Fakir ülkede Batı'nın çöpe atmak zorunda kalacağı fabrika ve mallara gerekli ödemeleri yapıp, kendine göre yüksek fiyatlarla bunları ithal ediyor. Hükümet temsilcileri halka sanayileşme yolunda atıkları adımları iftiharla anlatıyor, halk da sunulan "hoş haberleri" dinliyor. Boşlukları sormuyor. Çünkü bilmiyor. Fakir ülkede yaşamının en büyük sakıncası, gelişkinlerin bilgi ağına dahil olamamak, onların yararlandığı kitap ve makaleleri okuyamamak, yeni araştırmalardan, buluşlardan, kirleticiler-

den haberdar olamamak, dahası bunları geniş bir halk kitlesine iletememek) (8).

3. Bölgesel kaynaklardan yararlanmaya yönelik çalışmaların yapılması: Jeotermal, güneş, biogaz, rüzgar, su ve diğer enerji kaynakları buldukları bölgeye göre projelendirilmeli. Örnek mi? Kızılcahamam'da jeotermal enerji ile binalar ısıtılıyor, sıcak su gereksinimi karşılanıyor.

SONUÇ OLARAK

Karar, nihayet siyasidir. Herkes, üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmeli. "Doğasever" tüm yurttaşlar, teknik adamları ellerinden geldiğince dinlemeli, ama onların, varsa tutkularına kapılmamalıdır. (4)

Ve daha önemlisi, aceleye hiç gerek yok. alternatif enerjiler konusundaki problemler her geçen gün biraz daha azalıyor. Bu konuda çalışmalar yapan insanımıza gereken destek de verilmeli. Tatmin edici bir bütçe ayrılmalı.

Ne yapmalı sorusuna hiç üşenmeden "demokratik süreçlerde beraber karar vermeliyiz;" insan aklını", "evren bilinci" düzeyinde yüceltmeye çalışarak. Çünkü dünya ne çok büyük, ne de sadece bize ait.

"Dünya herkesin ihtiyacına yetecek kadarını sağlar, fakat herkesin hırsımı karşılamaya yetecek olanı değil" (Mahatma Gandhi).

KAYNAKLAR

1. Prof. Dr. Hayrettin Kılıç. "Küresel Boyutlarıyla Nükleer Enerji", Temmuz 1995
2. Greenpece, "Akdeniz Projesi", 1993.
3. Ağaçkakan ; "Nükleer Dosya", Mayıs Haziran, 1994.
4. Ümit Otan, "Çaynobil", İzmir Kitaplığı, 1995.
5. Congress Of The United States "Office Of Technology Assessment", 1994.
6. Makina Mühendisliği Odası Yayınları", Uluslararası Nükleer Enerji Kurultayı, Sayı 168. Mart 1994.
4. Medicine And Chernobyl Organization", Medical Consequences Of Chernobyl Disaster in Byelorussia".
8. Semra Somersan ", "Türkiye'de Çevre ve Siyaset", Metis Yayınları, 1993.
9. Tolga Yarman, Geçmişte ve Bugün Nükleer Enerji Tartışması", Esin Yayınevi, 1995.
10. Bilim ve Ütopya, Sayı 12, 1 1995.
11. Forum "7 Yıl Sonra Çernobil Olayı ve Türkiye", Ankara, 16 Ocak 1993.

KAMUOYU'NUN DİKKATİ'NE!...

02.08.1996

NÜKLEER SANTRAL'A HAYIR!..

Türk Mühendis ve Mimar Odaları'na bağlı Peyzaj Mimarları Odası olarak; Akkuyu'da yapılması düşünülen Nükleer Santral'a, yarınlarımızın ölümcül kılınmaması anlamında karşı çıkıyor ve yönetenleri **"sorumluluğa"** davet ediyoruz.

Bu ülkede nükleer santrallerin yarattığı tehlikenin, yaşama alanlarımızı ve bu alanlarda yaşayan bizleri nasıl tehdit ettiğini gözler önüne seren, yönetenlerin siyasi kararlarına bir göz atacak olursak:

Devletimiz, 1986'da Çernobil faciası henüz yaşanmışken, başta Karadeniz halkımız olmak üzere hepimizi, radyasyonun etkilerinden korumak ve en az etkilenimi sağlamak amaçlı, ivedi önlemleri almak yerine; **"gerçekleri halkından saklamayı"** yeğledi. **Türkiye Radyasyon Güvenliği Komitesi'nin bilgisi olmadan hiçbir yayının yapılamayacağı, yasağı getirildi.** Sonuç, **aldatıldık.**

1986'da Çernobil faciası sırasında radyasyonlu yiyecek ve içecekleri "yemeye ve içmeye" davet eden, 1992'de Türk Halkı'ndan sadece "özür dileyen" **Sanayi Bakanları, Atom Enerjisi Kurumu Başkanları;** "bana enerji lazım, çevre-mevre gerekmez" diyen **Başbakanlar;** göreve gelir gelmez, ateşli nükleer santral savunucusu olarak tarihe geçen **Çevre Bakanları,** Türkiye'nin **"talihsizliğidir".**

Nükleer Santraller'in hem **"çevre dostu"**, hem de **"gelişmişliğin kapısı"** olduğunu savunan Çevre Bakanı'na soruyoruz:

Nükleer santrallerin atıklarının nasıl ve ne şekilde saklanacağı hakkında "henüz bir bilginiz olmadığını" söylediğiniz halde; onca insanın yaşamına ipotek koyma hakkını, kimden ve ne cesaretle alıyorsunuz?

Nükleer atıkların saklanması hem yüksek bir teknoloji gerektirmesine, hem de santral maliyetinin en az iki katı olmasına, ne diyorsunuz? Dışa bağımlı teknoloji kullanma alışkanlığındaki ülkemizin daha fazla sömürülmesine, davetiye çıkartmış olmuyor musunuz?

"Çevre" Bakanı kimliğiniz, gerçekten çevre dostu "alternatif" enerji kaynakları arayışı içinde olmanızı ve savunuculuğunu üstlenmenizi gerektirirken; neden nükleer enerji konusunda, bu kadar ısrarcısınız?

Açılan ihaleyi, **"geri teknolojisine"** rağmen kazanan yabancı sermayeye arpalık edilmek Akkuyu'ya, tarafınızca bahsedilen bir kader midir?

Ve neden 1970'lerden bu yana, o bölgede yaşayan ve direnen halkımıza ve konusunun uzmanı Meslek Odalarımı'za danışmıyorsunuz? O bölgede bir **"referanduma"** var mısınız?

Yönetenlere ve de özellikle Çevre Bakanı'na sesleniyoruz; Her ekosistemin bir kritik noktası vardır. Bu kritik nokta üzerine çıkan bir etkilenme ile tüm sistemdeki düzen bozulur ve ekosistem ölümcül yaralanır. Flora, fauna, orman ve yeşil örtüdeki kayıpları, tür dejenerasyonunu, azalan yaşam kalitesini, toprak-su-hava kirliliğini, radyoaktif teklikeyi evetleyen nükleer santraller konusunda, sizlerden "sorumlu" davranmanızı bekliyoruz. Lütfen Çevre Bakanı olarak, yapım ihalesini durdurma girişimlerine başlayınız. Aksi koşulda sizi, Türkiye'nin "talihsizliği" olan bir Çevre Bakanı olarak anımsayacağız.

"Nükleer enerjiyi engelleyenlerin, "Türklüğü'nden şüphe eden" ve arkanızda bulunan **"güdümlü"** 18 Sivil Toplum Örgütü'ne de soruyoruz. Peki, üzerinde yaşadığımız toprakları nükleer çöplüğe çevirmek "Türklüğe" sığar mı? Biz de, sizlerin "insanlığından şüphe" ediyoruz!...

Ve son olarak da, Akkuyu Halkı'na sesleniyoruz: 1970'lerden beri yaşadığınız toprağa, soluduğunuz havaya, can sularınıza ve yeşilinize, ölümcül bir ipoteği sizleri yok sayarak, tek özneli karar erki olarak koymaya çalışan siyasi iktidarlara karşı çıkan yurtsever mücadelenizin takipçisiyiz. **NÜKLEER KARŞITI PARK'ınız; insanca yaşanabilir bir çevre için, barışı getirsin."**

T.M.M.O.B. Peyzaj Mimarları Odası olarak diyoruz ki; "Çünkü yaşama çevrelerimizde barış, yarınlarımızın güvencesidir."

Kamuoyunun bilgisine sunarız.

Coğrafi Bilgi Sistemleri'nde Yeni Olanaklar Semineri

A.Ü. Ziraat Fakültesi'nde 23.12.1997 tarihinde gerçekleştirildi.

Ödamız üyelerine de duyurularak, yoğun bir katılım gerçekleştiği "Coğrafi Bilgi Sistemleri'nde Yeni Olanaklar" Semineri'nin ardından, konu ile ilgili olarak Sayın **Alper Çabuk**'un yazısını sunuyoruz:

Çağdaş Üniversite'nin bir parçası olma yolunda Fakültemiz'in içine girdiği gelişim ve yenilenme süreci içerisinde, mezun olan öğrencilerimizin bir kısmı çağın gerekliliği olan **Coğrafi Bilgi Sistemleri, Bilgisayar Destekli Tasarım** konularında sadece kullanıcı değil, uygulayıcı ve çözüm geliştirici olarak çalışabilecek beceriye sahip olarak mezun olmaları, Fakültemizdeki bilimsel eğitimin göstergesi olmaktadır. Bunun yanısıra yine aynı teknoloji kullanılarak yapılan yüksek lisans ve doktora düzeyindeki çalışmalar sadece ülkemiz için değil, uluslararası düzeyde örnek olabilecek niteliktedir. Ancak Fakültemiz, üniversite eğitimi sadece lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim vermenin dışında; özellikle teknolojinin, üniversite-özel sektör-kamu kuruluşları işbirliği ile yayılması olarak algıladığından, çalışmalarımızı bu doğrultuda sürdürmekteyiz.

Bu çalışmalardan biri olan 23 Aralık 1997 tarihinde Fakültemiz Konferans Salonu'nda, Autodesk Türkiye Distribütörü Sayısal Grafik, Yıldız Teknik Üniversitesi Bilgisayar Ortamı'nda Araştırma Laboratuvarı ve Fakültemiz Peyzaj Mimarlığı Bölümü işbirliği ile, "Coğrafi Bilgi Sistemleri'nde Yeni Olanaklar" Semineri'ni gerçekleştirdik.

Son yıllardaki teknolojik gelişim ve coğrafi bilgi sistemlerine ilişkin genel bilgilerin verildiği etkinlikte, ayrıca A. Ü.Z. F. Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nce gerçekleştirilen Belediye Hizmetleri'nde Coğrafi Bilgi Sistemleri Kullanımı, Alan Kullanım Planlaması'nda Coğrafi Bilgi Sistemleri Kullanımı, Kırsal Peyzaj Planlama'da Coğrafi Bilgi Sistemleri Kullanımı, konularında yapılmış örnek çalışmalara yer verilmiştir. Bunun dışında Yıldız Teknik Üniversitesi'nin İstanbul Tarihi Yarımada için gerçekleştirdiği örnekle, bu kapsamda kentsel yenileme projelerinde coğrafi bilgi sistemleri ve multimedyaadan yararlanılması olanaklarını sunmuştur.

Bu etkinlik Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü olarak, Coğrafi Bilgi Sistemleri(CBS), Bilgisayar Destekli Tasarım (BDT) ve Uzaktan Algılama teknik ve teknolojilerinin, planlamada etkin kullanımını amaçlayan bir eğitim programı düzenleme amacımızın, birinci aşaması olmuştur. Uygulamalı olacak bu eğitim programında, kamu kurum ve kuruluşlarında görevli uzman mühendis ve teknik elemanlar ana hedef kitleyi oluşturmaktadır. Ayrıntılı bilgi için A.Ü.Z.F. Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nün 0.312. 317 05 50/1521 nolu telefonuna başvurabilirsiniz.

COĞRAFI BİLGİ SİSTEMLERİ

Ar. Gör. Alper Çabuk

Bir gözlem ya da işlem sonucunda ortaya çıkan konuların seçilmiş bir sembol grubuyla ifade edilmesine **veri** adı verilir. Çoğu kez veriler belli bir işleme sokulmadan kullanılamazlar. Veriler, belli bir işleme sokulduktan sonra bilgi halini alırlar.

Çağımızda hızla gelişen teknolojiyle ve artan nüfusa bağlı olarak gelişen gereksinimlerle, yaşamı düzenlemeye yarayan bilgi miktarı da giderek artmaktadır. Artan bilgilerle de bu bilgilerin toplanması, depolanması, analizi gibi işlerin insanın zi-

hinsel yeteneği ile gerçekleştirilmesi olanaksızlaşmaktadır. Bu bakımdan **bilgi sistemleri** kullanımı kaçınılmaz olmaktadır.

Bilgi üç grup halinde sınıflandırılabilir:

- **MEVCUT BİLGİLER**
- sabit bilgiler (özel isim)
- değişken bilgiler (sıcaklık)
- birikimli bilgiler (nüfus, arşiv bilgileri)
- **ÜRETİLEBİLEN BİLGİLER** (Koordinat, Alan)
- **PLANLANAN BİLGİLER** (İmar Planları)

Bilgi Sistemi, bu bilgilerle bir sonuç elde etmeye yarayan yöntemler düzenidir. Bilgi sistemleri ile, gereksinim duyulan bilgilerin hızlı ve doğru bir biçimde elde edilmesi ve onların daha verimli bir şekilde kullanılmasını mümkündür.

Bilgi Sistemleri:

- konumsal olmayan bilgi sistemleri
 - konumsal bilgi sistemleri
- olarak iki ana gruba ayrılırlar.

Öğrenci kayıtları, rezervasyon, kütüphane - hastahane kayıtları, bankacılık gibi sistemler, konumsal olmayan bilgi sistemleridir.

Konumsal bilgi sistemleri, bir başka deyişle **coğrafi bilgi sistemleri** ise:

- bilgi sistemi
- bilgisayar destekli tasarım
- çizim sistemleri
- veri tabanı uygulamalarıyla

ortaya çıkan **grafik ve grafik olmayan veriler** ile bütün içerisinde çalışan bir bilgi sistemi diye bilinmektedir.

Coğrafi Bilgi Sistemi'nin tanımını yapacak olursak, coğrafi bilgi sistemleri planlama ve yönetimde kullanılan yeryüzünde konumu belirli verilerin:

- modellenmesi,
- işlenmesi,
- analizi,
- kullanım amacına göre sunulması,
- kısaca yönetimi

kapsayan donanım, yazılım, yöntemler ve bu amaçla çalışan personelin oluşturduğu sistemdir.

Bu sistem yardımıyla her türlü grafik ve yazınsal verinin aynı ortamda:

- toplanması,
- depolanması,
- grafik olarak saklanması,
- analizi,
- görselleştirilmesi,
- güncelleştirilmesi,
- sonuçlarının kullanıma sunulması,

mümkündür.

Coğrafi bilgi sistemlerinde kullanılan bilgileri iki ana grupta toplayabiliriz:

Çevreye ait bilgiler

- Doğal çevre bilgileri (toprak, iklim, jeoloji, flora, fauna, eğim, vs.)
- Yerleşim bilgileri ve altyapı bilgileri (binalar, ulaşım, iletişim, kanalizasyon, elektrik hatları vs.)
- **Kadastral bilgiler** (alan kullanımı, mülkiyet, tapu, vergi vs.)
- **Sosyo-ekonomik ve kültürel bilgiler** (sağlık, nüfus, yaş vs.)

Kullanılan bilgiler böyle çeşitlilik gösterdiğine göre; bu sistemin, bu bilgilerin yönetim ve planlamasıyla ilgili çalışan, şu sektörlerce kullanılması mümkündür:

- çevre,
- eğitim,
- mimari,
- kentsel tasarım,
- peyzaj mimarlığı,
- şehir ve bölge planlama,
- jeoloji,
- tarım,
- ormancılık,
- haritacılık,
- belediye hizmetleri,
- istatistik vs.

Bu sektörel çeşitliliğe bağlı olarak da coğrafi bilgi sistemlerinin uygulama şekillerine göre çeşitleri ortaya çıkmaktadır. Bunlar:

- kadastral bilgi sistemi,
- görüntü işlem tabanlı bilgi sistemi,
- arazi veri sistemi,
- arazi bilgi sistemi,
- coğrafi referanslı bilgi sistemi,
- doğal kaynak yönetimi bilgi sistemi,
- ticari analiz bilgi sistemi,
- mülkiyet bilgi sistemi,
- toprak bilgi sistemi,
- mekansal bilgi sistemi,
- planlama bilgi sistemi,
- kent bilgi sistemi vb.

YENİ ÇED YÖNETMELİĞİ'NİN

Getirdikleri Götürdükleri

GİRİŞ

Dünyada 27 yıl önce (1.1.1970), Türkiye'de 14 yıl önce (9.8.1983) çevre mevzuatına giren Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) üzerindeki tartışmalar hala sonuçlanmamıştır. Bir tarafta Çevresel değerlerin korunması, diğer tarafta da yatırım faaliyetlerine öncelik verilmesi devam ettiği sürece, tartışmalar da bitmeyecektir.

9.8.1983 tarih ve 2872 Sayılı Çevre Kanunu'nun 10. Maddesi'nde belirtildiği gibi, ÇED Raporunun hangi tip projelerden isteneceğini, kapsadığı hususları ve hangi makamca onaylanacağını belirten esaslar, on yıllık bir tartışmadan sonra 7.2.1993 tarihinde yürürlüğe giren ilk ÇED Yönetmeliği'nde belirlenmiştir.

1970 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulamaya giren, 1970'li ve 1980'li yıllarda başta Avrupa ülkelerinde, günümüzde ise 100'e yakın ülkede uygulama olanağı bulan ÇED'in, ülkemizde 1993

yılına kadar uygulanamayışı ve yönetmeliğin çıkarılmayışı gerek basında, gerekse çevreye duyarlılığı olan bütün kesimlerde yoğun eleştiriler almıştır.

İlk Yönetmelik yürürlüğe girene kadar 10 yıl içerisinde içerikleri bazen birbirinden çok farklı, bazen de birbirine yaklaşan 6 adet (1986, 1987, iki adet 1990, 1991 ve 1992 yılında) "ÇED Yönetmeliği Taslağı" hazırlanmıştır. Bu taslaklar için her defasında ilgili kurum, kuruluş ve kişilerden görüş istenmiş ve tartışılmıştır. Ayrıca 1991 yılında toplanan Çevre Şurası'nda da 9. Komisyon, ÇED'i ve ÇED Yönetmeliği taslaklarını tartışmıştır.

ÇED Yönetmeliği çalışmalarını sırasında ABD ve Hollanda başta olmak üzere bazı gelişmiş ülkelerin ÇED uygulamaları incelenmiş, hazırlanan bu taslaklar 400 adet kurum ve kuruluşa (üniversite, valilik, meslek odaları, bakanlıklar vb.) gönderilerek, görüş istenmiş ve gelen görüşler

Türkiye'de ÇED Yönetmeliği'nin yürürlüğe girdiği tarih olan 3 Şubat 1993 günü ile 13 Mayıs 1997 günü arasında; toplam 211 ÇED Raporu ÇED sürecinden geçmiştir.

Bu Raporlar'ın hazırlanmasında, İnceleme-Değerlendirme Komisyonu'ndaki süreçte, Bakanlık'ın görüş bildirisi konusu gibi yönetmeliğin uygulanmasının değişik aşamalarında, bazı sorunlar çıkmıştır.

Bu sorunları gidermek ve ÇED Yönetmeliği'ni daha açık bir hale getirmek için, 23 Haziran 1997 tarihinde 23028 Sayılı Resmi Gazete'de yeniden bir ÇED Yönetmeliği yayınlanmıştır ve 7.2.1993 tarihli Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Doç. Dr. MUZAFFER YÜCEL

Arş. Gör. NURİYE PEKERSAY

Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi

Peyzaj Mimarcılığı Bölümü

23 Haziran 1997 tarihli ÇED Yönetmeliğine göre ÇED Prosedürünün nasıl işleyeceği yönetmelikteki tüm maddeler irdelenerek tarafımızdan Şekil 1'deki gibi biraraya getirilmiştir. Prosedürdeki değişiklikleri görmek için Şekil 2'de de önceki yönetmeliğe göre oluşturulmuş prosedür de verilmiştir.

doğrultusunda da 7.2.1993 tarihli Yönetmelik yayınlanmıştır. (Yücel, 1996).

Türkiye'de ÇED Yönetmeliği'nin yürürlüğe girdiği tarih olan 3 Şubat 1993 günü ile 13 Mayıs 1997 günü arasında, toplam 211 ÇED Raporu ÇED sürecinden geçmiştir. Bu Raporlar'ın hazırlanmasında, İnceleme-Değerlendirme Komisyonundaki süreçte, Bakanlık'ın görüş bildirisi konusu gibi yönetmeliğin uygulanmasının değişik aşamalarında, bazı sorunlar çıkmıştır. Bu sorunları gidermek ve ÇED Yönetmeliği'ni daha açık bir hale getirmek için, 23 Haziran 1997 tarihinde 23028 Sayılı Resmi Gazete'de yeniden bir ÇED Yönetmeliği yayınlanmıştır ve 7.2.1993 tarihli Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

YENİ ÇED YÖNETMELİĞİ

23 Haziran 1997 tarihinde yürürlüğe giren yeni ÇED Yönetmeliği 37 Madde, 5 Geçici Madde ve 4 adet ekiyle birlikte 21 sayfadan oluşmaktadır. Yönetmelik'teki konular, 5 ana bölüm altında toplanmıştır.

Birinci bölüm dört konudan oluşmaktadır. Bu bölümde, yönetmeliğin amacı, kapsamı, hukuki dayanağı ve yönetmelikte geçen terimlerin tanımları verilmiştir. Yönetmelik'in amacı, birinci maddede "Gerçek ve tüzel kişilerin gerçekleştirmeyi planladıkları yönetmelik kapsamına giren faaliyetlerin çevre üzerinde yapabilecekleri bütün etkilerin belirlenerek değerlendirilmesi ve tespit edilen olumsuz etkilerin önlenmesi için gerçekleştirilecek Çevresel Etki Değerlendirmesi sürecinde uyulacak idari ve teknik usul ve esasları düzenlemektir" şeklinde açıklanmıştır.

İlk Yönetmelik de olduğu gibi, bu yönetmelik de 11 Ağustos 1983 tarih ve 2872 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Çevre

Kanunu'na dayanılarak çıkarılmıştır. Yönetmelik, ÇED sürecinde;

- > ÇED Raporları ve ÇED Ön Araştırma Raporları'nın hangi faaliyetler için uygulanacağını ve içereceği konuları,
- > İdari ve teknik usul ve esasları,
- > İnceleme değerlendirme komisyonlarının oluşturulması ve çalışma yöntemlerini,
- > ÇED Raporları ile ÇED Ön Araştırma Raporları'nı hazırlayacak kurum ve kuruluşların belirlenmesini,
- > Yönetmelik kapsamına giren faaliyetlerin izlenmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları kapsamaktadır (Madde 2).

Yönetmelik'in ikinci bölümünde, ÇED'e tabi faaliyetler için ÇED olumlu ya da olumsuz görüşünü verme yetkisi, ÇED ve ÇED Ön Araştırma Raporu hazırlama yükümlülüğü ve faaliyet yerinin tetkiki gibi genel hükümler bulunmaktadır.

- Üçüncü bölümde yer alan konular,
- > ÇED raporuna tabi faaliyetler,
- > ÇED raporunun hazırlanması,
- > İnceleme değerlendirme komisyonunun kuruluşu ve çalışma usulü ve
- > Halkın ÇED sürecine katılımı konularıdır.

ÇED ön araştırmasına tabi faaliyetler, ÇED Ön Araştırma Raporları'nın hazırlanması, inceleme ve değerlendirmesi de dördüncü bölümde yer almaktadır.

Yönetmelik'in son bölümünde ise, faaliyetin izlenmesi ve denetlenmesi, ÇED süreci ile ilgili sürelerin uzatılması ve geçici maddelerin yer aldığı çeşitli hükümler bulunmaktadır.

7.2.1993 tarihli ÇED Yönetmeliği'nin

uygulanması sırasında, ÇED Raporları'nın hazırlanması ve Değerlendirmesi aşamalarında, çeşitli sorunlarla karşılaşmıştır. Yeni Yönetmelik'te yapılan değişiklikler sorunları çözmek için gerekli olan içeriksel değişiklikler yerine, ÇED süreci özünde korunarak, şekilsel değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler aşağıdaki gibi özetlenebilir.

> Önceki Yönetmelik'e göre Ön ÇED için Valilik'e, ÇED için Çevre Bakanlığı'na başvuru yapılırken; yeni Yönetmelik'te her tür faaliyet için proje yerinin mevzuat açısından uygun olup olmadığına karar vermek amacıyla başvuru Valilik'e yapılmaktadır (Madde 8).

> Faaliyet sahibi Valilik'ten aldığı karar ile ÇED için Bakanlığa, ön ÇED için tekrar Valilik'e başvurur ve ilgili formatlarını alır (Madde 10-19).

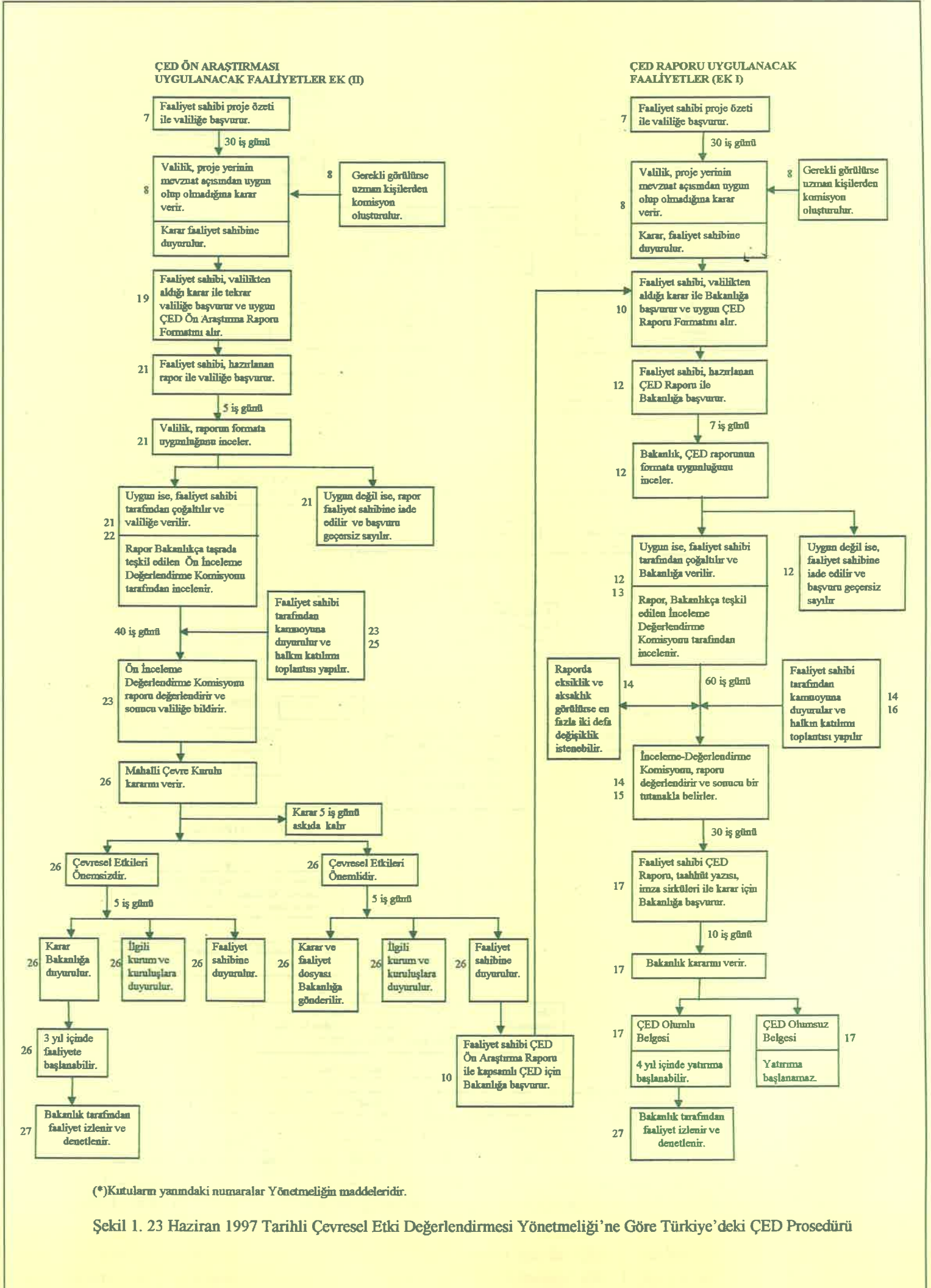
> Önceki Yönetmelik'te yer almayan faaliyet alanının tetkiki, bu Yönetmelik'in 8. Maddesinde yer almaktadır. Faaliyet sahibinin Valilik'e başvurusundan sonra 30 iş günü içinde Valilik planlanan yerin mevzuat açısından uygun olup olmadığına karar verir (Madde 8).

> ÇED Raporu uygulanacak faaliyetler listesi önceki yönetmelikte 31 iken; yeni Yönetmelik'te bu sayı 38'e çıkarılmıştır. Örneğin önceki listede yer almayan turizm konaklama tesisleri, katı atıkları depolama tesislerine bu Yönetmelik'te yer verilmiştir (Yönetmelik, Ek I).

Bu Yönetmelik'in öncekine göre önemli farklılıklarından birisi, önceki Yönetmelik'te bulunan ve zorunlu ÇED uygulanması gereken "hassas yöreler listesi" Yönetmelik'ten çıkarılmıştır.

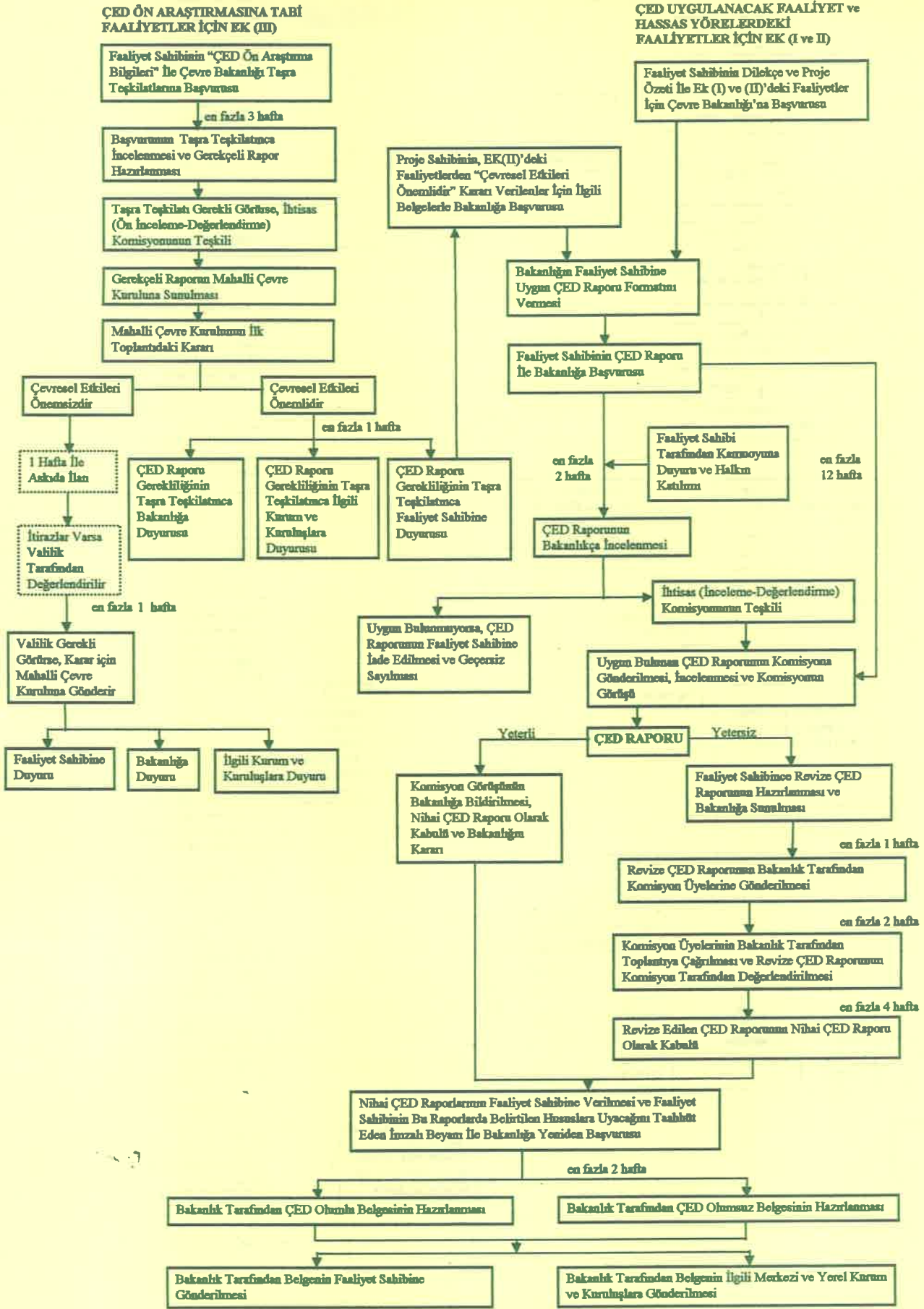
Bunun yerine kamu yatırımları Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yatırım programına alınmadan listesi verilen faaliyetler için ÇED /ÖN ÇED uygulanması zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca özel kesim faaliyetlerinde de uygulama projeleri onaylanmadan ya Mevzii İmar Planı onaylanmadan, yine listedeki faaliyetler için ÇED /Ön ÇED yapmak zorundadırlar (Madde 6).

> ÇED ön araştırması yapılacak faaliyetler listesi 8'den 18'e çıkarılmıştır. (Yönetmelik Ek II).

(*)Kutuların yanındaki numaralar Yönetmeliğin maddeleridir.

Şekil 1. 23 Haziran 1997 Tarihli Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'ne Göre Türkiye'deki ÇED Prosedürü

Şekil 2. 2 Şubat 1993 Tarihli Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'ne Göre ÇED Prosedürü. (YÜCEL, 1996).

Eski yönetmeliğe göre, ÇED Raporlarının değerlendirilmesinde karşılaşılan diğer bir sorun da, YÜCEL (1996)'in de belirttiği gibi, Çevre Bakanlığı'nın organizasyon yapısı nedeniyle merkezi bir anlayışla tamamının Ankara'da değerlendirilmesidir. Yeni yönetmelikte ise Taşradaki Ön İnceleme Değerlendirme Komisyonunun dahi neden Bakanlık tarafından teşkil edildiği anlaşılamamaktadır. Bunun 443 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 36. Maddesi gereğince olduğu söylenebilir.

➤ Eski Yönetmelik'te ÇED ön araştırmasına tabi faaliyetler bir liste halinde verilmiştir. Fakat kapasite arttırımı veya proses değişikliği yapılacak faaliyetler için herhangi bir husus yer almazken, yeni Yönetmelik bu tür faaliyetler için, ÇED ön araştırma zorunluluğu getirilmiştir (Madde 18).

➤ ÇED Ön Araştırma kontrol listesi kaldırılmış bunu yerine, ÇED Ön araştırma Raporu Genel formatı getirilmiştir (Yönetmelik Ek IV).

➤ Yeni Yönetmelik'te Ön ÇED ön araştırma süreci içinde halkın katılımı toplantısının yapılması getirilmiştir (Madde 25).

➤ Eski Yönetmelik'te ön ÇED süreci sonunda verilen "çevresel etki önemsizdir" kararına karşı bir hafta süre içinde gelen itirazlar değerlendirmeye alınır. Yeni Yönetmelik'te ise bu itiraz yolu kapatılmıştır.

➤ ÇED Raporları'nın değerlendirilmesinde, İnceleme Değerlendirme Komisyonu'nun çalışma usulü, eskiye göre geliştirilmiştir.

➤ Eski ÇED Yönetmeliği'ne göre ÇED Raporları'nın İnceleme-Değerlendirme sürecinde eksik ve aksaklıkların bulunması durumunda, "Revize ÇED Raporu" istenirken; şimdi sadece, en fazla iki defa eksik ve aksaklıkların giderilmesi istenmektedir (Madde 14).

➤ Diğer önemli bir değişiklik ise, önceden gerekli görülmesi durumuna bağlı olduğu halde, yeni Yönetmelik'te zorunlu olarak Ön ÇED için de "Ön İnceleme Değerlendirme Komisyonu" kurulması istenmektedir (Madde 22-23).

23 Haziran 1997 tarihli ÇED Yönetmeliği'ne göre ÇED Prosedürü'nün nasıl işleyeceği, yönetmelikteki tüm maddeler irde lenerek, tarafımızdan Şekil 1'deki gibi bi-

raraya getirilmiştir. Prosedürdeki değişiklikleri görmek için, Şekil 2'de de önceki Yönetmelik'e göre oluşturulmuş prosedür de verilmiştir.

SONUÇ

7. 2. 1993 tarihli ÇED Yönetmeliği yayınlanmadan önce ona çok ümit bağlanmış ve çevresel baskıların azalacağı, hatta bazı durumlarda önlenebileceği beklenmiştir. Ancak Yönetmelik'in yürürlüğe girmesi ile uygulamada bazı sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Bu nedenle bazı hükümlerin ortadan kaldırılarak, bazı hükümlerin değiştirilerek veya yeni hükümler eklenerek oluşturulan 23. 5. 1997 tarihli yeni Yönetmelik'in ne getirip ne götürüleceğinin tam muhasebesini yapmak için uygulamaları öncelikle görmek gerekecektir.

Fakat herşeye rağmen yeni yönetmelik bir önceki Yönetmelik'in, kafalarda soru işareti bırakan konularına açıklık getirecek düzeyde olamamıştır. Örneğin,

Yönetmeliğin birinci bölümünün 1. Maddesinde Yönetmeliğin amacı "kurum kuruluş ve işletmelerin yatırım kararlarının çevre üzerinde yapabilecekleri tüm etkilerin belirlenerek değerlendirilmesi" olarak belirtilmiştir. Ancak Türkiye'de, ÇED etüdlerinin kapsamı gelişmiş bazı ülkelerde olduğu gibi (ABD, Kanada, Hollanda) genişletilmeli ve sadece fiziksel yatırımlar için değil; plan politika ve programlar için de ÇED uygulamaları yapılmalıdır.

Bir önceki Yönetmelik'te birçok tartışmalara neden olan format konusu, yeni Yönetmelik'te de devam etmektedir. Herhangi bir faaliyet için bir ÇED Raporu hazırlanırken, doğal olarak ÇED Yönetmeliği ekindeki (EK III) "ÇED Raporu Genel Formatı", ÇED Ön Araştırması için de "ÇED ÖN Araştırma Raporu Genel Formatı" dik-

kate alınmaktadır. Diğer taraftan Çevre Bakanlığı her faaliyet türü için içeriği birbirine yakın yeni format hazırlamakta ve raporu hazırlayanlardan yeni formata uymalarını istemektedir. Hem yönetmelikte bir formatın verilmesi, hem de her faaliyet için yeni bir format hazırlanması, rapor hazırlamada ilk çelişkiyi doğurmaktadır. Böylesi durumlarda genel formatta yapılacak değişiklikler, raporu hazırlayan çalışma grubuna bırakılmalıdır.

Eski Yönetmelik'e göre, ÇED Raporları'nın değerlendirilmesinde karşılaşılan diğer bir sorun da, YÜCEL (1996)'in de belirttiği gibi, Çevre Bakanlığı'nın organizasyon yapısı nedeniyle, merkezi bir anlayışla tamamının Ankara'da değerlendirilmesidir. Yeni yönetmelikte ise Taşradaki Ön İnceleme Değerlendirme Komisyonu'nun dahi neden Bakanlık tarafından teşkil edildiği anlaşılamamaktadır. Bunun 443 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 36. Maddesi gereğince olduğu söylenebilir. Fakat uygulamada önemli sorunlarla karşılaşılması kaçınılmazdır.

Doğudan batıya 1000 km'nin üzerinde uzaklığı olan, değişik coğrafi yapı içerisinde her dönem farklı mevsimlerin yaşandığı ülkemizde, Orman Bakanlığı'nın yapısında olduğu gibi 15-20 büyük ilde ÇED Bölge Müdürlükleri kurularak, raporlar burada değerlendirilmelidir. Böylece hem zaman ve emek kaybı önlenir, hem de bazı ekonomik tasarruflar sağlanır. Ayrıca merkezde çalışanlara duyulan güven, diğer bölgelerdeki çalışanlar da duyulmalıdır.

Bu gibi sorunları tartışmak için, her yıl ülke genelinde Çevre Bakanlığı'nca bir "ÇED Kongresi" yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği, 1993. 2 Şubat 1993 Tarihli ve 21489 Sayılı Resmi Gazete, Çevre Bakanlığı, Ankara.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği, 1997. 23 Haziran 1997 Tarihli ve 23028 Sayılı Resmi Gazete, Çevre Bakanlığı, Ankara.

YÜCEL, M., 1996. Çevresel Etki Değerlendirmesi. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Genel Yayın No: 124, Yardımcı Ders Kitapları Yayın No: 11, Adana.

ÇEVRESEL BOZULMALAR

Orman Ekosistemleri'nde Oluşan

Ekosistemlerin doğal kaynakların ve ormanların bilinçsel insan çıkarları doğrultusunda, aşırı bir şekilde kullanılması sonucu, tehlikenin boyutları yöresel olmaktan çıkmış, çıkardığı ve çıkarabileceği sorunlar açısından çoğu kez birbirleri ile bağlantılı olarak uluslararası boyutlara ulaşmıştır. Bunlar arasında; özellikle asit yağmuru, global ısınma, ozon delinmesi, büyük boyutlarda tüm insanlık yaşamını etkilemekte ve sonuç olarak ortak çözüm yolları bulma açısından da tüm insanlığı ilgilendirmektedir. Tüm bu olayların oluşmasına ve sonuçta iklim değişikliklerine neden olan en önemli unsur, dünya ormanlarının insan aktiviteleriyle yok edilmesi, açıkçası "ORMANSIZLAŞMA"dır.

GLOBAL ISINMA

Atmosferdeki karbondioksit (CO₂), metan (CH₄), diazotmonoksit (N₂O), ozon (O₃), doğal sera gazları olarak bilinir ve dünyanın yüzeyinde uygun yaşama ortamları yaratırlar. Bu gazlar dünyanın yüzeyinden gelen ve uzun dalga boyulu ışınını tutarak, atmosfer sıcaklığını sağlarlar(1). Bu gazların endüstriyel faaliyetler ve kimyasal tüketimler sonucu havaya salınmasının artması, doğal olarak global ısınmayla sonuçlanacaktır. Fosil yakıtların kullanılması, endüstrileşme ve ormanların yok edilmesinin bir sonucu olarak atmosferik CO₂ miktarının, 18.yüzyıldan günümüze gelindiğinde, %25 arttığı görülmektedir. Metan gazı 1750'lerdeki miktarına göre yaklaşık iki kat artmıştır. N₂O miktarındaki artış son 40-50 yılda oldukça fazladır. 21.yüzyıl boyunca glo-

bal ortalama hava sıcaklığındaki artış oranı, her yıl için yaklaşık 0.3°C olarak belirlenmiştir. Buna ek olarak, 21.yüzyılın sonuna kadar, ortalama deniz seviyesinin 65 cm. kadar da yükselebileceği öngörülmektedir (2). 1989'da yıllık CO₂ miktarı, 7 milyon ton olarak hesaplanmıştır. Bunun 5 milyon tonu fosil yakıtlardan ve iki milyonu da ormanların tahribinden kaynaklanmaktadır(3).

OZON DELİNMESİ

Ozon tabakası dünyayı örten global bir örtüdür. Bu örtü güneşin öldürücü ultraviyole ışınlarının dünyaya geçmesini engelleyen bir şemsiye vazifesi görür. Tüm canlıların yaşamını sürdürmesi bu şemsiyeye bağlıdır ve ortadan kalkması canlıların yok olması anlamındadır.

Uydulardan ve yerden toplanan veriler, Antartika üzerinde %50 ozon kaybı olduğunu göstermiştir. EPA'nın (Environmental Protection Agency) 1991'de yayınladığı 11 yıllık bir inceleme, kuzey yarımkürede %4.5-5 ozon kaybı olduğunu göstermektedir. Aynı yıl UNEP (United Nation Environmental Protection) Raporu, ozon tabakasının hesaplandığından daha hızlı kaybolduğunu ve alanın Antartika'dan diğer alanlara yayıldığını belirtmiştir(1). 1987'de ABD dünyanın CFC toplamının %29'unun, Avrupa ve Japonya %41'ini; Rusya ve Doğu Avrupa %14'ünün; geliştirmekte olan ülkeler %14'ünün; Çin ve Hindistan ise %2'sinin yayılmasına neden olmuştur. Dünyadaki CFC üretimi her yıl %5-6 oranında artmaktadır (4).

Sümer GÜLEZ

Bilkent Üniversitesi

Nazmiye EJDİR

Karadeniz Teknik Üniversitesi

HAVA KİRLİLİĞİ VE ASİT YAĞMURU

Hava kirliliği, genellikle, endüstriyelleşmenin yoğun olduğu bölgeler ve bu bölgelerin kentlerinin sorunu olarak bilinir. Fakat bu durum geçirliliğini hızla yitirmektedir. Bugün bir çok kırsal alan, milli parklar ve benzeri korunan alanlar hava kirliliği sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır.

Hava kirliliği ve asit yağmuru dünyanın birçok yerinde ormanları tahrip etmektedir. Avrupa'nın çoğu ormanları bu nedenle bozulmaktadır. Amerika'da ve son yıllarda artan bir şekilde Çin'de ormanlar yok olmaktadır. Birçok ülkede, bir zamanlar kirlenmeden uzak, temiz olarak düşünülen ormanlar ve rekreasyon alanlarını hava kirliliği sarmakta, güzelliklerini bozmakta ve geleceğini tehlikeye düşürmektedir(5,6). Örneğin, Amerika'da birçok milli park hava kirliliği sorunuyla karşı karşıyadır(7). Büyük bir alanı kaplayan Yellowstone ve Grant Canyon Milli Parkları yanında, 30'dan fazla milli parkda da hava kirliliği sorunu çözüm beklemektedir. Ayrıca Grand Canyon Milli Parkı'nda kapatılmış olan uranyum ocağı, ziyaretçilerin dolaştığı patikalara bir kaç adım mesafede, alçak düzeyde de olsa radyasyona neden olmaktadır. Polonya'da Ojcow Milli Parkı'ndaki hava kirliliği 43 bitki türünün ortadan kalkmasına ve geri kalanların da tehlikeye düşmesine neden olmuştur (8). Sonuç olarak hava kirliliği ile oluşan çevre bozulması, endüstrileşmenin beraberinde getirdiği global bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Ne yazık ki, hava kirliliğinin girmediği ve etkilemediği ekoloji hemen hemen yok gibidir.

ORMAN EKOSİSTEMLERİNİN TAHRİBİ

Ormanlık alanlar yanlış kullanımlar sonucu hızlı bir şekilde tahrip olmaktadır. Binlerce yıllık kullanıma rağmen, bu yüzyılın başına kadar ormanların sadece %52'si tahrip edilmişti. Bu %52'nin büyük kısmını Avrupa'nın, Orta Amerika'nın,

Hindistan'ın, Kuzey Amerika'nın doğu kırsalları oluşturuyordu. 1950'den sonra ormanların, flora ve fauna tahribi hızlı bir şekilde artmıştır. Geniş ormanlık alanlar Japonya'da, Filipinler'de Güneydoğu Asya'da, Orta Amerika'da, Afrika'nın güneyinde, Kuzey Batı Amerika'da, Güney Amerika'nın doğusunda, Amazonlar'da, Afrika'nın alt Sahara Bölgesi'nde hızla yok olmaktadır. Orta Avrupa'nın ormanları asit yağmuru ve hava kirliliği ile ölmeye başlamıştır. Hasar gören çevre ile birlikte canlılar da ortadan kalkmaktadır. Birçok ülkede istatistik tutulmamakta, sorun yok gibi görülmektedir. Myers (9), uzaktan algılama uyduları, radarlar ve hava fotoğrafları verileriyle yaptığı incelemede, ormanların durumuyla ilgili şu bulguları bulmuştur:

- Her yıl 138.600 ton km tropikal orman kaybolmaktadır. İncelemeye girmeyen 40 kadar ülkeyi de katınca, buna 3fi00 km daha eklenmektedir. Yılda tropikal ormanların %1.8'i yok olmaktadır.

- Son on yıl içinde yıllık ormansızlaşma oranında %90 artış olmuştur.

Uzmanlar özellikle çok hızlı bir biçimde tahrip edilen ve dünya ormanlarının %7'sini oluşturan Tropik Ormanlar üzerine dikkatleri çekmektedir. Tropikal ormanlarda bilinen tüm hayvan ve bitki türlerinin yarısından fazlası yaşamaktadır. Her yıl tropik yağmur ormanlarında yol açılan tahribat sonucu da tahminen 6 000 canlı türü yok olmaktadır. Her yıl ortadan kalkan canlı türü 17 500 olarak tahmin edilmektedir(10). Eğer tahribat bugünkü rakamlarla giderse ,50 yıl içinde yeryüzünde tropikal orman diye bir ekosistem kalmayacaktır(11). Tropikal ormanların son zamanlarda karşı karşıya kaldıkları tehlikelerden bir de, petrol arama faaliyetleridir. Peru'da Grand Canyon'un iki katı büyüklüğünde ve bir doğal rezerv alanının bir kısmını içine alan bir habitat tamamı ile yok olma tehdidi altındadır.

Ormansızlaşma çevre ve insan için çok önemli kayıplar ortaya çıkarmaktadır. Bu

kayıpları kısaca şöyle özetleyebiliriz:

- Flora ve Fauna çeşitliliği yok olmaktadır.
- İnsan yerleşimleri için gerekli yaşam gereksinimleri ortadan kaldırılmakta ve göçler başlamaktadır.
- Çevre onarımı için yararlı olabilecek bitkileri yok olmakta ve dolayısıyla hastalıklara çare bulma olanakları kısıtlanmaktadır.
- Su havzalarında çeşitli sorunlara ve alt akıntuların bozulmasına neden olmaktadır.
- Yerel ve bölgesel iklim değişikliklerine ve özellikle yağışlara olumsuz etkilerde bulunmaktadır.
- Global ısınmayı artırmaktadır.

ÜLKEMİZDE ORMAN

EKOSİSTEMLERİ VE KORUNAN ALANLARDAKİ BOZULMALAR

Avrupa, Akdeniz, Orta Asya ve bir çok sayıdaki ekolojik bölgenin coğrafi kesişme yollarında bulunan ülkemiz, ılıman iklim bitki örtüsü bakımından zengindir. Çeşitli jeolojik ve iklim şartları, dünyanın başka hiç bir yerinde bulunmayan çok sayıda emsalsiz türün, Türkiye'de bulunabilmesine imkan tanımıştır. Ülkede bulunan yaklaşık 10.000 türün %30'dan fazlası endemik türlerdir. Türkiye sahillerindeki sulak alanlar, biyolojik çeşitlilik açısından önemlidir.

Flora ve faunanın korunması için; milli parklar, doğa parkları, yaban hayatı koruma sahaları, orman içi rekreasyon alanları ve doğayı koruma alanları kurulmuş ve içerisinde rekreasyon, dinlenme ve diğer amaçlar için kullanımlar sürdürülebilir ekosistem yönetimi ile dengelenmeye çalışılmaktadır. Ülkemizde halen, ilan edilmiş olarak, 29 Milli Park (toplam 578.290 ha.), 24 Doğa Koruma Alanı (toplamı 62.212 ha.), 8 Doğa Parkı (toplam 297.41) ve 2 Doğa Anıtı (10.5 ha.) bulunmaktadır. Ayrıca bazı sulak alan ekosistemleri de koruma altına alınmışsa da, pek çoğu koruma altında değildir.

Türkiye'nin ekolojik önemi gözönüne alındığında, milli park olarak ayrılan alanlar çok küçüktür. Avrupa ülkeleriyle karşılaştırıldığında ise, çok daha küçük olan koruma alanlarının yanısıra, mevcut korunmuş alanlar da aşırı kullanımdan zarar görmektedir.

Ülkemizde bazı doğal ve korunan alanlarda çoğunlukla insan etkisiyle oluşan bozulma örnekleri aşağıda kısaca verilmiştir.

•ODTÜ Çevre. Mühendisliği'nde yapılan bir araştırmaya göre(13); "Avrupa'dan taşınan kirleticilerin, Karadeniz atmosferinde ölçülen miktarlara %50'den fazla katkıda bulunduğu, Avrupa'dan taşınan asit yağmuru ve bunun sonucu, ormanların bozulmasının Karadeniz sahillerinde önemli bir problem olduğu, bazı eser elementler için atmosferin, Karadeniz kirlenmesinde nehirlerden daha önemli bir kaynak olduğu ortaya çıkmıştır.

• Küçük Menderes Deltası'nın doğal yaşamı; aşırı avcılık, yeni tarım alanlarının açılması, saz yakımı ve deltanın çevre belediyelerce çöplük olarak kullanılması nedeniyle, tehlike altına girmiştir.

• Büyük Menderes'in bereketli suları gelişme adına düşüncesizce kirlenmekte, her geçen gün azalan yağışlar, hızla artan tarımsal ve evsel su gereksinimi ve bunların ardından gelen kirlilikler, bu sulak alanı tehlike altına sokmaktadır.

• Gelibolu Yarımadası Milli Parkı'nda anız yakma nedeniyle çıkan yangın, Türkiye'nin en büyük yangınlarından biri olarak tarihe geçmiştir. 4040 ha, orman alanı yanmıştır(14).

• Dünyada benzerleri içinde ön sıralarda yer alan ve gerçek bir kuş cenneti olan Kayseri Sultan Sazlığı, bir parça toprak kazanmak amacıyla geniş ölçüde kurutulmuştur. Su faktörü ortadan kalktığı için doğal denge bozulmuş, bunun sonucu olarak da kuş türleri gittikçe azalmaktadır.

• Benzeri durum Murgul'da da vardır.

Murgul'da işletmeye açılan bakır işletmesi sürekli olarak kükürtdioksit çıkarmaktadır. Çıkan bu gazlardan oluşan asit yağışlar şimdiye kadar binlerce dönüm ormanı yok etmiş ve bunun sonucu olarak yöre, erozyon tehlikesine maruz kalmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Oluşan çevresel olayların, özellikle ormanlar ve doğal alanlar üzerindeki olumsuz etkilerine değinilen bu bildirden çıkan sonuçlar ve önerilerimizi kısaca şu şekilde sıralayabiliriz:

• Öncelikle tüm ülke şartlarında gerçekleştirilecek özel envanter çalışmalarıyla, ormansızlaşma ve doğal denge bozulmalarının nitelikleri, seyirleri ve işlevleri itibarıyla güncel durumları belirlenmeli, fonksiyon ve biyotop haritaları yapılmalıdır.

• Türkiye'deki sorunların en önceliklilerini inceleyip, konu ile ilgili bütün alanları kapsayan bir uygulama programı geliştirecek, koordineli biyolojik çeşitlilik stratejisi tespit edilmelidir. Hem korunmuş alanlar dahilinde hem de bu alanların haricinde yeralan sulak alanlar, deniz, sahil ve göl ekosistemlerine uygulanacak ve bunların biyolojik çeşitlilik bakımından önemi hem flora hem de fauna açısından değerlendirilmelidir.

• Doğanın kaynaklarının korunması ve yenilenebilir kaynaklar kullanımının geliştirilmesini sağlanmalıdır.

• Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) hazırlanmadan kamu ve özel kuruluşlara yatırım izni verilmemelidir.

• Kırsal rekreasyon alanlarında çevresel bozulmalara neden olabilecek kapasite üstü kulanıma yer vermemek veya bozulmaları minimum düzeyde tutmak için, kontrol mekanizmaları getirilmelidir. Bu nedenle, en başta kullanıcı sayısından başlayarak, faktörler saptaması yapılmalı, programlar düzenlenmeli, uygulanmalı ve bunlar değişen şartlar altında güncelleştirilmelidir. Kamu ve özel teşebbüs uygula-

malarının yasalar çerçevesi içinde yapılıp yapılmadığını saptamak için sürekli gözetleme ve izleme (monitoring) ve bir şikayet olduğunda da teftiş ve değerlendirme (auditing) sistemi geliştirmelidir.

-Koruma alanlarında plan kararları ile yapılmasına karar verilen turizm işletmelerinin üzerinde, katı, sıvı, atık, hava kirliliği ve görsel kirlilik gibi konular için, yasal yaptırım olmalı ve kontrol sağlanmalıdır. Hava kirliliği haritaları yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Thomas, C. The environment in International Relations, Chameleon Press, London, 1992.
2. Sanyel, D., Dünyanın iklimi değişiyor. Küresel Isınma, Bilim ve Teknik Dergisi, 1994.
3. Weiner, J., The Next One Hundred Years Shaping The Fate Our Earth, New York, 1992.
4. Durning, A. B., Poverty And The Environment Reserving The Downward Spiral, Worldwatch Paper 92, Washington, 1991 .
5. National Parks, New Evidence Out In Yellowstone Probe, National Parks, no. 9-10, 1992.
6. National Parks, National Parks Face Five Major Threats, National Parks, Vol.65, no. 11-12, 1991.
7. National Parks Study Finds Source of Canyon Haze, National Parks, Vol. 63, No. 7-8, 1989.
8. Myers, N., Deforestation Rates in Tropical Forest And Their Climate Implications, London, 1989.
9. Kızıroğlu, İ., Canlıların Yokolma Süreci ve Anadolu'da Soyu Tükenme Tehlikesi Altındaki Kuş Türleri, Tabiat ve İnsan Dergisi, Yıl 28, sayı 3. 1994.
10. Hepcan, Ş., Yaşlı Dünyanın Genç Sorunları, Tabiat ve İnsan Dergisi, 1994.
11. Milli Parklar Ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü
12. Şirin, G. ve Örtel, E. Akdeniz'e Hava ile Taşınan Kirletici Miktarının Belirlenmesi ve Hava Kirliliğinin Ormanlar Üzerindeki Etkisi, Orman Dergisi, 1993.
13. Atay, S., Gelibolu Yarımadası Nasıl Ağaçlandırılmalı, Kelaynaktan Haberler, Doğal Hayatı Koruma Derneği Yayım, 1994.

Habitat II'den-Günümüz'e DOĞAL SİT OLGUSU

Dr. Adnan KAPLAN-Şerif HEPCAN, Elçin ARGÖNÜL, Çiğdem KILIÇASLAN
Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü

1. GİRİŞ

Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı etkinlikleri kapsamında Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi adınahazırlanan "İzmir Kenti Planlama Süreci'nde Sit Kararlarının Gerekliliği ve Kamu Yararı Açısından Uygulanabilirliği" konulu bildiriye, doğal sitlerin kapladıkları fiziksel mekan yönüyle (bölgelerden yerel düzeye uzanan) fiziksel planlama çalışmalarında önemli bir veri olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bunun yanında doğal sitlerin korumacılığa ve kamusal yaşama katkılarının, yasal boyutta tanımlanması ve uygulama aşamasının, korumacılıkta ve mekan kullanımında ülke ve bölge düzeyinde sosyo-politik, ekonomik yaklaşımlarla çeliştiği ayırına varılmıştır.

Bu yazının temel amacını, bildiriden günümüze kadar geçen süreçte doğal siteler konusunda yaşanan çokyönlü ilişkileri kavramsal, yasal, fiziksel planlama ve uygulama içeriğinde ele almaktır. Konunun mekansal yönünü yine İzmir ve çevresi kıyı kesimleri (ağırlıklı olarak Çeşme Yarımadası) oluşturmakta ve bu bölgede genel düzeyde yaşanan doğal sit uygulamaları yukarıda belirtilen içerikleri doldurmaktadır.

2. KORUMACILIK OLGUSU

İnsan yaşam ortamlarının, geçim kaynaklarının ve bunun sonucu olarak gele-

ceğinin tehdit altına girmesiyle, yaşamsal boyutta önem kazanan korumacılık kavramının etkinliği, kurumsal ve korumacılık uygulamaları temelinde artmaktadır. İnsan yaşam ortamlarının fiziksel çevreleriyle ilişkili / bağlantılı olmasından ötürü, bu yaklaşım belirtilen tehditlere yönelik olarak korumacılığın sadece insanyerleşimleriyle sınırlı kalamayacağı ve ilişkili olduğu canlı yaşam ortamlarını da içereceği sonucunu doğurmaktadır. Bu anlamda canlı yaşam ortamlarını ekosistem ilişkilerinde ele alan yaklaşımlar, konuyu canlı türleri ve yaşam ortamlarıyla ekolojik döngülerinin korunması ve yaşatılması düzeyine taşımıştır. Doğal ekosistemin süreç ilişkilerinde ise kendine ya da bölgeye özgü karakteristiklerinin, kamuya sağladığı yararların (işlevsel - rekreasyonel - görsel artlarıyla) korunması ve yaşatılması anlam kazanmaktadır. Çağdaş anlamda kamusal yaşam ile doğal-kültürel kaynakları uyumlu kılma işlevindeki korumacılık uygulamaları, ülkemizde büyük ölçüde kamu yaşamından soyutlanmış bir biçimde ve sadece belirli meslek gruplarının uğraş alanları olarak görülmektedir. Bu nedenle konuya gerekli kamuoyu desteği ve ilgisi çoğunlukla sağlanamamakta ve korumacılık girişimleri bireysel olmanın ötesine geçememektedir (ilgili resmi kurumlar olmasına rağmen korumacılık kurumsallaşamamıştır).

Korumacılığın sadece çevreyi koruma kapsamında kalamayacağı ve insanın bugünü ile geleceğini içerdigi ayırına birkaç örnek dışında henüz varılmamıştır (Aslanboğa ve Ark., 1997).

Ülke gündeminde henüz yüzeysel yaklaşılan korumacılık uygulamalarında; koruma alanlarının belirlenmesi ve sınıflandırılmasındaki amaç, korunması gereken alanların koruma hedeflerini belirleyerek, mevcut duruma uygun yönetim ve koruma stratejilerinin ortaya konmasını sağlamaktır (Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi, 1996 a). Buradan hareketle doğal alanlar, sahip oldukları doğal-kültürel potansiyel ve ekosistem ilişkileri bütününe farklı koruma alan kategorilerine ayrılarak yönetilmektedir. Ülkemiz özelinde de, sit uygulamaları diğer koruma enstrümanları yanında günlük yaşamda ağırlıklı yer tutmakta ve doğal alanların korunması büyük ölçüde doğal sit kavramıyla denk düşmektedir.

3. DOĞAL SİT KAVRAMI

Doğal Sitler, parsel boyutundan belde boyutuna ve giderek bölge boyutuna kadar uzanım gösteren, fiziksel mekanın biçim ve yönlendiriminde etkin rol oynayan bir koruma uygulamasıdır. Böylesine farklı ölçeklerde eylem alanı bulan doğal sit uygulamaları, fiziksel mekandaki varlığıyla, gerek doğal sistem ilişkilerinde gerekse de çevredeki mekan kullanımları üzerinde belirleyici olmaktadır. Bu nedenlerle doğal siteler, kamuoyu gündeminde güncelliğini sürdürmektedir.

Konunun yasal temelini; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmek amacıyla 21.7.1983 tarihinde kabul edilen 2863 sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu" ve ilgili yönetmelikler oluşturmaktadır (Odyakmaz, 1996).

28.6.1988 tarih ve 24 Sayılı Kültür ve

Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ilke kararına göre "Doğal Sit: Jeolojik devirlerle tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup, ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli yer üstünde, yer altında veya su altında korunması gerekli alanlar şeklinde tanımlanmıştır. Bu ilke kararı uyarınca; ilginç özellik ve güzelliklere sahip olması ve ender bulunması nedeniyle mutlaka korunması gerekli olan ve korumaya yönelik bilimsel çalışmalar dışında korunacak sit alanlarına **I. Derece Doğal Sit Alanı**, doğal yapının korunması ve geliştirilmesi yolunda, yörenin potansiyeli ve kullanım özelliği de göz önüne alınarak kullanıma açılabilir alanlara **II. Derece Doğal Sit Alanı** (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1988) 6.10.1989 tarih ve 101 sayılı Yüksek Kurul ilke kararına göre ise doğal yapının korunması ve geliştirilmesi yolunda, yörenin potansiyeli ve kullanım özelliği de göz önüne alınarak konut kullanımına açılabilir alanlara **III. Derece Doğal Sit Alanı** tanımları getirilmiştir. (Kültür Bakanlığı, 1989).

2863 sayılı kanununun 8. maddesine göre tescil edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tesbiti ve bu alanlar içinde inşaat ve tesisat yapıp yapılamayacağı konusunda karar alma yetkisi, koruma kurallarına aittir (Odyakmaz, 1996).

İzmir ve çevresi kıyı yerleşimlerinde, özellikle Çeşme Yarımadası örneğinde 1995 yılından itibaren alınan doğal sit kararları ve uygulamaları, fiziksel mekan biçimlendirme ve yönlendirmedeki ağırlıklı konumuyla kamuoyu gündemini belirlemektedir (1995 yılından günümüze kadar genel anlamda yaşanan gelişmelerle ilgili Not 2'ye bakınız).

Ülkemizde korumacılık kavramı ve uygulamaları ile aktüel durum ve koşullar arasında yaşanan çelişkiler, bir koruma uygulaması olan doğal sitler içeriğinde ve uygulanmasında da yaşanmaktadır. Burada doğal sit kavramını daha netleştirmek için, kavramsal içeriğinde (kendi içinde tutarlı

olması) ve ilişkili olduğu yasal çerçeve - fiziksel planlama - uygulama süreçleriyle olan iletişim sorunlarında konuyu ortaya koymak yerinde olacaktır.

4. DOĞAL SİT SORUNLARI

4.1. Kavramsal İçerikte Sorunları

Korumacılık uygulamalarında, bilimsel kriterler, objektif değerler ve uluslararası korumacılık uygulamaları temel alınmadığı için; doğal sit kuramı ve tanımı ve uygulaması konusunda korumacılık yönünden yetersizlikler ve subjektif değer yargılarının egemenliği yaşanmaktadır. Böylece konu yoruma açık/her kesimin kendi ilişkileri kapsamında ele alabileceği sığlığa çekilmekte ve doğal sit olgusunu kendi tutarsızlığı içinde savunmak güçleşmektedir. Konuyu açmak gerekirse; doğal sit kuramı gerçekte kamusal yaşamla doğrudan ya da hiç ilişkili olmayan doğal alanları (doğal sistemi) korumak ve yaşatmak mıdır?, yoksa yapılaşmaya karşı korumacılık adına sürekli kalkan olarak kullanılan bir araç mıdır? Bu ikileme kaldığı sürece doğal sit kavramı sürekli olarak yıpranacaktır.

Doğal sit tanımı da bu ikileme yönelik bir başka örneği oluşturmaktadır. Tanımı zaman içerisinde değişikliklere uğramakla beraber doğal sistemin korunması yönünde bir yaklaşım getirilmemektedir. "Olağanüstü özellik ve güzellikler, eşsiz olması" gibi tamlamalar büyük ölçüde doğal sit tespiti yapılan alanlara uymamakta ve konu subjektif değer yargılarına maruz kalmaktadır. Bu durumda etrafı yapılarla çevrilmiş ve doğal sistem özelliğini yitirmiş alanlarda doğal sit savunması, doğal sit mantığı ile uygulanması arasındaki çelişkileri derinleştirmektedir.

Doğa koruma bütününe bile henüz ekosistem ilişkileri temelinde yaklaşılması (subjektiflik taşıyan görsel değerler temelinde yaklaşılması), doğal sistemi koruma ve yaşatma gerekliliğini devre dışı bırakmaktadır. Koruma mantığındaki bu yaklaşım olumsuz etkilerini doğal sit kura-

mı içinde ve uygulama aşamasında göstermektedir.

Doğal sitlerin gündeme gelmesi ve sit kararları da genellikle yapılaşma eğilimi olan alanlarda yapılaşmaya karşı oluşturulmaktadır. Yapılaşma - doğal sit ilişkisi daha sonraki aşamalarda sit derecelerinin düşürülmesi ya da sitten çıkarma gibi baskı ve olumsuzluklar şeklinde yaşanmaktadır.

Yapılaşma ile böylesi iletişim sonucu günlük yaşamda doğal sitlere doğal mekanı kamu yaşamından soyutladığı mantığıyla bakılmakta ve bu yaklaşım sitler üzerinde baskı oluşturmaktadır. Bu durum doğal sitlerin (içeriğinde bulunması gereken) doğal sürecin korunması ve geliştirilmesi, yaşam ortamına (fiziksel çevreye) doğal sürecin katılması ve karakteristiklerini ortaya koyması işlevleriyle çelişmektedir.

Doğal özelliklerini ve ekolojik bütünlüğünü büyük ölçüde koruyan mekanlarda ise değişik doğa koruma enstrümanları mevcutken bunların arasından genellikle doğal sit kavramının ön plana çıkarılması (beraberinde yapılaşma kavramını gündeme getirmesi yönüyle) çözüm üretmek yerine yeni sorunlar ortaya çıkarmaktadır.

Bütün bunların yanında doğal sit kuramını, kendinden beklenen işlevleri yerine getirmek üzere, **teknik düzeyde temellendiren ekolojik araştırma ve metodolojik yaklaşımların eksikliği yaşanmaktadır (Aslanboğa ve Ark. 1997).**

4.2. Yasal Boyutta sorunları

Doğal sistemi koruma konusunda, yasal çerçevenin yeterince etkin olamaması yanında, konuyla ilgili, amaçları birbirinden farklı ve çelişkili kanunların (Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu, Turizmi Teşvik Kanunu, Kıyı Kanunu, İmar Kanunu vb.) aralarında eşgüdüm sağlanamamış olması sorunun önemli bir boyutudur. Burada da yasal çerçevenin kendi içinde doğal sistemi korumada netlik taşınamaması sorunu yaşanmaktadır. Çünkü mevcut yasa ve yönetmelikler bütünü sorunu çözmek yerine soruna yeni eklemler katmaktadır.

Doğal sitler de yasadaki kavramsal içeriği ve korumacılık uygulamasına katılım boyutuyla kavramsal içerikte sorunlar bölümünde belirtilen olumsuzlukları taşımaktadır.

Yasal çerçevede doğal sit tanımı ile dereceleri birbirine taban tabana zıttır. Çünkü tanım eşsizlik, olaanüstülükten söz ederken, derecelendirimi tamamıyla yapılaşma koşullarına endekslenmiştir.

Bununla birlikte yasa ve yönetmeliklerin getirdiği birçok yaptırıma da uygulamada uyulmamaktadır. **Kamu kurum ve kuruluşları (belediyeler dahil) ile gerçek ve tüzel kişilere koruma kurullarının kararlarına uyma zorunluluğu**'nu getiren ancak işletilemeyen 2863 sayılı kanunun 57/4 maddesi bu konuya iyi bir örnektir.

Koruma Yüksek Kurulu'nun aldığı ilke kararları arasında da çelişkilere rastlanmaktadır. Örneğin; 21 sayılı ilke kararı "**Hakkında dava açılan sit kararları, mahkeme sonuçlanıncaya kadar kurullarda görüşülemez ve değiştirilemez**" hükmünü getirirken, 466 sayılı ilke kararı da "**İdare mahkemelerinde iptal davası açılan konulara ilişkin davalarda, vatandaşın mağduriyetinin önlenmesi amacıyla, plan ölçeğinde, parsel ölçeğinde ve sit ölçeğindeki konuları Koruma Yüksek Kurulu'nun uygun görüşüyle koruma kurullarında değerlendirilebilir**" hükmünü getirmektedir.

4.3 Fiziksel Planlama

Boyutunda Sorunları

Sitlerin fiziksel planlama çalışmalarıyla etkileşimi, idealde, yaşam ortamları ile yakın çevrelerinde planlı bir koruma-kullanma ilişkisi kurma ve bu ilişkiyi geleceğe aktarma yönünde olması gerekirken (Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi, 1996 b), korumacılık ile fiziksel planlama kavramları ve süreçleri arasında yaşanan çelişkiler nedeniyle, bu iki olgu mekan üzerinde birbirini pasifize etme yönünde kurgulanmaktadır. Örneğin; bölge düzeyinde getirilen sit uygulamaları hiç güvenilir ve korumacılık olgusuna karşı konumda görülen planlama sürecine karşı iş-

lemektedir. Buna karşın planlama süreci de sitleri doğa korumadan ziyade gelişmeyi önleyici bir olgu olarak tanımlamaktadır. Böylece planlamanın yönlendirimi, özellikle kıyı mekanlarında arazi rantının da etkisiyle, tek tipte kentsel gelişme modelini esas olarak, mekanın doğal ve kültürel dinamiklerini edilgen kılmaktadır. Ayrıca kısa erimli planlama hedefleri ve arazi rantı baskıları karşısında doğal sitlerin sıklıkla dereceleri düşürülmekte ve sit kapsamından çıkarılmaktadır (Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi, 1996 b).

Arazinin doğal kaynaklar yönünden envanteri sağlıklı yapılamadığı ve doğal süreç ilişkileri açıklığa kavuşturulamadığı için ne fiziksel planlama sürecinde ne de koruma kararlarında ayrıntıya inme ve bilimsel kriterlerden destek alma olanağı kalmamaktadır. Fiziksel planlama sürecinde doğal süreç ilişkileri önemli bir veri dizinimi oluşturacağı ve planlama sürecini çok yönlü olarak yönlendireceği yerde sadece görsel değerler açısından ve statik konumda ele alınmaktadır.

4.4. Uygulama Boyutunda Sorunları

Doğal sitlere uygulamada sadece peyzaj estetiği, topoğrafya, silüet kapsamında görsel değerler temelinde bakılmakta ve doğal sistem ilişkilerinde korumacılığa sağlayacağı katkılar ihmal edilmektedir.

Doğal sit tanımına uymayan alanlarda, yasada başka bir koruma enstrümanı da karşılık gelmediğinden, doğal sit tespiti yapılması doğal sitin eylem alanını tanımının ötesine taşımakta ve yasal çerçevede korumacılık uygulamaları, doğal sit kavramı ve uygulamaları birbirleriyle çelişmektedir.

Burada öncelikle doğal sitlerin insan yerleşimlerinin bugününe ve geleceğine yönelik yerleşim amaçlı rezerv alanları olup olmadığı sorusuna yanıt verilmelidir. Çünkü uygulamalar, genelde, doğal sitlerin korunması gereken bir değer olarak görülmesinden ziyade yerleşim açısından rezerv alanlar olarak düşünülmesini getirmektedir.

Sit kararlarının arazi çalışmaları yapılmadan ya da kısa süreli gözlemlerle alınması sonucu 1/2500 ölçekli paftalar üzerine işlenmesinde ve kararların 1/5000 ölçekli nazım plan ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planına geçiş sürecinde (sit tespitlerinin hassas olarak yapılmamasından dolayı) sınır sorunları yaşanmaktadır.

Koruma kurullarının birbirine çelişik kararlar almaşı ve sitlere yönelik karar verme süresini uzun tutması, kamuoyunda bu alanlara yönelik beklenti ve baskıları gündeme getirmekte, bunun da ötesinde sit kararları etkinliğini yitirmektedir. Ayrıca sit tescil ve kararlarında politik yönlendirmeler sayesinde değişiklikler yapılması, hem alınan kararların sağlıklı olmamasını hem de kamuoyunda güven bunalımını getirmektedir. Politik baskılar ve subjektif değerlendirmeler nedeniyle doğal sit özelliğini yitirmiş yerler doğal sit kapsamına alınırken, doğal sit özelliğindeki yerler bu kapsamın dışına bile çıkarılmakta ya da derecesi düşürülebilmektedir.

Doğa koruma alanlarının büyük bölümünün kamu mülkiyetinde olması yanında doğal sitlerin büyük ölçüde özel mülkiyetin elinde bulunması hem mülkiyet hem de kamulaştırma konusunda sorunları gündeme getirmektedir (Aslanboğa ve Ark., 1997). Gerçi 2863 sayılı kanunun ilgili maddesinde kamulaştırma ve takas işlemi yasal güvenceye alınmasına rağmen, devletin konuya yeterince ödenek ayırmaması ve doğal sitlerin uygulamada takas işlemine potansiyel alanlar olarak görülmesi yasanın uygulanmasını güçleştirmektedir.

Takas işlemi yanında doğal sit aleyhine yaşanan bir başka gelişme de, doğal sit olgusunun kamuoyunda yatırımlara / gelişmeye karşı olduğu tezidir. Burada sit kararlarının izin alınmış yatırımların karşısına çıkarılması ve doğal sit kavramının korumacılığın üst çatısı konumunda görülmesi, sitlerin gerekenden çok farklı bir işlevi üstlenmesi (doğal sitin sürekli olarak korumacılığa kalkan olarak kullanılması) sonucunu doğurmaktadır.

Üzerinde sit kararı olduğu halde arsa alınması / satılması, orman tahsis alanları sınırlarının belirlenmemiş olması ve tapu dairesinde arsa üzerinde sit şerhinin konulmamış olması gibi sorunlar vatandaş mağdur etmektedir. Ancak kamuoyunda doğal sitler üzerinde bu mağduriyetlerin de etkisiyle oluşturulan spekülasyonlar, yapılaşma yönünde baskı unsuru oluşturmaktadır.

Doğal sit kararlarını kamuoyundaki spekülasyonlar / baskılar yanında Mevzi İmar Planları, Turizmi Teşvik Kanunu vb. delmektedir. Kamu kurum ve kuruluşları gerek birbirlerine gerekse de doğal sitlere karşı yaklaşımları yönüyle tutarsızlıklar göstermektedir. Örneğin; geçtiğimiz günlerde üzerinde doğal sit kararı olan Antalya Belek'te yat "limanı projesi"nde Turizm Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ile çelişmektedir. Aynı durum İzmir yakınındaki Pamucak ve Alaçatı'da da yaşanmaktadır.

2863 sayılı kanun çerçevesinde **bir alanın Koruma Kurulu'nca sit olarak ilanı, bu alandaki imar planı uygulamasını durdurmaktadır. Bunun üzerine ilgili valilikler ve belediyeler en geç 1 yıl içinde koruma amaçlı imar planını kurula değerlendirmek üzere vermek zorundadırlar.** Uygulama deneyimlerine bakıldığında bir yıl içinde yapılması yasada belirtilmesine rağmen, koruma amaçlı imar planı hazırlanan yerlerde bu yasaya uyulmadığı görülmektedir. Ayrıca kamuoyunda bu planların içeriği yönüyle korumayı güvence altına alacağı şüphesi de hakimdir (sonuçta planı belediye hazırlıyor ya da hazırlatıyor).

Doğal sit kararlarında denetleme sorunu yaşanması da uygulamada etkinliğini azaltmaktadır.

5. ÖNERİLER

5.1. Kavramsal İçerikte

Öneriler

Korumacılık ve doğal alanın önemi ve kamu yaşamındaki gerekliliği objektif ve bilimsel verilerle savunulmalıdır.

Korumacılık uygulaması politik yönlendirilmelerden kurtararak bilimsel platforma oturtulmalıdır.

dirmelerin tekelinden kurtararak bilimsel platforma oturtulmalıdır.

Doğal sit kurgusu, doğal kaynakları ve dolayısıyla ekosistemi ve süreç ilişkilerini koruma ayırıcı üzerinde yönlendirilmelidir. Bu yaklaşım doğal sit içeriğinde bir alanın korunmasını imar koşullarının belirlemeyeceği noktasına işaret etmelidir.

Doğal sit tanımı ve içeriği arasında korumacılık yönünden tutarlılık sağlanarak doğal sitin eylem alanı ve doğa korumadaki yeri tanımlanmalıdır.

5.2. Yasal Boyutta Öneriler

Doğal sit kavramsal ve uygulama boyutunda yasal güvenceye alınmalıdır.

Doğal sitler milli parklarda olduğu gibi kendi statüsüne kavuşturulmalıdır.

Doğal sitin savunması (gerekliliği) gerek doğal sistemin işlemesi kriterinde gerekse de kamusal yaşamdaki işlevsel ve estetik yeri itibarıyla yasal zeminde tanımlanmalıdır (kamusal yaşamda vazgeçilmez olduğu yasal güvenceye alınmalıdır).

Doğal sitlere yönelik kurumsal bazda yeniden örgütlenmeye yasal çerçeve olanak sağlamalıdır.

5.3. Fiziksel Planlama

Boyutunda Öneriler

Doğal sit içindeki koruma-kullanma hedefleri ekolojik plan kararları ile ortaya konmalıdır. Fiziksel planlama sürecine her ölçekte katılarak planlama sürecinin bütünü yönlendirmelidir.

Planlama aşamasında, sit kararlarını kesin ve değiştirilemez olmasını sağlamak üzere, doğal alanların saptanması ve bunun bir getirisi olarak doğal sitlerin belirlenmesi güvence altına alınmalıdır (gerçi uygulamada planlama kararları bile edilgen bırakılmasına rağmen).

Sit kararları fiziksel planlama çalışmalarını bütününde ekosistemin sağlıklı işleyimi paydasında ele alınmalı, uzlaşmacı/katılımcı bir süreç kapsamında planlama kararları yasal bir kimlik kazanmalıdır.

Sit kararlarının işlevselliği fiziksel planlama çalışmalarıyla koordineli şekilde ve

baştan planlamanın kısa ve uzun vadeli stratejilerinin belirlenmesiyle yaşam bulaacaktır. Bu sayede birbirine çelişik gibi görünen doğal kaynakların korunması ile toplum beklentilerinin birarada çözümlenmesi platformu oluşturulmuş olacaktır.

5.4. Uygulama Boyutunda

Öneriler

Koruma bütün olmakla beraber, doğal ve kültürel varlıkların birbirinden farklı işleyim ve süreç ilişkisinde bulunması yönüyle, karar verme sürecinde, farklı kurumsal yapılanma ve yaklaşımlar getirilmelidir.

Koruma kararlarının inandırıcılığı için korunacak alanlarla ilgili ayrıntılı rapor ve gerekçeler dizini koruma kurullarınca hazırlanarak bu desteğin sağlanması gerekir.

Sit ilan edilen yerleri devletin kamulaştırması ve bu iş için kaynak ayırması gerekir.

Vatandaş mağdur edilmeden takas/arazi kamulaştırması yapılmalıdır.

Sit kararlarının denetlenmesinde sivil toplum örgütleri ile özel bir güvenlik birimi yetkili kılınmalıdır.

6. SONUÇ

Günümüzde doğal sitlere kavramsal içeriğinde ve uygulamasında kültürel değerler sistemiyle yaklaşım getirmek, doğal sitler özelinde korumacılık uygulamalarının etkinliğini ve kamu yaşamındaki gerekliliğini azaltmaktadır.

Korumacılık yönünde kavram ve yetki karmaşası yaşanan bir ortamda soruna sadece teknik düzeyde yaklaşmak yeterli olmayacaktır. Konu ülke ve bölge ölçeğindeki başlıca politik ve ekonomik dengelerin kurulmasıyla korumacılık üzerindeki baskıların azaltılmasına kadar uzanmaktadır. Böylece koruma kavramının ve doğal sitlerin üzerinde; bilimsel ve objektif değerler sistemi oluşturulması, kamu yaşamında gerekliliğinin kavranması / savunulması ve konunun kurumsal zemine oturtulması söz konusu olacaktır.

NOTLAR:

1. Bu çalışma, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi adına Habitat II Uluslararası İnsan Yerleşimleri Konferansı'na hazırlanan bildirin (İzmir Kenti Planlama Süresinde Sit Kararlarının Gerekliliği ve Kamu Yararı Açısından Uygulanabilirliği) tamamlayıcısı niteliğinde olup konu güncelleştirilmiştir.

2. *Doğal sitlerin genelinde yaşanan süreç - İzmir ve çevresi kıyı kesiminde (1995).*

1995 yılında önce Çeşme Yarımadası'nda doğal sit kavramı çok sınırlı boyutlarda ele alınırken, 1995 yılı kararlarından sonra, doğal sitlerin kapsamı genişletilmiştir.

İzmir 1 No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu (KTVKK) tarafından 18 Ağustos 1995 tarihinde Çeşme Yarımadası'na yönelik doğal ve arkeolojik sitlerin sınırlarının genişletilmesi ve korumaya yönelik derecelerinin yükseltilmesi yönünde kararlar alınmıştır. 18 Ağustos'ta alınan bu kararlar 6 Ekim'de kesinleşmiştir.

Kültür Bakanlığı tarihinde ilk kez koruma kuruluna müdahale ederek, 1 no'lu KTVKK'yı görevden almıştır. 19 Nisan 1996 tarihinde Koruma Yüksek Kurulu, 21 sayılı ilke kararını iptal etmiştir. Aynı tarih ve 417 no'lu ilke kararları doğal sit tanımı ve derecelerini yapılaşma yönünde daha da esnek hale getirmiştir.

21 sayılı ilke kararlarının iptali konusunda alınan karar hakkında Danıştay 6. Dairesi yürütmeyi durdurma kararı vermiştir.

Danıştay'ın yürütmeyi durdurma kararına rağmen, 23 Ağustos 1996 tarihinde Yüksek Kurul 21 sayılı ilke kararı geçerli olmasına karşın, 466 sayılı ilke kararını almıştır.

28 Ağustos 1996 tarihinde KTVKK'nın 6344 sayılı kararıyla, daha önceki kurulun aldığı ve hakkında yaklaşık 100 dava açılan korumacı nitelikteki sit kararları değiştirilerek yarımada yapılaşmaya açılmıştır. Arkeolojik ve doğal sit dereceleri düşürüle-

rek imar izni % 20'den % 50'ye çıkarılmıştır.

19.12.1996 tarihinde 417 sayılı Yüksek Kurul ilke kararlarıyla ilgili Danıştay 6. Daire yürütmeyi durdurma kararı almıştır.

12 Ağustos 1997'de dönemin Kültür Bakanı KTVKK Kurulları'nın çalışmalarını durdurmuştur.

Bir süre sonra çalışmalar yeniden başlamış olup halihazırda birbirine çelişik 21 ve 466 sayılı ilke kararları ve 1 no'lu KTVKK'nın almış olduğu 6344 sayılı karar, aynı anda geçerlidir.

Not: Bu bölümün hazırlanmasında Prof. Dr. Ömer Özyiğit ve Cumhuriyet Gazetesi referans alınmıştır.

3. *Yazının hazırlanmasında görüşlerinden yararlanılan bilimsel etkinlikler (tarihsel dizinde),*

a) 6 Ocak 1996, Panel: Yarışmada Sit Kararları ve Kamu Yararı, Düzenleyen: Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi, Yer: Makina Mühendisleri Odası - İzmir, Katılımcılar: Prof. Dr. Aysel Bayraktar (Bornova Belediye Başkanı), Prof. Dr. İlçin Aslanboğa, Av. Ömer Erhat, Peyzaj Yük. Mim. Gülbin Hiçyılmaz, Yük. Mim. Levent Gedizlioğlu Yük. İnşaat Müh. Mehmet Karacı.

b) 15 Mart 1997, Koruma Paneli, TÜ-YAB, Yer: Kültürpark- İzmir. Katılımcılar: Sefa Taşkın (Bergama Belediye Başkanı) Nihat Dirim (Foça Belediye Başkanı) Prof. Dr. Günhan Tümer, Doç. Dr. Ülker Seymen, Yük. Müh. Cengiz Bektaş.

c) 21 Mayıs 1997. Forum: Foça'da Doğal ve Kültürel Çevrenin Korunmasında Planlama Boyutu, Düzenleyen: Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi. Yer: Tabipler Odası- İzmir. Katılımcılar: Nihat Dirim (Foça Belediye Başkanı), Prof. Dr. Ömer Özyiğit, Prof. Dr. Cemal Arkon, Doç. Dr. Emel Göksu, Yük. Şehir Pl. Tuncay Karacı, Yük. Mim. Öztürk Başarır.

d) 3-5 Kasım 1997 Kongre. I. Ulusal Kültür Kongresi (Doğal ve Kültürel Varlıkların Korunması Paneli), Düzenleyen: İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı, Yer: Ege

Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi-İzmir. Katılımcılar: Hıfzı Topuz, Yük. Mim. Aydın Boysan, Prof. Dr. Emre Kongar, Prof. Dr. Metin Sözen, Prof. Dr. Cemal Arkon, Yük. Mim. Oktay Ekinci, Prof. Dr. Uçkun Geray, Prof. Dr. Ruşen Keleş.

4. Konuyla ilgili görüşülen kişiler: Prof. Dr. Bülent Özkan, Prof. Dr. Ömer Özyiğit, Prof. Dr. Çınar Atay, Yrd. Doç. Dr. Lale Bulut, Av. Noyan Özkan.

YARARLANILAN**KAYNAKLAR**

Aslanboğa İ., Özkan, B., Küçükerbaş, E., Kaplan, A., 1997. Ege Bölgesi Kıyı Kesimi Örneklerinde Doğal Sit Kararlarına Eleştirel Yaklaşım. 7. Ulusal Bölge Bilim Bölge Planlama Kongresi (Bildiriler I) Kitabı, 20-22 Ekim 1997, İzmir, 36-43.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1988. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararları (28.6.1988 tarih ve 24 no'lu karar), Ankara.

Kültür Bakanlığı, 1989. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararları (6.10.1989 tarih ve 191 no'lu karar), Ankara.

Odyakmaz, 1996. İmar Kanunu ve İlgili Mevzuat. Alfa Basım-Yayın-Dağıtım, İstanbul, 965 sy.

Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi, 1996 a. Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Yüksek Kurulu'nun Aldığı 19.4.1996 gün ve 417 Sayılı Doğal Sitlerle İlgili Kararın Yanlışlığı Üzerine Rapor. (Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi Adına, Bahar Zafer tarafından hazırlanmıştır.)

Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi, 1996 b. İzmir Kenti'nin Planlama Sürecinde Sit Kararlarının Gerekliliği ve Kamu Yararı Açısından Uygulanabilirliği (Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi Adına Adnan Kaplan, Şerif Hepcan, Elçin Argönül, Çiğdem Kılıçaslan tarafından hazırlanmıştır). Habitat II. Uluslararası Konferansı, İstanbul, 1996.

Demeter'in Ölüme Direnişi!

DÜNYA VE YERLEŞİMLER'İN GELECEĞİ

(* Ocak'97 TMMOB Birlik Haberleri'nde yayımlanmıştır.

Tarih, yüzyıllardır Bereket ve Toprak Tanrıçası Demeter'in cömertliğini, Homo-Sapiens'in bir miras -yedi pervasızlığıyla har vurup harman savurmasına tanıklık ediyor. Toprak Ana'nın yeryüzünü tüm sevecenliğiyle sarıp-sarmaladığı, doyurduğu; Homo-Sapiens'in ise, O'na tek başına sahip olmanın iktidar histerisiyle savaşlarla birbirini kırdığı, coğrafyalarını cehenneme çevirdiği bir dünyanın tanıklığı bu. Evet, 21. yy.'a girerken" dünyasına artık yetemeyen" Demeter, hırslarını doyuramadığı Homo-Sapiens için ağlıyor! Dilerseniz Demeter'in gözleri ile, Dünya'ya küçük bir gezinti yapalım:

İlk bakışımız O'nun beslediği nüfus üzerine. Al Gore'nun "Küresel Denge" isimli kitabında, Küreselleşme ile ilgili söylemi "bir yana bırakılırsa", dünya nüfusu ile ilgili olarak söylediklerine katılmamak olası değil! "Yeryüzünde ilk insanların ortaya çıkışından, 1945 yılına kadar, 2 milyarlık bir dünya nüfusuna ulaşmak için on bin kuşak geçmiştir. Şimdi ise tek bir yaşam sürecinde, benim kuşağında, dünya nüfusu 2 milyardan 9 milyara çıkacaktır" (Dünya nüfusu 1950'de 2.7 milyar, bugün 6 milyar; projeksiyonlara göre 2000 yılında 7 milyar, 2030 yılında 8.9 milyar, 2050 yılında ise 11.5 milyar olması beklenmekte). Peki ya toprağın, patlayan nüfusu doyurması için üretimi, üretim ilişkileri ve izlenen politikalar? Dünya nüfusu ve kaynakların tüketimi bugünkü trendde artmayı sürdürdüğünde; 2010 yılında kişi başına ekilir alanın % 22 azalacağı, söylenmektedir. Yine dünyada elde edilmekte olan gıdanın üçte birini sağlayan sulanan arazisinin, kişi başına düşen miktarının % 12; kişi başına düşen orman-

lık alan miktarında % 30 azalacağı, hesaplanmaktadır.

Tahıl başta olmak üzere her türlü besin maddesinin giderek "stratejik madde" özelliğini ortaya koyduğu, bir ekonomi-politiği yaşıyoruz. Buna göre, tarımsal ve hayvansal gıda maddeleri ihraç yeteneğini küreselleşme sürecinde giderek arttıran ve hemen hepsi Kuzey ülkesi olan ülkeler, "tüketim çılgınlığı" koşutunda, kendi tüketim paylarının azaltılmasına asla razı olmayacaklardır. Güneyin yoksul ülkelerine gelince: kıt hale gelen besin kaynaklarını alım güçleri, pik değerlere tımandırılan fiyatların çok altında kalarak, giderek sömürgeleşecekler; fatura, yeterince beslenemeyen açlık sınırındaki halklara kesilecektir. (Dünya'da tahıl ihracatının yarısını ABD, kalanını ise Avustralya, Kanada, Fransa, Arjantin, Tayland ve Güney Afrika yapmakta. 21. yy' da, tahıl üretimini nüfusuna yetecek kadar üretemeyen büyük nüfuslu Çin, Hindistan, Pakistan gibi kimi ülkelerde, Rusya Federasyonu ve Türkiye Cumhuriyetleri' de ve dünya genelinde Güney Ülkeleri'nde, ölüm-kalım savaşının daha da çetin yaşanacağı ortada). Dünya halklarının yeryüzü kaynaklarını özellikle de toprağı paylaşımında ki eşitsiz yapının, açlığa ve yok olmaya yol açan gidişle örtüşen Gandhi'nin sözlerini, anımsamamak elde değil. Sanırım, şöyle diyordu: "Yeryüzü hepimize yetecek kadar ama hırslarımız doyurmaya asla!"

Topraktaki sömürü ve yitişte, nicedir sevmeyi ve korumayı savsaklayarak, kendi ellerimizle büyüttüğümüz bir canavardan söz etmeden geçemeyiz. Erozyon ve çölleşme! Erozyon, yüzyıllardır doğayı ve toprağı sevmeden ve vermeden yalnızca alarak sürdürdüğümüz bir ilişkinin utancısıdır, alınımızda taşıdığımız. Yazgı değildir ama uygarlıkların üstüne yazgı gibi çökmüştür.

A. BETÜL UYAR

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Başkanı

Tarihte Deli Fırat ve Dicle'nin yatağın-dan oyarak getirdiği genç alüvyon toprak-lardan oluşan aşağı Mezopotamya Sümer, Akat ve Babil Uygarlıkları'nda, yine zaman içinde bu büyük nehirlerin ve kollarının sel ve taşkınlarıyla; kıtlık, göç, istila vb. sosyal çalkantılar ile toprakta gerekli önlemlerin alınmaması sonucu, çöküş baş göstermiş-tir.

Efsanevi Firavunlar Devri Mısırı'nın zen-ginliği ise Nil'in taşıdıkları ile oluşmuş, Ro-ma'nın istilası ile nüfus 2 katına çıkmış; Roma'yı beslemek için aşırı yüklenen topraklar ve ağır sulama, geçici ürün artışları, sonrasında toprak yorgunluğu, Nil'in taş-kınlarının drenaj kanallarını tıkaması, so-nun başlangıcı olmuştur.

Yukarı İndüs Vadisi'nin İndüs Nehri, Hint-Pakistan uygarlıkları olan ticaret kent-leri Harappa ve Mohenjo-Dora'ya da aynı oyunu oynamış; akan çamur, kentleri kap-lamıştır.

Ya Çin'deki Huang Irmağı da denilen Sarı İrmak' a ne demeli? Denize döktüğü lösleriyle (her yıl 2.08 milyar ton toprak), dünyanın en ünlü ırmaklarından biri. Ünlü Lös Platosu; erozyona çaresiz hala korkuyu iliklerinde hissetmektedir. (Güney T., "Or-man-Ormansızlaşma Toprak ve Erozyon", TEMA)

Ve son bir örnek, geçen yüzyıldan... Steinbeck'in "Gazap Üzümleri"nin geçtiği yer. Chayenne ve Cherokee özgürlük savaş-çılarının vatanı Oklohoma. Engin chappa-rall (maki benzeri) örtüleri ve verimli toprakların, Amerikan askerlerinin emperyalist operasyonları öncülüğünde talan edile-rek yerleşime açılan "great plain" ler. Ve 1889'da 60 bin olan nüfusun, 1900'de 389 bine çıkışı. Çıplaklaşan arazide toz bulutu cehennemi. Rüzgar erozyonunun ta kendisi. 1934 Mayıs'ı, 350 milyon ton toprağın havalanışı. 11 Mayıs' ta New-York' un 12 milyon ton ya da kişi başı 2 kg. toprak düş-en bir toz örtüsüyle kaplanması. Okloho-ma'nın faturasını çok ağır ödediği bir sos-yal sonurgu...

Dünya' da belli perspektifleri içeren bu kısa gezintiden sonra; ülkemiz kıyı ve kent-lerinin toprakla kurdukları ilişkiye gelince; söylenecek çok şey var aslında! Sanırım çakıl taşlarımız dahil, önce neyin üzerinde oturduğumuzdan başlamak gerekiyor.

Türkiye Toprak Varlığı ve Kullanıma İlişkin Örüntüsü:

Kullanımlar	Miktarı (Ha.)	%
Tarım Toprakları	27.699.004	35.6
Orman-Funda ve Çalı	23.468.463	30.2
Çayır-Mera	21.745.690	28.0
Diğer Topraklar	3.212.175	4.1
Yerleşim Toprakları	569.400	0.7
Su Yüzeyleri	1.102.396	1.4
Toplam	77.797.127	100.0

Kaynak: (Sönmez N. "Çevre, Toprak, İnsan", 1992).

Türkiye bugün dünyanın, kendi kendini besleyebilen 7 ülkesinden biri olma özelliğini, yazık ki çoktan yitirmiş durumda. Nüfusunun yaklaşık % 45'i kırsalda yaşıyor. Türkiye'nin iktisaden faal nüfusuna gelince, kırsaldaki oran % 55.5 (DİE, 1993). Kırdaki bu panoramayı biraz daha irdeleyebil-memiz için: Türkiye Tarım İşletmeleri'nin yaklaşık % 90'ının, AB ülkeleri tarım işletmele-ri ortalamasının altında toprak sahipliğinde olduğunu belirtmek gerekiyor. Toprak sahipliğinde özellikle Güneydoğu' da derinleşen topraksız köylü ile feodal işletmeler di-katomisi verilerine göre: Bölge işletmelerinin % 5.08'ini 50 ha.' dan büyük işletmeler oluşturuyorlar, % 49.07'lik bir toprak sahipliğinde. Buna karşın, işletmelerin % 49.43'lük bir çoğunluğu, 5 ha.' dan küçük işletmeler olup, % 6.11'lik toprak sahipliğindedir.

Güneydoğu örneğinde irdelenen bu gerilimli yapı, kırsaldan kente göçe de odaklık etmektedir. Kırsalda az topraklı/topraksız bir yaşama teğet geçen yarın güvencesi, sonuçta yerinden yurdundan olmayı da göze almaktadır. Son yılların kente göçünde (Güneydoğu' da yaşandığı gibi), dışsal bir dayatmadan da söz etmek yerinde olacaktır. Meraları boşaltılan, ormanları yakılan bir kırsalda, ekip-biçerek yeşertilecek bir toprak umudu da kalmamaktadır.

Kırsalda, bugüne dek arazi yetenek sınıflarına göre kullanım planlaması yapılmamış olması; artırılması olanaksız olan toprak kaynağının, geri dönüşü olmayan bir biçimde elden çıkarılması, kırsal çevrenin bozulması ve giderek yok olması gibi bir

sonucun da dayatmaktadır. Kırsalda kaynak envanterine dayalı planlamalara ivedi gereksinim bulunmaktadır. 1., 2., 3. sınıf tarım topraklarının üzerlerinden karayolları geçiren, devletin en tepesinin bile! Adapazarı örneğinde olduğu gibi, bilmem ne marka otoların üretimini, patates tarlalarına yeğleyen politikaları ile; sanayiye-turizme-ticarete-santrallere-ikincil konuta yağmalandırdığımız topraklarımız, utancımız olmaktadır.

Maden, kum-çakıl ocaklarının doğa onanını yapılmadan öylesine bırakılan harabe alanları; sanayide havaya atılan emisyonlarda bulunan SO₂, NF, HNO₃ ve HCI gibi kirleticilerin oluşturdukları asit yağmurları, ülkemiz topraklarına yazgı olarak sunulamaz.

Kırsalın kara belası erozyon ve çölleşmeye gelince; 1 cm' lik toprağın, elverişli koşullarda en az 100 yılda oluştuğu düşünülürse; bastığımız toprağın akıp - gitmesinin faturasının boyutları daha iyi anlaşılır. Akarsularımızın cazibesine kapılarak, barajlarımıza ve denizlerimize oturan balçık-tan, işte size, birkaç çarpıcı örnek: Keban Barajı'na Fırat ve yan kollarından yılda taşınan toprak 31.5 milyon ton. Baraj 1974 yılında işletmeye açıldığına göre, heba edilen toprağı siz hesap edin. Seyhan Barajı, Çakıt'ın Çukurova'dan biriktirdikleri ile, 2020'de bütünüyle dolmuş olacak.

Ülkemizde erozyonla her yıl yaklaşık 1 milyar ton toprak (Ankayasıyla birlikte) akıp gitmektedir. Bu miktar ise Avrupa ve Avustralya kıtaları toplamından yada salt Afrika kıtası toplamından da büyük bir de-

ğerdir. Büyüklük olarak Avrupa Türkiye'den 14, Avustralya 10 kat, Afrika ise 42 kat büyüktür.

Yukarıdaki karamsar tabloyu, erozyona ayak diremek anlamında, bir nebze de olsa umutlandırarak son bir örnek; Konya Karapınar. Eski bir sığ göl tabanı olan ve Toros yaylalarına kuzeyden bakan Karapınar, 1948'ler Marschall yardım paketinin traktörleri ile aşırı sürüm, yoğun tarımla; yorgun düşen toprağı, rüzgarın coşturduğu giderek çıplaklaşmış "barkhanları (yarım ay kumullar) 50-100 m yükseltilere kadar taşımıştır. Fakat 60'ların yoğun ıslah çalışmaları ile yöre toprağı, ölüme ayak diremeyi başarmıştır.

Kırdaki yolcuğumuz bizi kentlerin eşişine doğru getirirken; kırsal toprağın daha da örselenmiş ve kente tutsak edilmiş hali karşımıza çıkmaktadır. Cumhuriyet Dönemi ile birlikte başlayan Ulusal İmar Harekati (Ankara Jansen Planları örnek olarak verilebilir) ve sonrası Planları Kalkınma Dönemleri'nde; kamunun müdahaleci olduğu, kentsel toprakların planlı gelişimi yönünde, en azından "çabaların sarf edildiği" süreçleri izleyen yakın dönemde özellikle 80 sonrası, yoğun göçler ve ekonomi - politikteki küreselleşme ve liberalizm koşutunda, kentler rantlara ve yaşanamaz yığılımlara teslim edilmiştir. Kentsel toprak bütünlüğünü gözetemeyen yerleşim planlaması politikaları, oya tahvilli politik süreçlere ayak direyememiştir. Amorf biçiminde kırsalına hızla yayılan kent dokusu; önüne çıkan ormanı, koruyu, merayı, dağı, taşı, çiçeği, böceği, uçanı, kaçanı yerinden edip, bozguna neden olmuştur.

Kent içinde arsalaşan kentsel toprak; imar planlarının kentlerin istemlerine yetemeyen dar bakış açısıyla, kentte gecekondular ile apartman seçimine dayalı derin çizgili ikili bir doku yaratmış; bu süreçte rant giderek keskinleşen güçlü bir silah haline getirilmiştir.

Kamusal alanların toplumsal faydaya hizmete dayalı kullanımlarının sarsaklandığı kentsel toprağı bu nedenle; iştah kabartan konumu dolayısıyla sömürülmüş, giderek kıtlaşan bir yapıda görüyoruz.

Kamusal toprağın "öncelikli kullanım-

larından olan Açık-Yeşil Alanların, "insanca" yerleşime hizmet edemeyen standartlarda oluşuna; Türkiye'de nüfusu 10 bini aşan kentlerde, kişi başına düşen yeşil alanların 1.2 m²'lik çarpıcı örneği verilebilir. Oysa dünyanın kentleşme açısından, kent dinamiklerini gözeterek planlanmış yerleşimlerinde; 20 m² den başlayıp, 60 m²'lere uzanan kişi başı yeşil alan kullanımını söz konusudur.

Açık yeşil alanların kamuda "sınırlı sorumlu" merkezi ya da yerel yönetimlerin kısıtlı finansa, teknik donatıya dayandırdıkları özürlerinden çok, kente "toplumsal faydacı" bakış yoksunluklarının sonucunda; varolan yeşil kullanımlı toprağın da, yeterince değerlendirilemediği somutlar yaşanmaktadır. Kentsel yeşilde toprak, bu anlamda yüksek "kentsel maliyetler" tuzağına düşürülmektedir.

Yukarıda kalın çizgileriyle orta koyulmaya çalışılan kır ve kent toprağının planlanılması süreçlerini, yasal ve yönetsel çerçevede; son dönemde masifleşen olumsuzluklarla da örneklenmekte yarar bulunmaktadır:

4046 sayılı Özelleştirme Yasası, kentsel rantı körikleyen ve parçacı yaklaşan yönüyle, 4127 sayılı Yasa kent çeperinden başlayarak ormanı yapılaşmaya açıcı anlayışıyla, 4182 sayılı Yasa eldeki kamu taşınmazlarını kelepik olarak elden çıkarma girişimleriyle; altımızdaki toprağın or-

manı, merası yani topyekün doğası ile, birkaç kişinin cebine kayıp gidişinin aymazlığıdır.

Peyzaj Mimarları'nın, kentsel toprakta özel mülkiyet alanlarına yaşanabilir kentsel çevre yaratılması anlamındaki müdahaleci yaklaşımlarının, "Peyzaj (Çevre) Projeleri onayı ve uygulatma zorunluluğu" getirilmesi ile somutlaşan istemleri de; yasal ve yönetsel süreçlerde, şimdilik merkezi ve yerel yöneticilerimizin iki dudağı arasında sıkışıp kalmış durumdadır.

Sanırım, dönüp dolaşp yine başa geliyoruz. 21. yy, dünya ve ülkemiz için bir büküm noktasını betimliyor. Halklarının alın teri ve emeği ile oluşturulmuş dünyanın tüm yerleşimlerine / uygarlıklarına kucak açan toprağın; "gelecekte de yaşanabilirlik" adına; eşitsiz bölüşümlere, talanlara, savaşlara ayak direyerek planlanmasını sağlayacak, hırslarından arınmış "demokrasi yönetimleri"ni işbaşına getirmek! İşte tüm sorun bu. Yoksa toplumsal çıldırırlarla koca bir çağı yakmamız, işten bile değil... Ve Demeter'in "ölüme meydan okuyan direnişi" de bu sorunun yanıtında. Anaç, doğurgan ve çilekeş Demeter, çıldırıya koşan dünya yerleşimleri için Homo-Sapiens'e tüm insanlık adına düşünmeyi, üretmeyi, paylaşmayı ve en çok da sevmeyi, yeniden - yeniden - yeniden öğretmek zorunda. Kaybedecek hiç vakti yok...

Kentsel Rekreasyon Alanları İle Taşınmaz Değerleri Arasındaki İlişkinin İrdelenmesi ve Çözüm Önerileri

Dr. Okan NALBANTOĞLU

(Yüksek Peyzaj Mimarı)

Bilkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
Peyzaj Mimarisi ve Kentsel Tasarım Bölümü

1. Giriş:

Metropol olarak adlandırılan kentlerdeki hızlı nüfus artışına bağlı olarak, kentsel açık ve yeşil alanlardaki azalma ve kent toprağındaki inanılmaz değer artışı, kamunun rekreasyon alanlarına ve gereksinimlerine çok daha farklı bir gözle bakmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda "Rekreasyon Ekonomisi" (Recreation Economy) kavramı özellikle 1960'lı yıllardan itibaren kent ekonomistlerinin üzerinde çalışma yaptıkları ana konulardan birisi haline gelmiştir. Tüm bu gelişmeler rekreasyonun ekonomik ve sosyal hangi ölçütlerle planlama çalışmalarına katılması gerektiği konusundaki tartışmaları arttırmıştır. Verimlilik ilkesi diğer ekonomik verilerde olduğu gibi rekreasyon kavramı için de önemli bir belirleyen

olmaya başlamıştır. Verimliliğin karşılığı kaliteli bir çevre ve kullanım yoğunluğudur. Halk tarafından yoğun olarak kullanılan rekreasyon alanları için verimlilik ilkesi sağlanmış demektir.

Rekreasyondaki profesyonelleşme sürecinin iyi işleyen bir model haline gelmesi özellikle gelişmiş batı ülkelerinde politika ve rekreasyonun hem ülkesel hem de dünya sahnesinde şimdi olduklarından daha yakın bir biçimde birbirlerini etkileyecekleri sonucunu ortaya koymaktadır. Rekreasyon ekonomisinin gündeme oturmasıyla beraber tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de "rekreasyon-politika" ikilemi yerini "rekreasyon-politika-ekonomi" üçlemine bırakmaya başlamıştır.

Rekreasyon, ülkemiz özelinde ta-

mamen kamu tarafından finanse edilen, maliyeti kullanıcıya yansıtılmayan bir sistem olarak çalışmaktadır. Bu uygulamada kamunun rekreasyon ekonomisinden haberdar olmayışının yanında, halkı aktif ve pasif rekreasyon deneyimine alıştırmak gibi bazı haklı gerekçeler de etkili olmuştur. Bundan sonra yapılması gereken çok daha çağdaş, halkın rekreasyon ihtiyaçlarını gözeten, yeterli sayı ve kapasitedeki rekreasyon alanlarını halkın kullanımına açmaktır. Ancak kamu ve özellikle yerel yönetimlerimiz yeni rekreasyon alanlarının üretilmesi konusunda önemli finansal zorluklar yaşamaktadırlar.

2. Ekonomik Planlama:

"Rekreasyon Ekonomisi" kavramıyla beraber rekreasyonu fiziki planlama boyutundan ekonomik planlama boyutuna taşıyan rekreasyon ekonomistlerinin en önemli hedefi kamunun rekreasyondan en üst düzeyde yararlanmasını sağlayarak çok daha fazla sayıda rekreasyon alanını kent halkının kullanımına sunmaktır. Ekonomik değerler aynı zamanda sosyal seçimler için de yol gösterici olabilir.

Ülkemizin bütüncül planlama boşluğu ve planlama yetki kargaşasının giderilemesinin yanında, uzman personel eksikliği, kent planlama sistemini olduğu kadar bu sistemini önemli parçalardan birisini oluşturan rekreasyonel alan planlama stratejilerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Planlama kararları üretilirken rekreasyon alanı olarak tanımlanan kent parçalarının rekreasyon amacına uygunluğu ön şart olarak ele alınmalı ve uzun süreli makro hedefler saptanmalıdır. Kentsel ölçekte rekreasyon planları hazırlanırken, rekreasyon alanlarının kent ölçeğindeki ekonomik etkilerinin de planlamanın bir parçasıymış gibi kurgulanması ve programlanması gerekir. Bu bağlamda ekonomik planlama, rekreasyon alanlarının gerçekleştirilmesinde maliyet yükünü azaltıcı önlemlerin alınması, rekreasyon etkinliği için doğru arazinin doğru zamanda mevcut olmasının sağlanması ve kamunun yüklediği maliye-

tin kişiler üzerinde yarattığı konum rantının kamuya dönüşünü sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesi ile amacına ulaşmış sayılabilir.

3. Rekreasyon Alanlarının

Taşınmaz Değerlerine Olan Etkisi:

Rekreasyon ekonomisi bağlamında irdelemesi gereken en önemli konu, rekreasyon alanları ile taşınmaz değerleri arasındaki ilişkidir. Rekreasyon alanları, içinde buldukları yörenin çekiciliğini ve kalitesini artırarak, çevresindeki taşınmazların değer kazanmasına neden olurlar. Açık ve yeşil alanlarda rekreasyona bağlı olarak meydana gelen değer artışı taşınmaz sahiplerinin fiyat tekliflerini de otomatikman arttırarak "konum rantı"nın (location benefit) oluşmasına neden olmaktadır. Fakat kamuya açık rekreasyon alanları için böyle bir piyasa hiçbir zaman oluşmamakta ya da oluşmamaktadır (wickerman, 1975). Taşınmaz değerlerindeki bu artış oranı Türkiye gibi kentsel rekreasyon alan sayısı sınırlı olan ülkeler için çok daha yüksek olmaktadır. Çok nadir olarak bunun tam tersi bir durumla da karşılaşılabilir. Taşıma kapasitesinin üstünde kullanılan bir rekreasyon alanı çevresindeki taşınmazların değer kaybetmesine neden olabilmektedir.

Rekreasyonun taşınmaz değerlerine olan etkilerini ilk olarak saptayan Knetsch'dir (1964). Knetsch, su havzalarını incelemiş ve bu alanların taşınmaz değerleri ile pozitif ilişkisi olduğunu saptamıştır. Yaptıkları çalışmalar sonucunda Knetsch'le aynı fikirde olan Bates, Kitchen ve Hendon, Schutjer ve Hallberg, Williams ve Daniel, Hammer, Coughlin ve Horn, Weicher ve Zerbst, Lillydahl ve Singell de (Epp, 1971; Schroeder, 1982), rekreasyon alanlarının çevrelerinde yer alan taşınmazların değer artışına neden olduğunu savunmaktadırlar. Daha kapsamlı araştırmaların bir parçası olarak rekreasyon alanları ve taşınmaz değerleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışan bazı araştırmalarda ise rekreasyon alanları ile taşınmaz değerleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Bunlara örnek olarak Mc Dougall, Blomquist ve Neiss, Donnelly ve Kaiser'in yaptığı çalışmalar gösterilebilir (Schroeder, 1982).

Tecrübeler göstermiştir ki yeni yatırımlar rekreasyon alanlarının yakın çevresinde gelişmektedir ve taşınmaz değerleri de bu alanlarda belirgin bir şekilde artış göstermektedir. Bazı durumlarda belli bir zaman periyodunda arazinin yıllık vergi miktarı artmazken arsa değeri 50 kat artabilmektedir. Diğer çarpıcı bir örnek, New York'taki Central Park çevresindeki yaklaşık 26 hektar alanın parka dahil edilmek istenmesidir. Parkın inşasından 5 yıl sonra parkın kuzeyinde yer alan yaklaşık 26 hektar alanın parka dahil edilmesi düşünüldüğünde istimlak işlemi için parkın ilk inşaa edildiği zamanlarda yaklaşık 26 hektar için takdir edilen fiyat 183.850 \$ iken parkın inşasından 6 yıl sonra park komisyonu bu alan için 1.179.590 \$ ödemiştir. Bu ise %600'lük bir değer artışını göstermektedir (Jensen, 1977).

Teorik olarak rekreasyon alanlarına ulaşılabilirlik, taşınmazlar için "konum rantı" (location profit) olarak tanımlanabilen değeri gösterir. Taşınmazlar parka ne kadar yakın olursa rantın da o kadar yüksek olması tahmin edilebilir. Ancak taşınmazın değerinin rekreasyon alanına yakın olmasının yanında daha pek çok şeyden etkilenebileceğini de göz ardı etmemek gerekir.

4. Ankara Örneği

Rekreasyon ekonomisi konusunda çalışan araştırmacıların büyük çoğunluğunca kabul edilen, rekreasyon alanlarının taşınmaz değerlerine olan olumlu etkisinin ülkemiz açısından da geçerli bir kabul olup olmadığını, eğer böyle bir etki varsa bu etkinin derecesini belirleyebilmek amacıyla Ankara kenti özelinde bir araştırma yapılmıştır (Nalbantoğlu, 1997). Çalışma alanları olarak;

Dikmen Vadisi Konut ve Çevre Geliştirme Projesi-DVKÇGP ve

Portakal Çiçeği Vadisi Çevre Geliştirme Projesi-PÇVÇGP seçilmiştir (Şekil 1).

4.1. Çalışma Alanlarının

Seçimi ve Yönetimi

Çalışmanın yapılacağı Dikmen Vadisi ve Portakal Çiçeği Vadisi çevresinde ve bu alanlara belirli uzaklıkta ikişer bölge seçilmiştir (Şekil 1).

Birinci bölge, seçilen alanlarla görsel ilişki içinde olan ve rekreasyon alanının hemen bitişiğindeki sokaklardır. Bu sokaklar "Çalışma Alanı" olarak tanımlanmışlardır.

İkinci bölge, rekreasyon alanının uzağında kalan ve taşınmazlara olan etkisinin önemsiz olarak kabul edilebileceği birkaç sokaktır. Bu bölge "Karşılaştırma Alanı" olarak tanımlanmıştır.

Çalışma ve Karşılaştırma Alanı olarak seçilen sokakların fiziksel yapı (sokak ve kaldırım genişliği, malzeme kalitesi vb.), sokakta yer alan konutların yapı kalitesi, kat yüksekliği, konfor, ana caddeye yakınlık gibi özelliklerinin benzer olmasına dikkat edilmiştir.

Çalışmada izlenecek yol, Çalışma Alanında bulunan konutların ortalama satış değerlerini, Karşılaştırma Alanında bulunan konutların ortalama satış değerleriyle karşılaştırarak, rekreasyon alanlarının yakın çevrelerindeki taşınmaz değerlerine herhangi bir etkisinin olup olmadığı konusunda ipuçları yakalayabilmek ve konuyu değişik boyutlarıyla tartışabilmektir.

Satış değerleri araştırılan konutların tümü 100-120 metrekare arasında kapalı alana sahip, 3 oda 1 salon, kaloriferli ve giriş seviyesinin üstünde (katta) yer almaktadır. Çalışma ve Karşılaştırma Alanlarında yer alan konutların ve sokakların benzer fiziksel özelliklere sahip olması araştırma sonuçlarının güvenilirliği açısından önemlidir.

Rekreasyon alanlarının konut değerlerine olan etkilerinin belirlenmesinde iki değişik yöntem kullanılmıştır.

Zaman-Dizileri Yöntemi

En-Kesit Yöntemi

Zaman-Dizileri Yöntemi'nde rekreasyon alanlarının henüz proje aşamasına gelmediği 1988 yılı ile proje başlangıcı olan 1990 yılından, projelerin birinci etap uygulamalarının sona erdiği 1994 (Portakal Çiçeği Vadisi I. Etap) ve 1997 (Dikmen Vadi-

si I. Etap) yılları arasındaki konut değerlerinden yararlanılmıştır.

En-Kesit Yöntemi'nde ise hem Çalışma Alanında hem de Karşılaştırma Alanında yer alan konutların bugünkü satış değerleri kullanılmıştır.

Konutların satış değerlerinin belirlenmesinde iki değişik kaynaktan yararlanılmıştır. Güncel satış değerleri için emlak işi ile uğraşan firmaların (özellikle Turyap Emlak Bilgi

Bankası) veri tabanlarından yararlanılmıştır. Ancak bu firmaların geçmişe yönelik emlak satış bilgilerinin çok sınırlı olmasından dolayı geçmiş yıllara yönelik konut satış değerlerinin belirlenmesinde Hürriyet Gazetesi'nin Emlak Bilgi Sayfalarından yararlanılmıştır.

4.2. Veri Toplama ve Değerlendirme

Dikmen Vadisi ve Portakal Çiçeği Vadisi ile ilgili olarak Çalışma ve Karşılaştırma Alanlarındaki konutların satış değerleri belirlenmiştir. Bulunan değerler, belirlendikleri tarih itibarıyla Merkez Bankası'nın o günkü alış-satış kuru ortalamasından Amerikan Dolarına çevrilmiştir. Böylece enflasyondan dolayı oluşan fiyat farklarının ortadan kaldırılması hedeflenmiştir. Her alan için konutlara ait maksimum ve minimum değerler hesaba katılmadan, o alan için ortalama satış değeri elde edilmiştir. Maksimum ve minimum değerlerin dikkate alınmamasının nedeni, bu değerlerin konuta veya parselde özgü bazı özel koşullara bağlı olarak ortaya çıkması ihtimalidir.

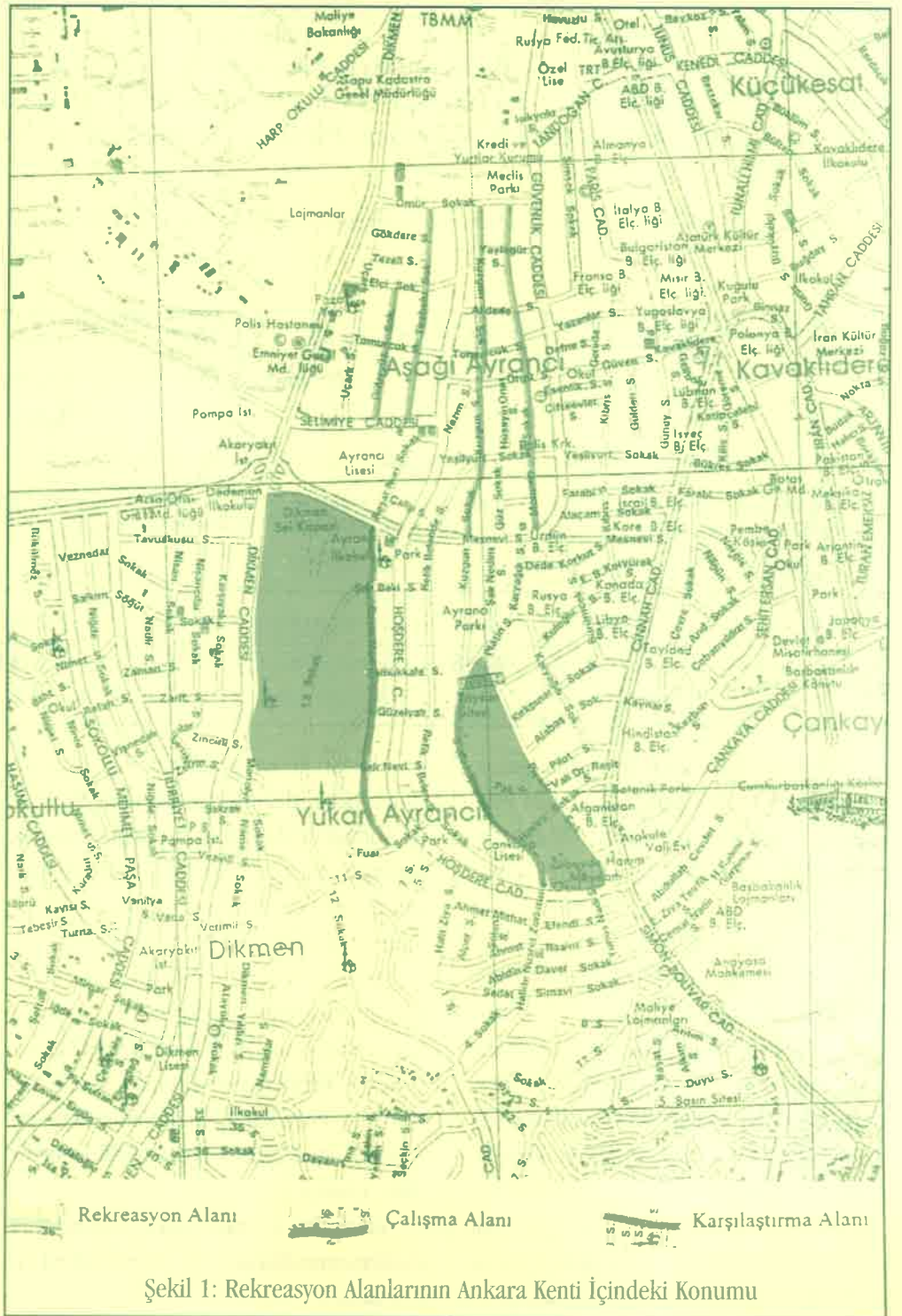
"Zaman-Dizileri Yöntemi" Uygulaması: Dikmen Vadisi için 1988-1997 yılları arasındaki Çalışma ve Karşılaştırma Alanlarına ait konut satış değerleri baz alınmıştır (Çizelge 1). Böyle bir zaman periyodunun seçilmesinde proje süreci etkili olmuştur. DVKÇGP 1989 yılında gündeme gelmiş ve 1990 yılında proje çalışmalarına başlanmıştır. Proje paketinin I. etabını oluşturan ve üzerinde çalışılan alanın uygulaması 1996 yılı sonunda tamamlanmıştır. Bu nedenle projenin gündeme gelmediği 1988 yılından I. etap uygulamasının sona erdiği 1997 yılları arasındaki konut satış değerleri arasındaki farklar, satış değerlerinin ne kadarının rekreasyon alanına bağlı olarak

değiştirdiği konusunda daha net bir fikir verilecektir.

Bu yaklaşım modeli PÇVÇGP için de geçerlidir. Bu alanda proje çalışmalarının henüz başlamadığı 1988 yılı ile I. etap uygulamasının bittiği 1994 yılları arasındaki konut satış değerleri baz alınmıştır (Çizelge 2).

Dikmen Vadisi Projesi'nde Çalışma Alanı olarak rekreasyon alanına komşu ve vadinin batı yamacında yer alan Reşat Nuri Sokak seçilmiştir. Proje alanının kuzeyinde kalan, Çalışma Alanıyla bir çok yönden benzer özellikler gösteren Güleriyüz Sokak ve Tirebolu Sokak ise Karşılaştırma Alanı olarak seçilmişlerdir (Bkz. Şekil 1).

Araştırma sonucunda Reşat Nuri Sokak'ta yer alan konutların satış değerleri 1988-1997 yılları arasında Amerikan Doları bazında %61.1b prim yapmıştır. Bu oran Güleriyüz Sokak ve Tirebolu Sokak için ortalama %29.13'tür (Bkz. Çizelge 1). Maliye Bakanlığı'na belirlenen arsa metrekare değerleri bakımından birbirine benzer durumda olan Çalışma ve Karşılaştırma Alanlarındaki konut fiyatlarının benzer olması beklenirken, bu oran Çalışma Alanında, Karşılaştırma Alanına göre %32.03 daha fazladır. Bu fazlalığı rekreasyon alanına bağlı olarak ortaya çıkan "konum rantı" olarak tanımlanabilir.

Şekil 1: Rekreasyon Alanlarının Ankara Kenti İçindeki Konumu

Çizelge 1: Dikmen Vadisi Çalışma ve Karşılaştırma Alanları Konut Satış Değerleri ve Rekreasyona Dayalı Rant Artışı (1988-1997 Yılları Arası) (USD) (Nalbantoğlu, 1997)

Bölge	Sokak	1988 (Temmuz,	1990 (Temmuz, Eylül)	1992 (Temmuz, Eylül)	1994 (Temmuz, Eylül)	1997 (Mayıs, Eylül)	Değişim Oranı (%) Temmuz)	Rekreasyona Dayalı Rant Artışı (%)
Çalışma Alanı	Reşat Nuri S.	31,021	47,044	46,432	45,981	49,992	61.16	32.03
Karşılaştırma Alanı	Güleryüz S.	27,046	40,679	41,944	40,258	34,746	29.13	
	Tirebolu S.	28,209	41,987	43,256	42,235	36,613	(Kat. AJ. Or.)	

Portakal Çiçeği Vadisi'nde rekreasyon alanının doğu yamacında yer alan Portakal Çiçeği Sokak Çalışma Alanı olarak alınmıştır (Bkz. Şekil 1). Portakal Çiçeği Sokak'la birçok yönden benzer özellikler gösteren Kuzgun Sokak ve Meneviş Sokak ise Karşılaştırma Alanı olarak seçilmişlerdir. Portakal Çiçeği Vadisi çalışmasında da Dikmen Vadisi'ne benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Portakal Çiçeği Sokak'taki konut satış değerleri 1988-1994 yılları arasında %63.98 oranında artış göstermiştir. Bu artış oranı Kuzgun Sokak ve Meneviş Sokak'ta ise ortalama %36.74'tür. Bu durumda rekreasyon alanının Portakal Çiçeği Sokak'taki konut satış değerleri üzerinde yarattığı "konum rantı" %27.24 olmaktadır (Çizelge 2).

Çizelge 2: Portakal Çiçeği Vadisi Çalışma ve Karşılaştırma Alanları Konut Satış Değerleri ve Rekreasyona Dayalı Rant Artışı (1988-1994 Yılları Arası) (USD) (Nalbantoğlu, 1997)

Bölge	Sokak	1 988 (Temmuz, Eylül)	1 990 (Temmuz, Eylül)	1992 (Temmuz, Eylül)	1994 (Temmuz, Eylül)	Değişim Oranı (%)	Rekreasyona Dayalı Rant Artışı (%)
Çalışma Alanı	Portakal Çiçeği Sok.	33,860	48,048	50,000	55,523	63.98	27.24
Karşılaştırma Alanı	Kuzgun Sokak	28,979	40,015	40,703	39,032	36.74 (Karş. Alanı Ort.)	
	Meneviş Sokak	29,046	42,679	42,854	40,314		

Zaman-Dizileri Yöntemi kullanılarak yapılan bu örnek çalışma sonucunda rekreasyon alanlarının, çevresinde yer alan taşınmaz değerlerini olumlu etkilediği sonucuna varılmaktadır. Bu artış oranları, konut satış değerleri Amerikan Doları cinsinden hesaplandığı için reel artış oranları (enflasyondan arındırılmış) olarak kabul edilebilir. Bu veriler ışığında, devletin Reşat Nuri Sokak'taki taşınmazlarda %32.03, Portakal Çiçeği Sokak'taki taşınmazlarda ise %27.24 oranında vergi kaybına uğradığı söylenebilir.

"En-Kesit Yöntemi" Uygulaması: Bu yöntemin uygulanmasında Dikmen Vadisi ve Portakal Çiçeği Vadisi kapsamında Çalış-

ma Alanları ve Karşılaştırma Alanlarına ait güncel satış değerleri kullanılmıştır. Her iki yöntemin doğruluğunu saptayabilmek amacıyla Zaman-Dizileri Yöntemi'nde kullanılan sokakların aynısı, Çalışma ve Karşılaştırma Alanları olarak seçilmişlerdir.

Mayıs ve Temmuz 1997 aylarına ait konut satış değerleri incelendiğinde, Çalışma Alanındaki konut satış değerlerinin, Karşılaştırma Alanına göre Dikmen Vadisi'nde %40.11, Portakal Çiçeği Vadisi'nde ise %39.95 daha fazla olduğu görülmektedir (Bkz. Çizelge 3).

Ancak bu farkları sadece rekreasyon alanlarının varlığına bağlı olarak ortaya çıkan rant

artışı olarak görmek yerine, sokaklara özgü konumsal avantajların (kent merkezine uzaklık, dolmuş ve otobüs sayısı, sosyal donatı alanlarına yakınlık vb.) satış değerleri üzerine ne ölçüde etki yaptığını bulmaya çalışmak daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Bu durumda, sokaklara özgü konumsal avantajları içerecek şekilde Maliye Bakanlığı tarafından 1994 yılında belirlenen ve halen yürürlükte olan arsa değerlerini kullanarak, çalışmanın gerçekleştirildiği alanlarda bulacağımız toplam taşınmaz değerleri arasındaki farklar, satış değerlerinde görülen farkın ne kadarının sokağa özgü, ne kadarının rekreasyon alanına özgü ko-

num avantajına bağlı olarak ortaya çıktığı hakkında daha doğru bilgi verecektir.

Her iki bölgedeki Çalışma ve Karşılaştırma Alanlarındaki parsel büyüklükleri ölçülerek her bölge için ortalama parsel büyüklüğü bulunmuştur. Her konut için ayrıca arsa payı hesaplanmıştır. Bu bilgilerin yanında, Maliye Bakanlığı tarafından her yıl

yayınlanan "Emlak Vergisi Beyanname Düzenleme Rehberi" ve 1994 yılında yayınlanıp halen geçerli olan "Arsa ve Arazi Metrekare Birim Değerleri" bilgileri kullanılarak, "Arsa Dahil Binanın Asgari Beyan Değeri" bulunmuş ve vergiye tabi rayiç bedel olarak bu değer aynen kullanılmıştır. Bu değerler Çizelge 4'de verilmiştir.

Çizelge 3 ve Çizelge 4'deki konut değerleri incelendiğinde görülebileceği gibi, Dikmen Vadisi Çalışma Alanında konutun vergiye tabi rayiç bedeli Karşılaştırma Alanına göre yalnızca %3.70 daha fazla olduğu halde, güncel satış değeri %40.11 daha yüksektir.

Çizelge 3: Çalışma ve Karşılaştırma Alanlarında Rekreyona Dayalı Rant Artış Oranları (%) (Nalbantoğlu, 1997)

Bölge	Alan	Sokak	Binanın Vergiye Tabi Rayiç Bedeli (TL)	Konum Rantı (%)	Konut Satış Değeri (USD) (Mayıs, Temmuz, 1997)	Konum Rantı (%)	Rekreasyona Dayalı Rant Artışı (%)
Dikmen Vadisi Projesi	Çalışma Alanı	Reşat Nuri S.	1,134,770,764	3.70	35,680 (Karşıl. Alanı Ort.)	49.992	40.11 36.41
	Karşılaştırma Alanı	Güleryüz S. Tirebolu S.	1,094,770,764 (Karşıl. Alanı Ort.)				
Portakal Çiçeği V. Projesi	Çalışma Alanı	Portakal Çiç.s.	1,334,770,764	17.62	39,673 (Karşıl. Alanı Ort.)	55.523	39.95 22.33
	Karşılaştırma Alanı	Kuzgun S. Meneviş S.	1,134,770,764 (Karşıl. Alanı Ort.)				

Portakal Çiçeği Vadisi'nde ise konutun vergiye tabi rayiç bedeli Çalışma Alanında Karşılaştırma Alanına göre %17.62 daha fazla iken, güncel satış değerindeki artış oranı %39.95'tir. Bu durumda her iki bölgenin iki farklı alanı için elimizde konut değerlerini gösteren iki ayrı değer bulunmaktadır.

Çizelge 4: Çalışma ve Karşılaştırma Alanlarındaki Binaların Vergiye Tabi Rayiç Bedeli ve Konum Rantı (Nalbantoğlu, 1997)

Bölge	Alan	Sokak	Arsa M2 Birim Değeri (TL)	Arsa M2 Birim Değeri Ort. (TL)	Binanın Vergiye Tabi Rayiç Bedeli (TL)	Konum Rantı (%)
Dikmen Vadisi Projesi	Çalışma Alanı	Reşat Nuri Sok.	500,000	500,000	1,134,770,764 (Karşıl. Alanı Ort.)	3.70
	Karşılaştırma Alanı	Güleryüz Sok.	500,000	450,000		
	Alanı	Tirebolu Sok.	400,000			
Portakal Çiçeği V. Projesi	Çalışma Alanı	Portakal Çiçeği S.	750,000	750,000	1,334,770,764	17.62
	Karşılaştırma Alanı	Kuzgun Sok.	500,000	500,000		
	Alanı	Meneviş Sok.	500,000			

Bu durumda, Çizelge 4'deki devletin belirlediği ve mevcut piyasa koşullarında oluşan konut değerleri arasındaki farkı, rekreasyon alanının varlığına bağlı olarak ortaya çıkan konum rantı olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Böylece rekreasyon alanlarının toplam taşınmaz değerleri üzerinde yarattığı konum rantı Dikmen Vadisi'nde %36.41, Portakal Çiçeği Vadisi'nde %22.33 oranında çıkmaktadır. Buna göre devletin toplam vergi kaybı konut

başına Reşat Nuri Sokak'ta %36.41, Portakal, Çiçeği Sokak'ta ise %22.33'tür. .

5. Tartışma ve Öneriler:

Epp (1971), rekreasyon amaçlı yapılan kamulaştırmaların gayrimenkul vergi tabanına olan etkisini araştırmak üzere yaptığı çalışmada, konuyla ilgili olarak iki farklı görüş olduğunu ifade etmiştir.

1. Klasik düşünceye göre, kamu mülkiyetine geçen araziler vergiden muaf tutul-

maktadır. Bu, kamunun vergi gelirlerini azaltırken, kamulaştırılan alanda verilen hizmetlere duyulan ek talep doğrultusunda, kamu yeni yatırım ve işletme masraflarına hedef olmaktadır.

2. Buna karşı görüşte olanlar, rekreasyon alanlarının o yörenin çekiciliğini artırarak özel mülkiyetteki gayrimenkullerin değerini yükselttiğini, bunun artan vergi gelirleri şeklinde kamuya döndüğünü savunmaktadırlar.

Ülkemiz açısından doğrudan kamu eliyle yaratılan bu rantın kamu ve kişiler arasında nasıl paylaşıldığını tartışacak olursak, açıkça görülen odur ki; "konum rantı" olduğu gibi taşınmaz sahiplerine gitmektedir. Halbuki doğrudan taşınmaz sahiplerine giden bu rantın belli bir kısmının artan vergi gelirleri şeklinde kamuya geri dönüşünün sağlanması gerekir. İkinci görüşün geçerli olabilmesi için, devletin rekreasyon alanlarından etkilenen taşınmazlar için yeni bir vergi politikası geliştirmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Kamu açısından önemli olan rekreasyondan elde edilecek parasal faydanın en üst düzeye çıkartılması için gerekli önlemlerin alınmasıdır.

Konum rantlarının vergi gelirleri şeklinde kamuya geri dönüşünün sağlanması hususunda Nalbantoğlu (1997) 4 değişik vergi modeli önerisinde bulunmuştur. Bunlar:

1. Emlak Vergisi
2. Gayrimenkul Transfer Vergisi
3. Yeşil Vergisi
4. Emlak Değerlenme Vergisidir.

Değişik içerikleriyle farklı vergi modelleri sunan bu önerinin bundan sonraki süreçte rekreasyonun ekonomik bir güç olarak gerek kamu ve gerekse özel sektör tarafından algılanmasını sağlayacağı açıktır. Bu modellerin vergi otoritelerinin de katılımıyla tartışmaya açılması ve diğer vergi

mevzuatlarıyla uyumlu hale getirilerek halkın da onayı alındıktan sonra yürürlüğe sokulması kamunun en önemli görevlerinden birisi olmalıdır.

Bu tür vergilerin gelişmiş batı ülkelerinde halen uygulanmakta olduğunu gözardı etmeksizin, elde edilecek vergi gelirlerinin tekrar toplumsal faydaya (eşit üleşimliliğe) geri döneceği konusunda kent halkının ikna edilmesi gerekir. Kamunun kendi eliyle yarattığı rantın belli bir kısmının vergi gelirleri şeklinde geri döndürülebilmesi, rekreasyon alanlarının ve buna paralel olarak kentlerin ve kent halkının geleceği açısından oldukça önemlidir. Toplanacak bu vergiler sayesinde:

1. Kamu yeni rekreasyon alanlarına yatırım yapabilecek, böylece kentlerimiz daha yaşanır hale gelecek .
2. Kent bütününde vergi adaleti sağlanmış olacak
3. Bir çok kişiye istihdam olanağı sağlanacak
4. Rekreasyon alanları başta yakın çevresi olmak üzere, tüm kent ekonomisini olumlu olarak etkileyecektir.

Rekreasyonun taşınmaz değerleriyle birlikte kent ekonomisi üzerindeki diğer dolaylı etkilerinin konuyla ilgili kişi ve kuruluşlar tarafından fark edilmesiyle birlikte, kentleşme politikaları bağlamında gündemin en önemli konusu; kentsel ölçekteki rekreasyonel plan, program ve projeler

rin "rekreasyon ekonomisi" bağlamında nasıl bir yöntem ve çerçeve içinde belirleneceği ve uygulanacağı olacaktır. Bundan sonra rekreasyon alanlarıyla ilgili kararlar üretilirken, rekreasyonun ekonomik değerini ve etkilerini dikkate alan çok yönlü çalışmalar yapmak çağdaş rekreasyon yatırımcısının en önemli görevi olmalıdır.

KAYNAKLAR

EPP, D.J. 1971. "The Effect of Public Land Acquisition for Outdoor Recreation on the Real Estate Tax Base". Journal of Leisure Research, USA.

JENSEN, C.R. 1977. "Leisure and Recreation "Lea and Febiger Publisher, Philadelphia.

KNETSCH, J.L. 1964. "The Influence of Reservoir Projects on Land Values". Journal of Farm Economics, February 1964, USA.

NALBANTOĞLU, O. 1997. "Rekreasyon Ekonomisi Bağlamında Kentsel Rekreasyon Alanlarının Taşınmaz Değerlerine Olan Etkilerinin Belirlenmesi ". Doktora Tezi, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

SCHROEDER, T.D. 1982. "The Relationship of Local Public Park and Recreation Services to Residential Property Values ". Journal of Leisure Research, No:3, USA.

WICKERMAN, R.V4'. 1975. "The Economics of Leisure and Recreation " The Macmillan Press Ltd., London.

Yasadışı Yapılaşma Paneli Sonuç Bildirisi

DÜZENLEME KURULU

TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi
TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Şubesi
TMMOB Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi

Hükümetin bütçeye kaynak yaratmak amacı ile açıkladığı pakette; yasa dışı yapıların işgal ettikleri hazine arazilerinin işgal edenlere satılması yoluyla, "İmar Affı" ile sonuçlatacak bir süreç başlatılmıştır. Yaratılacak bu kaynağın diğer yatırım alanlarında kullanılacağı ifade edilmektedir. Ülkemizde bugüne kadar 11 kez uygulanan İmar Af'larının, sağlıksız kentleşmeye çözüm olamadığı ortadadır. Bu amaçla düzenlenen "Yasadışı Yapılaşma Paneli'nde" katılanlarca aşağıdaki görüşler oluşturulmuştur:

Yasadışı yapılaşma ve sağlıksız kentleşmenin önlenmesi için;

* Öncelikle ülkede yoksulluğun giderilmesi, gelir dağılımının dengelenmesi, kalkınma politikalarının düzenlenmesi, bölgeler ve kentler arası gelişimin eşit koşullara kavuşturulması gereklidir.

* Yoğun olarak yaşanan iç göç, insanların isteyerek değil, zorunlulukları nedeniyle tercih ettikleri bir olgudur. Göçün ekonomik, sosyal, siyasal, stratejik nedenleri vardır. Bu nedenle çözüm getirmeden göçmenlere uygulanacak vize, kimlik, vb. yaptırımlar Anayasal Haklar'a aykırıdır.

* İmar ve Gecekondu Affı birbirinden ayrı şeylerdir. Yürürlükteki Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma, Kıyı, İmar vb. kanunlara aykırı olarak yapılan yapılar içinde, gecekondu oranı % 30-35'lerdedir. Bu anlamda haksız rant aracı olan maliyeti yüksek yasadışı yapılaşmanın af yoluyla yasallaştırılması, onlara meşruiyet kazandırmayacak, aksine kanu vicdanını rahatsız edecektir. Yasalara saygılı toplum çoğunluğuna haksızlık yapılacaktır.

* Gecekonduyu geçmişte ihtiyaç sahipleri yapıyordu, şimdi bu alanda mafya da bulunuyor ve mafya yapıyor. Geçmişte olduğu gibi bugün de devletin ruhsatsız ve ruhsata aykırı yapıları biliniyor. Bu olumsuz gelişmenin önlenmesi sağlıklı bir yapı denetimi sisteminin geliştirilmesiyle, en azından mevcut yasaların tam olarak uygulanabilmesiyle mümkün olabilecektir. Devlet ve yönetimler bu konudaki sorumluluklarını yerine getirmeli, görevlerini yapmalıdırlar. Topluma önderlik etmelidirler.

* Parleментарler'den Valiler'e, Belediyeler Başkanları'na, vatandaşlara kadar herkezin sorumluluk ve görevlerini yapmak yerine, yasa dışı yapılaşma ve sağlıksız kentleşme-

den şikayet etmektedir. Sorumlulukları üstlenen ve görevde olanların şikayet etmek değil; sorumluluklarının gereklerini yerine getirme yükümlülükleri vardır.

* Ülkemizde ve kentlerimizde sağlıksız kentleşme izlendiğinde, kente karşı suç "Kent Suçu" kavramının hukuk mevzuatımıza girmesi gerekmektedir. Kente karşı suç işleyen vatandaş, kamu idareleri ve yöneticilerin bu suçun yaptırımlarına da katlanması gereklidir. Bu amaçla bu konuda gerekli yasal düzenlemeler bir an önce yapılmalıdır.

* Kaynak yaratmak amacıyla, kamuya ait arsa, arazi ve taşınmaz malların satışı, ekonominin diğer alanlarında uygulanan "özelleştirme"nin bu alandaki arsa ve kamu arazilerine yansıyan biçimidir. Bu uygulama ise kentlerin gelecekteki gelişme ve ihtiyaçları için son derece sakıncalıdır. Gelecek kuşaklara ve topluma oldukça yüksek maliyetler getirecektir. İleride ihtiyaç duyulduğunda daha yüksek maliyetlerle bu alanlarda kamulaştırma ihtiyacı duyulacaktır. Bu ise israftır. Bu uygulama ile kaybedilecek alanlar ve araziler ulusal zenginliklerimizdir. Nerede olursa olsun bütün kentlinin, bütün vatandaşların hakkı olan alanlardır. Kişiler kendilerine ait toprağı, arsaya ve mülkiyet hakkını kötüye kullanamayacağı gibi, devlet de kendisine ait mülkiyeti ve arazileri kamu zararına kullanamaz, kullanmamalıdır.

* İzmir özelinde incelendiğinde hükümetçe önerilen modelin önemli bir kaynaktan sağlayamayacağı ortadadır. Aynı bölge-

lerin sağlanabilmesi için, bu yolla sağlanacak kaynağın 4-5 katına ihtiyaç duyulacaktır. Çünkü bu alanlar affedilerek olduğu gibi bırakılmaz. Devletin, herkesin sağlıklı bir çevrede yaşama hakkını sağlayabilmesi için, bu alanları yeterli fiziki koşullarla sağlanabilmesi görevi vardır. Bu görevden kaçınılmaz.

* Devlete ait hazine ve kamu arazilerinin, amacı belirlenmeden, planı yapılmadan yerel yönetimlere devredilmesi de bugüne kadar ki uygulamalar ışığında incelendiğinde, her zaman olumlu sonuçlar vermemiştir. Bu nedenle Devlet ve Belediyeler arasında keskin bir ayırım yapılmalıdır.

* Teknik altyapı ve kadroları oluşturulmadan Belediyeler ihdas edilmesi, hiçbir teknik kadrosu bulunmayan bu Belediyelerin kentleşme, planlama kararları üretmesi, kentlerin mücavir alanlarında karmaşalar yaratmaktadır. Bu yanlış tutumdan süratle vazgeçilmeli, kentlerin mücavir alanları, etkileşim bölgeleri sağlıklı tespit edilerek, kararlar üretilmelidir.

* Gecekondu ve Yasadışı yapı oy aracı olarak kullanılmamalıdır. Sosyal Devlet ilkelerine bağlı bir ülkede, İmar Affı siyasi çıkar olarak görülmemelidir. Popülist politikalar terkedilmeli, gerçekçi ve çağdaş kentleşme modelleri araştırılmalı ve uygulanmalıdır.

Yasadışı Yapılaşma ve kentleşmenin önlenmesi için, ülke yatırım planlaması, bölgesel gelişme-kalkınma planlaması, Nazım Plan ve İmar Planı süreçlerinin katılımlılıkla, birbirini gözeterek geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi ve bunun için çaba gösterilmesi gereklidir.

* Bugüne kadar oluşmuş gecekondu bölgelerinde, adil, sağlıklı ve doğru kentsel dönüşüm projelerinin araştırılması ve hayata geçirilmesi gereklidir.

* Çağdaş yönetim biçimi olan, demokratik katılımın hedeflendiği ve bu toplantıda güzel bir örneği sunulan kararların ortak üretim modelinin, katılım boyutunun sağlanması demokrasilerin aranan şeklidir. Benzeri toplantıların sürmesinde yarar görülmektedir.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Adana Bölge Şubesi'nin Adana Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği'nin Bazı Maddeleri'nin Değiştirilmesi ve Yeni Bazı Maddeler Eklenmesi'ne İlişkin Önerileri

GİRİŞ

1993 yılında yürürlüğe giren Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği'nin, Adana Kenti'nin düzenli, yeşil ve bakımlı olmasına yönelik maddeleri ihtiyaçlara belirli ölçüde cevap verse de yeşil alanların kazandırılması konusunda yetersiz kalmaktadır.

Her ne kadar Yönetmeliğin 8.003 Maddesi c şıkkı 5 bendi tüm kentsel kullanım alanlarında yapılacak her tür binanın yapı kullanım izni alabilmesi için bahçe düzenlemesi yapılması ve bağımsız bölüm başına ağaç dikilmesi hükmünü içerse de; hızla artan nüfus ve buna karşılık yeşil alanların hızla azalması, anılan hükmün kentimizin yeşil alan ihtiyacını karşılama noktasında yetersiz kalmasına yol açmaktadır.

Büyük Metropollerde son zamanlarda yaşanan sel felaketlerinin ardında yatan nedenlerden biri çarpık ve plansız kentleşme, bir diğeri de yerleşim birimlerinde su tutucu özellik taşıyan yeşil alanların yetersiz olmasıdır.

GEREKÇE

Kentin yapılaşmasına bağlı olarak ortaya çıkan yapı dışı alanların Belediye İmar Yönetmeliği çerçevesinde, kişilerin ihtiyaçlarına (otopark, oyun alanı, yeşil alan ve kullanımları) cevap verecek şekilde düzenlenerek fonksiyonel ve estetik karakterde yeşil alanlar haline dönüştürülmesi artık bir gerekliliktir.

Toplumsal yapımız gereği, uygulamanın isteğe bağlı bırakılması amaca ve istenilen sonuca ulaşmayaacağı için zorunluluk haline getirilmesi gerekir.

Bu karakterdeki alanları tasarlamak ve uygulamak üzere eğitim ve hizmet veren, dünyada ve ülkemizde hızla yaygınlaşan Peyzaj Mimarlığı'nın ADANA Kenti'nde amacına en iyi şekilde ulaşacağı ve gelişmelere önderlik edeceği inancındayız.

Son derece ciddi bir konumda olan bu uygulamanın çok daha iyi sonuçlarının, çevre düzenlemesinin Belediye İmar Yönetmeliği'nin ilgili maddesi haline getirilerek, elde edilebileceğini düşünüyor ve Belediyemizin bu konuda gerekli duyarlılığı göstermesini güvenle bekliyoruz.

Bir çok İLK'e imza atan ADANA 'mızın, bu konuda da İLK'i gerçekleştireceğine yürekten inanıyoruz.

ÖNERİLER

Yönetmelik'te değiştirilmesi ve eklenmesini önerdiğimiz maddeler aşağıda belirtilmiştir:

- 1-) **Yönetmeliğin:** 3.005 maddesi
B şıkkı
3. bendinin 5. satırındaki cümlelerin "mimari, statik tesisat ve peyzaj projeleri ile bunların detay hesaplarıdır." şeklinde ek ile değiştirilmesi,
- 2-) **Yönetmeliğin:** 3.005 maddesi
B. şıkkı
a. bendi 2. satırında yer alan "Bahçe Tanzimi" ibaresinin kaldırılması
- 3-) **Yönetmeliğin:** 8.001 maddesi
B. şıkkı
2. bendi b/ i maddesi 2 . paragraf 1. satırında yer alan "Bahçe Tanzimi" ibaresi ile 10.ve11. satırlarda yer alan "ve ayrıca bu yönetmelikle zorunluluk getiren ağaç dikme yerleri" ibaresinin kaldırılması,
- 4-) **Yönetmeliğin:** 8.003 maddesi
C. şıkkı
1. bendinin 1. satırında yer alan "çevre"ibaresinin kaldırılarak,yerine "peyzaj" ibaresinin konulması,
- 5-) **Yönetmeliğin** 8.003 maddesi
C. şıkkı
5. bendinin 1. satırında yer alan "çevre" ibaresinin kaldırılarak, yerine "peysaj" ibaresinin konulması,
- 6-) **Yönetmeliğin** 8.001 maddesi
2. şıkkı
K. bendinin /iii maddesinin ilk cümlesi "mimari, statik, tesisat ve peyzaj projeleri ayrı ayrı takımlar halinde dosyalanmalıdır" şeklinde değiştirilmesi,
- 7-) **Yönetmeliğin:** 8.001 maddesi
B. şıkkı
2. maddesinin m maddesinin 3. satırından itibaren aşağıdaki şekilde değiştirilmesi:
"..... projesi hariç diğer statik, tesisat ve peyzaj projelerinde ilgili meslek odaları olan İnş. Müh. Mak. Müh. Elk. Müh. , Peyzaj Mimarları Odaları'nın "Oda Giriş Onayının" bulunması zorunludur.

- 8-) **Yönetmeliğın:** 3.005 maddesi
B. şıkıı
3. bendının d madesi olarak aşığıdaki metnin eklenmesi:
“d.

PEYZAJ PROJESİ: Nazım ve Uygulama İmar Planları ile getirilen alan kullanım kararlarına göre, yapı tarifi dışında kalan parsel içindeki açık ve yeşil alanlar ile değişik nitelikteki dış mekan kullanımına (otopark, bodrum üstü, sert zemin alanlar, ön bahçe ile arka ve yan bahçe duvarları vb.) ayrılmış alanların, amaca ve hizmete cevap verecek şekilde tasarlanmış ve PEYZAJ MİMARLARI ODASI ONAYI alınmış projelerin bütünüdür.”

- 9-) **Yönetmeliğın:** 3.001 maddesi
B. şıkıı
2. bendinin n maddesi olarak aşığıdaki metnin eklenmesi
“n.

PEYZAJ PROJESİ HAZIRLAMA ESASLARI: Projeler Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca kabul veya tespit edilen proje kapsamının erektirdiğı çizim, tanzim standartlarına ve norçlarına uyun olarak bir Peyzaj Mimarı tarafından çizilmeli ve Peyzaj Mimarı Odası tarafından onaylanmış olmalıdır”

Projelerde, onaylı mimari projelerdeki genel vazilet planları baz olarak kabul edilmelidir.

PROJE BAŐLIĞINDA:

1-) Arsa ile ilgili bilgiler:

- Parselin: Ada, pafta numaraları ve yeri
- Parselin: Alanı-Bahçe alanı
- Parselin: Fonksiyonu (Konut-işyeri vb.)
- Özel durumlarda: varsa içerdığı yapılar
- Arsa sahibi, yapanın mimarı

2-) Proje müellifi (Peyzaj Mimarı) ile ilgili bilgiler:

- Peyzaj Mimarı'nın Adı-Ünvanı
- Peyzaj Mimarı'nın Diploma no-SMM no
- Peyzaj Mimarı'nın Kaşesi ve İmzası

Belediye ve Oda Onayı, İmar Yönetmeliğı ve İmar Planı Lejandı Notları ile öngörülen hükümler mutlaka aranmalıdır.

PEYZAJ PROJELERİ

- 1-) 2000 m'den küçük alanlar için 1/50
2-) 2000 m'den büyük alanlar için 1/100 ölçekte çizilmeli,

Projeler:

- 1-) Bitkilendirme Projesi
- 2-) Uygulama Projesi
- 3-) Detay Paftası
- 4-) Görünüő Paftası olmak üzere 4 bölümden meydana gelir.

1-) Bitkilendirme Projesi:

1/50 veya 1/100 ölçekte, binanın ve arsanın mevcut yollarının durumuna göre ihtiyaçlara cevap verecek kullanımlarla donatılmış; arazi ve iklim şartlarına uygun olarak kullanılan bitki türleri (ağaç, ağaçcık, çalı, yerörtücü, çim, zariha)ile bunların dikim yerleri ve sayılarının gösterdiği projelerdir.

Buna bağılı olarak;

Kullanılan bitki türlerinin Türkçe-Latince adı, adedi, artı çap ve büyüklükleri, fonksiyonu(gölgeleme, toprak tutma, estetik, rüzgar perdesi vb. özellikleri dikim şekil-varsa çiçeklenme zamanı ve rengi, yaprak döküp dökmediğinin yer aldığı projelerdir.

2-) Uygulama Projeleri:

Arsa ölçüleri: onaylı mimari proje kodlarını deęiőtirmemek şartı ile çevre düzenleme projelerinde belirtilen arazi kodları, yaya ve oto yolları genişliğı, kullanılan malzeme estetik ve fonksiyonel kullanımlar (bahçe duvarı, havuz, çiçek kasası, pergole, bank, çocuk oyun alanı ve spor alanı vb.) ve bunlarla ilgili ölçüler. gerekiyorsa röper noktaları, musluk yerleri,, bitki dikim yerlerinin belirtildiğı, 1/50-1/100 ölçekli projelerdir.

3-) Detay Paftası:

Yapılması düşünölen kullanımların1/20-1/10-1/2-1/1 ölçek detaylarının çizildiğı paftalardır.

4-) Görünüő Paftası:

Bitkilendirme projesinde binayı içine alacak şekilde herhangi bir cepheden kesit yada görünüő alınmalıdır.Üzerinde bitkilerin ortalama büyüklükleri, kodlar ve kullanımlar, uygulama ve bitki projeleri ile aynı ölçekte gösterilmelidir.

ÖZEL DURUMLAR:

1-)Normal şartlarda, iskan için dilekçe verildiğı tarihte peyzaj düzenlemesi tamamlanmış olan inőaatlarda ASKİ--TEK kağıtlarının cevabı alınana ve yapı kullanma izin belgesi tamamlanana kadar (komisyon roporu) çevre düzenlemesi bitirilmek zorundadır.

2-) Sanayi alanlarında (Madde 6.001 d şıkıı 1-2 bendi) parseldeki tüm inşaat alanı kullanılıyorsa veya binaya daha sonra ilaveler yapılacaksa; peyzaj projeleri, parselin imar durumuna göre minimum çekme mesafeleri belirlererek ön ve yan bahçe sınırları içinde yapılmalıdır. (minimum ön ve yan bahçe çekme mesafesi 5 m'dir.)

EKOLOJİ PEYZAJ PLANLAMA

(EKO) SİSTEM

1. GİRİŞ

Günümüzde çevrecilik akımı, tüm dünyayı etkisi altına almış etkin bir hareket olmanın ötesinde, çeşitli platformlarda sahiplenilmeye çalışılan bir olgudur. Bu akımın yaşandığı süreçte, her kesim çevreciliği tartışır hale gelmiştir. Üniversiteler ve diğer eğitim kurumları, yerel yönetimler, hükümetler, medya, sivil toplum örgütleri, sanat dünyası, bürokratik çevreler v.s. çevre kavramını sürekli olarak gündemlerinde tutmaktadırlar. Gün geçmiyor ki medyada çevre sorumluları ile ilişkili haber çıkmasın, yöneticiler bu konulara ilişkin tartışmalarda bulunmasın. Çevre sorunlarının geniş çevrelerce bu denli konuşulması ve tartışılmasının nedeni, alışlagelmiş bir boyut olmanın ötesinde, gelecek açısından duyulan kaygıdır. Doğal kaynakların azalışı ve bunu olumsuz yönde etkileyecek nüfusun artışı, beraberinde gelen beslenme sorunları, enerji kaynaklarındaki sıkıntı, tüm bunlara paralel olarak hava kirliliği, gürültü, su kirliliği, toprak kirliliği ve kaybı gibi sorunlar söz konusu endişeye temel oluşturan konulardır.

Çevre sorunlarının çözümüne ilişkin çabalarda, çevre terimini “yerkü-

re” olarak ele almanın ötesinde, insan-çevre ilişkisini çözecek yaklaşımlar sergilemek olumlu sonuçlar yaratacaktır. Çevre bilimi olgusu içerisinde, bu çeşit canlı-çevre ilişkisini araştırma, çözme bilim dalı olan ekoloji, Smith’e göre aslında çevre bilimleri ile eşanlı değil, sosyoloji, jeoloji, politik bilimler ve ekonomi ile birlikte çevre bilimlerinin bir parçasıdır. Bir başka ekolog Charles Krebs ise, ekoloji ile çevre bilimleri arasındaki ilişkiyi fizik ile mühendislik arasındaki ilişkiye benzetir. Nasıl fiziksiz bir mühendislik düşünülemezse, ekolojisiz bir çevre bilimi de düşünülemez (Tont, 1997).

Ekoloji-çevre bilimi ilişkisini doğru şekilde vurgulamak için; ekoloji, (eko)sistem kavramlarını açmak gerekmektedir. **Ekosistem** genel anlamıyla, canlı ortamı ya da canlı cansız varlıkların kombinasyonunu simgeleyen sistematik bir ünedir. **Ekosistem** dinamik bir şekilde, doğal ve antropojenik (insan etkisi) değişime uğramaktadır (Çepel, 1992). Bu değişimin olumlu yönde olabilmesi için, ekolojik dengelerin doğru bir şekilde ortaya konması ve sorunların ekolojik yöntemlerle çözülmesi gerekmektedir.

Elçin ARGÖNÜL

Yüksek Peyzaj Mimarı
Araştırma Görevlisi, Ege Üniversitesi
Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü

2. EKOLOJİ'DE SORUNLARA YAKLAŞIM MODELLERİ

Ekolojik ayrıntıların bilimsel yaklaşımla çözümlenerek, planlama boyutuna aktarılması ile, uygulamada çevre sorunlarının minimuma indirgenmesi amaçlanmaktadır. Ekolojik ayrıntılara yaklaşımda ise, uygun modelleri saptamak, problemin çözümünde etkili bir yol olmaktadır. Örneğin, **ekolojide bütünsellik (holism)** kavramı, doğanın çeşitli öğeleri arasındaki ilişkiler incelenirken, doğanın bir bütün olarak ele alınmasını öngörmektedir (Kışlalıoğlu ve Berkes., 1995). Bütünün parçaları, bütünün tüm özelliklerini taşıyacak anlamına gelmediğinden, holism yaklaşımı planlama yapılırken parça-bütün ilişkisini doğru saptama açısından önem kazanmaktadır.

Problemlere bir diğer ekolojik yaklaşım da, **indirgemeli yaklaşım (reductionism)**. Batıda özellikle müsbet ilimlerde önemli bir sorun çözme modeli olan indirgemeli yaklaşım, bütünün parçalarının tek tek incelenerek, sebep-sonuç ilişkilerinin çıkarıldığı, daha sonra uygun parçaların biraraya getirildiği bir yöntemdir (Kışlalıoğlu ve Berkes., 1995). Yine ekoloji-planlama olgusunu ele aldığımızda, sebep-sonuç ilişkisi kurmanın bir aşama olduğunu düşünürsek, ekolojik bir modelin planlamadaki önemini de kavramış oluruz.

Bu tür ekolojik sorunlara yaklaşım modelleri ile planlama arasında bağlantı kurma, canlıların yaşadığı ekolojik sistem (ekosistem)'de yaşanan, geleceğe yönelik doğal kaynak azalma kaygısını azaltmak için bir sorun çözme yöntemidir. Bu bağlantıları kurabilmek için, sistem, sistem öğeleri ve öğeler arasındaki mekanizmanın nasıl işlediğini saptamak gerekmektedir.

Burada vurgulanan ayrıntılar, yani sistem, sistem ekolojik yaklaşım, ekolojik yaklaşım sonucu elde edilen verilerin planlama boyutuna aktarılması, yaşanan sorunların ekolojik

döngü içerisinde çözümüdür. Bu da çevrebilim kavramını gündeme getirmektedir. Sistem ve sistemdeki insan/canlı ilişkisi ve etkileşimi çevrebilimin inceleme konusu olmaktadır. Çevrenin bilimsel yöntemlerle incelenmesinde, **insan merkezli** düşünce hakimdir (Keleş ve Hamamcı., 1997). İnsan ve toplum yapısının, çevresel olgular arasında irdelenmesi çevrebilimin temelini oluşturmaktadır. İnsan-toplum-çevre üçgeninde vurgulanan, **insan merkezli planlama yaklaşımı** günümüzde benimsenmiş bir bilimsel yöntemdir. Özellikle toplumsal yapının etkinlik alanı bulunduğu kentsel mekanlarda, çevre planlaması, insanı baz alacak yöntemlerle yapılma zorunluluğundadır.

3. EKOLOJİ VE PLANLAMA (PEYZAJ PLANLAMA)

Bireylerin yaşamlarını belli standartlarda sürdürebilmeleri için, çevre öğelerinin belirli işlevler doğrultusunda, amaca yönelik olarak kullanım durumlarını doğru saptama işlemi olan planlama, ekoloji ile bütünleştirilebildiği ölçüde başarılı olmaktadır. Bu noktada ele alınması gereken **peyzaj planlaması**, biyolojik çevre ile fiziksel çevrenin, alan kullanım kararları alınırken doğru şekilde örtüştürülebilmesi için yapılan bir bilimsel çalışmadır. Son zamanlarda yoğunca yaşanan, ekonomik kalkınma ile çevresel değerlerin çatışmasının altında bu tür bir planlama eksikliğinden başka ne vardır?

Günümüzde yapılmaya başlandığı için umut veren ve yaygınlaştırılması gerektiği fikri her platformda tartışılan ÇED (Çevresel Etki Değerlendirmesi) çalışmaları, peyzaj planlamanın bir parçası değil midir? Ekonomik gelişme ile çevresel kısıtları aynı paralelde yürütebilme çalışması yine peyzaj mimarlığı disiplininin bir çalışmasıdır.

Doğal kaynağın tüketilmemesi, gelecek kuşakların bu kaynaklardan yararlanabilmesinin engellenmemesi, tüm bu hedeflere ulaşabilmek için

ekolojik gelişmelerde sürdürülebilirliği sağlama bu kavramlarda sözü edilen hedeflerdir. Peyzaj planlamanın hedefi de, yukarıda belirtilen sistem ve ekolojik değerlendirme çalışmalarını, doğru kullanımlarda bütünleştirmektir.

Tüm bu konu edilenlerden hareketle, çevre hareketi, zaman içerisinde (ki 70'li yıllardan günümüze), yapılan konferanslar, yayınlanan raporlar sonrası, yasa ve politikalara geçebilecek olgunluk kazanmış olması nedeniyle önemle vurgulanabilecek bir konudur denilebilir. Ancak yasal ve yönetsel prosedürün ivedilikle hayata geçirilmesi ve bu konuda özellikle bilimsel disiplinler göz önünde bulundurularak sistem-ekoloji-peyzaj planlama dengesinin oluşturulmasında, günümüz ve gelecek için çok önemli adımlar atılması gerektiği düşünülmelidir. Bu yapıldığı takdirde, **bilimsel meliorizmden**¹ de söz edilebilir.

KAYNAKLAR

- Çepel, N., 1992. Doğa Çevre Ekoloji ve İnsanlığın Ekolojik Sorunları, Altın Kitaplar Yayınevi, 1. Basım, İstanbul.
- Keleş, R., Hamamcı, C., 1997. Çevrebilim. İmge Kitabevi, 2. Baskı, Ankara.
- Kışlalıoğlu, M., Berkes, F., 1994. Ekoloji ve Çevre Bilimleri. Remzi Kitabevi, 2. Basım, İstanbul.
- Kışlalıoğlu, M., Berkes, F., 1995. Çevre ve Ekoloji. Remzi kitabevi, 5. Basım, İstanbul.
- Medawar, P.B., 1996. Genç Bilimadamına Öğütler. TÜBİTAK, 10. Basım, Ankara.
- Tont, S.A., 1997. Sulak Bir Gezegenin Öyküleri. TÜBİTAK, 2. Basım, Ankara.

(1) *Meliorizm: Dünyanın doğal olarak daha iyiye gittiği, özellikle de insan çabasının bunu gerçekleştireceği yolundaki inanç (Merdawar, 1996).*

Her yer BERGAMA, Hepimiz BERGAMA'lıyız...

Türkiye'de altın rezervlerinin olduğu bilinmesine rağmen, ne ulusal ne de uluslararası şirketler tarafından bugüne kadar işletmeye açılmamıştır.

Ülkemizdeki en önemli maden arama ve araştırma kamusal kurumu olan MTA (Maden Teknik Arama Genel Müdürlüğü'nün, bu işi sadece personel giderlerini karşılayacak düzeyde tutulan bütçesiyle başaramadığı bilinmektedir. Oysa altın madenciliğiyle ilgilenen uluslararası şirketlerin yaptıkları araştırmalara göre, ülkemizin hiç de küçümsenmeyecek altın rezervlerine sahip olduğu saptanmıştır. Ancak altın üretiminin uluslararası yabancı şirketler tekelinde olmasının o ülkeye hiçbir fayda ve zenginlik getirmedigine, dünyada Güney Afrika'nın ve Quana'nın en çok altın üreten ülke olmasına karşın, hala yoksullukla savaşması ve sömürge konumu iyi bir örnek olarak gösterilebilir.

Bilindiği gibi Bergama'nın Ovacık Köyü'nde siyanürle altın çıkarmak için 1989'dan beri iktidarlarımızla "haşır-neşir" olan Eurogold Firması ile yöre halkının ve sivil örgütlerin savaşımları sürmektedir. Eurogold Firması'nın gerekli tüm resmi izinleri almasına ve ÇED (Çevresel Etki Değerlendirme) Raporu'nun olumlu olmasına rağmen, yöre halkının iznin iptaline yönelik açtığı dava "halkın demokrasi"si lehine sonuçlan-

mıştır. Ancak Eurogold Firması bunu içine sindirememiş, itirazları nedeniyle de hukuk süreci sürmektedir.

Tüm dünyada olduğu gibi, Bergamada'da da altın madenciliği faaliyetlerinde, en az siyanür kadar, tartışılması gereken konulardan biri de atık çamur içerisindeki ağır metallerin çevreye verdikleri zararlardır. Bu konuda, gündeme gelen ve tartışılan siyanürle altın aramanın diğer sakıncaları ise, insan sağlığını tehdit etmesi, ekolojik dengeyi bozarak bitki örtüsüne zarar vermesidir. Yer seçimine dikkat edilmemesinin yanısıra, seçimde yöre halkının onayının alınmaması, uluslararası sözleşmelere uyulmaması ve en önemlisi de adı geçen yörenin deprem kuşağı üzerinde yer almasının gözardı edilmesi, sorunun bir başka boyuttaki sakıncalarıdır.

Peyzaj Mimarlığı açısından konuyu ele aldığımızda, karşılaşılan tablonun hiç de iç açıcı olmadığını görürüz. Madencilik faaliyetleri ile birlikte, Ovacık Köyü'nün hemen arkasında bulunan Kızılçam, Fıstıkçamı ve Zeytinliklerle kaplı oldukça geniş bir alan, tahrip edilerek tümüyle ortadan kaldırılacaktır. Meslek alanımıza giren, "doğa onarımı" olarak tanımlanan ve bir dizi faaliyeti kapsayan çalışmalar, ancak; maden üretim faaliyetleri ile birlikte başlayan bir planlama ve üretimle paralel olarak gerçekleştirilecek uygulamalarla yürütüldüğünde, sağlıklı

olmaktadır. Böylesi bir çalışma geri kazanımın daha ekonomik, sürecin ise daha kısa olmasına neden olmaktadır.

Yöreyle ilişkin ÇED'nin çok kısıtlı bir çevrede ele alınarak, olası zararlanmaların bilimsel-tekniik boyutunun gözardı edilmesi de önemli bir sorundur. Bu nedenle de, mahkeme kararı ile ÇED iptaline gidilmiştir.

Öte yandan uluslararası tekelin doğal kaynaklarımız üzerindeki hegemonyalarının "resmiyet" kazanması durumunda, emsal oluşturacak olan bu durum 560 Maden Arama Bölgesi'nde nice Kaymazlar'ın, Artvinler'in feda edilmesi anlamına gelmektedir.

Bir başka boyut da; Nükleer Santral atıklarının, siyanürle altın işletmeciliği yapılan maden çıkarıldıktan sonra terkedilen altın madeni sahalarına saklanacağı üzerindeki spekülasyonlardır. Bu soruna, işletici firmaların alanı terketmesinden sonra, atık barajında kalan siyanürlü artıkların ve sızıntılarının denetimi konusundaki belirsizliği de eklediğimizde, kaygılanmamak olanaksızdır.

Siyasi iktidarlarımızın, bilimsel-tekniik bulguları, bu anlamda yargı kararlarına ve herşeyden önemlisi kendi coğrafyalarında "yaşama hakkı" talep eden halkına duyarlı olması gerekmektedir.

Konunun takibçisiyiz!..

**TMMOB PEYZAJ
MİMARLARI ODASI
YÖNETİM KURULU**

Bergama Siyanürlü Altını ve Bakırçay Ovası

Prof. Dr. ÜMİT ERDEM(1), Arş. Gör. RÜYA YILMAZ(2), Peyzaj Mimarı ALPAY TIRIL (1)

(1) E.Ü. Ziraat Fak. Peyzaj Mimarlığı Bölümü

(2) T.Ü. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü

ÖZET

Dört (T) harfi ile tanımlayabileceğimiz, Bergama İlçesi, Tarih-Termal-Turizm ve Tarım Kentidir. Bergama, Bakırçay Ovası'nın kuzey kenarında, kısmen ovada, kısmen ovanın girişindeki tepeliklerde yayılmış, yüzbinin üzerinde nüfusu olan İzmir'e bağlı bir ilçemizdir. Bergama önemli antik kentlerden biridir. Kentle ilgili ilk bilgiler M.Ö. 5. yüzyıl'a dayanmaktadır. Tarihsel kültür mirasına damgasını vuran bu kente, Türkler Karesioğulları zamanında 14. yüzyıl başlarında egemen olmuşlardır. Kentin kalenin dışına çıkarak, bugünkü yerine yerleşmesi de Türkler zamanında olmuştur.

Tarih içinde bu kadar önemli yeri olan Bergama, dolayısıyla turizm açısından da İzmir İli sınırları içinde değerli bir konumdadır. Bakırçay Ovası özgün bir karakterde olup, Bergama'ya tarımsal amaçlı olarak ayrı bir karakter kazandırmaktadır. Yıllar öncesinden gelen yeraltı sıcak su kaynakları ise yöreyi termal turizm bakımından da ayrıcalıklı kılmaktadır.

Altın madeninin kazanılması düşünülen işletme alanı, işte böyle bir havzada Dünek ve İnka tepelerinde kimi yerde sıfır kimi yerde iki kilometre

uzaklıktaki köy yerleşimleriyle çevrili bir alandır. Alanın deniz seviyesinden yüksekliği 40-100 m'ler arasında değişmektedir. İşletme alanı sınırlarından itibaren ise, % 85'i sulanabilir olan tarım alanları, zeytinlikler, orman alanı, meyvelik ve sebzelik alanlar önemli bir yer tutmaktadır. İşletme alanı da dahil olmak üzere, özellikle Kızılçam, Fıstıkçamı ve zeytinlikler dikkat çekicidir. İşletme alanına 10-12 km'lik mesafelerde sızıntı sular etkisine açık, kullanılmakta olan termal kaynaklarda ayrıca önemlidir. İşletme alanındaki 10.000'nin üzerindeki nüfus, bu yüzden tarım ve hayvancılık, turizm ve ticaretle geçimini temin etmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre siyanürle çalışılan ortamlarda, işletme merkez olmak üzere 30 km yarıçapındaki bir alanda insan yaşamı tehlikededir. Sonraki 20 km'lik alan ise risk bölgesidir. Yine Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre dünya nüfusunun % 70'nin sağlıksız hava soluduğu unutulmamalıdır. Dünyada her insanın yeterli beslenebilmesi için kişi başına en az 0.4 ha tarım toprağı düşmesi gerekmektedir. Ülkemiz topraklarının % 30'u tarım topraklarıdır. Ne yazık ki bu toprakların yalnızca % 4'ü

sorunsuz durumdadır. NASSA'nın 1985 verilerine göre Türkiye'nin 55 yıl sonra çöl olma durumundan söz edilmektedir. Yine bilinmektedir ki, yıllık kaybedilen toprak miktarı Avrupa ortalaması olarak 84.000 ton/km² iken, Türkiye ortalaması 810.000 ton/km²'dir.

Bütün bunlar göstermektedir ki, toprak varlığımız dünya genelinde olduğu gibi ülkemiz özelinde de yitirilmemesi gereken çok değerli bir doğal kaynaktır. Bergama özelinde düşünülen siyanürlü altın elde etme olgusu, yalnızca işletme alanıyla kısıtlı olan Çevresel Etki Değerlendirilmesi (ÇED) yapılarak belirlenemez. Böyle bir çalışma en az 30 km yarıçaplı insan yaşamını tehlikeye alan bölge genelinde de yapılmak zorundadır. O nedenle Bergama'da siyanürlü altın elde etme olgusu, Bakırçay Ovası gibi bir kaynağın, yukarıdaki düşünceler ışığında irdelenmesi yapılarak ele alınmalıdır.

(* Yukarıdaki "özet", doğal ve kültürel kaynaklarımızla ilgili olarak, ayrıca peyzaj planlama ilkeleri çerçevesinde alan kullanım kararlarının sorgulandığı bir çalışmadan aktarılmıştır.

TMMOB Demokrasi Kurultayı

Bilindiği gibi Demokrasi Kurultayı yapılması konusu, TMMOB 34. Dönem Genel Kurulu'nda karar altına alınmıştır. 96 yılı sonbaharından başlayarak, 20 Kentimiz'de TMMOB ve Bağlı Odalar'ın her alanda Demokrasi üye ilişkilerinin sorunları önce kentler bazında yerel kurultaylara getirilmiş; ardından 13-14 Aralık '97'de Ankara DSİ'de TMMOB Demokrasi Kurultayı gerçekleştirilmiştir.

Mayıs '98'de söz konusu Kurultay sonuç bildireleri için yeniden toplanacaktır.

Çeşitli kentlerde yapılan yerel kurultaylara delege olarak seçilen üyelerimizin de katıldıkları Ankara'daki Kurultay'a Odamız'a ait bir çok görüş iletilmiştir.

Aşağıda "Kentleşme ve Demokrasi" ile ilgili, Odamız görüşü sunulmuştur.

KENTLEŞME VE DEMOKRASİ

Çok genel anlamda Kent'e, tarım dışı zanaat uğraşlarının giderek bilim-teknik boyutunda uzmanlaşarak, farklılaşarak, çeşitlenerek iş kolları haline dönüştüğü; bilimsel-teknik boyutlu gelişmelerin koşutunda, kolektif yaşam boyutunda da, sosyo-kültürel (eğitime, etiğe, kimliğe, sanata vb. unsurlara ilişkin) davranımları geliştiren, zenginleştiren, buluşturan ve tüm bu etkileşimleri kavramlar, kurallar olarak kentliye örgütsel bir biçimde sunan yaşam alanıdır, denilebilir.

Dolayısıyla da, kent, kentleşme

ve kentli kimliğinin; demokrasi süreçlerinden çok boyutlu etkileşimi söz konusudur.

İlk örneklerini Eski Roma'da görssek de, demokrasi 16. yy Avrupası'nın kentlerinde ortaya çıkmıştır. Feodal yaşama karşı örgütlenen gruplar, İngiltere ve sonraları da Fransa'da feodalizme karşı Burjuva Devrimi'ni gerçekleştirmişler ve bu anlamda ülkelerinde Burjuva Demokrasisi'ni oluşturmuşlardır. Burjuva demokrasininin ne kadar demokrasi içerdiği ayrı bir tartışma olmakla birlikte; genel olarak Batı'da kentlerin demokrasi süreçlerini yoğun yaşadıkları söylenebilir.

Avrupa Kentleri'nin hem Rönesans hem de Sanayi Devrimi'nden çok boyutlu etkilenimleri, kent ve kentleşmenin yapısına da yansımıştır.

Ülkemiz kent ve kentleşme hareketine bakmığımızda ise, Ulusal Bağımsızlık Savaşımız sonrası 1923'ler Türkiye'sinde, "Ulus-Devlet" eksenli bir ideolojinin altını çizmek gerekir. Örneğin: Anadolu bozkırının Ankara'sı, "Başkent" vizyonu üstlendiğinde; ulus-devlet bakışı doğrultusunda bir kimlik kazandırılmaya çalışılmış, "Kültürel" kimliğini ön plana çıkartıcı uygulamalara girişilmiş, devlet kamusal uygulamalarıyla yukarıdan aşağıya bu yönlü bir motivasyon üstlenmiştir.

Planlı kalkınma ve kamunun müdahaleci olduğu dönemlerde, kentleşme "evetlenmekle" birlikte; kent- sel toprak politikaları bazında arsa

üretimi konusunda "çabalı" davranılmıştır.

Ancak 1980 sonrasında, kentsel arsa üretimi politikalarında eksen değişimi sözkonusu olmuştur. Kentteki geniş kesimlerin alım gücünü çok aşan kentsel arsalar; sonuçta yatırımları kentlere yöneltenlerin, ucuz işgücü diye baktıkları ve kente göçlerin özendirdikleri insanların derdine derman olmamıştır, gecekondulu olgusunu gündeme getirmiştir. İslah Planları ise, siyasi iktidarların oy deposu olarak geliştirilmiştir.

Yine bu dönemde "vurgun ekonomisi" koşutunda; özellikle su havzaları orman ve tarım alanlarında yoğunlaşan, kamusal mülkiyet alanlarını talanlayan kaçak yapılaşmalar özendirilmiştir.

Bugün İmar Planlama süreçlerinde demokratik yapılanmadan söz etmek olanaklı olmamaktadır. Merkezi ve Yerel yönetimlerin siyasi istismara dayalı uygulamaları, tarım-orman ve yeşil alanların imara açımı, yüksek kat rejimi, kamusal toprağın özelleştirilmesi günceldir. Çünkü: Siyasal İktidarların "Yeni Dünya Düzeni, Liberasyon Politikası, Rant Ekonomisi" olarak özetlenebilecek, temel bir "seçimi" vardır. Ve bu seçimde gerçek anlamda bir planlamaya asla izin yoktur.

Sonuç olarak, kentte planlı ve kaçak yapılaşmalı her iki doku da, sancılıdır. Soruna polit-ekonomik ve sosyo-kültürel süreçlerden baktığımızda da; birbirleriyle ortak noktaları azalmış ve sürekli çatışma halinde bulunan, derin çizgili bir **dikatominin** varlığından söz etmek gerekir.

Artık yaşadığımız kentler zorunlu göç ve göç ettirmelerin, kültürel ve etnik ayrışmaların, çoklu standartların, adam kayırmaların, mafya usulü hesap sormaların, trafik canavarının, sevgisizliğin, şizofreninin, uyuşturucunun, batağın, pisliğin, umursamazlığın, sefaletin ve hemen yanbaşında karapara zenginliğinin ve demokrasi ayıplarının, tıktığı cinnet ortamları olmaktadır.

Oysa;

Demokrasi'ye inat, "kent, kentleşme ve kentli olmak" olanaklı mı?

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Yerel yönetimlerin özerk ve demokratik bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir.

"Demokratik Kent Yönetim Modeli", toplumun örgütlü katılımı ve demokratik denetimin belirleyicisi olduğu bir yapıyı esas almalıdır. Bunun için de Demokratik Kitle Örgütleri'nin, devletten bağımsız olarak örgütlenmeleri ve kente sahip çıkma bilinç ve kültürü geliştirecek, örgütlü demokratik katılımın yasal ve yönetsel yapılanması gerçekleştirilmelidir. Ancak bu yapılanma gerçekleştirilinceye kadar:

Yerel yönetimlerin katılımcılık adına sergiledikleri, kamuoyunu keyfiyetle çağrıldıkları Danışma Toplantıları, Kurumsal süreçte periyodik, düzenli ve yaptırımli "Kent ve Demokrasi Meclisleri"ne dönüştürülmeli, bu meclisler demokratik kitle örgütleri, sendikalar, meslek odaları, kooperatif birlikleri, üniversitelerin seçilmiş üyelerinden oluşmalıdır.

- Ülkemizde kentsel rantlar yazık ki merkezi ve yerel yönetimlerin uygulamalarıyla, devlet güdümünde oluşturulmaktadır:

"Vurgun Ekonomisi" ekseninde kentsel toprakların yağmalanmamasını, kentlerin kırsal topraklara doğru plansızca genişlemesi yoluyla ortaya çıkan kentsel rantların kamuya geri dönmesini, spekülasyonun önlenmesini, kent topraklarında mülkiyetin toplum yararına kullanımını sağlayacak, kurumsal ve yapısal "arsa düzenlenmesi"ne gereksinim vardır. Bu arsa düzenlemesinde, kent içinde gelir düzeyi düşük geniş kesimlerin gereksinimleri, öncelikli ele alınmak zorundadır.

- Barınma, eğitim, sağlık, yeterli yeşil alan, temiz çevre, kentsel alt yapı, temel İnsanlık Hakları'dır. Söz konusu hizmetlerin götürülmesinde, merkezi ve yerel yönetimlerin, toplumsal görev ve sorumlulukları var-

dır. Seçim dönemlerinde kaçak yapılaşmaya populist yaklaşarak göz yuman "İmar Affı"ni siyasi istismarlarla talanlara dönüştüren politikalarından vazgeçilmelidir.

- Mevcut gecekonduların ve bu alanlarda yaşayanların polit-ekonomik, sosyo-kültürel tam davranışlarını birlikte ele alan, "Kent ve Kentlilik" kimliği ile buluşturacak, çok yönlü programlar ve Kentsel Rehabilitasyon (Sağlıklaştırma) çalışmaları, öncelikli yapılmalıdır.

Bu anlamda "kente göç"ün nedenleri üzerinde durmak ve ülkemizin farklı coğrafyalarında eşitsiz olarak yaşayan halkımızın göç sorunu-na kesin çözüm üretmek gerekmektedir.

- "Kente karşı işlenen suç" kavramı getirilerek; su havzaları, tarım, orman ve yeşil alanların kaçak yapılaşma ile yağmalanmasının önünde, yasal ve hukuksal bir yaptırım geliştirilmelidir.

- "Kent Korumacılığı"nda kavramsal çerçeve, uygulamada sorun çözücü olmalı, Koruma Kurulları, siyasal iktidarlardan özerk bir yapıya kavuşturulmalıdır.

- Kentleşme ve Çevre arasındaki ilişkinin doğru kurulması ve Kent Korumacılığı, Bölgesel Planlama ve Nazım Plan kararlarında "Sosyal" içerikli bir bakışla olanaklıdır. "Kent'in sosyolojik gözlemine" dayandırılmayan plan süreçleri, başarısız olmaktadır. Tüm Planlama süreçleri, Kent ve Demokrasi Meclisleri'nce denetlenebilir olmalıdır.

- Metropollerimizin çoğu için Acil Planlama (Kriz Planlaması) yapılmalıdır. "Ekolojik Onarım" paketli bu planlamalar ile, bu kentlerin soluk alması ancak sağlanabilecektir.

- Yerel yönetimlerde "tekil kişi" belediyeciliğine son verip, liyakata dayalı kadroların, siyasi ataletlerden arınmış kolektif üretimleri temel alınmalıdır.

- Halkın merkezi ve yerel yönetimlerin tüm icraatlarına ilişkin, doğrudan kaynağından Bilgi Edinme

Hakkı ve yolları açık tutulmalıdır.

- Kentsel ulaşım sistemlerinde, ucuz, güvenli ve sürekli toplu taşıma olanakları (raylı sistemler gibi), rekreatif ulaşım (bisiklet ve yaya yolları) öncelikli ele alınmalıdır. İstanbul'un 3. köprü ile yaşayacağı kaos çözümlenmelidir.

- Demokratik Kitle Örgütlenmeleri'nin önünü tıkayan başta Anayasa hükümleri olmak üzere, Siyasi Partiler, Dernekler ve Seçim Yasası demokratikleştirilmelidir.

- Halkın yalnızca hizmet bekleyen, bu hizmeti göremediğinde başvurularına yanıt alamayan, sorununu çözemeyen bir konumda edilgin ve çaresiz kılındığı, egemen olan "Klasik siyaset" anlayışının değiştirilmesi gerekmektedir. "Temiz Siyasetçi" kavramının getirilmesi, kentli bilinçle halkın siyasetçiyi aktif olarak denetlemesi sağlatılmalıdır.

- Meslek Odaları'nın kentleşme süreçlerinde "toplum yararı"na yönelik Mesleki Denetimleri'nin önü açılmalıdır.

Bu anlamda;

3194 sayılı İmar Yasası 22. maddesi'nde yer almayan Peyzaj (Çevre) Projeleri'ne, onay zorunluluğu getirilmelidir. Yapı sürecinde, İnşaat Ruhsatı aşamasında, Peyzaj (Çevre) Projesi onayı ve İskan Ruhsatı aşamasında ise, Projeleri'nin yerinde uygulanıp uygulanmadığının denetimi ile; kentsel yeşil, özel mülkiyet alanlarında da, özendirilecek ve yaptırıma kavuşturulacaktır. Açık yeşil alanların kente, somutta katkısının görülebileceği bu uygulamalar; şimdilik Belediye Başkanları ile yapılan ikili protokoller ile aşılmaya çalışılmaktadır. "Toplum yararı"na yönelik söz konusu uygulamanın, hala yasa kapsamında ele alınmaması sağlıklı çevre ve kentin oluşturulmaması yönünde, "Demokrasi Ayıbı" oluşturmaktadır.

**TMMOB
PEYZAJ MİMARLARI
ODASI
YÖNETİM KURULU**

İstanbul III. Boğaz Geçişi

Günümüzde çarpık kentleşme sonucu İstanbul'un tarihi ve kültürel değerleri ve ormanları yok edilmekte, su havzaları, kıyıları, denizleri ve akarsuları hızla kirletilmektedir. Yoğun nüfus artışı her yıl %4.4 oranına ulaşmış ve yaklaşık 12 milyonu bulmuştur ve bu çevre bozunumlarını hızlandıran en büyük etkenlerden biri ise Boğaz Köprüleri ve ona bağlı çevre yollarıdır. Boğaz Köprüsü saplantısı 1968'lere dayanmaktadır. Tüm meslek odalarının karşı çıkmasına rağmen 1. Boğaz Köprüsü 1973 yılında açılmıştır. Daha 5 yılı dolmadan ikinci Boğaz Köprüsü tartışmaları başlamış , İkinci Boğaz Köprüsü projesi 1985 yılında yeniden gündeme gelmiş, 1988 yılında ise inşaatı tamamlanmıştır. Uzmanların karşı çıkmasına rağmen yapılan Boğaz Köprüleri'nin İstanbul'un ulaşım sorununa çözüm getirmediği gözle de görülmektedir.

Toplu taşıma yönelik bir planlama yapılmadığı, karayolu köprüleri ile toplu taşıma değil bireysel taşımacılığı ön plana çıkaran bu yaklaşımlar, trafik sorununu çözmek yerine çığ gibi büyümesine neden olmuştur.

Ayrıca ikinci köprüyle birlikte tüm kaybolan değerlere İstanbul'un ormanları da eklenmiştir. TEM otoyolunun Kuzey ve Güney'inde yaklaşık 5000 da 'lık orman alanı yok edilmiştir.

Rahime Tunçtan

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
II.Başkanı

İstanbul'un bir çığ gibi büyüyen ulaşım sorunu 3. Boğaz Geçişi ni zorunlu kılmaktadır. Ancak bu geçiş karayolu köprüsü olarak gerçekleştirilirse, kentin imarsız yapılaşma ile hızla yok olan yeşil dokusu önemli ölçüde zarar görecektir, yine az sayıdaki su havzalarının kirlenmesine neden olacaktır. Köprü eğer Güney'den geçerse tarihi Suriçi'ni, Kuzeyden geçerse İstanbul'da tek kalmış ormanlık alanı tamamıyla yok edecektir. Köprüden yapılacak yan bağlantılar istimlak, arsa spekülasyonu, yüksek gelirli bir bölgede sanayi oluşumu vb. problemleri yanında getireceği gibi rantabl bir yatırım olmadığı için hedef kalkınma hızını da yavaşlatacak hatta düşürecektir. Böyle bir ulaşım da petrol kullanımı zorunlu olduğundan dışa bağımlılığı arttıracak, ekonomik bağımlılık ve döviz kaybına neden olacaktır.

Kıyılarda ise sebep olacağı yüksek, hantal, soğuk çelik yapısı ile Boğaz'ın tabii güzelliğine ve cazibesine üçüncü bir darbe vurarak zarar verecektir.

Ülke mühendisliğine birşey kazandırmayacağı gibi, yabancı proje ve inşaat mühendislerine rant sağlayacağı bir alan olacak, tekno-

lojik bir gelişmeye de katkısı olmayacaktır.

İstanbul'un bu hızla büyüyen ulaşım sorununa karayolu köprüsü dayatması ile değil de, öncelikle deniz yolu toplu taşımacılığı ilke olarak benimsenmelidir. Diğer bir alternatif, tüp geçit projesidir. Ancak yüksek maliyeti uygulanmasını zorlaştırmakla birlikte imkansız değildir. Çözümlerden bir diğeri de mevcut iki köprü'nün karayolu değil de, demiryolu toplu taşımacılığı olarak değerlendirilmesi ve tüm kent içine yayılan raylı sistemlerle beslenerek kent ulaşımının da birlikte çözümlenmesi olabilir.

Eski mısırdan beri süregelen Amerika'da da halen uygulanan halk kitlelerini büyük yapıların psikolojik baskısı altında ezerek, kurulu düzene karşı çıkma cesaretini kırmayı hedefleyen bu köprü dayatması gerçekleştiği takdirde Ülke Ekonomisi'nde ve kent dokusunda açtığı derin yara nesiller boyunca halkımıza zarar verecektir.

Peyzaj Mimarları Odası olarak 3. Boğaz Geçişi'nin karayolu köprüsü olarak gerçekleştirilmesi düşüncesine tamamen karşıyız. Teknik etüdlerin daha objektif yaklaşımlarla yapılması, çözümlerin ise daha ileriye dönük olarak gerçekleştirilmesini ve bu bağlamda demir yolu ile deniz altından toplu taşıma önermekteyiz.

T Ü R K İ Y E P E Y Z A J I

ELDEN GİDİYOR!

DEĞERLİ BASIN'IN DİKKATİNE!

Odamız, 2924 sayılı Orman Köylülerinin Kalkındırılmalarının Desteklenmesi Hakkındaki Yasa'nın Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkındaki 4127 sayılı Yasa'yı ve uygulamalarını; eldeki 20.2 milyon hektar orman varlığımızın talanını hızlandırması yönünden, çok sakıncalı bulmaktadır.

4127 sayılı Yasaya ilişkin görüşlerimizi ortaya koymada, VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın çarpıcı verilerinden yola çıkmakta, büyük yarar bulunmaktadır. VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda; zamanla yapısı bozulan, miktarı ve biyolojik çeşitliliği azalan ormanlarımızı geliştirme amaçlı çalışmalarda, 206 bin ha. ağaçlandırma, 33 bin ha. erozyon kontrolü ve 6 bin ha. mera islah faaliyetinin gerçekleştirildiğinden, bu çalışmaların ise, VI. Plan uygulamasının, yaklaşık 1/3'ü düzeyinde kaldığından, söz edilmektedir. Plan, ayrıca VI. Beş Yıllık dönemde 68 bin ha. orman varlığının yangınlarla, 113 bin ha. ormanlık alanın da çeşitli yasalarla orman rejimi dışına çıkarıldığı gibi çok acı bir somutu da, gözler önüne sermektedir. Yine Plan'da Orman kaynağını en iyi biçimde işletmek, korumak ve geliştirmek amacıyla öngörülen toplam 202 bin km. orman yolunun 1994 sonu itibarıyla 121 bin km.si bitirilebilmiştir, denmektedir.

Orman-köylü-devlet ağında orman sınırlandırma çalışmalarının yetersizliğine çözüm getirecek kadastro faaliyetleri sonucu ise, 1994 sonu itibarı ile 20.2 milyon ha. orman varlığımızın ancak %64'ünün kadastro işlemlerinin sonuçlandırıldığı, açıklanmaktadır.

Plan'da, ülkemizde iyi nitelikteki orman alanlarının %11'ler gibi çok düşük bir oranda olduğu belirtilmektedir. Çölleşme, ormansızlaşma, sel, heyelan, toprak erozyonu, amenajman planlarının işletme amaçları ve çok amaçlı kullanımı bakımından yetersizliği, biyolojik çeşitliliğin azalması, Kadastro işlerinin bitirilemeyişi, yıllık ağaçlandırma ve erozyon kontrol faaliyetlerinin çok az oluşu, Milli Park Koruma ve Rezerv Alanları'nın azlığı, orman yangınlarının önlenememesi, asit yağmurlarından kaynaklanan orman ölümlerinin artması, çevre koruma ile peyzaj ve ergonomik uygulamaların eksikliği ve orman içi köylerin sosyo-ekonomik durumlarının düşük olması, sektörün ana sorunları olarak gösterilmektedir.

VII. Beş Yıllık Plan'da ormancılık alanında kamu ve özel kesim olarak yılda ortalama 29 milyon m³ dolayında odun üretimi yapıldığı ve söz konusu üretimin %68'inin yakacak odun olarak kullanılmakta olduğu; oysa gelişmiş ülkelerde bu oranın %5 civarında olduğu, yurt içi açığın kapatılması için 1985 yılında başlayan odun ithalinin, 1993 yılında 2.3 milyon m³'e ulaştığı söylenmektedir.

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI
YÖNETİM KURULU

VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'ndan yarılan yukarıdaki alıntılar, ülkemizin orman varlığının çok vahim bir süreci yaşamakta olduğunu, açıkça ortaya koymaktadır.

Sürecin tüm vahimliğine karşın VII. Beş Yıllık Plan Hedefleri'ne bakıldığında ise; 15 bin km.yeni yol, 4 bin km. stabilize yol ile orman yollarının 2000'li yıllara bitirilememiş olarak girileceği; 250 bin ha. ağaçlandırma, 50 bin ha. erozyon kontrolü ve 8 bin ha. orman içi mera ıslahı hedefleri ile, orman bozunumunun onarımının çok altında bir hedefler dizisi ortaya koyulduğu görülmektedir. 1995-2000 yılları arası nüfus artışı ve orman gereksinimi hesaba katılırsa, geçmiş plan döneminin çok çok gerisinde kalınacağı açıkça anlaşılır.

Daha dün İnebolu'da Devlet'in orman işletmelerinin göz yumduğu ve göz yummayı da özendirdiği talanlar, Senirkent ve İzmir'de plansızlığa göz yumma ile doğanın yerleşimlerden aldığı oç, ormanlarımıza dört elle sarılmamızı gerektirirken;

Ülkemizde seçim takviminin işlediği şu günlerde 4127 Yasa'yı, bir seçim rüşveti olarak algılamamak, gaflettir.

Ülkemizin yalnız İstanbul'unda son 15 yılda 30 bin ha. tarım, mera, orman alanı talan edilip yapılaşmaya açılmıştır.

1982 Anayasası 169. maddesi ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilmez, ormanların tahrip edilmesine yolaçan siyasi propaganda yapılmaz, demektir. 4127 sayılı Yasa ile, Anayasal bir suç işlenmektedir.

170. maddede ise:

a) 31 .12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin değerlendirilmesine olanak tanınmaktadır. 4127 sayılı Yasa orman kadastro su her tüz %64 oranında bitirilmiş durumda iken, orman niteliğini ortadan kaldırıcı eylemleri 31.12.1981 sonrasına da taşıyarak, orman alanlarını işgale, fili durum yaratmaya özendirilmektedir.

b) Bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tespiti ve orman sınırlarının dışına çıkarılması olanaklı kılınmaktadır. Ya-

ni ormansızlaştırma ve orman dışına çıkartma özendirilmektedir.

Yasa ile tarım toprağına kavuşturulmaya ve kalkındırılmaya(!), çalışılan orman köylüsünü"; içinde yaşadığı dar boğazdan kurtarıcı, tarım ve orman yaşantısının içiçe ve entegreliğine olanak sağlayan arıcılık, av ve yaban hayvanları, endemik fauna ve flora üretimine yönelik, orman ürünlerinin işlenmesine vb. uğraşlara yönlendirici politikalar, uzun bir dönemdir uygulanmamıştır.

Ayrıca Türkiye Ormanları'nın ortalama 1132 metre yükseklikteki yerlerde oluşumu nedeniyle, ormansızlaşma yoğun su erozyonunu getirecek, minerali akıp giden topraklar tarım toprağı işlevini yerine getiremeyecektir. Ülkemizde her yıl 1 cm. kalınlığındaki toprak tabakası (yaklaşık 1 milyar ton toprak) erozyonla kaybedilirken; ormansızlaşan topraklar, daha tarım toprağı olarak kullanılmadan erozyona terk edilmiş olacaktır.

Biriken erozyon malzemeleri, hızla barajlarımızı devre dışı bırakmaktadır. Akan malzemenin ekonomik değeri ise milli servettir. VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer alan "Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Yasası"nı, bu koşullar altında ciddiye almamız olanaklı görünmemektedir.

1945 nüfus sayımına göre %26'sı ormanlık alan olan Türkiye'de, bu oran 1990 nüfus sayımında %11'e düşmüştür. Türkiye Coğrafyası; bu seçim rüşveti yasaları ve hızlı nüfus artışı ile 2015'lerde Orta Asya Bozkırları'nı ve Arabistan Çölleri'ni aratmayacaktır!

Orman köylüsü, ormanlarını tarım alanı gibi görmeyi, Devleti'nden öğrenmektedir. Ormanların değil özel kişilere verilmesi, devletlere "aitliğinde" bile bir ekosistem, yani bütün canlıların ortak yaşam alanı olduğu gözden çıkartılmamalıdır. Bu anlamda koruma, ekosistem planlaması merkezinde olmalıdır. Orman köylüsü elbette kalkındırılmalıdır. Ancak kalkınma çok yönlü bir kavramdır, orman köylüsü sorunları parçacı yaklaşımlarla çözümez.

Ormanları ve mera alanlarını tarım alanlarına, tarım alanlarını yerleşmeye, onları da sanayiye ve nükleer tesis alanla-

rına dönüştüren; bu dönüşümü, bize haklı gösterip özendiren, suça ortak eden, tehlikeli bir süreç yaşanmaktadır.

Daha dün verimli patates tarlalarını, albenili Toyota'larımız için sanayimize feda ettik. Gökova'ya termik santrallerimizi koyduk. Akkuyu'daki nükleer santral senaryoları, malumumuz. Çanakkale Köprüsü ile, Gelibolu Milli Park Alanı'na girmeyi düşünüyoruz. İstanbul ise "global kent" kimliği ile, 20 milyonu taşısın istiyoruz. Onun için de VII. Beş Yıllık Plan, İstanbul'da satış yoluyla 15000 ha.'lık orman alanını gözden çıkartmayı öngörüyor. Önümüzde, Habitat II, Dünya Kent Zirvesi! Ve 21. yüzyılın eşliğinde, 60 milyon Türkiye'li; Türkiye Peyzajı'na sahip çıkmaktan aciziz.

Günlük gelir-geçer doğruların siyasi ranta dönük hesaplarını çok iyi yaparak yaşadığımız süreçte; ormanı-tarlaları-barrınma gereksinimlerimizi ve teknolojiyi bir sistemin (Yaşamın kendisine ilişkin) halkaları gibi değil, lokal ve izole sistemler gibi algılama alışkanlığımızı edinmişiz. Çünkü siyasi süreç temel gereksinimlerimize ilişkin yaşama ve uğraş alanlarını; birbirlerinin açığını kollayan, birbirinin üstünde atalet yaratan, birbiriyle çelişen ya da birini diğerine yeğleyen bir gündemle, sömürmektedir. Yaşama ve uğraş alanlarına ilişkin doyurulamamış istemlerle, yaşama ortamı (habitat) talan edilirken, yarınlarmız ipotek altına alınmaktadır.

Tehlikeli olan; ülkemizdeki siyasi yapılanmaların, seçim süreçlerine alabildiğine yansıyan talancı uygulamalarından toplum olarak gereken dersleri almamamız, hukuk devleti kimliğinin ve demokratik sivil toplum yapılanmalarının, bir türlü demokratik yaşama geçirilemeyeşidir.

Peyzaj Mimarları Odası, Türkiye Peyzajı'nın talanına yönelik, bu tür siyasi rüşvetlerden caydırıcı toplumsal güçlerin ivedi oluşturulması yönünde, kendi payına düşeni yapmayı ödünsüz sürdürecektir.

Kamuoyunun dikkatine sunarız.

Saygılarımızla.

Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi'ne

MOGAN GÖLÜ

Fıskiye Projesi'nin Getirdikleri

Ankara İline 17 km. mesafede yer alan Gölbaşı, deniz seviyesinden 970 m yükseklikte olan İç Anadolu Platosu üzerinde bulunmaktadır. Ankara Metropolü'nün yakın etki alanında bulunan **Emir ve Mogan Gölleri**, doğal kaynak olarak sahip oldukları peyzaj nitelikleri ve su unsuru olarak Ankara ve çevre halkı için yıllardır bir cazibe merkezi olma özelliğine sahiptir.

Sahip olduğu çevre değerlerini korumak, mevcut çevre sorunlarını gidermek ve gerekli önlemleri almak, koruma ve kullanma ilkelerini belirlemek, doğal güzellikler ile tarihi kalıntıların gelecek nesillere intikalini teminat altına almak amacıyla ülkemizde bazı bölgeler "Özel Çevre Koruma Bölgesi" olarak ilan edilmiştir. Bugüne kadar ilan edilen 12 Özel Çevre Koruma Bölgesi'nden biri durumunda olan **Gölbaşı**, 22.10.1990 tarihinde **Özel Çevre Koruma Bölgesi** olarak ilan edilmiştir.

Özel Çevre Koruma Bölgesi ile ilgili genel kriterler diğer koruma bölgelerinde olduğu gibi yasalarla tam olarak saptanmış değildir. Ancak her yeni bölgenin ilanında, koruma amacına uygun tanımlamalar yapılmış ve çevre düzeni planları oluşturulmuştur.

22.10.1990 tarih ve 90/1117 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 1. Maddesi'nde; "Ekolojik öneme sahip, çevre kirlenmesine ve bozulmaya hassas, tarih ve tabiat varlıkları bulunan alanların gelecek nesillere intikalini sağlamak, getirilecek koruma ve

geliştirme kararları ile bu vasıfların devamlılığını temin etmek amacıyla, kara ve deniz sınırları koordinatlarla belirtilen alanlar Özel Çevre Koruma Bölgeleri'dir" denilmektedir.

Gölbaşı Özel Çevre Koruma Bölgesi içerisinde yer alan Mogan Gölü'ne, Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından konulması planlanan fıskiye sistemi ile ilgili proje, teknik donanım ve konuyla ilgili rapor ve dökümanlar **Peyzaj Mimarları Odası** tarafından incelenerek aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

- Fıskiyeler göl ekosistemini ve bunu oluşturan yaşam zincirini olumsuz yönde etkileyecektir.

- Mogan Gölü'nün sığ olması nedeniyle (ortalama derinlik 1 m) fıskiye sisteminin püskürtülecek su, göl tabanında su hareketlerine neden olacaktır. Buna bağlı olarak sedimentlerin karışması ise bentik (dip canlıları) canlıların olumsuz yönde etkilenmesini beraberinde getirecektir.

- Kurulacak ışık sistemine bağlı olarak canlıların beslenme, avlanma ve dinlenme faaliyetleri alt üst olacaktır.

- Gürültü, titreşim ve ışıklandırma nedeniyle etkilenecek olan ekosistemde; gerek flora (yapraklanma, çiçek açma, çoğalma zamanları) gerekse faunaya (avlanma, çiftleşme, üreme, kuşlarda göç) ait ekofizyolojik ve fotoperiodik tepkiler tamamen değişecektir.

- Fıskiyelerin neden olduğu gürültü, göl suyunda ve göl civarında yaşayan hayvanlar, özellikle kuşlar için büyük bir rahatsızlık (stres) yaratarak, kuş populasyo-

ları için ciddi tehdit oluşturacaktır. Su ortamında (akuatik) ise, strese bağlı olarak av ve avcı popülasyonları bir araya gelecektir.

- Gölde yapılması düşünülen yapay aydınlatma, gölün birincil ve ikincil canlı üretiminden sorumlu fitoplankton ve zooplanktonlardan balıklara uzanan besin zincirini tamamen tahrip edecektir.

- Yerleştirilmek istenen fıskiyelerin ekosistem üzerine olan olumsuz etkisi, bu etki seviyesinin ancak bilimsel programlar ve araştırmalar (ÇED Raporu) dahilinde izlenmesi ile mümkün olabilecektir. Ayrıca proje kapsamında dünyada her hangi bir koruma alanında örneğin bulunmayan bu tür bir uygulamanın, sadece zaman ve kaynak israfından başka bir amaca hizmet etmediği açıkça görülmektedir.

Bütün bu bilgilerin ışığı altında, söz konusu koruma alanında bu fıskiyeler sistemi ile ışıklandırma donanımlarının göl içerisine yerleştirilmesi kesinlikle olanaklı değildir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nden milyarlarca lira döviz ödeyerek yurt dışından ithal ettiği bu sistem ve donanımları kullanabileceği büyük kent parkları veya rekreasyon alanlarını Ankaralılar'ın hizmetine sunacağı çalışma ve uygulamaları bekliyor, çevre ve doğaya daha saygılı olmaya çağırıyoruz.

**TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI
YÖNETİM KURULU**

TOPKAPI - TRAKYA OTOGARI

“KENTSEL

PARK”

Olarak

Kalmalıdır!

**TMMOB
PEYZAJ MİMARLARI ODASI
YÖNETİM KURULU**

Topkapı Trakya Otogarı'nda yapılan, televizyon ve gazetelere yoğun biçimde yansıyan **Basın Açıklamamız** tam metnidir.

Değerli Basın'ın Dikkatine; 1986 yılında Habitat II / Dünya Kent Zirvesi'ne ev sahipliği yapacak olan İstanbul 10.000.000'u aşkın nüfusu ile bir “ Sorunlar Kenti” olma özelliğini alabildiğine sürdürmektedir.

İstanbul'un globalleştirilme çabalarına koşut olarak, yoğun biçimde yaşanan göç, işlendirme (istihdam) sorunu, kaçak ve plansız yapılaşma, kentte ekonomik, sosyo- kültürel tabakalaşmaları körüklemektedir. Mekansal planlama İstanbul'a taşıtılmak istenen 20.000.000'lük “ Global Kent “ kimliği ile sürekli baskı altındadır. İmar planları ile getirilen mecburiyet ile de, kamusal alanların talanı hızlandırılmaktadır.

Yerine yenilerini koymadan sürekli güür yeşilinden çalınan İstanbul; bir yanda kaçak yapılaşmalar, öte yanda imar planlarının rant ekonomisini meşrulaştırması ile, her geçen gün biraz daha umarsız bir kent durumuna düşmektedir.

520.000 hektarlık İstanbul'un son 15 yılda yerleşim dokusu 35.000 hektardan 60.000 hektara çıkmıştır. Son 15 yılda 30.000 hektarlık tarım, orman, fundalık ve mera alanı talan edilmiştir. İstanbul'un topraklarının yarısı plansızlık nedeniyle su erozyonuna uğramaktadır. Kent içinde düzenlenmiş aktif yeşile bakıldığında, 950 hektar gibi komik düzeyde kaldığı görülmektedir.

Bütün bunlar yetmiyormuş gibi Açık ve Yeşil Alanlar, son dönemde üçüncü tip bir sömürü ile de karşı karşıya bulunmaktadır. İdeolojik boyutlu bu yeni tip sömürü ile Açık ve Yeşil Alanlar, dinsel içerikli temalandırılmaktadır. Böylelikle zaten kıt olan Açık ve Yeşil Alanlar, İstanbul Halkı'nın bütününün kullanımından giderek uzaklaştırılmaktadır.

Somutlayacak olursak : Zeytinburnu - Topkapı - Eski Trakya Otogarı, 05.01 1995 tarihli 1/5000 ölçekli Zeytinburnu Maltepe Nazım İmar Planı'nda, 33.000 m²'lik Kentsel Park olarak onanmıştır. Ancak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nce yaptırılan Peyzaj (Çevre Düzenleme) Projesi'nde, proje alanının 340 m²'sinde Namazgah, geri kalan alanda ise İstanbul Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, Türk ve İslam Eserleri Müzesi Müdürlüğü'nce sağlanacak Mezar Taşları Sergi Alanı kullanımları getirilmiştir. Üstelik proje alanının hemen kenarında, İstanbul Vakıflar Baş Müdürlüğü'ne ait bir Namazgah da yer almakta ve mevcuttu kullanılmaktadır. Projenin ana fikri İstanbul'un fethini simgeleyen ve o sırada şehit düşenlerin anısına bir “Kitabe “, ayrıca fethi can-

Somutlayacak olursak :
Zeytinburnu - Topkapı - Eski
Trakya Otogarı, 05.01 .1 95
tarihli 1/5000 ölçekli
Zeytinburnu Maltepe Nazım
İmar Planı'nda, 33.000 m2'lik
Kentsel Park olarak
onanmıştır. Ancak, İstanbul
Büyükşehir Belediyesi'nce
yaptırılan Peyzaj (Çevre
Düzenleme) Projesi'nde, proje
alanının 340 m2'sinde
Namazgah, geri kalan alanda
ise İstanbul Valiliği İl Kültür
Müdürlüğü, Türk ve İslam
Eserleri Müzesi Müdürlüğü'nce
sağlanacak Mezar Taşları Sergi
Alanı kullanımları getirilmiştir.
Üstelik proje alanının hemen
kenarında, İstanbul Vakıflar
Baş Müdürlüğü'ne ait bir
Namazgah da yer almakta ve
mevcutta kullanılmaktadır.
Projenin ana fikri İstanbul'un
fethini simgeleyen ve o sırada
şehit düşenlerin anısına bir
"Kitabe ", ayrıca fethi
canlandırarak surları döven
topların sergilenmesi gibi
unsurlardan oluşmaktadır.

landıracak surları döven toprakların sergilenmesi gibi unsurlardan oluşmaktadır.

19.06.1981 gün ve 12850 sayılı AYK kararı ile Sur Tecrit Alanı içinde olduğundan, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge Kurulu onayı ile Proje Alanı uygulamaları başlatılması gerekirken; ihaleye verilmiş uygulama için, II No'lu Bölge Kurulu'ndan alınmış "yasal onayın bulunmadığı" bilinmektedir. Zaten böyle bir onayın Nazım Planda "Açık Hava Müzesi" kullanımında verilmesi gerekmektedir.

Öte yandan 18.03.1994 tarihli 1/5000 ölçekli Zeytinburnu Nazım İmar Planı'nda Kentsel Hizmet Alanı (İSKİ, İTFAİYE TESİSLERİ, METRO DÜZENLEME ALANI) olarak onanan Anadolu Otogarı'nın ise projelendirilmesi sürdürülmektedir. Anadolu Otogarı Düzenlemesi Trakya Otogarı'nda yapılmakta olan düzenleme ile bütünleştirilmek istenmektedir.

peyzaj Mimarları Odası, Nazım planda KENTSEL PARK kullanımının bozulmasını sakıncalı bulmaktadır. Öncelikle Bayrampaşa Esenler, Suriçi ve Zeytinburnu kesiminin Açık ve Yeşil Alan gereksinimlerinin, bu alanda karşılanması gerekmektedir. Böylelikle çevre kesimlerinden Gülhane Parkı'na akan aşırı yoğunluğa çözüm üretilmiş olacaktır. Alanı Metro'ya konumu nedeniyle de yoğun ve etkin bir "Rekreasyonel Park " olarak planlanması gerekmektedir. Bütün bunların ışığında İstanbul Büyükşehir Belediyesi, ihale edilen proje ve uygulamalarını KENTSEL PARK kullanımına dönüştürmek zorunluluğundadır. Ayrıca Açık ve Yeşil Alanlar "Potansiyel İbadet Alanları " değildirler. Böylesi bir planlama güdülemesi iç barışı zorlayıcı, toplumsal mozaikte tabakalaşmaları kışkırtıcı, laik toplum yapısını tehdit edici unsurlar taşıması nedeniyle, kaygı vericidir.

Kamu mülkiyetindeki Açık ve Yeşil Alanlar gerçek anlamda toplumsal buluşma, kaynaşma ve paylaşma ortamlarıdır. Birinin diğerine egemen kılınmadığı "toplumsal mozaik" in her kültürünün, hoşgörü ve barış içinde özgürce yaşama mekanlarıdır.

İstanbul'un soluk almak için çok ivedi yeni kent yeşiline gereksinimi vardır. Eldeki açıklıkları ve boşlukları, kullanım planlaması açısından çok özenli kullanmak gerekmektedir.

İdeolojimiz " Kentsel Parkları ", kamu mülkiyeti elinde ve toplumun bütün kesimlerinin bir arada kullanımına duyarlı bir kent ekosistemi olarak yaratmak ve yaşatmak olmalıdır. Biliyoruz ki, ülkemizde toplumsal mozağin her kesimine açık, çağdaş ve laik kullanımlar; kent özgürlükleri ve demokrasilerini de geliştirmeye katkı yapacaktır.

Cumhuriyetimiz'i kutladığımız bugün, Odamız görüşünü kamuoyunun bilgilerine sunmayı, kamu yararına bir görev sayıyoruz...

(* Oda Görüşümüz ve yerinde Basın Açıklamamız;

Genel Merkez - İstanbul Bölge Şubemiz işbirliğinde gerçekleştirilmiştir.

DÜZELTMESİ YAPILDI (3 Sayfa)

Bilim ve Teknoloji'de AR-GE

Şenol UYSAL

Peyzaj Mimarı

Bilim, gerçekler ve olaylar arkasında yatan temel bilgilere ulaşma çabası... **Teknoloji**, bilgilerin insan ve genel anlamıyla toplum yararına yönelik kullanımı...

Birbirinden ayrılmaz, iç içe geçmiş iki kavram olan bilim ve teknoloji; insanların daha rahat bir yaşam sürmesi, pratik yaşam gereksinmelerinin karşılanması ve dünyaya egemen olabilmeleri için büyük olanaklar sağlamıştır.

İnsanoğlunun merak etme, düşünme, alet yapma gibi onu diğer canlı varlıklardan ayıran özellikleri; bilim ve teknolojinin ilerlemesinde bir lokomotif görevi yapmıştır. İlk çağlardan bu yana insanın taşı, ateşi ve tekerleği keşfetmesiyle başlayan öğrenme, düşünme araştırma arzusu ve heyecanı son sürat devam etmektedir. Bu itici güç sayesinde, her geçen gün yeni bilgiler ve yeni teknolojiler öğrenilmektedir.

Teknoloji, bilimin temelleri üzerinde ilerler, ancak bilim ve teknolojiyi oluşturan **Araştırma ve Geliştirme** faaliyetleridir. Teknolojisi güçlü bir ülke demek, araştırma ve geliştirme faaliyetleri de güçlü bir ülke demektir. Teknolojiyi kullanabilmek ise, ona sahip olmakla olasıdır ki; bunun yolu ya teknolojiyi üretmek ya da onu ithal etmekle sağlanır. Bu iki durumda da asıl olan, yine araştırma ve geliştirme gücüdür. O halde burada araştırma ve geliştirmenin (**AR-GE**) tanımını yapmak yararlı olacaktır.

Araştırma, Temel ve Uygulamalı Araştırma olarak iki bölüme ayrılmaktadır. **Temel Araştırma**, genellikle bilim adamlarının olaylar arkasındaki gizemleri ya da doğa yasalarını, hiçbir uygulama ve kullanım amacı gütmeyen yapmış oldukları kuramsal araştırmalardır. **Uygulamalı Araştırma** ise, temel araştırmalardan elde edilen bilgi ve sonuçlara dayanarak, yeni bir uygulama ve kullanım alanı için yapılan çalışmalardır. **Geliştirme** ise, daha önceki ve yeni elde edilmiş bilgileri kullanarak üretilmesi düşünülen ürünün tasarlanması ve daha mükemmel bir hale getirilmesi için yapılan faaliyetleri kapsamaktadır. Bu üç alanda çalışmaların yürütülebilmesi; topoğrafik, jeolojik, meteorolojik ve biyolojik envanterlerin çıkartılarak, veri tabanlarının oluşturulması ile olanaklıdır.

Ar-Ge çalışmaları dolayısıyla **bilim ve teknoloji**; ülkelerin kaderini, yaşam tarzlarını, kültürlerini, sosyo-ekonomilerini ve ulusal politikalarını belirleyen en önemli etmendir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyini gösteren parametrelerden biri de, Ar-Ge faaliyetleridir. Bilimsel ve endüstriyel devrimlerini tamamlamış A.B.D., Japonya, İngiltere, Fransa gibi ülkeler bilim ve teknolojiye önem vermeleri, Ar-Ge çalışmaları için milyarlarca dolar harcamaları nedeniyle; bugün dünya ekonomi pazarının büyük bir kısmını ele geçirmişlerdir. Özellikle A.B.D. ve Japonya 1970-1980'li yıllarda, araştırma ve geliştirmenin önemini diğer ülkelere daha çabuk kavramışlar ve bu faaliyetlerine üniversiteler, araştırma kurumları ve özel sektörü etkin bir şekilde ortak etmişlerdir. Bu işbirliğinin sonucunda; mikroelektronik, bilgisayar, telekomünikasyon, yeni malzemeler, biyoteknoloji, yeni enerji kaynakları, uzay teknolojileri hızla gelişme göstermiştir. Günümüzde bilim ve teknolojiye egemen ülkeler, sanayi başta olmak üzere tüm ekonomik etkinlik alanlarında mutlak bir üstünlüğe sahiptir. Bilim ve teknoloji, ulusların rekabet üstünlüğünü belirleyici ana unsurdur. Bu belirleyici unsurun farkında olan gelişmiş ülkeler arasında, bilim ve teknoloji alanında kıyasıya bir yarış vardır. Amerika ve Japonya'nın ekonomik alandaki ezici üstünlüğüne karşı, Avrupa ülkeleri "**Avrupa Bilim Alanı**"nı oluşturarak hayatta kalmaya çalışmaktadır. Bugün dünyada ekonomik ve politik alanlar başta olmak üzere birçok alanda birliktelikler yaşanmaktadır. Örneğin; **NAFTA** (Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Antlaşması), **APEC** (Asya Pasifik Ülkeleri Ekonomik

İşbirliği), **AET** (Avrupa Ekonomik Topluluğu), **AFTA** (Güneydoğu Asya Uluslararası Topluluğu) gibi.

İşte bu globalleşme ve bölgesel bloklaşmalar ülkeler arası rekabetin ya da hayatta kalma yarışının gelecek yıllarda çok büyük bir hız kazanacağını göstermektedir. Öyle gözüküyor ki bu bloklaşmalar, kendi politik ve ekonomik birliklerini tamamladıklarında; bunların dışında kalan ülkeler, artık tekil olarak varlıklarını sürdüremeyeceklerdir. Dışta kalan bu ülkelerin tek çıkar yolu ise, kuşkusuz bilim-teknoloji-sanayi yeteneklerini yükselterek ve kendi teknolojilerini üreterek dünyada bir yer edinmek olacaktır.

Ar-Ge'ye önem vermeyen, bilim ve teknolojilerini geliştirmeyen ülkeler, yengeç gibi sadece yana ve geriye doğru yürüyebilir ve bu nedenle bilim ve teknolojide geri kalmış ülkeler, gelişmiş ülkeler tarafından kullanılmaya ve sömürülmeye mahkumdurlar.

Ekonomik, siyasi ve toplumsal etkileri bakımından İngiliz Sanayi Devrimi ile eş tutulan yeni bir çağa, Enformasyon Çağı'na ve Sanayi Ötesi Toplum'a geçiş süreci olarak nitelenen tarihsel bir değişime tanık olmaktadır. Mikroelektronik, bilgisayar ve telekomünikasyon teknolojileri ile bunların bir bileşimi olan enformasyon teknolojilerindeki olağanüstü gelişmeler, bu değişimde esas rolü üstlenmiş durumdadır. İçinde bulunduğumuz enformasyon çağını ülkemizde bir konferans veren ünlü gelecek bilimci Alvin Toffler "Üçüncü Dalga" olarak adlandırmıştır. Alvin Toffler'e göre dünya önce 10 bin yıl süren bir "Tarım Çağı", yani "**Birinci Dalga**"yı yaşadı. 17.yy.'dan itibaren "Sanayi Çağı"na, yani "**İkinci Dalga**"ya geçti. Şimdi de "**Üçüncü Dalga**", yani "Bilim Çağı" başlıyor. İnsan ve toplum yaşamında, ülkelerin kaderinde köklü değişimlere yol açacak olan bu dalgaya, A.B.D., Japonya gibi ülkeler girmiş durumdadır.

Son olarak bilgisayarın, Bosna-Hersek Paris Antlaşmaları'nda taraflar arasında toprak paylaşımı amacıyla kullanımı teknolojinin, ülkelerin kaderini ne ölçüde değiştirdiğini açıkça göstermektedir.

Peki bilgi çağında ülkemizin bilimsel ve teknolojik durumu nedir? Ülkemizin gençleri, politikacıları, bilim adamları bilimsel araştırma ve teknolojik gelişmeye ne kadar önem vermektedirler? Türkiye'nin,

gelişmiş ülkelerin sahip olduğu teknolojileri yakalaması, bilimde ve teknikte atılım yapabilmesi için artık atla koşmayı bırakıp, uçağa binmesi gerekmektedir.

Bu amaçla Yüksek Planlama Kurulu'nca VII. Beş Yıllık Plan Dönemi'nde öncelikle ele alınması öngörülen 20 Temel Yapısal Değişim Projesi'nden birisi de, "**Bilim ve Teknoloji'de Atılım Projesi**" olarak gösterilmektedir. Bu proje ile ilgili olarak TÜBİTAK bünyesinde oluşturulan Çalışma Komitesi bir Rapor yayınlamış bulunmaktadır. VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'na büyük oranda yansıyan Çalışma Komitesi Raporu; plan stratejisinin ana eksenini olarak bilim ve teknoloji konusunun ve bunun tümleştiği olan eğitim ve öğretimi ele almakta, öncelikle ele alınması önerilen temel yapısal değişim projelerini kapsamakta ve Türkiye için bilim ve teknolojiye dayalı bir toplumsal ve ekonomik kalkınma stratejisinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Raporda, Türkiye'nin bilim ve teknolojide atılım yapabilmesi için yedi öncelikli atılım alanı saptanmıştır. Bunlar:

1. Enformasyon Teknolojileri,
2. Esnek Üretim / Esnek Otomasyon Teknolojileri,
3. Hızlı Tren Teknolojileri,
4. Uzay, Havacılık ve Savunma Sanayileri'ne Yönelik Teknolojiler,
5. Gen Mühendisliği ve Biyoteknoloji,
6. Çevre Dostu ve Enerji Tasarrufu Sağlayan Teknolojiler,
7. İleri Malzeme Teknolojileri'dir.

Bu yedi temel atılım alanında çağı yakalamanın tek yolu, Ar-Ge faaliyetlerinin ve eğitim-öğretim sisteminin bir bütün içinde yürütülmesidir. Buna göre Ar-Ge sisteminin en önemli girdileri insan gücü ve bu sektöre ayrılan parasal kaynaklardır. Ülkemizde araştırma ve geliştirmeye GSYİK'dan ayrılan pay %0.5 iken, bu pay Amerika'da %2.8, Japonya'da ise %3.5'dur. Ulusal Ar-Ge sistemimizin diğer önemli girdisi olan insan gücü, iktisaden faal olan on bin kişi başına düşen tam zaman eş değerli araştırmacı personelinin sayısı ile tanımlanmaktadır. "Ülkemizde her on bin kişiye 7 araştırmacı düşerken, bu sayı Amerika'da 77, Japonya'da 138'dir. Ar-Ge sisteminin çıktıları ise yeni ürünler, bilimsel yayınlar ve patentlerdir.

Gerçekten gelişmiş ülkeler, bilim ve teknoloji bakımından Ar-Ge'ye büyük önem

vermektedirler. Ancak bugün dünya üzerindeki bir çok gelişmiş ülke; enerji tasarrufu sağlayan, çevre dostu, ileri bilim ve teknikleri araştırırken; eskimiş teknolojilerini fakir ülkelere sanki yeni bir teknolojiymiş gibi satmaktadır. Bununla kalmayıp çöplerini fakir ülkelere ihraç edip, nükleer denemelerini bu ülkelerde gerçekleştirmektedirler. Gelişmiş ülke insanları refah ortamlarında, zengin ve sağlıklı bir çevre içinde yaşarken; kıtlık, yoksulluk ve kirli bir çevre içerisinde, Üçüncü Dünya Ülkeleri yaşam savaşı vermektedir. Sadece kendine dönük olarak çıkarlarını düşünen (ekonomi, politik ve savunma-savaş vb. anlamda), daha fazla üretim daha fazla tüketim anlayışıyla dünya kaynaklarının eşitsiz bir şekilde paylaşıldığı Yeni Dünya Düzeni'nin kapitalist sistemi içerisinde, teknolojinin o müthiş olanakları tüm dünya insanlarına nasıl ulaştırılacaktır? Ülkemizin dünyanın kapitalist ülkeleri tarafından kullanılmaması, onların çöplüğü haline gelmemesi için, mutlaka bilimsel araştırma ve teknolojik geliştirme yeteneğimizin artırılması gerekmektedir.

Teknolojiyi elde etmek, ona sahip olduğuna anlamına gelmemektedir. Kendimize özgü teknolojimizin olmasını istiyorsak, kendi bilim ve teknik potansiyelimizi yükseltmemiz gerekmektedir. Beyin gücüne, eğitim ve öğretime önem vermeden enformatik ağı ve ulusal Ar-Ge sistemini oluşturmadan bu amaca ulaşılamaz. Bilim ve teknoloji politikalarını mutlaka kalkınma planlarının ana eksenine oturtmalı; diğer yapısal değişimler, bu politikalara göre belirlenmelidir. Ayrıca ülkenin rant ekonomisinden üretim ekonomisine geçmesine; üretim ve yatırımlarının artmasına, sosyal adaletsizliğin önlenmesine olanak sağlayacak, ekonomik ve politik reformların süratle ele alınması gerekmektedir.

Ülkemizde Ar-Ge çalışmalarının başarısız olmasının temel nedeni, üniversitelerimizin demokratik ve özerk yapıda olmayışı, araştırmacı personel sayısı ve niteliğinin yetersizliği, Ar-Ge çalışmalarına istenilen para ve zamanın ayrılmamasıdır. Üniversiteler, kamu kuruluşları, küçük-orta ve büyük işletmelerin

aralarında eşgüdümsel bir Ar-Ge Projesi yürütememesi de, ülkemizin bu konudaki geri kalmışlığının bir göstergesidir. Türkiye'de Ar-Ge çalışmalarının %80'ini üniversiteler, %20'sini de özel sektör yapmaktadır. Gelişmiş ülkelerde bu tam tersidir. Özel sektörümüz, kısa vadede yüksek kazanç getiren ürünler yerine, uzun vadede ülke ekonomisinin kalkınmasında rol oynayacak teknolojileri geliştirmelidir. Bu amaçla, küçük-orta ve büyük ölçekli firmaları Ar-Ge yapmaya yöneltecek parasal, hukuksal ve politik alt yapının oluşturulması gerekmektedir.

Türkiye'nin bilim ve teknoloji alanındaki varlığını sürdürebilmesi ve bilim toplumunu yaratması için, bilim-teknoloji-sanayi yeteneğini yükseltmesi mutlak zorunluluktur. Bu yeteneği yükseltmeksizin, Türkiye'nin ne geleceğin enformasyon toplumunda, ne globalleşen dünyada ne de bölgesel bloklaşmalar çerçevesinde varlığını sürdürmesi olanaklı değildir.

Türkiye'nin bilim ve teknoloji yeteneğinin yükseltilmesinde, Peyzaj Mimarlığı Sektörü'nü kuralıyız. Bu sektörde yer alacak küçük ve orta ölçekli şirketler bitki üretimi, bitki ıslahı, konstrüksiyon elemanları, çevre koruma...vb. gibi alanlarda Ar-Ge faaliyetlerinde bulunabilir. Ayrıca bu şirketlerimiz, üniversiteler ile işbirliği yaparak ortak projeler yürütebilirler ve gereksinim duydukları bitkisel materyal ve yeni bitki türleri konusunda Ar-Ge yapabilirler. Tabii ki, çevre bilimleri alanında yapılan araştırma ve geliştirmeleri destekleyen, TÜBİTAK statüsünde bir kuruluşa gereksinim bulunmaktadır. Böylece bilim ve teknolojiye atılım projesi kapsamında belirlenen yeni somut atılım alanına, bir ölçüde katkıda bulunabiliriz.

Bu faaliyetler ayrıca Peyzaj Mimarlığı'nın ülke çapında tanınmasına ve hak ettiği saygıyı görmesine yardımcı olacaktır.

Yazımı ünlü Pakistanlı **Fizikçi Abdüs SELAM**'ın şu sözleri ile bitirmek istiyorum:

"Günümüzde bilim ve teknik elele gitmektedir. İleri ülkelerde bilimsel düşünceye hep bir prim, bir armağan vardır. Kendi kendimize sormalıyız. Gençlerimize yeteneklerini, uygarlığımızı geliştirmede kullanacakları fırsatları sağlamakta mıyız?"

ELESTİRİ

Alpay TIRIL

Peyzaj Mimarı

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi Üyesi

**Deveye, "Boynun eğri" demişler;
"Nerem doğru ki?" demiş!...**

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Bölge Şubesi tarafından, Ekim-Kasım 1997 tarihlerinde ilk sayısı yayınlanan "dergimsi bülten", dosya konusu olarak "Peyzaj Mimarlığı" başlığını seçmiş ve peyzaj mimarlığını büyüteç altına almış. Basın-Yayın organları herhangi bir konuyu tartışmaya açtuklarında, o konu ile ilgili sorunların olduğu muhakkaktır. Bülteinde yayınlanan yazılarında da meslektaşlarımız peyzaj mimarlığının sorunlarını gündeme getirmişler.

Bir yerlerde yazılıp çizilmese de iki peyzaj mimarı bile biraraya geldiğinde mesleki sorunlara değinilir; öğrenciler, tasarımcılar, uygulayıcılar, üreticiler, akademisyenler ve işsizler birbirlerini suçlar; teşhis konulur, reçete yazılır.

Doğru tedavi, doğru teşhis ile; doğru teşhis ise, hastalık etmenlerinin organizmanın yapısındaki varlığını ve konumunu belirleyebilmek ile mümkündür. Bunun için de, sağlıklı organizmanın çok iyi tanınması gerekir. "Anatomiye Giriş" niteliğinde bir başlangıç yapmak isteyenlerin, 11 Ekim 1997 tarihli Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi'nde (Sayı 551, s. 8-9) yayınlanan Adnan Kaplan imzalı makaleyi okumalarının faydalı olacağını umarım.

Sorunlar orta öğretimde başlıyor. Malum darbeyle, ekonomiden, politikadan, felsefeden, edebiyattan, sanattan uzaklaştırılıp köşe dönücü zihniyetin empoze edildiği gençlerden iki engelli koşuyu kazananlar, çoğunun ne olduğunu bilmediği ve dört sene boyunca öğrenemediği peyzaj mimarlığının eğitimini verdikleri varsayılan bölümlere gelip sıralara kuruluyorlar. Dört sene sonra da çizgi çizmeyi ve otun-

Hangi Peyzaj Mimarlığı?

çöpün Latince adını öğrenerek diplomalanlardan şanslı olanlar ticaret, sigortacılık, reklamcılık, öğretmenlik vb. mesleklerle hayatlarını kazanıyor. Kartvizitlerine "Peyzaj Mimarı" ünvanını bastırarak iş hayatına atılanlar da, ağlayıp sızlamaktan fırsat buldukça mesleği kurtarma adına kafa patlatıyorlar. Bazıları da yapacak başka hiçbir işi olmadığından, böyle yazılar yazıyor.

Bürolar döşeniyor, çerçevenmiş diplomalar duvarlara asılıyor, "Bilmem ne Peyzaj Planlama" tabelaları kapılara asılıp "peyzaj planlama" adı altında bahçe düzenlemesi yapılıyor. Çünkü bir kısım hocaları, bahçevanlığa "planlama" diyor! (Umarım bu sayfalarda, planlama, tasarım, düzenleme kavramlarının farkını "vecd" ile anlatan hocalar da kalem oynatıp, maruzatlarını daha geniş kitlelere yazılı olarak arzederler).

Peyzaj Plancıları; sanayici, müteahhit ve politikacılardan oluşan "plancı"ların aldığı plan kararlarıyla doğanın ve kentsel mekanların hallaç pamuğu gibi atulmasını (örneğin ekolojik yönden çok önemli olan sulak alanların yokedilip fabrikalarla donatılması; maki ve orman vejetasyonları ile tarım alanlarının dozer paletleri altında yokolup ikinci konutlarla dolması) umursamazken; "üçüncü üretici" fabrikaların ve yan yatmış apartmanlara benzeyen bilmem kaçınca konutların bahçelerini bitkilendirmek sözkonusu olunca, ne hikmetse birden uyanırlar. Çoğunlukla da yapı mimarlarının ya da mal sahiplerinin gösterdiği yerlere, onların istediği bitkileri dikerek mesleklerini icra etmiş olurlar. Değerli ekosistemleri katlederek birçok canlı türünü yokeden, toprağı kullanılmaz hale getiren ve birçok çevre sorununa zemin hazırlayan bir takım "girişimci"lerin kamuoyunda "çevre dostu" görünmesine de aracılık ederek, bozulmuş ekosistem aramaya başlarlar; yeşertmek için!

Yeşertmeye kadar ki tüm tasarım ve imalat ise tamamen yapı mimarlarının görev ve sorumluluğundadır.

Yeşertme işi de, o yörenin doğal vejetasyon elemanları dururken, o ortamda yaşayıp yaşayamayacağına bakılmadan; ortam değişikliğine hassas, yaşlı iğne yapraklılarla doldurularak yapılır. Ülkemize özgü, çiçek, meyve, koku, herdem yeşil olma, olumsuz koşullara adaptasyon gibi birçok artısı olan vejetasyon elemanları ise, kitaplarda kalır.

Yeşertme kapsamı dışında kalan kentsel mekanların kullanımı konusunda fikir beyan etmek ise para getirmediğinden, peyzaj mimarlarını pek ırgalamaz. Zaten bu gibi işlerde peyzaj mimarının fikrini almayı düşünen de yoktur.

Belediyelerde çalışan meslektaşlarımız ise "plancı"! olduklarından, imar planı oluşturma sürecine katılmazlar. Bazıları imar planlarının hazırlanmasında görev almaları gerektiğinin farkında bile değildir. Genelde bataklık, çok eğimli, kayalık gibi artık alanları, belediye başkanlarının istekleri doğrultusunda -ülkemin tüm belediye başkanları aynı zamanda peyzaj mimarıdır- "plan"larlar.

Sonuç olarak, "bahçevan" damgasından kurtulmak bizim elimizde. Yeter ki yeşil gözlüklerimizi çıkarıp, her fırsatta "interdisipliner/multidisipliner" olduğumu vurguladığımız mesleğimizin keşiştiği diğer mesleklerin uğraş alanları konusunda ve ekonomi, politika, felsefe, edebiyat, sanat gibi genel konularda bilgilenerken "interdisipliner/multidisipliner"liği kitaplardan çıkarıp, yaşama geçirelim. Ama önce onların bildiklerini bizim de öğrenmemiz gerek (Lütfen öğrendiklerimizi hocalarımıza da öğretelim!).

Gerek dost sohbetlerinde, gerek resmi platformlarda, gerekse yayınlanan yazılardaki ağlayıp sızlanmaları görünce, ben de biraz gözyaşı dökerek katkıda bulunayım dedim. Gözyaşlarının etkisiyle de olacak; ciddi başlayan yazı zaman zaman sulandı.

Affola.

Peyzaj Mimarlığı

ve

Yarışmalar

KEMAL ÖZGÜR

Peyzaj Mimarı

SELAMİ DEMİRALP

Peyzaj Mimarı

Gelişen meslek disiplinlerinden olan Peyzaj Mimarlığı'nı, geleceğe sağlam adımlar atarak ulaştırmak ve diğer meslek disiplinleri arasındaki haklı yerini almasını hedefliyorsak; daha üretken, kaliteli, araştırmacı, uygulanabilir, proje ve çalışmalar yapmak zorunda olduğumuz yadsınamaz bir gerçektir.

Bu olgu, Peyzaj Mimarları'nın üzerine düşen bir görevdir. İyi bir eğitim sonrası, değişim ve gelişimi sürecinin içinde yer almak, teknolojiyi takip etmek, çevreye duyarlılık, diğer meslek disiplinleriyle uyum sağlamak ve "proje yarışmaları"na katılmak bu temel görevlerden bazılarıdır.

Mesleki gelişim, Peyzaj Mimarları'nın kendi yetenekleriyle doğru orantılı olduğu kadar, bunun bir kısmı alınan eğitim ve öğrenimle sınırlı, bir kısmı da mesleği temsil eden Oda'nın uğraşları sayesinde olacaktır.

Oda'lar, üyelerinin mesleki hak ve çıkarlarını korumak, geliştirici - eğitici faaliyetlerde bulunmak ve mesleki birliği sağlamak üzere oluş-

turulmuş bir "sivil toplum örgütü"dür. Bu bağlamda Peyzaj Mimarları Odası'nın da temel faaliyetleri arasına "yarışmalar"ı da katmak gerekmektedir.

Tasarıma yönelik diğer meslek disiplinleri gibi Peyzaj Mimarları da, yarışmalar sırasında kaçınılmaz olarak kendilerini yoğun bir araştırma

Mesleğin ve Oda'nın kurumsal süreçte çok yeni olmasının getirdiği sıkıntıları ve konunun Oda'nın 2. ve 3. Olağan Genel Kurulları'nın "gündeminde" olduğunu bilen, ancak "önemini" bir kez daha vurgulamak için seslenen, iki meslektaşımıza kulak verelim istedik.

içerisinde bulurlar. Yeni ve çağdaş çizim teknikleri/teknolojileri, özgün tasarım, ödüllendirme ve onurlandırmanın yanısıra, edinilen tecrübe birikimi; okul eğitimi ve sonrasında öğrenilen bilgilerden, kesinlikle daha az değildir. Diğer bir açıdan da yarışmacılar, bütün tecrübelerini ve deneyimlerini yarışmalar sayesinde sergileyerek, güzel bir rekabet ortamı içinde mesleki gelişmeye de katkıda bulunmuş olmaktadır. Meslekte yeni olanlara, kendi kabiliyetlerini ortaya çıkarma fırsatı da bu sayede verilebilecektir. Yarışmalar için üretici çalışmalar yapılacağından; değişik fikirler, düşünceler, tasarımlar, alternatifler ve projeler ortaya çıkacak; yarışmayı açan birim için de en doğru çözümü bulmak ödül olacaktır.

Peyzaj Mimarları Odası, yarışmaların önemini üyelerine anlatmalı, onları yarışmalara teşvik ve yarışmalardan haberdar etmeli, doğru projelerin elde edilebilmesi için aracı olmalı ve bunun için çaba sarfetmelidir. Ayrıca yarışmayı açan birim adına, Oda tarafından yarışmanın bütün ön çalışmalarının yapılması/yaptırılması, raportörlerin, danışman, asil ve yedek jüri üyelerinin belirlenmesi için, bu konuda uzman ve mesleki temsil kapasitesine sahip kişiler önerilmesi temel yükümlülük olmalıdır. Bütün bunlar, Oda'nın hazırlayacağı "Yarışmalar Yönetmeliği" doğrultusunda olmalıdır. Yarışmanın kalitesi, bu kriterler ışığında iyi organize edilmiş bir şartname ile doğru orantılı ve gerçekçi bir biçimde ortaya çıkacaktır. Ayrıca Oda, bu tür organizasyonlar sonucu azımsanmayacak bir gelir de (maddi - manevi), elde edecektir.

Bugün ülkemizde, “Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliği” ve “Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yarışmalar Yönetmeliği” olmak üzere, yarışmaya çıkartma ve şartname hazırlanmasında iki yönetmelik kabul görmektedir (Örneğin, Mimarlar Odası’nın, Türkiye ve Uluslararası alanda kabul gören, kendi üyelerine sonuna kadar sahip çıkan ve bu uğurda diğer mesleki disiplinleri hiçe sayabilen! bir yönetmeliktir). Mesleğimiz açısından da, kapsamlı Yarışmalar Yönetmeliği’ne ihtiyaç vardır. Mesleğin ve Oda’nın kurumsal süreçte çok yeni olmasının getirdiği sıkıntıları ve konunun Oda’nın 2. ve 3. Olağan Genel Kurulları’nın “gündeminde” olduğunu biliyoruz, ancak “önemini” bir kez daha vurgulamak istiyoruz.

Yakın geçmişte, Peyzaj Mimarlığı ile ilgisi direkt olan Çevre Düzenleme ve/veya Kentsel Tasarım içerikli yarışmalarda, jüride Peyzaj Mimarı’nın olmaması veya olsa bile yarışmacılardan Peyzaj Mimarı’nın ekip başı olamaması, Peyzaj Mimarı’nın yer görme belgesi aldığı için, yarışmadan diskalifiye edilmesi, sıkça karşılaşılan bir durumdur. Böyle bir boşluğun oluşmasından dolayı Mimarlar Oda’sının ve mensuplarının, işi sahiplendikleri de görülmektedir.

Zaten ülkemizde tasarım alanında yapılan yarışma sayısının diğer ülkelere göre çok az ve çoğunun da tamamen mimari ya da mimari ağırlıklı olması nedeniyle, açılacak Çevre Düzenleme Yarışmaları daha da önem kazanmakta; Oda’nın bu konuda üstlenmesi gereken sorumluluğu öne çıkarmaktadır.

Oda, yarışmalara katılmaları için bütün üyelerini teşvik etmeli, belirli bir tekelin oluşmasını engellemeli-

dir. Bunu yaparken de yarışma geleceğini ve mesleki önemini, üyelerine planlı bir biçimde aktarmalıdır. Sınırlı ve davet usulü açılacak yarışmalarda ise seçilecek yarışmaların, belli bir seviyeye gelmiş veya bu konularda belli bir birikime sahip kişilerden oluşmasına gayret göstermesi, doğru sonuçların elde edilmesinde ve mesleğin tanıtılmasında çok büyük önem teşkil edecektir.

Şimdiye kadar birçok yarışmada, ekip içinde ya da yardımcı/danışman statüsünde yer alan ve mesleğini sadece “bitkisel” olarak algılayan tecrübesiz (belki de niteliksiz) Peyzaj Mimarı’nın yaptığı gibi; projede/ raporda birkaç cümlelik açıklama, (ülkeler bahçesi, sukkulent bitkiler, tek yıllık, çok yıllık, tıbbi bitkiler vb.) gibi basit katkılar dışında ciddi bir tasarım anlayışı, ne yazık ki, çok az gözlemlenmiştir. Tek başına da katılsa, çeşitli meslek temsilcilerinden oluşan bir ekipte de yer alsaydı, ciddi ve gerçekçi çözümler ortaya koymalıdır.

Bu, bir deneyim ve yarışma kültürüdür. Bu da ancak yarışmalara girdikçe kazanılır. Aslında genele yaydığımızda proje çizen herkes kendisi ile yarışmaktadır. Yaptığı çalışmalarda, bir aşama sonrasında daha iyiyi, daha doğruyu araması ve kendini geliştirmesi de bunun kanıtıdır.

Geçtiğimiz aylarda iki aşamalı olarak “Isparta Belediyesi Kaymakapı Mevkii Bedesten ve Vilyet Çevresi Meydan Düzenleme Proje Yarışması” adı ile PMO Antalya Bölge Şubesi ve Isparta Belediyesi tarafından organize edilmiş, ama yarışma kurallarına uymayan çağrılı yarışma; Şube’nin iyi niyetle hazırladığına inandığımız fakat Belediye’nin işine geldiği gibi kullandığı, sadece adı yarışma! olan bir

oyun ortaya çıkardığı için, hayal kırıklığı yaratmıştır.

Birincisi; yarışmanın hazırlanış şekliyle, olması gereken ciddi, araştırmacı, özenli bir ön hazırlık ve programının olmaması, üç sayfalık bir istek formu, haritaların birbirini tutmaması ve kroki şeklinde hazırlanmış olması, İkincisi de, jüriyi oluşturan mesleki temsilcilerin böyle bir birikime ne kadar sahip olduklarının bilinmemesi ve davet edilen kişilerin neye göre ehil kabul edildiğinin anlaşılabilmesidir. Yarışmalardan, beklenen yararı sağlama ve amacına ulaşma isteği, işe başlarken ortadan kaldırılmıştır. Yarışmaları ciddi bir iş olarak ele alan belli meslek grupları tarafından negatif eleştiriler alınmasına neden olacağı ve olduğunun da bilinmesi gerekmektedir.

Daha işin başında olan meslektaşlarımızın da hayal kırıklığı yaşamaları istenmiyor ve Peyzaj Mimarlığı’nın diğer meslek disiplinleri arasında gerçekçi çalışmalar yapabilmesi arzu ediliyor ise, özellikle yarışmalar konusunda Peyzaj Mimarları Odası nezdinde, gerekirse üye olmayan ama yıllardır mesleği icra eden uzman kişilerin de içinde olacağı bir ortam yaratarak; konuya, ciddi ve gerçekçi bir düzenleme getirilmesi gerekmektedir.

Yukarıda saydıklarımız belli bir birikim sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu yapılmadığı sürece, ne yazık ki sorunlar artarak devam edecektir. Gelecekte Oda’nın yapacağı bu tür organizasyonlarda görev alacağımızı bildirirken, bu konulara duyarsız kaldığında sorunların giderek artacağı inancındayız.

BİLİRKİŞİLİK LİSTELERİ HAZIRLANDI

2942 sayılı Kanun'un 15. Maddesi'ne göre TMMOB bünyesindeki İhtisas Odaları'nın **Bilirkişi Listeleri** istenmiştir. Oda'ya karşı sorumluluklarını yerine getirmiş olan, tecrübeli ve uygun nitelikli üyeler arasından seçilen **bilirkişilik**, **ekspertlik** ve **hakemlik** yapabilecek üyelerin listesi hazırlanarak, TMMOB'ye gönderilmiştir. TMMOB Sekreterliği bu listeleri müracaatlarda kullanılmak üzere bir örneğini her yıl sonunda Valilikler'e göndermektedir. Mahkemelerin özel ihtisas gerektiren konulardaki bilirkişi, eksper ve hakem istekleri, ilgili ihtisas alanları dikkate alınarak, TMMOB Genel Sekreterliği'nce ilgili Oda Yönetim Kurulu'nun oluru alınarak yerine getirilmektedir.

Bilirkişilik, Ekspertlik, Hakemlik ve Teknik Müşavirlik konuları TMMOB Yönetmeliğinde aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

Bilirkişilik Hizmeti; Bilim , teknik ve ekonomik sahalarda belirtilen konularda isteneni, mahallinde ya da dosya üzerinde inceleme yaparak **fiyat takdiri**, **kıymet**, **nitelik**, **kusur ve durum tespiti** için rapor tanzimi ile lüzum görülecek hallerde bunların dışındaki hususların tayin ve tespitinin yapılmasıdır.

Ekspertlik; Mahallinde yada dosya üzerinde gerekli incelemeyi yaparak **kıymet takdiri**, **fiyat tespiti** ile benzerleri ile ilgili rapor tanzimi hizmetlerinin yapılmasıdır.

Hakemlik; H.M.U.K (Hukuk Mahkemeleri Usulü Kanunu) Tahkim Sözleşmesi gereğince, **tarafklar arasındaki anlaşmazlığın çözümündeki** mühendislik ve mimarlık hizmetidir.

Teknik Müşavirlik; Mühendislik ve mimarlık hizmetine ait herhangi bir konuda, **bilim ve tekniğe uygun olarak hizmetin yapılmasına** fikren katkıda bulunmasıdır.

Bu tanımlar TMMOB Yönetmeliği'nde ayrıntılı olarak belirtilmekte olup, yapılan hizmetler karşılığında ilgili üyenin alacağı ücret konusu da yine aynı Yönetmelikte ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Konu ile ilgilenen üyelerimiz, TMMOB Bilirkişilik - Ekspertlik - Hakemlik ve Teknik Müşavirlik Yönetmeliği'ni, Oda Sekreterliğimiz'den sağlayabilirler.

TAKDİR KOMİSYONLARI BELİRLENDİ

T.C Maliye Bakanlığı Ankara İli Defterdarlığı'nın 1,3,4,7 Nolu Takdir Komisyonları için Odamız'a üye olan Peyzaj Mimarları'ndan 30 yaşını doldurmuş üyelerden her komisyon için 2 asil 2 yedek, toplam dörder kişi olmak üzere 20 kişi olarak bildirilmiştir.

21. Yüzyıl'ın Mesleği

PEYZAJ MİMARLIĞI

Öyle bir meslek düşünün ki, peyzaj (tanımlanabilir fiziksel çevre) ile mimarlık etkileşimi, bilim-sanat-teknoloji üçgeninde, insanın çevresini (dış mekanını) biçimlendirme ve yönlendirme çabalarında somutlaşsın.

21.yüzyılın yaşam biçimini her alanda ürettiğimiz senaryolarla oluşturduğumuz günümüzde eğitim ve öğretim, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde aldığı ivmeyle, dünya ve kaçınılmaz olarak Türkiye gündeminde ağırlıklı rol oynamaktadır.

Eğitimin toplum yaşamındaki öneminin bir getirisi olarak meslekler de 21.yüzyılın yaşam biçimini yönlendirmede yeni sorumluluklar üstlenecektir. Klasik anlamda sınırları tanımlanmış mesleklere yeni açılımlar sağlanırken, başta 20. Yüzyıl orjinli mesleklerin etkinlik alanları toplum yaşamında daha belirgin kazanacaktır.

Toplum yaşamındaki dinamiklere ve gereksinimlere yanıt verme yönünde yeni

mesleklerin ortaya çıkması ve meslekler arası işbirliği olgusu, geleneksel yaşam kalıplarını değiştirerek meslek disiplinlerinde uzmanlaşmayı getirmektedir. Örneğin, bu yüzyılın başına kadar insanın fiziksel çevresini oluşturmaya yönelik kültürel eylemlerde mimarlık mesleği tek başına yetebilirken, 20. Yüzyılın getirisi olan uzmanlaşma olgusu ile günümüzde mimarlık, peyzaj mimarlığı, şehir ve bölge planlama, kentsel tasarım, iç mimarlık, endüstriyel tasarım gibi disiplinlerin bireysel ve disiplinler arası çalışma alanları toplum yaşamına girmiştir.

Ancak ülkemizde bu süreç sancılı işlemekte olup, aralarında peyzaj mimarlığı mesleğinin de bulunduğu genç ve 21. Yüzyılın meslekleri olarak tanımlanan meslekler bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Burada mesleğin içeriği ve toplumsal yaşama nasıl katkılar getirebileceği soruları üzerinde durulmalıdır.

Peyzaj Mimarlığı nedir?

ASLA(Amerika Peyzaj Mimarları Topluluğu)'nun tanımına göre peyzaj mimarlığı; doğal ve kültürel kaynakları koruma ve yönetme temelinde, kültürel ve bilimsel birikimin (oluşturulacak fiziksel çevrenin işlevsel ve yaşam kalitesini artırma yönünde) yer yüzeyinde uygulanması kapsamında, doğal ve kültürel elemanların düzenlenmesi, arazinin planlanması, tasarlanması ve yönetimi sanattır (Gouly, 1991).

Bu tanım uyarınca peyzaj mimarlığı, insan ile fiziksel çevresini doğal ve kültürel kaynakları koruma ve yönetme temelinde uzlaştırmaktadır.

Adnan KAPLAN

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü - İZMİR

Peyzaj mimarlığı yeni kentler oluşturma, doğal yaşam ortamlarını koruma, rekreasyonel mekanlar tasarlama çalışmalarında sanatı, bilimi, mühendisliği ve teknolojiyi kombine eden, çok çeşitlilik gösteren tasarım alanlarından biridir. Çalışmaları çevreyi yaşama, çalışma-barınma ve dinlenme alanlarını oluşturma eksenindedir (ASLA, 1995).

Peyzaj mimarlığı kavramı ilk defa 1863 yılında ABD'de Frederick Law Olmsted ve Calvert Vaux tarafından New York Central Parkı tasarladıkları zaman gündeme getirilmiştir. Mesleğin bundan sonra yaşadığı gelişmeleri kronolojik olarak şöyle sıralayabiliriz. Bakanız tablo 1.

Peyzaj mimarlığı temelde içerik ve yönlenimleri birbirinden farklı (çelişik) olan peyzaj (tanımlanabilir fiziksel çevre) ile mimarlık kavramlarını bir potada uzlaştırmaktadır. Peyzaj kavramında yeryüzündeki tüm doğal süreç ve olaylar, mimarlık kavramında (mimarlık üst kimliğinde) ise doğal-kültürel peyzajı biçimlendirme ve yönlendirme temeline dayalı kültürel eylemler ön plana çıkmaktadır.

Belirtilen uzlaşma uyarınca peyzaj mimarlığının çalışma konuları, ölçekler arası ilişkiler kapsamında; ev bahçesi, cep parkı, semt parkı, toplu konut alanları, ticaret ve alışveriş merkezleri, mezarlıklar, yaya bölgesi, kent meydanı, kent parkı, hayvanat bahçesi, botanik bahçesi, dere kenarları, sulak alanlar, maden ocakları, orman alanları, sayfiye yerleri vb.'den kent bütününe, bölge ölçeğinden ülke ölçeğine kadar çok geniş bir uzanım gösterebilmektedir.

Bu etkinlikler ışığında mesleğin gelecek yüzyılda daha etkin olabilmesi; temelini oluşturan eğitimin nasıl verileceği ve kalitesi ile bağlı olduğu disiplinler ve birimler düzeyinde (fakülte, kolej, bölüm gibi) mesleğe yaklaşımın ülkemizde ve dünyada sorgulanmasını getirmektedir.

Tablo 1:

1899	ASLA (Amerika Peyzaj Mimarları Topluluğu)'nun kurulması
1900	peyzaj mimarlığı eğitimine A.B.D. Harvard Üniversitesi'nde başlanması (Marshall, 1981)
1930	ulusal ve eyalet parkları, kentler, yeni kentsel park sistemleri ve park yollarının tasarlanması (ASLA, 1995)
1934	ülkemizde Pamay (1980)'e göre, Bilim Dalı'nın ilk derslerinin "Park ve Bahçe Sanatı" adlı ders ile İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nde ve "Bahçe Mimarisi" adlı ders ile Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü'nde verilmeye başlanması (Ergin, 1984)
1945-1980	İkinci dünya savaşı sonrasında mesleğin toplumsal yaşama yeni kentler inşa etme ve yaşam kalitesini artırma yönünde katılması
1960-1980	çevresel ve toplumsal eylemlerin etkisiyle mesleğin estetik prensipleri uygulama ötesine geçmesi, doğal ve sosyal bilimlerin mesleğin ilgi alanına yoğun olarak girmesi (Marshall, 1981)
1980-1990	çevre sorunlarının dünyayı tehdit etmeye başlaması ile mesleğin çevreyi sorun çözme yaklaşımında ele alması (çevre koruma ve yönetme)
1990-	sosyo-kültürel ve politik yönlendirmelerin ön ayak olduğu küreselleşme, kültürel-doğal çeşitlilik ve yerel kimlik olgusu ile mesleğin sosyal yaşamda etkinliğini daha da artırması

Ülkemizde Peyzaj Mimarlığı Eğitimi

Ülkemizde 10 peyzaj mimarlığı bölümünde eğitim-öğretim çabaları sürdürülmektedir. Bunlardan 8'i devlet üniversitelerinde (Ziraat ve Orman Fakültelerine bağlı olarak), 2'si özel üniversiteler bünyesinde (Güzel Sanatlar-Mimarlık ve Tasarım Fakültesi ve Güzel Sanatlar Fakültesine bağlı olarak) yer almaktadır.

Peyzaj mimarlığı eğitimi programlarında öğrenci sayısının geçmiş yıllara göre azaltılmış olması (ortalama 30-40 öğrenci), son iki yıl itibarıyla ÖYS yüzdelik dilimlerini ortalama %10-20 arası değerlere ulaşması (giriş puanlarının geçmiş yıllara kıyasla yükselmesi) ve başlık olduğu fakülteler içinde 1. veya 2. Sırada yer alması

mesleğin geleceği açısından olumlu gelişmelerdir.

Ancak ülkemiz koşullarında bölüm sayısının giderek artması özellikle yapılanma sürecini henüz tamamlamamış bölümlerde sakıncalar taşımakta, eğitimin kalitesi ve peyzaj mimarı sayısındaki hızlı artış da şimdiden ciddi sorunlar oluşturmaktadır.

Ayrıca mesleğin çalışma sınırlarına netlik kazandırılmamış olması yanında, mesleğin bir yandan yeni açılımlara gereksinim duyması diğer yandan da bölüm ve bağlı olduğu fakülteler arasında amaç ve iletişim yönünden organik bağ kurulamaması önemli sorunlar arasındadır. İlişkili bir diğer sorun da; disiplinin bağımsız şekilde etkinliğini günümüzdeki konularıyla ziraat, orman, mimarlık ve güzel sanat fakülteleri yapısında sürdürüyor olmasıdır.

Tablo 2: Ülkemizde Lisans Eğitim Veren Peyzaj Mimarlığı Programları.

Kaynak: ÖYSM, 1996 ve ÖYSM, 1997.

Bağlı olduğu Üniversite	Bağlı olduğu Fakülte	Öğrenci Sayısı	1995 ÖYS Yüzdeleri Dilimi	1996 ÖYS Yüzdeleri Dilimi	Fakülte bölümleri İçindeki Sırası
Çukurova Üniversitesi Adana	Ziraat Fakültesi	30	%27	%19	2. (10 bölüm içinde)
Ankara Üniversitesi Ankara	Ziraat Fakültesi	40	%14	%10	2. (13 bölüm içinde)
Bilkent Üniversitesi Ankara	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fak.	80	Özel Yetenek Sınavı ile (peyzaj mimarlığı ve kentsel tasarım bölümü)		
Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu	Orman Fakültesi	30	%25	%19	1. (3 bölüm içinde)
Atatürk Üniversitesi Erzurum	Ziraat Fakültesi	20	%31	%22	2. (11 bölüm içinde)
İstanbul Üniversitesi İstanbul	Orman Fakültesi	40	%15	%10	1. (3 bölüm içinde)
Yeditepe Üniversitesi İstanbul	Güzel Sanatlar Fakültesi	25 + 4(burslu)	Özel Yetenek Sınavı İle (eğitime bu yıl başlayacak)		
Ege Üniversitesi, İzmir	Ziraat Fakültesi	45	%17	%12	1. (11 bölüm içinde)
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon	Orman Fakültesi	30	%22	%15	1. (3 bölüm içinde)
Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak	Orman Fakültesi	40	%32	%23	1. (3 bölüm içinde)

Not: Bu tablo yanında henüz eğitim programına geçmemiş bölümler ve ziraat, orman, mimarlık fakültelerine bağlı lisansüstü programlar da bulunmaktadır.

Dünyada Peyzaj Mimarlığı Eğitimi (Bağlı Olduğu Disiplinler Yönüyle)

Ülkemizde başlıca sorunların bağlı olunan fakülteler ve disipline olan yaklaşımlardan kaynaklandığı sonucundan hareketle, dünya örnekleri kapsamında peyzaj mimarlığı eğitiminin bağlı olduğu disiplinler yönüyle irdelenmesi yerinde olacaktır. Buna göre peyzaj mimarlığı eğitimi;

Avustralya'da 7 okulda; mimarlık, peyzaj mimarlığı, çevre tasarımı, planlama ağırlıklı,

Kanada'da 5 okulda; peyzaj mimarlığı okulu veya bölümleri ağırlıklı,

Çin'de 6 okulda; mimarlık ve kent planlama ağırlıklı,

Japonya'da 13 okulda; peyzaj mimarlığı, ziraat, çevre planlama ve tasarımı ağırlıklı,

Almanya' 13 okulda; peyzaj mimarlığı, arazi yönetimi (bakımı), planlama ağırlıklı,

İngiltere'de 14 okulda; olanlarca, mimarlık, kent ve bölge planlama, peyzaj mimarlığı ağırlıklı disiplinlere bağlı olarak sürdürülmektedir (Cunningham, 1996).

Buradan çıkan sonuç; dünyanın farklı ülkelerinde peyzaj mimarlığı eğitiminin, bağımsız olarak doğrudan üniversiteye

bağlı veya mimarlık, çevre planlama ve tasarımı okulları içinde veya birlikte etkileşim halinde verildiğidir.

Bir diğer önemli sonuç ise, dünyanın gelişmiş ülkelerini örnekleyen bu bölümde ülke başına ortalama 10 okulun peyzaj mimarlığı programı uygulamasıdır (ülkemizde şu anda 10'un üstünde bölümün kurulmuş olması gelecek açısından oldukça endişe vericidir).

Ancak ABD'de konumu yönüyle durum biraz farklıdır. Peyzaj mimarlığı programını uygulayan toplam 63 okul içinde 52'si lisans eğitimi, 32'si lisansüstü eğitimi, 20'si ise lisans+lisansüstü eğitimi vermektedir. Bu programların bağlı olduğu disiplinleri (fakülte, kolej, okul, bölüm, program veya bağımsız birey olarak) aşağıdaki tabloda görebiliriz:

Sonuç

Sonuç olarak, dünyanın her tarafında peyzaj mimarlığının planlama ve tasarım etkinliği bu yönde eğitim gerektiren disiplinlerle genellikle birarada ve disiplinlerarası çalışmaları öngörmektedir. Diğer bir konu da peyzaj mimarlığı disiplininin planlama ve tasarım çalışma ölçeklerinde ele alınması yanında doğal bilimlere ve özellikle ekolojiye bu programlar içinde ağırlıklı yer verilmesidir.

Mesleğin, 21. Yüzyıla taşınması ve bunun alt yapısını oluşturan dış mekanda ve dolayısıyla yaşam ortamlarında etkinliğini gelecek yüzyılda sosyal yaşamı yönlendirme konumuyla arttıracaktır. Bu tezi;

Gelecek yüzyılın, günümüz gelişmeleri ışığında, bir yandan kentlerde insanı orjin alan çağdaş yaşam ortamlarını ve teknolojileri diğer yandan da insan dışındaki canlılar ile yaşam ortamlarını korumayı ve yönetmeyi (tüm canlıların yaşamalarını sürdürmesi kriterinde) öne çıkaracak olması,

21. yüzyılın insan yerleşimlerinde doğal enerji kaynaklarına (rüzgar enerjisi, güneş enerjisi, yeraltı ve üstü doğal kaynakları...) bağlı yaşam kurgusunun günümüz kaynak ve çevre sorunlarına karşı alternatif oluşturması desteklemektedir.

Tablo 3: ABD'de Peyzaj Mimarlığı Programının Bağlı Olduğu Disiplinler.

Kaynak: Cunningham, 1996.

Bağlı olduğu disiplin	Lisans Programı	Lisansüstü Programı
Peyzaj Mimarlığı (doğrudan ilgili üniversiteye bağlı)	23	9
Mimarlık	13	11
Kent Planlama	2	2
Planlama	2	4
Tasarım	5	6
Güzel Sanatlar	2	1
Mühendislik	1	-
Çevre Tasarımı	4	2
(Yenilenebilir) Doğal kaynaklar	3	3
Rekreasyon Kaynakları	1	-
Ziraat	2	1
Bitki Kültürü	7	-
Coğrafya	1	-
Orman	2	1
Çevre Bilimi	1	1
Park Yönetimi	2	-

Not: ABD' birden fazla disiplinden oluşan fakülte, kolej, bölüm yapılanmaları da vardır.

Akademik yaşamda ise, ülkemizde gelecek yıllarda devlet üniversitelerinde yeni peyzaj mimarlığı bölümlerinin kurulmasına koşut olarak özel üniversitelerde de yeni bölümlerin açılması devlet ile özel üniversiteler arasında rekabet ortamı oluşturacaktır. Ancak bu rekabet ortamı gelecekte eğitimin kalitesini ve mesleğin etkinliğini arttırma yönünde anlam taşıyacaktır.

Olası bu gelişmeler karşısında mevcut bölümlerin, ülke çapında kısa ve uzun vadeli stratejiler oluşturarak ortak kaygılarda buluşmaları, değişen toplumsal gereksinimlere yönelik olarak eğitim programlarına esneklik kazandırmaları ve böylece kendilerini gelecek yüzyılın sorumluluklarına hazırlamaları peyzaj mimarlığı mesleğinin geleceği açısından tarihi önem taşımaktadır.

Yazıma son vermeden önce, 20-22 Haziran 1997'de Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nün düzenlediği Peyzaj Mimarlığı Akademik İşbir-

liği Toplantısı (PEMAT)'nın peyzaj mimarlığı mesleğinin 21. Yüzyıla dinamizmini aktarmada dönüm noktası olması dilekleriyle...

KAYNAKÇA

ASLA, 1995. What is Landscape Architecture: Brochure, 6 pp.

Cunningham, D.F. (Editor), 1996. Guide to International Opportunities In landscape Architecture Education and Internships. Published by International Federation of Landscape Architects (IFLA), 421 pp.

Ergin, Ş., 1984. Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı x Önem ve Sorunları. Alman Kültür Merkezi sempozyumu, İzmir, 3.5.1984, 19 sy.

Goult, G.A. 1991. A Dictionary of Landscape: Guidelines to Professional Practice. A Publication of ASLA, 202 pp.

ÖYSM, 1996. 1996 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı İkinci Basamak Kılavuzu, Ankara.

ÖYSM, 1997. 1997 Öğrenci Seçme ve yerleştirme Sınavı İkinci Basamak Kılavuzu, Ankara.

Peyzaj Mimarlığı Eğitimi'ne Farklı Bir Yaklaşım: BİLKENT ÜNİVERSİTESİ PEYZAJ MİMARİSİ VE KENTSEL TASARIM BÖLÜMÜ

Y. Doç. Dr. ZUHAL ULUSOY

Bilkent Üniversitesi Peyzaj Mimarisi ve Kentsel Tasarım Bölüm Başkanı

Geleceği kurmak, geleceğin işlevlerini ve ilişkilerini barındıracak mekanları kurmaktan ayrı düşünülemez. Oysa, giderek artan uzmanlaşma tasarım alanlarının birbirinden uzaklaşmalarına yolaçmaktadır. Çevrenin bütünlük ve süreklilik gösterdiği; düşüncesinden yola çıkarak Bilkent'te Peyzaj Mimarları'nın Kentsel Tasarım'la içiçe geçtiği ve ortaklıklarının vurgulandığı bir eğitim sürecini hedeflemekteyiz

İvmesi sürekli artan yaşamın getirdiği değişimler ve bu değişimlerle baş edebilme gereksiniminin yarattığı yeni meslekler ve uzmanlık alanları yaşadığımız yüzyılın ayırdedici özellikleri arasındadır. Her ne kadar peyzaj mimarlığının kökleri çok gerilere gitse de bir meslek olarak tanınması ve kurumsallaşması, bilindiği gibi, çağdaş bir gelişmedir. Ülkemizde daha da yeni olan peyzaj mimarlığı mesleği, etkinlik alanının önemi gerekse kapsadığı ölçeklerin genişliği nedenleriyle gelecekte daha da önem kazanmaya adaydır (1).

Yüzyılımızın sonlarına doğru giderek açılacak ve geri dönüşü olmayan çevre sorunları, teknolojinin ve toplumsal gelişmelerin hızla değiştirdiği kentlerde yaşamının getirdiği sorunlar, bu sorunlara çözüm geliştirmeye yönelik disiplin ve etkinlik

alanlarının işbirliğini gerektirmektedir. Karmaşık sorunların her alanda derinlemesine bilgilendirme ve uzmanlaşma gerektirdiği yadsınmaz. Oysa, böylesine kapsamlı sorunlarla ancak farklı uzmanlık alanlarından kişilerin bir arada çalışmasıyla baş edilebilir. Dolayısıyla, ancak uzmanlık alanlarının birbirinin dilinden anlayıp iletişim içinde olması, hatta amaçlarının ve yöntemlerinin uyum içinde oluşturulmasıyla sağlıklı ve geleceğe yönelik çözümler üretilebilir. Bu ise disiplinler ve meslekler arasında işbirliğiyle sağlanacaktır. Sözü edilen işbirliğinin kapsamı ve içeriği her sorun için yeniden tanımlanabileceği gibi, baştan bu işbirliğini amaçlamak da olasıdır.

Bilkent Üniversitesi'nin Peyzaj Mimarisi ve Kentsel Tasarım Bölümü'nde böyle

bir işbirliği eğitim aşamasında hedeflenmektedir. Özellikle içinde yer aldığı fakültenin Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi olması eğitim programının kimliğini belirleyen en önemli nitelikler (2). Türkiye'de peyzaj mimarlığının bir tasarım fakültesinde yer aldığı, peyzaj mimarlığıyla kentsel tasarımın bir arada ele alındığı ve kentsel tasarım eğitiminin lisans düzeyinde verildiği ilk bölüm olması eğitim programımıza önemli sorumluluklar yüklemektedir.

Bölümümüzün programını oluşturan dersler, tasarım stüdyolarının yanısıra, öğrencilere tasarım ürünlerinin sunuşuna yönelik teknik beceri kazandırmakta, onlara bitki tanıtımı ile doğal ve insan yapısı malzemelerin tasarımda kullanımını irdeletmekte, peyzaj ve kentsel çevrenin tarihsel, kültürel ve sosyolojik boyutlarını tartışarak kentsel mekanlarla insanların etkileşimini incelemekte ve öğrencileri mesleki uygulamaya hazırlamaktadır (Bkz. Şekil 1). Tasarım stüdyoları hem dört yıl boyunca sürmesiyle hem de saat olarak haftalık ders programının yaklaşık yarısını kapsamasıyla ders programımızın omurgasını oluşturmaktadır. Bu stüdyolarda mesleğe ilişkin sorunlar tasarım projesi çerçevesinde tartışılmakta ve her öğrenci bu sorunlar için geliştirdiği tasarım yaklaşımı ve öneriler dizisini kendi projesi çerçevesinde sunmaktadır. İlk yıl öğrencilerin temel kavramlarla tanıştığı ve çoğunlukla soyut tasarım problemleriyle başlayan stüdyolar ileri sınıflarda giderek daha somut ve kapsamlı proje konularını içermektedir. Dönem sonlarında öğretim elemanları ve dışarıdan katılan uzmanlardan oluşan jüriler tarafından değerlendirilen projelerde öğrencilerin karmaşık sorunlara çözüm üretmeye çalışırken aynı zamanda kendi mesleki kimliklerini de oluşturmaları hedeflenmektedir. Projeler ektedir. Diğer derslerde edinilen bilgi, beceri ve anlayışın kimi durumlarda doğrudan kimi durumlarda ise dolaylı olarak tasarım projelerine yansması beklentisi derslerle stüdyolar arasında etkileşim ve işbirliğini gerekli kılmaktadır.

Dersler arasındaki bu işbirliği, yazının başında sözü edilen meslekler ve disiplinler arası işbirliğini çağırabilir. Bir başka paralellik ise bölümümüzün eğitim kadrosunun mimarlık, şehircilik ve peyzaj mimarlığı alanlarından gelen, ve akademik çalışmaların profesyonel deneyimle pekiştirilmesi gerektiğine inanan kişilerden oluşmasıyla kurulabilir. Eğitim yaklaşımımızın bir başka özelliği de derslerde edinilen bilginin çeşitli ölçeklerdeki alan çalışmaları, farklı bölgelere yapılan inceleme gezileri, söyleşi dizileri ve yaz stajlarıyla desteklenmesi, böylece öğrencilerin profesyonel hayatın yarışmacı ortamına hazırlanmasıdır.

İlk mezunlarını 1996'da veren Bölümümüzün geleceğe yönelik planları arasında öncelikli olarak lisansüstü programın başlatılması yer almaktadır. Böylece eğitimimizde yalnız uygulama alanı hedeflenmeyip aynı zamanda akademik yönelimde mezunlar yetiştirme olanağı da elde edilecektir.

Ülkemizde peyzaj mimarlığı eğitimi veren, kimi köklü kimiye henüz oluşmakta olan bölümler arasında Bilkent'teki program kendine özgü bir yaklaşım olarak değerlendirilmeli, eğitimdeki farklılıklar bir zenginlik olarak yorumlanmalıdır. Birbirinin eşi eğitim programları yerine, vaz geçilemez mesleki standartların

TEKNİK BİLGİ BECERİ DİZİSİ

- Teknik Çizim (1.Sınıf)
- Serbest Elle Çizim(1)
- Proje Sunum Teknikleri(2)
- Bilgisayara Giriş (2)
- Bilgisayar Destekli Tasarım(3)

TARİH KÜLTÜR DİZİSİ

- Sanat/Kültür Tarihi (1)
- Peyzaj ve Kentsel Çevre Tarihi (2)

TASARIM DİZİSİ

- Temel Tasarım Stüdyosu (1)
- Tasarım Stüdyosu (2-3)
- Mezuniyet Stüdyosu(4)

PEYZAJ DİZİSİ

- Kentsel Çevrenin Elemanları ve Uygulama Teknikleri (2-3)
- Bitki Materyali (2)
- Bitki Tasarımı (seçmeli)
- Bitkisel Uygulama Teknikleri (seç.)
- İhale Evrakları Hazırlama Tekniği
- Profesyonel Pratikler (4)
- Peyzaj Ekolojisi (4)
- İç Mekan Bitki Tasarımı (seç)
- Turizm ve Doğa Koruma (seç)

KENT BİLİMİ DİZİSİ

- Kentsel kavramlara Giriş (2)
- Çevre ve İnsan (2)
- Kentsel Çevrenin Analizi(3)
- Kent Sosyolojisi (4)
- Kentsel mekanın Tipolojisi (seç)
- İnsan Coğrafyası (4)

sağlanması koşuluyla, mesleğe kendi yorumunu getiren ve kendi kimliğini oluşturan kurumların varlığı desteklenmelidir. Mesleklerin etkinlik alanları ve etkinlik biçimleri değiştikçe bu değişime ayak uydurabilecek hatta gelişmeleri yönlendirecek nitelikte kişilere gereksinim olacaktır. Eğitim kurumlarının peyzaj mimarlığı mesleğine katkıları kimliklerindeki farklılıklar ve çeşitliliklerin sonucu olabilir. Meslek odalarının mesleğin eğitimiyle ilgili standartlar ve vaz geçilmez nitelikleri belirlemekle birlikte çoksesliliği desteklemesi ve sahiplenmesi bu farklılıkların artı değere ve zenginliğe dönüşmesini mümkün kılacaktır.

Peyzaj Mimarisi ve Kentsel

Tasarımı Bölümü

Bilkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi bünyesinde yer alan Peyzaj Mimarisi ve Kentsel Tasarım Bölümü'ne ilk olarak 1991-1992 öğretim yılında öğrenci alınmış, İngilizce hazırlık aşamasını başarıyla geçenler bölümün eğitim programına başlamışlardır. İlk mezunlarını 1995-1996 yılında veren bölümün halen (hazırlık okulunda öğrenim görenler

Şekil 1: B. Ü. Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarisi Bölümü Derslerinin Dağılımı (3)

(1) Kaplan, Adnan, "21. Yüzyılın mesleği peyzaj mimarlığı", Cumhuriyet BilimTeknik, sayı 551, 11 Ekim 1997, ss. 8-9.

(2) Tunbiç, Mehmet, "Peyzaj mimarlığı mesleği ve eğitimi", Arkitekt, sayı 441, 9/1996, ss. 68w72.

(3) Altay, Deniz ve Gaye Çelcuoğlu, "Peyzaj mimarlığı ve kentsel tasarım eğitimi üzerine bir tartışma", Çevre Planlama ve Tasarımına Bütüncül Yaklaşım Sempozyum Kitabı.

A. Ü. Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarisi Bölümü, 26-28 Kasım 1996, ss. 175-184.

hariç) 1. sınıfta 53, ikinci sınıfta 40, 3. sınıfta 22 ve 4. sınıfta 16 olmak üzere toplam 131 öğrencisi bulunmaktadır. İki yılda ise 21 mezun vermiştir.

Bölümümüzün programını oluşturan dersler, tasarım stüdyolarının yanı sıra öğrencilere tasarım ürünlerinin sunuşuna yönelik teknik beceri kazandırmakta, onlara bitki tanıtımı ile doğal ve insan yapısı malzemelerin tasarımda kullanımı irdeletmekte, peyzaj ve kentsel çevrenin tarihsel, kültürel ve sosyolojik boyutlarını tartışarak kentsel mekanlarla insanların etkileşimini incelemekte ve öğrencileri mesleki uygulamaya hazırlamaktadır. tasarım stüdyoları hem dört yıl boyunca sürmesiyle hem de saat olarak haftalık ders programının yaklaşık yarısını kapsamıyla ders programımızın omurgasını oluşturmaktadır. Bu stüdyolarda mesleğe ilişkin sorunlar tasarım projesi çerçevesinde tartışılmakta ve her öğrenci bu sorunlar için geliştirdiği tasarım yaklaşımı ve öneriler dizisini kendi projesi özelinde sunmaktadır. İlk yıl öğrencilerin temel kavramlarla tanıştığı ve çoğunlukla, soyut tasarım problemleriyle başlayan stüdyolar ileri sınıflarda giderek daha somut ve kapsamlı proje konularını içermektedir. Bu projelerde öğrencilerin karmaşık sorunlara çözüm üretmeye çalışırken aynı zamanda kendi meslek kimliklerini de oluşturmaları hedeflenmektedir. Diğer derslerde edinilen bilgi, beceri ve anlayışın kimi durumlarda doğrudan kimi durumlarda ise dolaylı olarak tasarım projelerine yansımaları beklenmektedir. Bu projelerde öğrencilerin karışık sorunlara çözüm üretmeye çalışırken aynı zamanda kendi meslek kimliklerini de oluşturmaları hedeflenmektedir. Diğer derslerde edinilen bilgi, beceri ve anlayışın kimi durumlarda doğrudan kimi durumlarda ise dolaylı olarak tasarım projelerine yansımaları beklenmektedir. Ayrıca, derslerde edinilen bilgi çeşitli ölçeklerdeki alan çalışmaları, farklı bölgelere yapılan inceleme gezileri, söyleşi dizileri ve yaz stajlarıyla desteklenmektedir.

Öğretim Kadrosu

Bölümümüzün öğretim kadrosu mimarlık, kent planlama ve peyzaj mimarlığı alanlarından gelen, ve akademik çalışmaların profesyonel deneyimle pekiştirilmesi gerektiğine inanan kişilerden oluşmaktadır. Tam zamanlı öğretim elemanlarının yanı sıra yarı zamanlı öğretim elemanları da uzmanlık alanları doğrultusunda eğitim programlarımıza katkıda bulunmaktadırlar.

Tam zamanlı öğretim elemanları:

10 kişiden oluşmaktadır.

Yarı zamanlı öğretim elemanları:

5 kişiden oluşmaktadır.

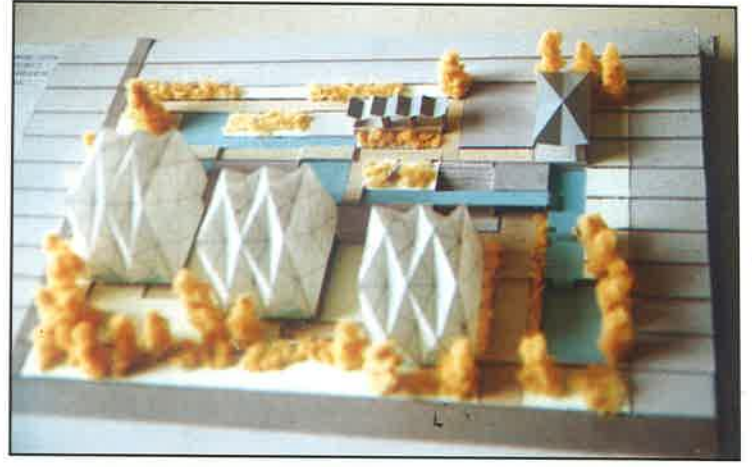
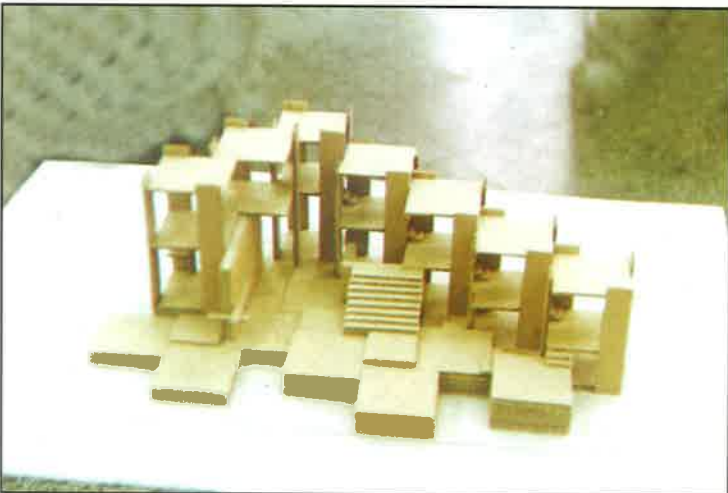
Peyzaj Mimarisi ve Kentsel Tasarım Bölümü

Lisans Programı

Ders İçerikleri, Önkoşullar ve Öğretim Elemanları

FA 101 Temel Tasarım I

Birinci yıldan başlayarak mezuniyete kadar süren ve eğitimin

omurgasını oluşturan tasarım stüdyolarının ilki olan bu derste tasarımın temel kavramları olan biçim, doku, renk, kompozisyon tanıtılmaktadır. İki ve üç boyutlu tasarım ilkeleri tartışılırken işlev öne çıkartılmayıp öğrencilerin problem çözme becerilerinin gelişmesi hedeflenmektedir. (Ulusoy, İnciruh, Erendil, İncirlioğlu)

FA 102 Temel Tasarım II

Bu derste bir öncekinde tanıtılan kavramlar üzerinde çalışmalar devam etmekte, üç boyutlu tasarım problemleri vurgulanmaktadır. Topografya, güneş ve rüzgar gibi çevresel etkenler deneysel olarak incelenip tasarıma katılmaktadır. Ayrıca işlev tasarımının önemli bir girdisi olarak ele alınmakta, öğrencilere özellikle insan ölçeğinde tasarım problemleri yaptırılmaktadır. Önkoşul: FA 101 (Ulusoy, Erendil, İncirlioğlu)

FA 103 Çizim I

Bu derste insan figürünün parçaları ve formu yapısal ve işlevsel açıdan incelenmektedir. Serbest-el çizimin temelini oluşturan figüratif anlatımı kazandırmak üzere, oran ve kompozisyon kavramları öğrencilere verilmekte, hem model hem de yapı ve doğal çevreden örnekler üzerinde çalışılmaktadır. (Misman)

FA 104 Çizim II

Bir öncekinin devamı niteliğinde olan bu ders çizimin temel elemanları olan çizgi, biçim, renk, modül ve kompozisyon model ve çevreden örnekler üzerinde çalışılmaları sürdürülmektedir. Önkoşul: FA 103 (Misman)

FA 131 Teknik Çizim I

Bu derste teknik çizimin malzemeleri ve çizim dili tanıtılıp, plan, kesit, cephe ve üç boyutlu aksonometrik çizim ilkeleri öğretilmekte öğrencilerin bu teknikleri kullanılarak tasarım projelerini çizim dilinde anlatma becerisini kazanmaları hedeflenmektedir. (Teber, Tuncer)

FA 132 Teknik Çizim II

Teknik çizimin normları perspektif çizim, gölge ve tarama teknikleri çalışılmakta öğrencilerin çizim dilini kullanmakta yetkinleşmeleri amaçlanmaktadır. Önkoşul: FA 731 (Tuncer)

FA 172 Sanat ve Kültür Tarihine Giriş II

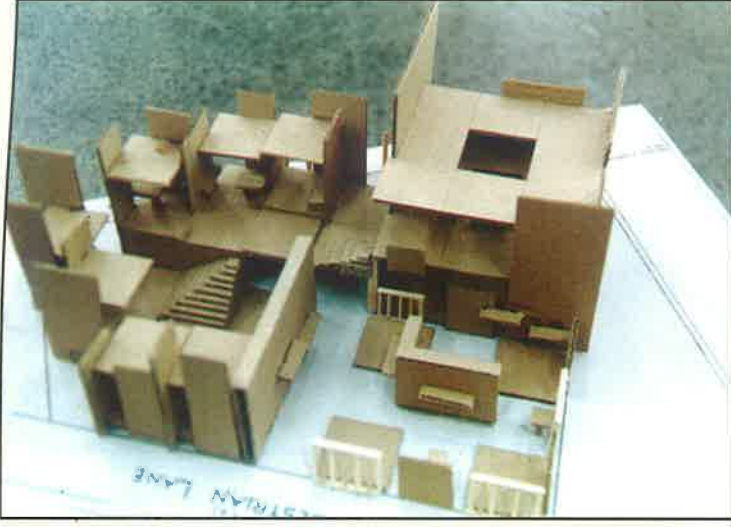
Sanat ve kültürün temel kavramlarının tanıtıldığı bu derste, tarihte belli bir zaman ve mekan kesitinin yerini anlamak üzere resim, heykel, mimarlık, peyzaj ve kentlere ilişkin konular sosyoekonomik ve politik bir çerçeve içinde ele alınmaktadır. (Aracagök)

FA 172 Sanat ve Kültür Tarihine Giriş I

Bir öncekinin devamı niteliğindeki bu derste, kültür ve felsefenin sanat ve çevreyle olan etkileşimi tarihteki sanatsal ürünlerin ve tasarlanmış çevrelerin analizi yoluyla tartışılmaktadır. (Aracagök)

LAUD 201 Tasarım Stüdyosu I

Birinci yılda oluşturulan temel üzerine ikinci yıldan itibaren

mesleki konuların daha derinlemesine irdelendiği stüdyoların ilki olan bu ders disiplinler arası bir yaklaşımla doğa ve çevresel etmenlerin yapılı çevre üzerindeki rolünü sorgulamayı hedeflemektedir. Uygulamalı çalışmalar ve teknik beceri kazandırmak amacıyla yapılan alıştırmalar, seminerlerle desteklenerek öğrencilerin verilen problemlere tasarım çözümleri geliştirmeleri sağlanmaktadır. Önkoşul: FA 102 (Altay, Çulcuoğlu)

LAUD 202 Tasarım Stüdyosu II

Stüdyoda, peyzaj mimarlığı ve kentsel tasarım konularını bir araya getiren küçük ölçekli tasarım problemleri ele alınmaktadır. tasarım problemlerine yönelik mekan analizleri, üç boyutlu kütle analizleri ve yazılı sunuşların hazırlanması üzerinde durulmaktadır. Stüdyo sunuşları ve kritikler, sözel ve grafik tekniklerin gelişimini desteklemektedir. Önkoşul: LAUD 201 (Altay, Çulcuoğlu, İnceroğulları)

LAUD 212 Bilgisayar ve Geometri

Bilgisayar temel donanım ve yazılımı ile komut diline ilişkin uygulama sistemlerinin tanıtıldığı bu derste, iki ve üç boyutlu tasarımın temel geometrik kavramları çeşitli yazılım sistemleri yoluyla öğretilmektedir. Ayrıca, öğrencilere AUTOCAD'e giriş niteliğinde temel bilgiler verilmektedir. (Kubin)

LAUD 221 Kentsel Kavramlara Giriş

Dersin amacı kentsel çevreyle ilgili konulara ve kavramlara bir giriş yapmaktır. Ders, çevre deneyiminin doğası, kentsel form ve anlam arasındaki ilişkiler, kentsel çevrenin özellikleri ve kentsel çevrede sosyal ve ekolojik gereksinimler konularını ve kentsel tasarımda yaklaşımlar ve kentsel ütopyalara kısa bir bakışı içerir. Program seminerler, tartışmalar, tematik sunuşlar ve kentlere ilişkin kısa film gösterilerinden oluşmaktadır. (Eyikan)

LAUD 231 Peyzaj Çizim Teknikleri

Ders, peyzaj tasarımında çizim, eskiz ve sunuş tekniklerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Öğrencilerin proje sunuşlarında kullandıkları çizim dilinin pekiştirilmesini hedefleyen bu ders seminerler, stüdyoda yapılan çizimler ve ödevleri içermekte, plan, kesit ve üç boyutlu çizimler siyah-beyaz ve renkli olarak çalışılmaktadır. (Eyikan)

LAUD 242 Bitki Materyali

Bu ders çerçevesinde bitki materyalinin tanıtımı hedeflenmektedir. Seçilen ağaçlar, çalılar, yer örtücü bitkiler, sarılıcılar, yıllık ve çok yıllık bitkiler görsel özellikleri, ekolojik istekleri ve peyzaj

kullanımları açısından incelenmektedir. Ders, bitki materyalinin mevsimsel değişimlerinin ve peyzaj kullanımlarının gözlemlenmesi amacıyla arazi gezileriyle desteklenmektedir. (Çulcuoğlu)

LAUD 251 Peyzajın ve Kentsel Çevrenin malzeme ve Konstrüksiyon Teknikleri I

Peyzaj mimarlığında ve tasarımda çevrenin malzeme ve Konstrüksiyon tekniklerinin öğretilmesine yönelik dizinin ilki olan bu derste doğal çevre ve kaynakları, çevre tasarımının temel elemanları olarak tanıtılmaktadır. İklimsel etmenler, topografya, toprak, su ve bitki örtüsü, çevre tasarımı ve proje uygulanmasına temel oluşturacak şekilde tartışılmaktadır. (Güleç)

LAUD 252 Peyzajın ve Kentsel Çevrenin Malzeme ve Konstrüksiyon Teknikleri II

Teorik Bitkiler, stüdyo çalışması ve arazi gezileriyle desteklenen ders kapsamında arazi biçimlendirme (grading) ve bunun tasarıma yansımaları, kazı-dolgu hesapları, halihazır haritaların üretilmesi, yüzey drenajı ve teknikleri öğretilmektedir. Ayrıca peyzaj mimarlığı ve kentsel çevrede kullanılan yapısal malzemelere ait teknik özellikler, bu malzemelerin çevreye uyumu, uygulama teknikleri ve maliyetleri hakkında temel bilgiler verilmektedir. (Güler)

LAUD 261 Peyzaj ve Kentsel Çevre Tarihi I

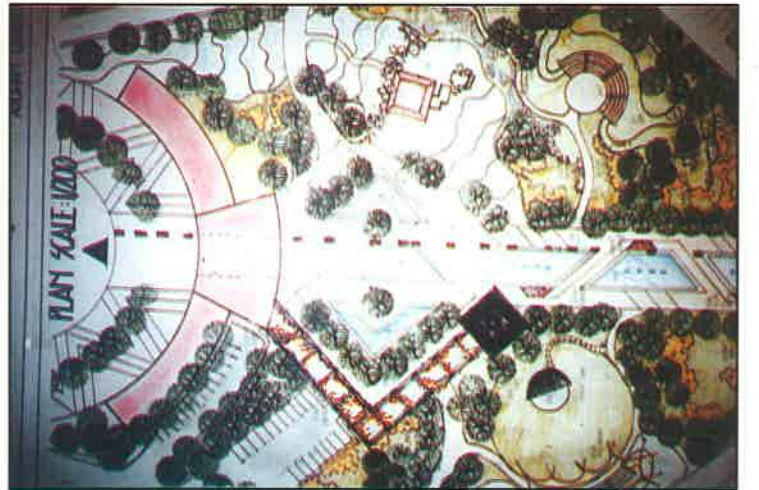
Bu derse konu olan doğal çevre, insanlara ilişkin kentsel ve doğal peyzaj, peyzaj sembolizmi ve bunların yaşamdaki rolleri, zaman ve mekan içinde tartışılmaktadır. Tarih öncesinden başlayıp 16. yüzyıla kadar getirilen örnekler farklı coğrafyalardan alınmaktadır. (İnceroğulları)

LAUD 262 Peyzaj ve Kentsel Çevre Tarihi II

Peyzaj ve kentsel çevre oluşumunun sosyokültürel felsefesi, ideolojisi ve endüstrisinin gelişimini tartışan bu ders bir öncekinin devamı niteliğinde olup, 16. yüzyıldan günümüze kadar olan tarih dilimi üzerinde yoğunlaşmaktadır. (İnceroğulları)

LAUD 290 Yaz Stajı I

Meslek eğitiminin önemli bir aşamasını oluşturan stajların, bitki materyaliyle ilgili temel bilgilerin edinildiği ikinci ve üçüncü yılın bitiminde yapılması ön görülmektedir. Bitki materyali ağırlıklı olarak tanımlanan birinci yaz stajının hedefleri, bitki materyalinin tanımak, bitkilerin fiziksel özelliklerini öğrenmek üretim teknikleri hakkında fikir sahibi olmak, bitki materyalinin tasarım ilkeleri, uygulama ve bakım özellikleriyle ilgili temel bilgileri edinmek olarak belirlenmiştir. Bitki üretim merkezlerinde yapılan bu stajın süresi dört haftadır.

LAUD 301 Tasarım Stüdyosu III

Peyzaj mimarlığı ve kentsel tasarım konularını bir araya getiren orta ölçekli kentsel mekanlarda tasarım çalışmaları yapılmaktadır. Bu alanlarla ilgili mevcut ve geleceğe yönelik fiziksel, sosyal, kültürel ve ekolojik planlama ölçütlerinin geliştirilmesi, bu ölçütlerin projenin gerektirdiği ölçeklerde ele alınması ve projelendirilmesi hedeflenmektedir. Öğrencilerin, üst planlama ölçeklerinden alt uygulama ölçeklerine kadar değişik aşamalarda çalışmalar üretmeleri beklenmektedir. Stüdyo, proje konusuna benzer içerikteki başka projelerin incelenmesiyle desteklenmektedir. Önkoşul: LAUD 202 (Nalbantoğlu, Teber)

LAUD 302 Tasarım Stüdyosu IV

Bu stüdyoda problematiği daha güçlü orta ve üst ölçekli kentsel mekanlar çalışma alanları olarak seçilmektedir. Bu amaçla öğrencilerden tüm kent sistemini düşünerek, ulaşımdan finansal boyuta dek çözüm önerileri geliştirmeleri beklenmektedir. böylece Öğrencilerin üst ölçek ile alt ölçek kavramlarını ve aralarındaki farklılıkları algulamaları pekiştirilmektedir. Ait ölçeklerde projelerin yapısal ve bitkisel peyzaj ile kentsel tasarım açısından uyulama niteliğinde olmaları hedeflenmekte, bunun için diğer derslerle eşgüdüm sağlanmaya çalışılmaktadır. Önkoşul: LAUD 301 (Nalbantoğlu, Teber)

LAUD 311 Bilgisayar Destekli Tasarım

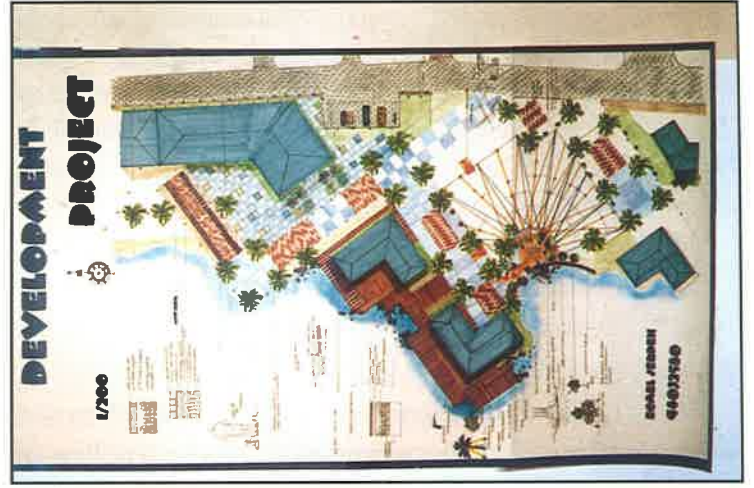
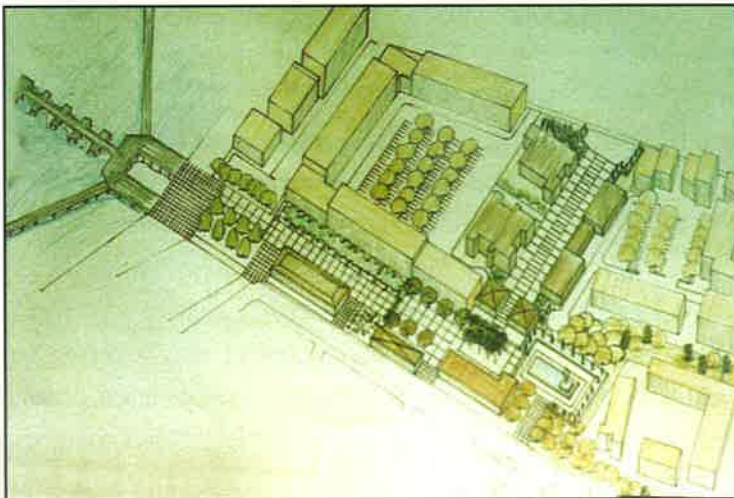
Koordinat sistemlerinin matris temsilleri ile dönüşümlerinin tanıtıldığı bu derste, simetri, biçim ve grafik kuramı gibi kavramlar sunulmakta iki ve üç boyutlu tasarım kavramları CADD sistemleri yoluyla çalışılmaktadır. AUTOCAD yazılım sisteminin öğretildiği bu derste LANDCADD uygulamaları da tanıtılmaktadır. (Kubin)

LAUD 322 İnsan ve Çevre

Çeşitli özellikleri ile birbirinden ayrılan değişik insan gruplarının çevreleri ile ilişkilerini konu alan bu ders, çevre psikolojisi kavramlarını irdelemektedir. Çevre, hem yapıyı hem doğal çevreyi içermekte; doğal çevre ise yabarıktan peyzaja kadar uzanmaktadır. Algılama, biliş, mekan değerlendirme, kişisel mekan, mahremiyet duygusu, mekan sahiplenme, kalabalık ve yoğunluk karşısındaki davranışlar bu derste yer alan konular arasındadır. (İncirlioğlu)

LAUD 342 Bitkisel Tasarım

Bitkisel tasarım sürecinin kentsel tasarım süreciyle birlikteliğinin vurgulandığı bu ders kapsamında, tasarım elemanı olarak bitki materyalinin, değişik ölçek ve içerikteki peyzaj projelerinde kullanımını hedefleyen, bitki seçimi ve kompozisyonuna yönelik temel teorik bilgiler sunulmaktadır. (Çulcuoğlu)

LAUD 351 Peyzajın ve Kentsel Çevrenin Malzeme ve Konstrüksiyon Teknikleri III

Teorik bilgiler, stüdyo çalışmaları ve arazi gezileri ile sürdürülen bu ders, öğrencilere yapısal peyzaj elemanlarına ve kentsel çevrede kullanılan diğer yapısal elemanlara ait temel mühendislik bilgileri vermektedir. Bu kapsamda, yapısal elemanlara ait tasarım, uygulama ve bakım teknikleri öğretilmektedir. Bu teknik bilgilerin uygulama projelerine aktarılması sağlanmaktadır. Uygulama süreci ile ilgili teknik spesifikasyonların hazırlanması ve tüm süreçte bu bilgilerin kullanılması hedeflenmektedir. (Nalbantoğlu)

LAUD 352 Peyzajın ve Kentsel Çevrenin Malzeme ve Konstrüksiyon Teknikleri IV

Peyzaj altyapısına ve kentsel altyapıya yönelik olan bu derste toprak tipleri, peyzaj sulama yöntemleri ve sistemleri, su kalitesi ve drenaj konuları tartışılmakta, öğrenciler sulama sistemi tasarımı ve spesifikasyonunu proje özelinde çalışmaktadırlar. (Üniyar)

LAUD 362 Kentsel Peyzajın Oluşturulması

Bu ders, kentsel mekan kesitlerini izleme, çözümleme ve tasarlama süreçlerinden geçerek yeniden biçimlendirmenin dilini geliştirmeyi, açık alanlar, meydan, konut kümeleri ve ticaret alanları gibi farklı kent parçalarının biçim - anlam ilişkilerini araştırmayı amaçlamaktadır. (Teber)

LAUD 371 Kentsel Çevrenin Analizi I

Kent ve kır kavramlarının sorgulanmasını, farklı toplumsal yapılarıdaki kentsel gelişmelerin irdelenmesini ve gelişmişlik düzeylerine göre kentlerin yapılarının tartışılmasını hedefleyen bu ders, 20. yüzyılın farklı kentsel teorilerinin gözden geçirilmesini, kentsel ve peyzaj elemanları ile yapı çevrenin tarihsel gelişimini yansıtan örneklerin incelenmesine içermektedir. (Altay)

LAUD 373 Kentsel Çevrenin Analizi II

Bu derste, kentsel çevrenin ve peyzajın oluşumunda yasal çerçevenin rolü örneklerle tartışılmaktadır. Ders programı çeşitli kentsel projelerin irdelenerek seçilen bir kent parçası üzerinde farklı çıkar gruplarının ilişki ve beklentilerinin tartışılmasını, sorunların belirlenmesini ve çözüm önerilerinin geliştirilmesini içermekte, çevre duyarlılığı çözüm önerilerinde önemli bir girdi oluşturmaktadır. (Altay)

LAUD 390 Yaz Stajı II

Yaz stajlarının ikincisi iki aşamalı olarak tanımlanmıştır. Bitkisel uygulamaya yönelik birinci aşamanın hedefleri bitkisel uygulama projelerinin araziye uygulaması, bitkilerin dikim tekniklerinin öğrenilmesi, çim alan tesisi, bitkisel kompozisyon teknikleri, bakım sürecinin izlenmesi olarak belirlenmiştir. Yapısal peyzaj uygulamasına yönelik olan ikinci aşamada ise yapısal uygulama proje-

lerinin araziye aplikasyonu, yapısal peyzaj elemanlarının üretim sürecinin ve tekniklerinin öğrenilmesi, malzeme ile ilgili teknik özelliklerin incelenmesi, ve keşif, metraj, hakediş dosyalarının hazırlanması ile ilgili temel bilgilerin edinilmesi hedeflenmektedir. Staj süresi, her aşama üçer hafta olmak üzere, toplamı altı hafta olarak belirlenmiştir.

LAUD 401 Tasarım Stüdyosu V

Bu stüdyo, büyük ölçeklerden detay ölçeğine kadar yapılan çalışmalarla tasarım programı oluşturulması ve kentsel peyzaj ile açık mekan tasarımı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Farklı ortamlarda benzer temaların işlendiği proje örnekleri incelenmekte, stüdyodaki projelerle paralellik kurulmaktadır. Projeler genellikle Ankara dışında, Öğrencilerin farklı sosyal, kültürel ve ekolojik özellikleri olan çevrelerde çalışmasını sağlayacak kentlerde verilmekte, diğer derslerde edinilen bilginin projelere yansıtılması hedeflenmektedir. Önkoşul: LAUD 302 (Güleç. Eyikan)

LAUD 402 Mezuniyet Stüdyosu

Öğrencilerin gerek kentsel peyzajla ilgili kurgular oluşturup tasarım programı ürettikleri, gerekse kentsel açık mekan tasarımına yöneldikleri bu stüdyoda önceki dönemlerin becerilerini pekiştirmeleri, projelerini mesleki uygulamaya hazırlık olacak düzeyde ve şekilde geliştirmeleri beklenmektedir. Bu amaçla, detay tasarımları ve uygulama çizimlerinin üretimi mesleki uygulama dersiyile eşgüdümlü olarak yürütülmektedir. Önkoşul: LAUD 401 (Güleç, Eyikan)

LAUD 417 İhale Evrakı Hazırlama 'Teknikleri

Teorik bilgi aktarımı, stüdyo çalışması ve arazi gezileri şeklinde sürdürülen bu derste, uygulama projelerinin hazırlanmasından projelerin uygulanması ve uygulama sonrası bakım işlerine kadar olan süreç ele alınmakta ve tartışılmaktadır. Bu kapsamda projelerin bedellendirilmesi, uygulamaya dönük keşif, metraj ve analizlerin hazırlanması, ihale, hakediş dosyaları ve içerikleri, teknik raporların hazırlanması, proje müellifliği, taşeronluk ve müteahhitlik ilişkileri ile ilgili bilgiler verilmektedir. (Nalbantoğlu)

LAUD 418 Mesleki Uygulama

Teorik bilgi aktarımı ve stüdyo çalışmaları olarak sürdürülen bu derste öğrencilerin mesleki hayata hazırlanmaları hedeflenmektedir. Bu amaçla, öğrencilere peyzaj mimarlığı ve kentsel tasarım meslekleri ile ilgili teknik, idari, finansal, yönetsel ve sosyal içerikli bilgiler verilmektedir. Öğrenciler, projeci, uygulayıcı ve işveren arasındaki ilişkiler, uygulama projelerinin hazırlanması, büro yönetimi ve organizasyonu, teklif verme, ihale şartları ve proje yönetimi konularında bilgilendirilmektedir. (Nalbantoğlu)

LAUD 441 Bitkilendirme Planları ve Uygulama Teknikleri

Bitkisel tasarım dersinde görülen tasarım ilkelerine bağlı olarak, bu derste de bitkilendirme planlarının yapılması bir uygulama projesi kapsamında ele alınmaktadır. Bitkisel materyalin seçimi ve düzenlenmesinde mekan tanımlama, iklim kontrolü, ulaşımı yönlendirme, su ve toprak koruma gibi özellikler göz önünde bulundurulmaktadır. Uygun ve uygun olmayan arazi koşullarında transp-

lantasyon teknikleri ile çiçek parterleri, yer örtücü bitkiler ve çim alanlarının tesis ve bakım teknikleri öğretilmektedir. (Güleç)

LAUD 442 İç Mekan Bitki Tasarımı

Teorik bilgiler, stüdyo çalışması ve konuyla ilgili gezilerle desteklenen Bu derste iç mekan bitkileri tanıtılmakta, Bu bitkilere ait fiziksel ve ekolojik gereksinimler konusunda temel bilgiler verilmektedir. Bunun yanı sıra, iç mekan bitkilerine ait tasarım ilkeleri, uygulama teknikleri, bakım gereksinimleri, projelendirme aşamaları ve içerikleri ile ilgili uygulamalı çalışmalar yapılmaktadır. (Nalbantoğlu)

LAUD 471 Kent Sosyolojisi

Bu ders, özellikle sanayi devrimi sonrasında ortaya çıkan kentleşme olgusunu ve bunu açıklayan değişik kuramları tartışmayı hedefleyen bu derste değişik ülkelerdeki kentleşme deneyimi, ekonomik, toplumsal ve kültürel etmenleri de gözönüne alınarak incelenmektedir. (Erendil)

LAUD 472 Beşeri Coğrafyada Güncel Tartışmalar

Bu ders, toplum ve mekan arasındaki ilişkileri, farklı zaman ve mekan bağlamları içinde inceleyen kuramları ve bu kuramların ortaya çıkarttığı yeni bakış açılarını tartışmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede, modernizm/postmodernizm. yapı/aktör ilişkileri, yerel/global dinamikleri, kültürel kimlik, ve mekan okuma biçimleri tartışma konularını oluşturmaktadır. (Erendil)

LAUD 474 Mekan, Kültür ve Kimlik

Öğrencilerin mekanın kullanımını algılamadaki duyarlılıklarını ve kültürel farklılıklar konusundaki eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla güden bu ders, okuma, yazma, tartışma ve alan araştırmasına dayanmaktadır. Derste dini, ulusal, kentsel/kırsal, "arabesk", "modern" gibi kimliklerin mekana yansımaları irdelenmekte, alan araştırmasında ise öğrencilerin yabancı oldukları alt kültürleri mekanlarında inceleyerek, katılımcı gözlemi yöntemi ile tanımları istenmektedir. (İncirlioğlu)

LAUD 481 Peyzaj Ekolojisi

Bu ders, ekosistemleri yapı, işlev ve değişim açısından araştırmayı amaçlamaktadır. Peyzaj elemanlarının ekosistemdeki dağılımları ve ekolojinin zaman içinde gösterdiği değişim, teorik bilgiler, tartışmalar, alan araştırmaları ve dönemin tasarım stüdyosunda yürütülen projeye yönelik öneriler çerçevesinde incelenmektedir. (Arapkirlioğlu)

LAUD 482 Doğa Koruma ve Turizm

Dünyada ve ülkemizde korunan alanların sınıflandırılması, milli parklar, doğa anıtları, doğayı koruma alanları, özel çevre koruma bölgeleri ve planlarına ilkeleri gibi konuların ele alındığı bu derste, yumuşak turizm, ekoturizm ve alternatif turizm kavramları, doğa koruma ve turizm arasındaki karşılıklı ilişkiler açısından irdelenmektedir. Öğrenciler kamping alanları, tatil köyleri ve golf alanlarından biri için uygulama projesi yapmakta, doğal ortamda gerçekleştirilen diğer rekreasyon ve turizm etkinlikleri konusunda da bilgilendirilmektedir. (Güleç)

Yesemek'te El Alma Töreni

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, Gaziantep'in İslahiye İlçesi'nde bulunan YESEMEK, **yeryüzünün bilinen ilk, tek ve en büyük heykel atölyesidir**. Dünyada, "**Büyülü Heykeller Diyarı**", yörede ise "**Heykel Tarlası**" olarak bilenen Yesemek, 1890 yılında Zincirli'de kazı yapan arkeolog Felix von Leuschan tarafından ortaya çıkarılmıştır. Yaklaşık 120 dönüme yayılmış olan alanda; üçyüzün üzerinde sefenks, arslan, dağ tanrısı, karışık yaratık, savaş sahnesi içeren ortostad yontu bulunmaktadır.

Odamız, dünya kültür turizmine kazandırılması düşünülen bu yörenin korunması ve gelecek kuşaklara iletilmesi için; Kültür ve Turizm Bakanlıkları ile ilişkiye geçerek, YESEMEK için bir **Proje Yarışması** önermektedir. Aşağıda **Sayın A. Erdoğan VATA**'nın, bu açık hava heykel atölyesi hakkında yazmış olduğu ve ilginç bulacağınızı umduğumuz yazısını sunuyoruz:

Yeryüzünün en geniş alanına yayılmış olan ilk Heykel Atölyesi YESEMEK'tir. Burada binlerce yılda, yüzbinlerce genç eğitilerek, yontucu olarak yetiştirilmişlerdir. YESEMEK HEYKEL ATÖLYESİ, bir "yontu sanatı akademisi" olarak çok uzun yıllar çalışmıştır.

O dönemlerde, renk, dil, din farkı gözetilmeden, dünyanın her tarafından toplanan onbeş yaşındaki gençler, aileleri, rahipleri ve rahibeleri ile birlikte, buraya getirilerek, onbeş yıl süren bir çalışma ile yontucu olurlardı.

Nakilleri sırasında zayıf noktalarından kırılmaları olası olduğundan, Yesemek'te sipariş üzerine yapılan yontular, yapıldıkları açık hava atölyelerinde, hiçbir zaman bütünüyle ve detaylandırılarak tamamlanmamışlardır. Yontular götürüldükleri merkezlerde, montaj işlemleri tamamlandıktan sonra, detaylandırılarak; ruhunun verilmesi anlamına gelen çalışma ile bütünlüştürülmüşlerdir.

Özellikle Anadolumuz'da, Hitit Dönemi'nde, olağanüstü şekillerde, dağlar insan eliyle yanlıp yontularak, açık ve kapalı mabetler ile saraylar yapılmıştır. Açık Hava Mabetleri'nde görülen kaya yontu ve devasa rölyeflerin, daha demirin bulunmadığı bir dönemde opsidiyenlerle yapıldığı göz önüne alındığında ve bu günün teknolojisi ile kıyaslandığında; her birinin bir mucize olduğu, kolayca anlaşılabilir.

Gerek yapılarda gerekse yontu ve rölyeflerde kullanılmış olan tonlarca ağırlıktaki taş kütleler, mahalli taşlar olmayıp, çok uzaktan buraya nakledilmişlerdir. Bunların, buralara hangi yollardan, nerelerden, hangi araçlarla ve ne kadar zamanda getirildikleri ise halen çözülememiştir... Bu nedenlerle, Anadolumuz'da yapılanlar, hiçbir zaman Mısır'daki piramitlerden aşağı kalmamaktadır... Ayrıca Anadolu'nun en sert taşlarının işlendiği, yapıların devasa hacmi, alet edevatın primitifliği göz önüne alınacak olursa, yetiştirilmesi gereken yontucu sayısının karşısında donup kalmamak elde değildir...

M.Ö. 19-18. yüzyıllarda, Yesemek'te ürün toplama bayramlarından sonra, yontucu ustalar yetiştirdikleri çırakları kalfa, kalfaları usta, "**el verme**" törenlerinde yapılarmış. El verme töreni şu şekilde yapılmış: Baş usta yardımcılarını ile birlikte,

Kendi ustasının eşliğindeki kalfanın, tüm çalışmalarını kontrol ettikten sonra, notlarına bakarak; orada hazır bulunan tüm öğrenci ve öğreticilerin huzurunda, hak edene el vermiş. Törende kalfa, tüm seyircilerin önünde, huzura geldiğinde; baş ustanın elini eline alarak, önce avuç içini sonra da elinin üstünü öperek alına götürmüştü. Ustabaşı, eğer çalışmaları yeterli bulursa, elini hürmetle öpenin elini eline alarak, avucunun içine tükürüp, bu eli başına ve alına sürdükçe, el verme işlemini gerçekleştirmiş. Buradan, el vermenin Anadolu'da başlamış olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu uygulama binlerce yıl Anadolu'da devam etmiştir.

Kayıtlara göre antik İON'daki yontuculardan PENIDIAS (Atina'daki Partenon Mabedi'nin Mimarı ve Yontucusu)'nın da Yesemek'ten el almış olduğunu görüyoruz. Jul Sezar'ın baş yontucusu AEGAE'li (bugünkü Yumurtalık) BABA ARAS ve yine Roma İmparatorluğu'nun baş yontucuları olan Baba Aras'ın oğlu ve torunlarından oluşan üç nesil de buradan el almışlardır.

Bu ve buna benzer gerçeklerin en kısa zamanda su yüzüne çıkarılmaları, bunun için de Osmanlı Devleti arşivlerinden başlayarak Anadolumuz'da bulunmuş olan tüm kil tabletlerinin çözülüp, okunup, yeni yazı ile yayınlanarak, halkımıza ve bütün dünyaya ulaştırılmaları gerekmektedir. Bunun yanı sıra, bu konular sanatçılarımızca tüm sanat dallarında işlenerek, başka bir boyut ile dünyamıza kazandırılmalıdır.

Elimize geçen tüm tanıtım sergisi fırsatlarını ve UNESCO olanaklarını kullanarak dünyamıza tanıtmalıyız.

En kısa zamanda, Anadolu Kültürleri'ni tüm yönleriyle araştırarak, yansız, bağımsız, yalnızca bilimsel gerçekleri ortaya çıkaracak, bütün dünya üniversiteleri ve bilimsel kuruluşları ile çalışmalar yürütebilecek, Araştırma Enstitüleri'ni kurabilmeliyiz. Bu Enstitüler, özendirici kılınarak, devlet dışı olanaklar (iş adamları, meslek kuruluşları ve vakıflarımızın desteği) ile çok kısa bir zaman diliminde kurulabilirler. Böylece Türkiye'nin palavralar dışında bilimsel araştırmaları artar, modern dünyada kişi başına düşen bilimsel araştırma ve gerçeklerin standardını, bizler de yakalamış oluruz.

Ahmet Erdoğan VATA

Yüksek Mimar, Restoratör

ULUSLARARASI YARIŞMA ARISTOTELOUS KENT AKSI'NIN YENİDEN TASARIMI SELANİK / YUNANİSTAN

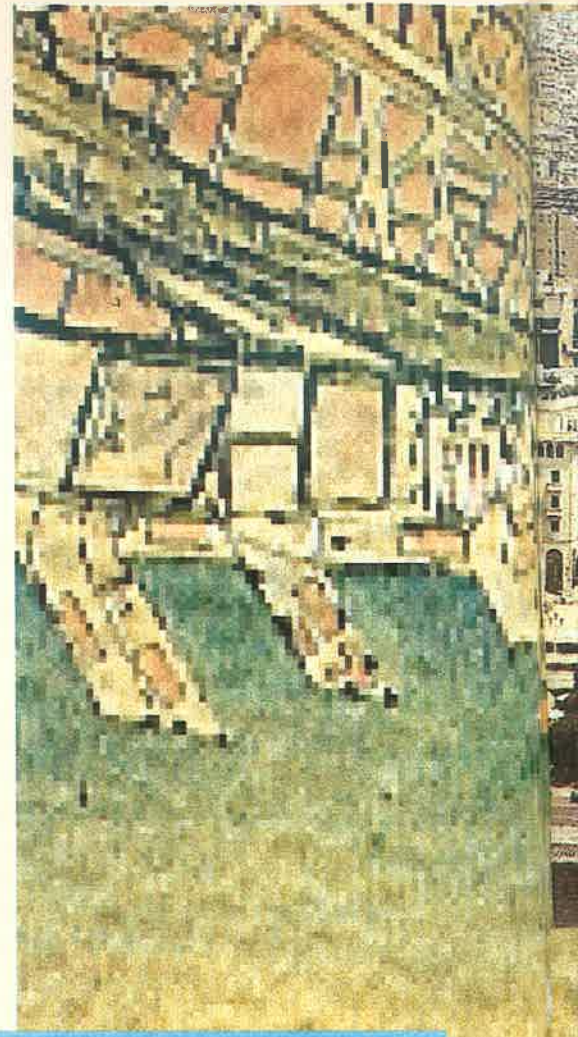
SUNAY ERDEM
PEYZAJ MİMARİ

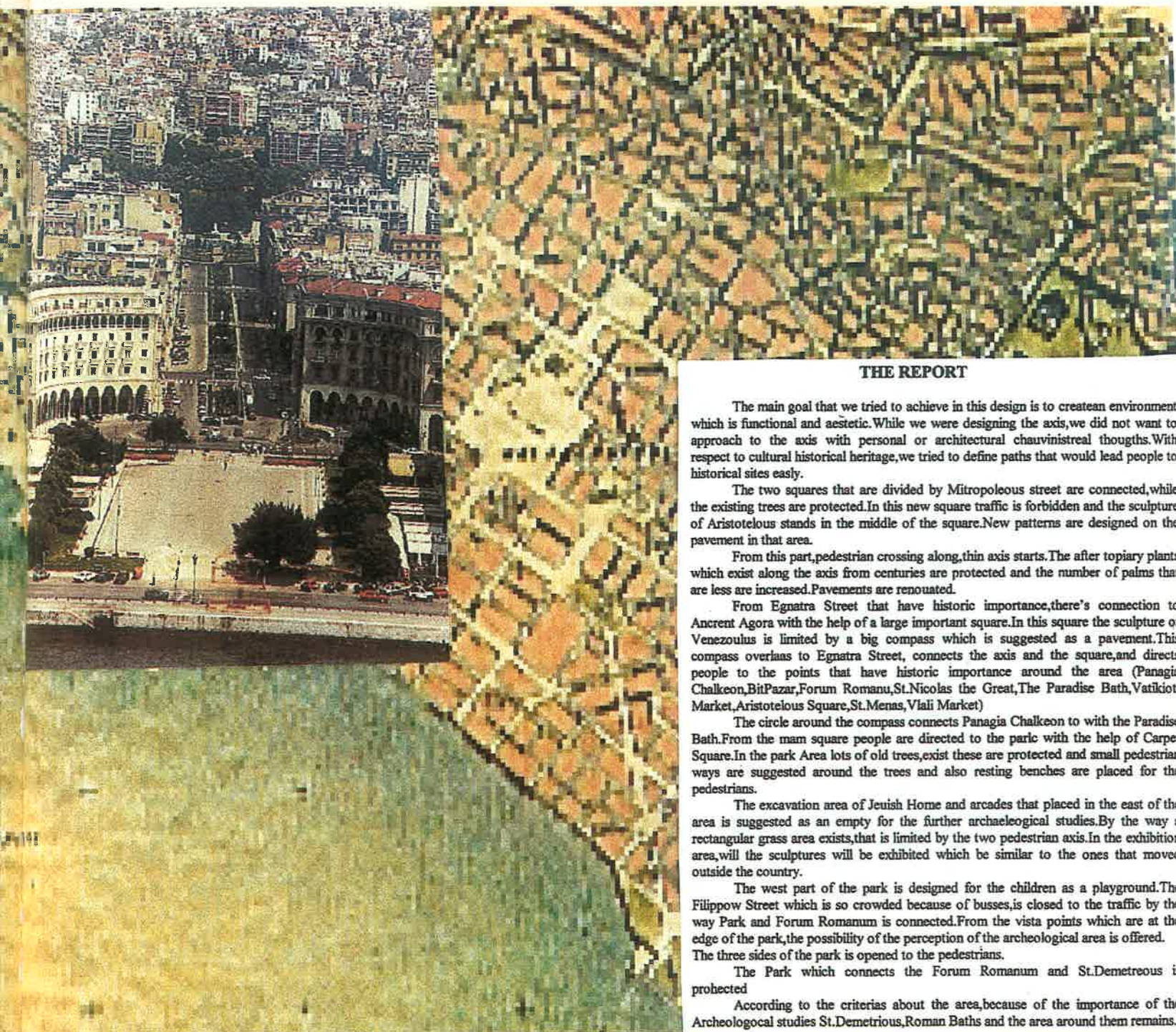
Selanik'in, 1997 Avrupa Kültür Başkenti olarak belirlenmesi nedeniyle düzenlenen etkinlikler çerçevesinde; Selanik Belediyesi'nce çıkarılan yarışma tek aşamalı olarak, UIA'nın onayı ile düzenlenmiştir.

Yarışma konusu olan, kentin yaşlandığı tepelerden denize doğru uzanan ve kentin en önemli mekanlarını ve merkezini oluşturan aksıdır. Kentin yüzyıllar boyunca gelişen bu tarihi bölümünde, tarihi anıtlar ve yapılar, modern yaşamın günlük aktiviteleri çeşitli gruplar halinde bir arada bulunmaktadır.

Yarışma, kentin bu çekici fakat bazı kentsel sorunları olan aksında: Farklı kentsel dizilerin arasındaki bağlantıların, varolan mekanlar ile anıtlar ve yeni mimari öneriler arasındaki ilişkilerin vurgulanarak kentsel mekanların yeniden işlevlendirilmesi ve ulaşımın yeniden düzenlenmesine yönelik tasarımını amaçlamaktadır.

Aşağıda "Orjinal" Proje Raporu ile hazırlanan Proje sunulmuştur..

THE REPORT

The main goal that we tried to achieve in this design is to create an environment which is functional and aesthetic. While we were designing the axis, we did not want to approach to the axis with personal or architectural chauvinist thoughts. With respect to cultural historical heritage, we tried to define paths that would lead people to historical sites easily.

The two squares that are divided by Mitropoleous street are connected, while the existing trees are protected. In this new square traffic is forbidden and the sculpture of Aristotelous stands in the middle of the square. New patterns are designed on the pavement in that area.

From this part, pedestrian crossing along, thin axis starts. The after topiary plants which exist along the axis from centuries are protected and the number of palms that are less are increased. Pavements are renovated.

From Egnatra Street that have historic importance, there's connection to Ancient Agora with the help of a large important square. In this square the sculpture of Venezoulus is limited by a big compass which is suggested as a pavement. This compass overlies to Egnatra Street, connects the axis and the square, and directs people to the points that have historic importance around the area (Panagia Chalkeon, BitPazar, Forum Romanu, St. Nicolas the Great, The Paradise Bath, Vatikioti Market, Aristotelous Square, St. Menas, Viali Market)

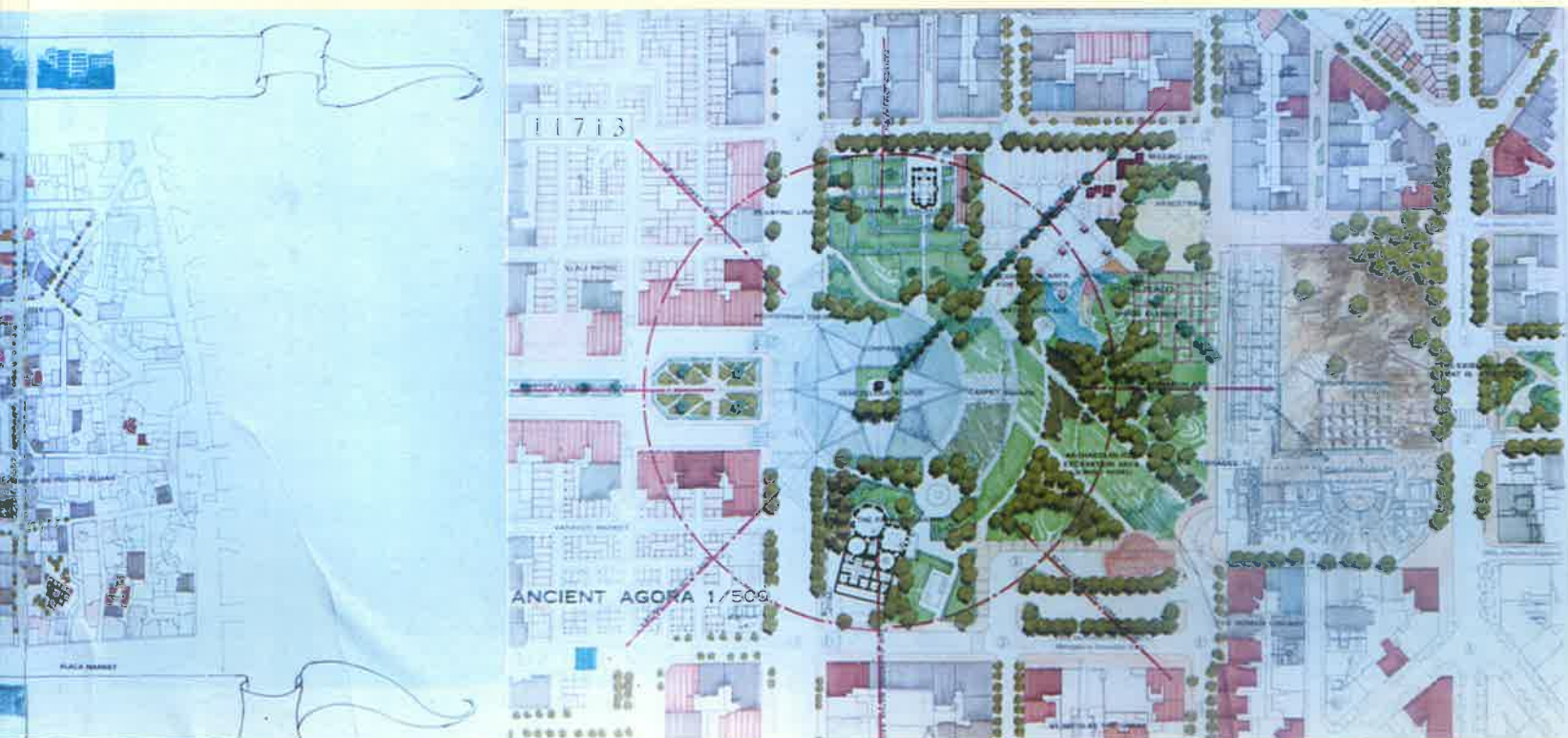
The circle around the compass connects Panagia Chalkeon to with the Paradise Bath. From the main square people are directed to the park with the help of Carpet Square. In the park Area lots of old trees, exist these are protected and small pedestrian ways are suggested around the trees and also resting benches are placed for the pedestrians.

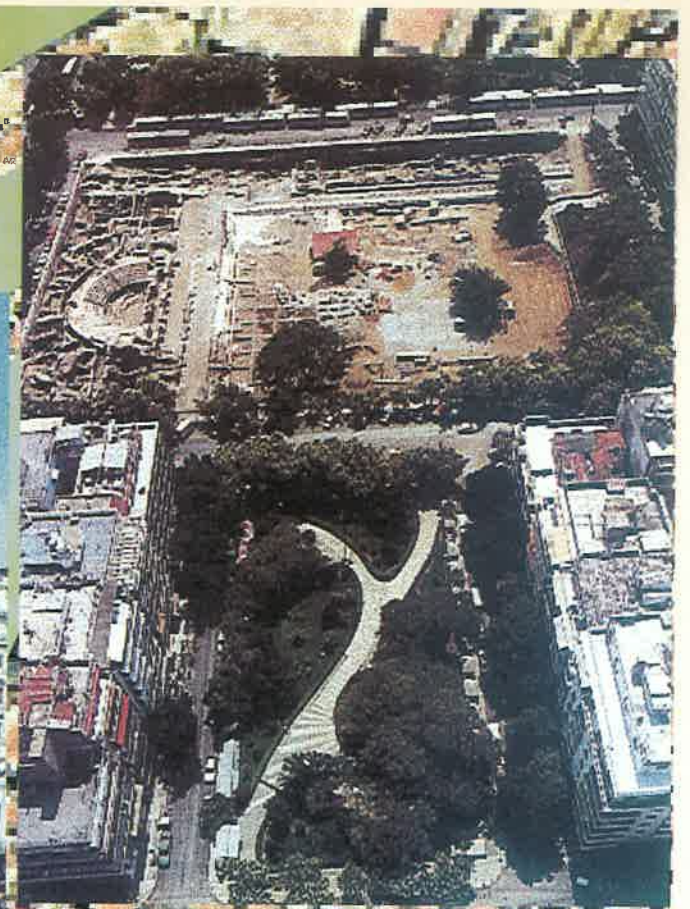
The excavation area of Jewish Home and arcades that placed in the east of the area is suggested as an empty for the further archaeological studies. By the way a rectangular grass area exists, that is limited by the two pedestrian axis. In the exhibition area, will the sculptures will be exhibited which be similar to the ones that moved outside the country.

The west part of the park is designed for the children as a playground. The Filippou Street which is so crowded because of busses, is closed to the traffic by the way Park and Forum Romanum is connected. From the vista points which are at the edge of the park, the possibility of the perception of the archaeological area is offered. The three sides of the park is opened to the pedestrians.

The Park which connects the Forum Romanum and St. Demetrious is protected

According to the criterias about the area, because of the importance of the Archeological studies St. Demetrious, Roman Baths and the area around them remains.

11713

PERSPEKTIF
ANCIENT AGORA

YARIŞMA

ULUSLARARASI YARIŞMA

ARISTOTELOUS

KENT AKSININ YENİDEN TASARIMI

SELANİK / YUNANISTAN

TASARIM: Sunay ERDEM
İskender ÖZTEN
Günay ERDEM

YAPIM: 22.7.1997
02.8.1997

Konya Çifte Kumbetler Parkı ve Çevresi Kentsel Tasarım Proje Yarışması

“PARK TASARIMI’NDA İKİ FARKLI TUTUM”

Proje, yarışmadan çok değişik tasarım yaklaşımlarının sınanmak, kendini ifade etmek, düşün düzeyinden somut belge olmak düzeyine çıkmak fırsatlarının yaratıldığı ortamlardır. Mesleğin gelişmesinde, aynı konu çerçevesinde değişik yaklaşımların hayat bulduğu, bir anlamda mesleki ortak çalışmanın, biraradalığının, işbirliğinin sağlandığı platformlardır.

Yarışma süresince ortaya çıkan ürünlerin gelecekte meslek pratiğine yapacağı katkı önemle değerlendirilmelidir. Yarışmanlar bu süreçte kendini geliştirmek fırsatını kullanmak ve düşüncelerini, tasarımlarını projeyi yayımlayarak tartışmaya açmak amacını güderler. Farklı yaklaşımların yaratacağı gerilimlerle mesleğin, pratiğin gelişeceği inancını taşırlar. Bu nedenle yarışmada kazanamayan projelerin yayımlanması, yukarıda yarışma ortamından beklenen yararı elde etmek için önemli bir girişim olacaktır. Dar katımlı yarışmalarda bu daha kolaylıkla olanaklı olabilecektir. Günümüzün gelişen yayım-iletişim ortamında bu sorun kolaylıkla aşılabılır. Yarışma bütçesinde bir ödül miktarı kadar kaynak ayrıldığında tüm yarışmanların projelerini yayımlanarak büyük emeklerle üretilen, herbiri yarışmanların mesleğe balasını, mesleği uygulamadaki yaklaşımının yansımaları olan tasarımların böyle kolaylıkla inşaatına, ortaya çıkmasına, sosyal

olarak değerlendirilememeye durumlarına bir ölçüde çözüm bulunabilecektir.

Jüriyle aynı görüşleri paylaşmamak çok doğal bir şeydir. Yarışmanların büyük çoğunluğu yarışmalara jüriye kendilerini beğendirmek için değil, ancak kendilerini geliştirmek, düşüncelerini, belli koşullar, belli sınırlamalar sunan gerçek bir proje konusunun ortamında somutlaşarak, sonuçlarını tartışmaya açmak, geniş katımlı bir eleştirel ortamda değerlendirilmek isterler. Doğaldır ki yarışmayı, jüriyi oluşturan meslektaşların yargıları sonuçlandıracaktır. Ancak jüri yargıları da değerlendirilebilmelidir.

Jüri, belirlediği sonuçlar itibariyle bir anlamda işverene ve meslek çevresine de sorumlu durumdadır. Kararları yeniden tartışmak için değil, ancak yine de toplumsal nitelikli bir ürün söz konusu olacağı için, bu seçim ortamının, hangi seçenekler arasında seçildiği, sıralamanın hangi gerekçelerle alındığını toplumsal (ya da meslek çevresi) olarak bilinmesi yararlıdır. Böylelikle, ülkemizde yarışmaların, düşünce araştırmalarının değerlendirilmesinden çok, iş dağıtım yöntemi olarak algılanmasının önüne geçilebilir. Jüri çalışmalarında böyle bir denetim sürecinin ağırlığını belli bir ciddi yaklaşım çabası göstererek karşılayacaktır.

Dr. Okan NALBANTOĞLU

Yüksek Peyzaj Mimarı

Bilkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar,
Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

Peyzaj Mimarisi ve

Kentsel Tasarım Bölümü

Projeler hakkındaki jüri raporları, olumlu ya da olumsuz kalıp cümleler olmaktan çıkıp, projenin başlatmış olduğu tartışma ortamını genişleten, mesleğe olan katkısını tartışan ve bu gerilimin yarattığı düşün ortamından meslek adına olumlu yararlar sağlayan bir pratik doğuracaktır. Bunu bir anlamda mesleğin öz denetimi olarak yorumlayabiliriz.

Proje yarışmaları hakkındaki bu giriş **Konya Selçuklu Belediyesi**'nin açmış olduğu sınırlı yarışma vesilesiyle yapmaktayız. Konya Selçuklu Belediyesi, ilçe belediyesi sınırları içinde kent merkezi noktası olarak tanımlayabileceğimiz Alaeddin Tepesi'ne 500 metre uzaklıkta, bu tepeye kuzeyden yönelen, bulvar niteliğindeki "Ankara Caddesi"ne bitişik, içinde tarihi Çifte Kumbetler'in yer aldığı 7,000 m²'lik bir alanda kent peyzajına imgesel ve simgesel değerler ile kent yaşamı için yılboyu kullanım yönünden katkılarının yaratılması; mimarlık, şehircilik ve peyzaj mimarlığı ölçeklerinde projeler ve plastik değerler üretilmesi" amacıyla sınırlı katılımlı bir yarışma düzenlenmiştir.

Dr. Semra TEBER (Yüksek Mimar), **Sedvan TEBER** (Şehir Plancısı) ve **Dr. Oktan NALBANTOĞLU** (Yüksek Peyzaj Mimarı) olarak göndermiş olduğumuz proje ile birlikte yarışma, davet edilen yarışmanların yarısından fazlasının katılımını sağlamıştır. Jüri toplanarak çalışmalarını tamamlamış ve sonuçlarını açıklamıştır. Hazırlamış olduğumuz proje, ikinci elemde oybirliği ile elenmiştir. Bu sonuç yarışmanların karşılaşabilecekleri sonuçlardan olduğu için, durum gayet doğal karşılanmıştır. Ancak yarışma ile ilgili jüri raporunu okuduktan, kazanan projeleri de gördükten sonra; kendisini yeterince anlatamadığına inandığımız projemizi bahane ederek, jüri kararında somutlaşan peyzaj ve kentsel tasarım yaklaşımını tartışmak istiyoruz.

Bu aslında -kanımızca- projemizle benzer yaklaşım gösteren ve jürinin benzer kararlarına muhatap olan diğer projelerin de sesi olabilecektir. Katılan projelerden üçte biri diğerlerinden daha farklı olduğuna inandığımız bir yaklaşım sergilemiştir. Bu

oran küçümsenmeyecek, gözardı edilme-yecek bir orandır. Jüri raporuna göz atıldığında jürinin değer yargularıyla, bu farklı projelerin savunduklarının karşıt görüşler oluşturduğunu söyleyebiliriz. Jüri kendi görüşünü sonuçları belirleyerek açıklamıştır. Ancak elenen projeler kendilerini nasıl savunacaklardır? Onların jüri karar oluşturma süreçleri ile ilgili söz söyleme hakları olmayacak mıdır? Tüm projelerin yayımının sağlanmasıyla, bu söz hakkının büyük ölçüde gerçekleşeceğini söyleyebiliriz. Jüri çalışması sonrası yapılan kolokyumlar da bir platformdur. Ancak sesini duyurma çapı çok düşüktür. **Kolokyum**, bugünkü kapalı jüri sistemiyle tam uyuşan bir kalıp gibidir. Projeler daha geniş kitlelerle tanışmayı haketmektedirler kanısındayız. Biz projemiz açısından bu yazı ile bir ölçüde görüşümüzü jürinin ötesine taşıyabilmekteyiz

Nedir jüriyle farklı olan görüşlerimiz? Bunu bir çırpıda söylemek zor görünmektedir. Çünkü jüri, belirli oranda değerlendirme ölçütleri üzerinde uzlaşmış, belirli ölçüde "iç iletişim" (intersubjectivite) sağlamış bir grup olarak görünmemektedir. Bunu jüri değerlendirme ölçütlerine ve jüri değerlendirme sürecine bakarak söylemek mümkündür. Ölçütler birer birer jüri üyeleriyle "correspondance" göstermekte ancak bütüncül bir değerlendirme aracı olma niteliği arz etmemektedir. Plancı kendi ölçütünü, mimar kendi ölçütünü, peyzaj mimarı kendi ölçütünü koymuş ve bunlar potada bir bütün oluşturacak biçimde birleştirilememiştir. Nitekim bu ölçütlerdeki uzlaşmazlığın sonucu olarak dağıtılan tüm ödül ve mansiyonlarda karşıtlik oyları bulunmaktadır. Başka bir deyişle proje ayrı ayrı mimari, peyzaj ve kentsel tasarım projeleri olmak durumunda jürinin ayrı ayrı onayını alabilecektir. Böylesi bir ortamda bütüncül yaklaşımların iyi değerlendirilememe riski büyümektedir. Değerlendirme ölçütlerinin "a priori" ve bunların birbirinden kopuk birer "checklist" gibi tesbiti, daha baştan

bu ölçütlerle aynı özellikler gösteren projelerin ödüllendirilecek projeler olarak ayrılmasına yol açmaktadır. Görüleceği gibi kalıp ölçütler, kalıplara uygun projeleri primlendirmektedir. Bu tür yarışma pratiği giderek kalıplaşmış mimarlık ve çevre tasarımı ürünleri ortaya çıkartmaktadır.

Yarışmanın adı "**Çifte Kumbetler Parkı ve Kentsel Tasarım Proje Yarışması**" olmasına karşın, jüri ölçütlerini kurarken bunun bir park projesi olduğunu kabul etmiş ve kentsel tasarım içeriğini yok saymıştır. Nitekim ölçütler manzumesinde kentsel tasarım sözcüğü hiç geçmemektedir. Jüri değerlendirmesinde de -jüri raporundan izleyerek- bu husus gözardı edilmiş, proje alanını kentin bir parçası olarak gören, onu bu çerçevede geliştiren, tasarlayan, park olma olgusunu bu bütünlük içinde irdeleyen projelerin bu tutumu olumlu karşılanmamıştır. Jüri "kendisi için" (per se) park olma ölçütünü ön planda tutmuş, projeleri bu yönüyle değerlendirmiştir. Böyle olunca, jüri projeleri küçük bir alan olan proje alanında bir parkta bulunmasını bekledikleri tüm "a priori" "componentleri sağlamlarına" bir de yine ölçütlerin içinde en belirleyicilerinden olan lokantayı park alanının bahçesiymiş gibi kullanıp kullanmadığına göre değerlendirmiş izlenimini vermektedir. Bu dar alanda bezemeci peyzaj yaklaşımları, küçük alanda kumbetleri çevreleyen kocaman yapay tepelikler, olmazsa olmaz göletler, doğa imitasyonu kurlar, eğriler, çiçek kümeleri primlendirilmiştir. Parkı içinden kullandıktan başka kullanıcı öngörülmediğinden böyle becerilerin değerlendirilmesi normal karşılanabilir. Mesleğe geniş boyutların, büyük perspektiflerin kazandırılması tartışmalarının yapıldığı konumda, pratikte hala bahçe düzenlemesi zihniyeti geçerli görünmektedir.

Park alanlarının kendi sınırları, çerçevesi içinde kalınarak park "hazırlıste"sindeki kullanışlarla doldurulması, burada kentsel alanın "antitezi" gibi, kentte pek sık rastlamadığımız objelerin yer aldığı kent hayatının aksi olduğuna inanılan bir ortam yaratmak amaç görünmektedir. Böyle

olunca "park" lar kendi çapında birer cennet olmak, dolayısıyla bir anlamda "sanallık" iddiasıyla tasarlanmaktadır. Dolayısıyla park tasarımında çevre yapılanmasının aksi biçimler, çizgiler, bahçeci tutumlar egemen olmaktadır. Park çevresiyle uyumlu, çevresinin bir devamı, uzantısı olmak amacı gütmemektedir. Aksine farklı olmak gayreti içindedir. Bu bir tutumdur, kabul edilebilir, tartışılabilir. Ancak bunun aksi bir tutum da aynı değerdedir, kabul edilebilir, tartışılabilir. Bu tutumlar arasındaki fark, giyim-kuşam dünyasında bir benzetmeyle; parkı ayrı bir dünya olarak gören yaklaşım bir anlamda giysideki bir boşluğu yama ile doldurmak, diğer tutum ise giysinin örgüsünü devam ettirerek örgücü tekniği ile doldurmak olarak tanımlanabilir.

Jürinin projemiz için öngördüğü 6 farklı değerlendirme yazısı şöyledir:

"Yarışmaya çok ciddi bir özenle katılma ve otaya konan emek övgüye değer bulunmuştur. Kümbetlerin bir aks oluşturacak biçimde bütünleştirilmesiyle etkilerin artırılması olumlu bulunmuştur. Oluşturulan kapalı bir sistem içine hapsedilmiş bulunan parkın çevre ile, özellikle görsel ilişki kuramaması, lokantanın park ile ilişkisinin zayıf oluşu, kümbet çevrelerinin detaylandırılmış olmasına karşın Kalenderhane Kümbeti'nin çevresindeki kot düşürmenin kümbeti olumsuz etkileyeceği eleştirilmiştir. Proje oy birliği ile elenmiştir."

Jürinin eleştirdiği "kapalı sistem içine hapsedilmiş" görüşünü kabul etmek mümkün değildir. Alanın tarihi kimliği, mevcut yapıların -ki bir yönde bunlar 10 katlı yapılar- farklı bir üslupla, gelişmiş güzel konumlanmalarıyla algılanamamaktadır. -Bu tarihi kimliği teslim edecek, algılanmasını mümkün kılacak bir çerçeve gerekli görülmüştür. Bu amaçla şeffaf olduğu ileri sürülebilecek bir çerçeve çekilmiştir. 5 metre aralıklarla, aydınlatma direği, gölgelik desteği vb. fonksiyonlar yüklenen ince sütunların kapak sistem oluşturduğu iddiası -bizce- tutarlı görülmemektedir.

Alternatif tutum oluşturan görüşümüzü proje açıklama raporumuzdan yapılan alıntılarla şöyle özetleyebiliriz;

Konunun Değerlendirilmesi

Konya Çifte Kümbetler Parkı kuzeyden kent odağına doğru yönelen düzgün, geniş profilli, hızlı trafik akışına imkan veren Ankara Caddesinin merkezi alana ulaştığı noktada bulunmaktadır. Alaeddin Tepesi'ne yaklaşık 500 metre uzaklıktadır. Ankara Caddesi alana yaklaşmadan önce doğusunda 10 katlı nokta blokların perdelediği konut bölgesini, batıda ise Musalla Mezarlığı'nı katetmektedir.

Ankara Caddesi, merkeze yakın kesiminde geleneksel ve modern konut dokularını ayıran bir eksen konumundadır. Doğuda geleneksel, Batıda modern. Ankara Caddesinin batısında modern konut dokusu başlamadan önce Musalla Mezarlığı, Çifte Kümbetler Parkı, Devlet Hastanesi alanı, Konya Fuar alanı gibi büyük açık alanların eklenildiği yaklaşık 300 metre genişliğinde bir bant bulunmaktadır. Bu alanların batı sınırında, kuzey-güney yönünde uzanan ve kentin ana ulaşım aksı olan 40 metrelik cadde, Ankara Caddesi'ne paralel olarak geçmektedir.

Bu saptamalardan hareketle, yukarıda sıralanan açık alanlar bandı, kentin oluşturulabilecek yeşil sisteminin omurgası olarak kullanılabilir. Çifte Kümbetler Parkı alanı da, bu sistem içinde değerlendirilecektir. Bu yaklaşımda, Ankara Caddesi de düşük hızda araç trafiğinin ve yaya kullanımının özendirileceği bir bulvar anlayışıyla düzenlenebilir. Çifte Kümbetler Parkı alanı güneyinden itibaren, Ankara Caddesi sakinleştirilip, daha sonra da araç trafiğine kapalı bir yaya bölgesi olarak Alaeddin Tepesi'ne kadar yeşil aks olarak planlanabilir.

Park Alanı Tasarım Yaklaşımı

Yarışma alanı, farklı boyutlar, nizam ve üslupta yapılarla çevrili, karmaşanın yaşadığı bir çevrede yer almaktadır. Bir cephesinde ise hızlı trafiğin geçtiği geniş bir yol bulunmaktadır. Yol kotlarının yüksek tasarlanması sonucu kümbetler yaklaşık 2 metre yol kotunun altında kalmışlardır. Park alanının bugünkü kullanımı açık alan niteliğinde olmadığı için, çevre park olgusunu gözönüne almaksızın yapılaşmıştır.

Alanın tarihi kimliği, yukarıda anılan duyarsızlıklarla yok edilmek noktasındadır. Bu konumdaki alan tasarımında şu ilkeler geliştirilmiştir.

- Alanın yakın çevresindeki yapılaşmaların uyumsuzluğunu giderecek,
- Tarihi kimliğini ortaya çıkaracak,
- Çağdaş, modern açılımlar sunacak,
- Boyutları itibarıyla küçük sayılabilecek, alanın açık alan olma niteliğini en çoğa çıkaracak,
- Kavranması, okunması ve kullanımı kolay olan,
- Çevresindeki kullanımlarla bütünleşecek ve onların fonksiyonlarını pekiştirecek,
- Değişik kullanıcı profillerine farklı açık alan kullanımları sağlayacak çeşitliliği yaratacak,
- İleriki aşamalarda gerçekleştirilecek bir yeşil alan ve yaya sisteminin parçası olabilecek bir tasarım yapmak.

Çifte Kümbetler Parkı alanı genel hatlarıyla uzun kenarı yola paralel olarak uzanan, ince uzun bir dikdörtgen biçimindedir. Alanın formu ve konumu, tasarım strüktürü için de işaretler vermektedir. Ankara Caddesi'nin yönlendirici ağırlığı parkın kullanım yapısının bu yola paralel, çizgisel olma gereğini bir oranda belirlemektedir. Parkın Ankara Caddesi'nden geçen araç-yaya trafiği tarafından görsel kullanımı, parkın kendisinin aktif kullanımından daha büyük oranda olabilecektir.

Bu da, parkta hareketin daha çok bu durumu gözönüne alan biçimde uzun kenar boyunda olmasını doğrulamaktadır. Parkın çevresindeki kitlesel, görsel "cacophonie"; bütün bunları bir biçimde disiplin altına alacak geometrik düzeni aramaktadır. Alanın içindeki tarihi yapıların yakın çevresiyle zaman ve kitle yönünden olan farklılığı da bu ayrımı gözetecek bir çerçeve istemektedir.

Bu çerçeve farklı kullanım, nizam ve üsluptaki yapıları birbirine bağlayacak, park içine olduğu kadar dışını da disipline edecek nitelikte olmalıdır.

Çerçeve

1. İki kümbeti düzgün geometrik bir "cadre" (çerçeve, fon) ile tanımlı bir bütün içine almak ,

2. Bu çerçeveyi, çevresindeki yapı ve kullanımlara göre, çeşitli biçimlerde tanımlamak,

3. Çerçeveyi tarihi yapıların kimliğini pekiştirecek, kümbetlerin noktasal sivriliğini daha belirgin olarak ortaya çıkaracak (vurgulayacak) düz, yalın, yatay, etraftaki farklı yapı türlerinin olumsuzluğunu perdeleyecek bir biçimde kullanmak,

4. Çerçeve, sınırlama fonksiyonunun ötesinde işlevler taşımalıdır. Çerçevenin batı bölümü park içinde düşünülebilecek kapalı mekanları içermektedir. Güney tarafında lokanta, kuzey tarafında dükkanlar (büfe, gazete, dergi, kitap vb.), sergi alanı, sera alle, oturma alanları, wc, vb. bulunmaktadır. Güney ve doğu cephesinde oturma birimleri kaidesi, gölgelik, aydınlatma elemanları desteği, batı cephesinde kuşevi, vb. yer almaktadır.

5. Bu çerçeveyi çevresindeki "yapı ve kullanımlara göre" tanımlamak

a) Ankara Caddesi cephesi araçla ve yaya olarak geçenlerin de görsel olarak katıldığı bir geçirgenlikle tasarlanmıştır. Bu cephede sıralanan sütunlar parka yaklaştıkça perde perde aralanmakta ve park tümüyle bir sahne gibi algılanmaktadır. Keza parkın içinde bulunanlar için de, yoldan geçenler bir film şeridindeki oyuncular olmaktadır.

b) Çerçeve batı kenarındaki yapılarla kentsel bir sokak oluşturmaktadır. Bu cephe bir hanın duvarı gibidir. Konut dokusundan, özel alanlardan, genel alanlara ortak kullanım ölçeğine geçişi belirtmektedir.

c) Çerçevenin kuzey cephesi, Ankara Caddesi yönünden kullanıma göre tasarlanmıştır. Cadde yönünden geldiğinde park görsel olarak algılanmaktadır. Ancak parka giriş belirli noktalardan olabilmektedir.

d) Çerçevenin güney kenarı ise oluşturulan yaya-ticaret sokağıyla bütünleşmektedir.

Park Alanı

Park alanı farklı kullanıcı profillerinin gereksinimlerine göre düzenlenmiştir.:

- gezinti
- dinlenme/oturma/meditasyon
- kültürel faaliyetler
- seyir
- geçiş alanı

toplanma mekanı

Park alanı kuzey-güney yönünde, birbirine eklenen 3 sekansa ayrılmaktadır:

- kuzeydeki kümbetin bulunduğu alan
 - güneydeki kümbetin bulunduğu alan
 - ve bunları birbirine bağlayan alan
- Parkta, bu sekans alanların dışında şerit (strip) alanlar bulunmaktadır. Bunlar parkın kullanım çeşitliliğine göre değişmektedir. Doğudan batıya doğru sıralarsak,
- Ankara Caddesi kaldırımı: görsel, pasif
 - Doğu cephesi sütunları arasında gölgelik/oturma birimleri şeriti,
 - Sütunların park tarafında yer alan yürüme/oturma/seyir şeridi,
 - Musalla Mezarlığı kenarından itibaren gelen yeşil alan aksının park içinde devamı görünümdeki eğimli/şevli görsel amaçlı şerit,
 - Kuzey Kümbetinden Güney Kümbetine uzanan su şeridi ve bunun iki yanında ki yaya yürüme yolları,
 - Güney Kümbetinin etrafındaki dış daireyle birleşen dalgalı yol şeridi,
 - Park batı duvarı önünden geçen yürüme yolu,
 - Duvar içinden geçen alle (iki katlı).

Lokanta

Park doğu-batı yönünde Batı Cephesi Duvarı tarafından, parkın temel ve destek fonksiyonları olarak ikiye ayrılmaktadır. Destek fonksiyonlar parkın ana mekanı içinde yer almamaktadırlar. Bu fonksiyonlar duvar içinde ya da buna bitişik olarak çözümlenmiştir.

Lokanta çerçevenin dışında kalan park alanı içinde yer almaktadır. Bir çok kente tarihi duvarlar zaman içinde organik olarak bitişen yapılar gibi, lokanta da duvarla bütünleşmektedir. Zeminde yüksek duvarlı, tarihi Konya evleri oranlarına uygun olarak tasarlanmıştır.

Batı yönünde sokağa kapalı, doğu yönünde parka açılabilir. Yapı konumu itibarıyla duvarın kiteselliğini kırmakta, aynı zamanda lokantanın parka ve kümbetlere açılan penceresi olmaktadır. Konya evi (lokanta) nin duvar mekanıyla kesişim alanları, gerek zemin katta, gerek üst katta yazın açık, kışın kapalı olarak kullanılabilir.

lecektir. Lokantanın kuzeyinde, duvarın batı yönünde kalan ince bir alan da sokağın ölçeğine uygun bir park/yeşil alan olarak düzenlenmiştir. Tasarım yapının ve bitkinin bir uyumu, mimarlık ve peyzaja birlikte yaşama ortamı hazırlanması olarak ele alınmıştır. Kitleler ve boşluklar, masiflik ve hafiflik, kapalılık ve saydamlık/geçirgenlik dengelenmeye çalışılmıştır.

Bitkisel Düzenleme İlkeleri

Bitki türlerinin seçiminde Konya ilinin yıllık iklim verileri ve mevcut bitki dokusu incelenmiş ve yöreye özgü bitkisel materyalin kullanılmasına özen gösterilmiştir. Bitkisel kompozisyonda, form, doku, ölçü ve renk özelliklerinden yararlanarak, bitkilerin alanın mevcut ve tasarlanan mimari dokusuyla uyumu ön plana çıkartılmıştır.

Proje alanının kuzey, güney ve doğusunda formal bitki tasarım anlayışı hakimdir ve yapısal çevreyle dil birlikteliği vardır. Bu formallik, alanın batısında kırılmakta ve Kesikbaş Kümbeti ile Kalenderhane Kümbeti'ni birbirine bağlayan havuzlu yaya yolundan itibaren doğal bir çevre özelliği kazanmaktadır. Bu doğallık Müftü Lokman Hekim Sokak'a kadar devam etmektedir. Formal tarzda yerleştirilen ağaç ve çalılar, projenin altlığı 5x5 metrelik tram çizgileriyle uyum içerisinde.

Yer örtücü bitkilerin kullanıldığı alanlar, parkın diagonal giriş aksı ile lokanta arasında kalan kısım ile Ankara Caddesi'nin batısındaki şevli alandır.

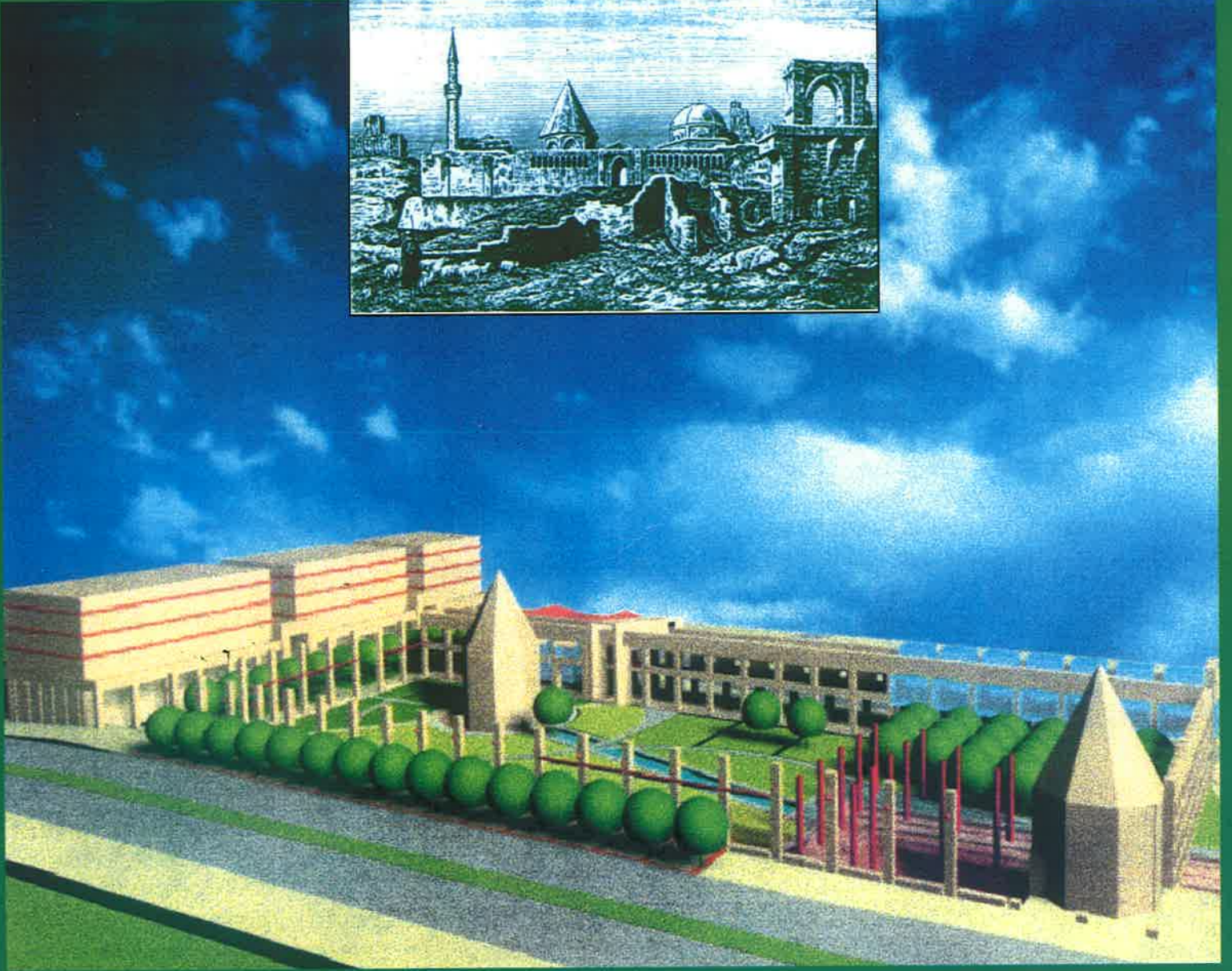
Şevin en alt kotu ile havuz ve güney kümbeti arasında kalan alanın sadece çim ile kaplanması kümbetlerin önünde gerekli açıklık ve perspektifin sağlanması için gereklidir.

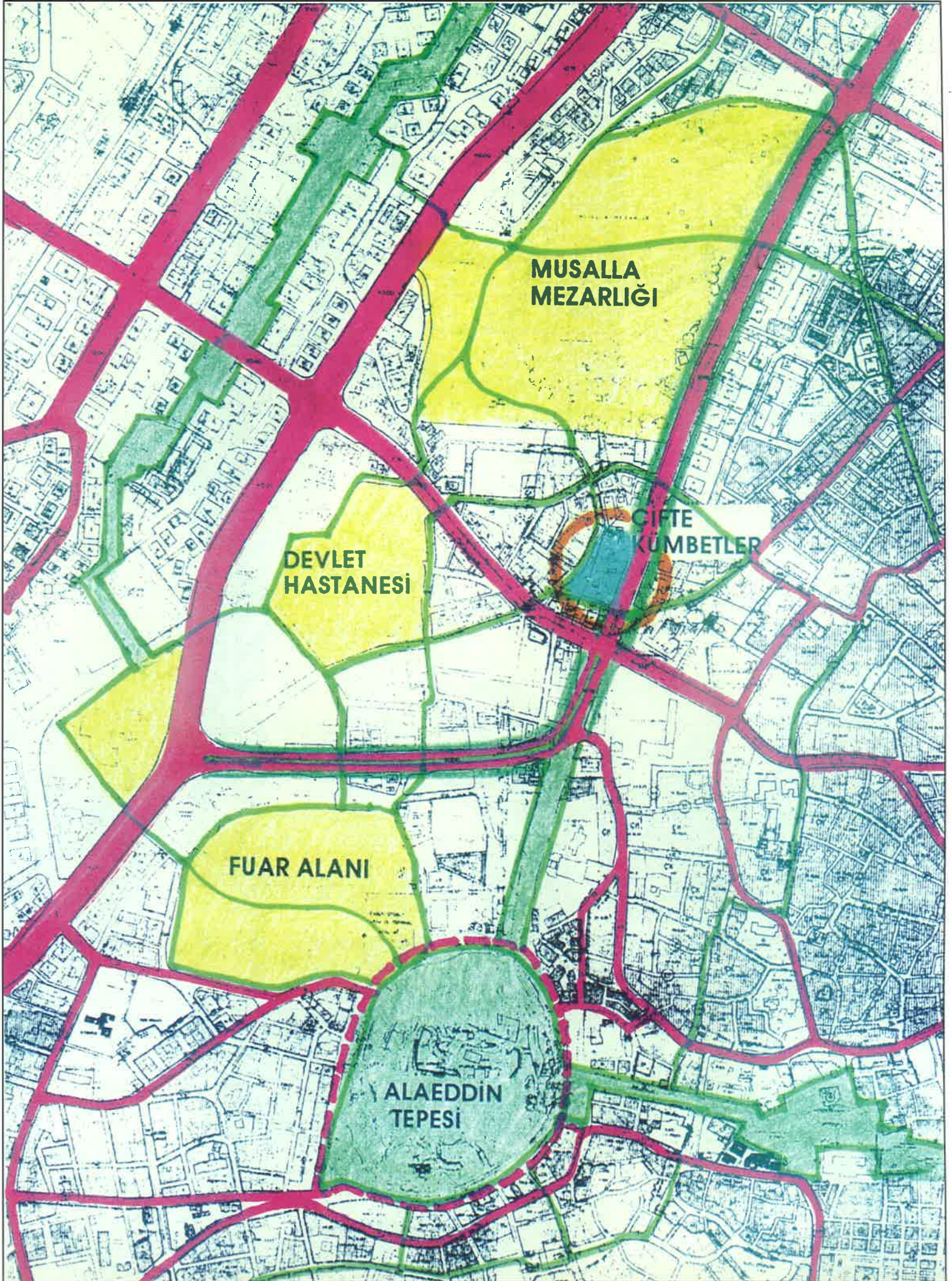
Kuzey kümbetinin batısındaki ağaçlıklı oturma alanının dar yaya yolları arasında kalan zemini çim kaplıdır. Çim alanın bir çeşit döşeme malzemesi gibi kullanılması parkın "yeşil ve doğal" karakterine sakin, fakat önemli bir katkıda bulunmaktadır.

Proje alanında korunması istenen mevcut ağaçların tümü koruma altına alınmıştır. Mevcut meşe ağaçlarından birisi, lokantanın şeffaf iç avlusunda mimariyle bütünleşmektedir.

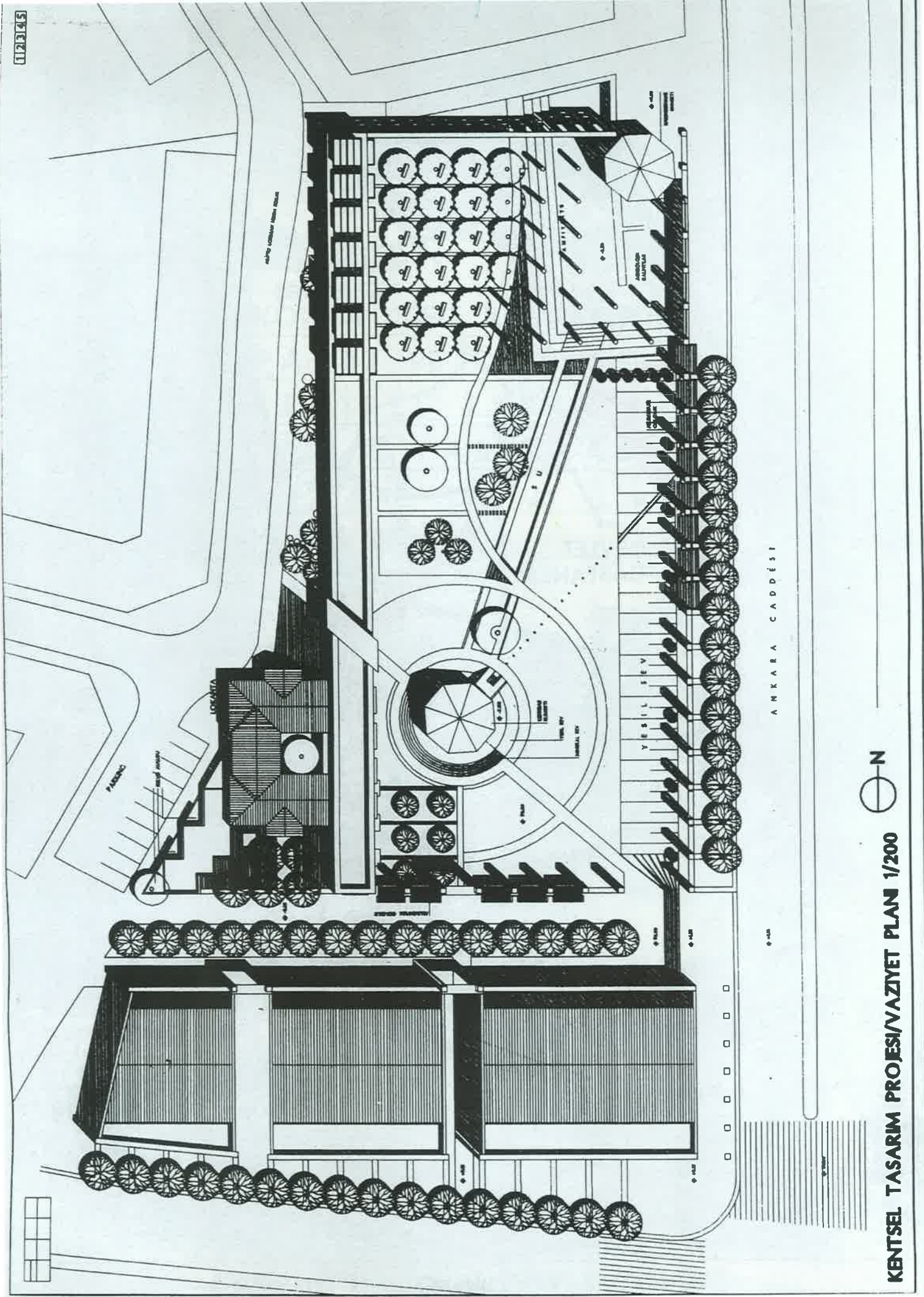

KONYA ÇİFTE KÜMBETLER
PARKI VE ÇEVRESİ
KENTSEL TASARIM
PROJE YARIŞMASI
R A P O R

KENTSEL YEŞİL SİSTEMİ ÖNERİSİ

KENTSEL TASARIM PROJESİ/VAZİYET PLANI 1/200

ANKARA CADDESI

YESİL SEV

LOKANTA

PARKING

12345

1995 Ceyhan Atif Kansu Şiir Ödülünü kazanan "Sürek Avında Dünya"nın yazarı ALİ CENGİZKAN'IN "Orman ve Bahçe" adlı şiirini bu kitaptan sizin için seçtik. Yazar aynı zamanda ODTÜ Mimarlık Bölümü Başkanı, Edebiyatçılar Derneği Genel Bşk. Yardımcısı, PEN Yazarlar Derneği ve DR Derneği Üyesi'dir.

SANAT

ORMAN VE BAHÇE

Ömrümün ortasında karanlık bir ormanda uyanırken, kaçan fırsatlar, pişmanlıklar, uçulmayan göklerin zevki, kanatlarımın izi kalan hava parçacıkları, hepsi hepsi, sırtımdaki çakıl taşları gibi yerlerini bulan ve daha yerleşmeye çalışan, boşlukları ve fazlalıkları doldurmak için koşuşan izler gibi, şu çaydanlığın altındaki is gibi bir dayanıklılığın resmi olan herşey, topukladığım közler, ayağıma bulaşan küller, işte hepsi hepsi, bugüne ve düne yarına ve bene ait olan herşey, yolcu yolunda gerek diyor.

Ömrümün ortasında karanlık bir ormanda uyanırken, sorular, niye daha önce görüşmedik seninle gibi, kavuşmadan başlayan ayrılıklar ve kurak bir ormanda bir fidanın ilk yapracığı gibi niye umarsız başlar bazen dostluk, niye son anda bastırır pişmanlık ateşi, küçük çıkarlar için verdiğimiz büyük ödünlerden dolayı duyduğumuz pişmanlık ateşi, niye yakar ormanı çaresiz, niye iki elmas gibi avcumda ışıldayan gözlerin, dokunmaya çekindiğim gözlerin, orman yangınına dayanıklı gözlerin o kadar uzak, ama niye ışıldayan gözlerin bir soruya dönüşmekte şimdi ?

Oysa bahçe bir düzyazı gibi, düzenlenmesi hiçbir zaman bitmeyen bir düzyazı, sözcükleri ölen, toprağını kendi gübreleyen, virgüllerini sakarlıkla koyan, kendini öğle güneşinde sulayan ve meyvelerini hep kışın veren, yenmeyen meyvelerini hep kışın veren bir düzyazı gibi bahçe, kadınların hep aşık olduğu, kadınların hep aşık olduğu ama erkeklerin pişmanlık duyduğu ve yalnız kaldığı bir düzyazı gibi bahçe kendini kazarak ve yazarak avutur.

Bu uyanma saati sırtımda sertliği çakılların, çalsın davulunu akıl, üflesin flütünü ve vursun zillerini sağduyu, kırsın kalemini düşüncesizlik ve oturtup kardeşi üzgüyü yanına, yaksın ateşini: Öpün onuru alınandan, taş yaprağından ve yazgı , sürüye sürüye sakalını, defolup gitsin yoldan temizleyerek kösnüsünü asfaltın.

Ömrümün ortasında karanlık bir ormanda uyanırken, tanrım ne çok ışık var yürünecek, fidan var dikilecek, ölüm var görülecek.

Çanakkale/Gelibolu Yarımadası

Barış Parkı Yarışma Süreci

İrdelemesi

Gelibolu Yarımadası Barış Parkı Uluslararası Fikir ve Tasarım Yarışması süreci, 1996'da başlamıştır. Cumhurbaşkanlığı görevlendirmesiyle Orman Bakanlığı'na düzenlenen ilk toplantıya çeşitli Bakanlık, Kamu Kurumları ve Meslek Odaları ile birlikte çağrılan Odamız, konu ile ilgili bir brifing almış; sürece ilişkin görüşlerini dile getirmiştir.

Örneğin 33.000 hektarlık yarışma alanı içerisinde yer alan 8 Orman Köyü'ne "Turizm Teşvik" verilmesi konusuna, Odamız çekince koymuştur. Çünkü Turizm Teşvikler ile "patlayan turizm", Milli Park'ın talanına da yolaçacaktır.

Diğer bir çekincemiz Çanakkale Köprüsü'nün Yarışma Alanı'nda bir "veri" olarak konulmak istenmesi üzerinedir. Bir anlamda Yarışmanlar "köprünün gerekliliği"ne koşullandırılmakta, daha baştan köprüyü "evetleyen" bir bakış açısı ile, tasarım yapmak durumunda bırakılmaktadırlar.

Öte yandan **Çanakkale 1/25.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı** da, bir başka çekince noktası oluşturmaktadır.

Tüm dünya tasarımcılarına açık böyle bir yarışma Gelibolu öznelinde Çanakkale'ye, uluslararası ölçekte tarihi - arkeolojik kimliğini "barış" temasıyla yansıtan özgün bakış açılarını taşımalarını olanaklı kılar; birden sınırları daraltılmış/bu anlamda sığlaştırılmış ve oldu-bittiyeye getirilmeye çalışılan bu "plan"

neyin nesidir? diye sorgulamaktayız. Acaba, yıllardır çeşitli platformlarda konu edilen Çanakkale Boğaz Köprüsü'nün, ilk kez bu "plan" ile "planlama kararı"na dönüştürülmüş olmasının etkisi ne şiddettedir?

TMMOB Başkanı ve ilgili 4 Oda olarak **Protokolü**'ne imza koyduğumuz, Yarışma Proje Yöneticisi'ni seçtiğimiz (Sn. Prof. Dr. Raci Bademli), Yarışma Jürisi'ne Raportörlük (Projelerin Teknik İncelemesi), için oluşturulan Teknik Komite'ye Odamız'ı temsilen meslektaşımızı atadığımız (Sn. Prof. Dr. Halim Perçin), geçen 2 yıllık süreçte; 13 üyemize de "**Yarışma Şartnamesi**" satın almak üzere, "**Üyelik Belgesi**" vermiş bulunuyoruz.

Proje teslim süreci 18 Mart'98'de tamamlanmış olup, 120 Proje Yarışma Ofisi'ne teslim edilmiştir. Jüri ve Teknik Komite'nin çalışma süreci başlamış bulunmaktadır.

Odamız Ağustos'97'de Oda Başkanı düzeyinde Çanakkale'de yaptığı incelemede; diğer Oda yöneticileri ve Belediye Başkanı ile de görüş alışverişinde bulunarak; Hem Yarışma Alanı, hem de Gelibolu Yarımadası Çevre Düzeni Planı ile ilgili somutları yeniden gözden geçirmiş bulunmaktadır. Yarışma sonuçları ile ilgili değerlendirmesini de, yerinde yapmayı planlamaktadır. İlgili Meslek Odaları ile de, bu konuda ön görüşme yapılmıştır. Meslek Odaları değerlendirmesinin, basın yoluyla kamuoyunda "yoğun bir gündem" oluşturacağı inancındayız.

YARIŞMA JÜRİSİ

Jüri Üyeleri

- Ahmet Gülgönen/Mimar (UIA, Fransa)
- Doğan Kuban/Mimar (Türkiye)
- Glenn Murcutt/Mimar (Avustralya)
- Haluk Alatan/Mimar, Şehir Plancısı (Türkiye)
- Ignasi de Sola-Morales Rubio/Mimar (İspanya)
- Robert Riley/Peyzaj Mimarı (ABD)
- Tony Watkins/Mimar (Yeni Zelanda)
- Gaitan Siew/Mimar (UIA, Maurittius) (Yedek)
- Ziya Tanalı/Mimar (Türkiye) (Yedek)

Danışmanlar

- Nezih Çakar
T.C. Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanı
- Metin Sözen
Sanat Tarihçisi (Danışman, TBMM Genel Sekr.)
- Cemalettin Taşkıran
Harp Tarihçisi (Genel Kurmay Başkanlığı)
- Zekai Bayer
Orman Mühendisi (Orman Bakanlığı)

TEKNİK KOMİTE

Raci Bademli, Prof. Dr., Teknik Danışman, Başkan

- Murat Balamir, Doç. Dr., Şehir Plancısı (ODTÜ)
- İsmet Ağaryılmaz, Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Başkanı
- Feridun Duygulu, Şehir Plancısı (Bayındırlık Bakanlığı)
- Aydan Erim, Mimar (Mimarlar Odası)
- Başkan Günay, Dr., Şehir Plancısı (ODTÜ)
- Aydın Kılıçoğlu, Mimar (Mimarlar Odası)
- Emre Madran, Doç. Dr., Mimar, Restorasyon Uzmanı (ODTÜ)
- Erhan Öncü, Şehir Plancısı, Ulaşım Uzmanı (Mimarlar Odası)
- Halim Perçin, Prof. Dr., Peyzaj Mimarı (Peyzaj Mimarları Odası)
- John Price, (Commonwealth War Graves Commission)
- Yılmaz Sakarya, Orman Mühendisi (Milli Parklar Genel Müdürlüğü)
- Türel Saranlı, Mimar (ODTÜ)
- Alaaddin Sozan, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Müdürü
- Gönül Tankut, Prof. Dr., Şehir Plancısı (ODTÜ)
- Osman Taşkın, Dr., Orman Mühendisi (Orman Bakanlığı)
- Yıldırım Yavuz, Prof. Dr., Mimar (ODTÜ).

Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı: Milli Park'ın Barışa Adanmak Üzere Yeniden Değerlendirilmesi, Onarılması ve Sağlıklaştırılması

Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nın Konumu

Park, Çanakkale Boğazı ile Anadolu'dan ayrılan Gelibolu Yarımadası'nın güney ucunda 33.000 hektarlık bir alanı kapsar. Tarihi ve stratejik açıdan büyük önem taşıyan 70 km uzunluğundaki Çanakkale Boğazı Marmara ve Ege denizlerini birleştirir. Çanakkale şehri ve mitolojik savaş alanı Troia karşı kıydadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun sırayla başkentleri olan Bursa, Edirne ve İstanbul ise yakın çevrededir.

1973 yılında kurulan ve adını Gelibolu Yarımadası'ndan alan Park, BM Milli Parklar ve Korunmuş Alanlar Listesinde bulunmaktadır.

Park içerisinde Eceabat Belediyesi ve sekiz köy vardır. Park'ta yaşayan ve çalışan 10.000 kişinin, Park faaliyetlerine yeterince katıldıkları, Park'tan gerektiğince faydalandıkları söylenemez.

Milli Park'ın Barışa Adanması

Gelibolu Yarımadası I.Dünya Savaşı'nın en önemli ve kanlı muharebelerinin yapıldığı bir yöre olmuştur. 1915 yılında, yaklaşık bir milyon kişinin katıldığı bu efsanevi deniz ve kara muharebelerinde 500.000 kişi, savaşa katılan her iki kişiden biri, ya kaybolmuş, yaralanmış ve sakatlanmış veya ölmüştür. Savaş acımaz ve ayırım gözetmez. Kayıplar hem Türk Orduları (Türk ve Türk olmayan müslüman askerleri ile bir avuç Alman dahil), hem de Müttefik Ordu ve Donanması (Britanya İmparatorluğu'nun İngiliz, İrlandalı, İskoç, Galli, Maltalı, Mısırlı, Sri-lankalı, Pakistanlı ve Hintli askerleri; Avusturyalı, Yeni Zelandalı ve Kanadalılar ile Fransız Ordusu saflarındaki Fransız, Kuzey Afrikalı, Gambiyalı ve Senegalli askerler dahil) arasında eşit paylaşılmıştır.

Kuşkusuz, bir insanlık dramı olan bu muharebeler aynı zamanda her iki taraf için de bir kendini veriş, kararlılık, inanç ve kahramanlık gösterisidir. Bu anlamda millet / milliyet şuur ve onurunun bu denli fazla, anlamlı ve karşılıklı olarak belirip zaman geçtikçe değerlendirildiği savaş örneği yoktur diyebiliriz. Bu Park'ta, işte böylesine önemli ve anlamlı muharebelerde gençlik ve hayatını yitirenleri ve olayları düşünüyor; düşünmekten öte duyumsuyoruz. Ama diğer yandan, savaşın asker sivil demeden, milliyet ve din farkı gözetmeden tüm insanlar için yarattığı acıların gerekliliğini ve insan hayatının anlamını da sorgulamadan edemiyoruz.

Atatürk'ün sözleri ile "Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyuna bir dost vatanın toprağında huzur ve sükün içinde uyuyan, bu toprakta canlarını verdikten sonra bizim de evlatlarımız olan kahramanlar" ve şehitlerimizin barış içinde yattıkları bu alanda yarışmanlardan, barışa adanan bu Park'ta savaşı, barış düşüncesi ve duygularını öne çıkartır biçimlerde ele almaları beklenmektedir.

Fikir ve tasarım yarışması, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı'nı önumümüzdeki bin yıla insanlar ve insan-doğa arasında barışın her anlam ve boyutta düşündüğü, duyumsandığı ve yaşadığı bir çevre olarak hazırlamak istemektedir.

Barışın Anlamı

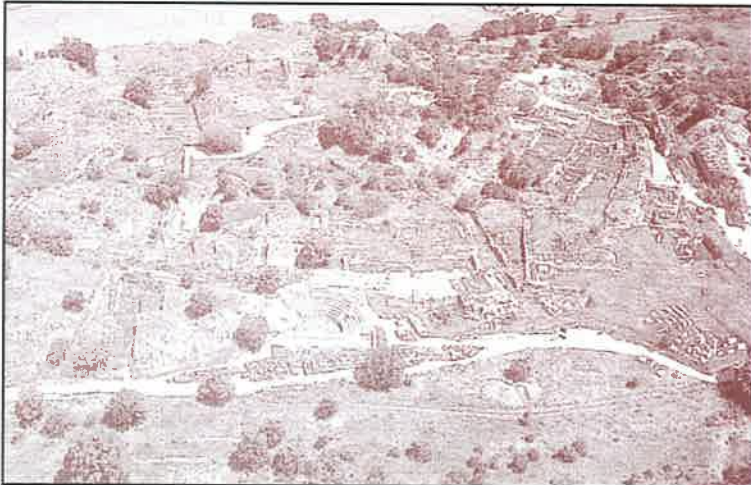
Barış yalnızca saldırganlıkların durdurulduğu, düşmanlıkların sona erdirildiği edilgen bir durum değil, uyumluluk, anlayış, hoşgörü ve baskılardan arındırılmış özgürlük ortamının kolaylaştırılması, egemen kılınması ve sürdürülmesi amacındaki etkin girişimlerdir.

Sosyo ekonomik gelişmeler, uluslar arasında bağımlılıkları arttırmak yanında huzursuzluk, gerginlik ve çatışmaları da körükler. Sonuçta, barış yerine savaş, uyumluluk yerine karşıtlıklar, ilerlemeler yerine eşitsiz yararlanmalar ortaya çıkar. Öyle ki, bu durumlarda elimizden gelebilecekleri ve yaşamın amacını sorgulama gereğini duyarız. Bu bakımdan, Barış Parkı'nın temel hedefi etkin barış girişimlerini, uyumluluğu ve barışseverliği güçlendirmek ve yüceltmek olmaktadır.

Doğal, Kültürel ve Tarihi değerlerin Barış Düşüncesine Katkısı

Milli Park, kişide barışçı duygular uyaran, ortak manevi birliktelikler, dayanışmalar yaratan doğal veri ve niteliklere sahiptir. Tespil edilmiş bulunan Doğal Sit'ler içinde, kıyılar, ormanlar ve makilikler, yarılar, resimsel jeolojikve jomorfolojik oluşumlar ve yakın zamanda bir tuz gölüne dönüştürülmüş de olsa, bir lagun/dalyan yer almaktadır.

Yine tespil edilmiş kültürel miras kapsamında 15. yüzyıl askeri mimarlık ve anıt örnekleri bulunmaktadır; Birinci Dünya Savaşı'nın taşınmaz kalıntıları (batıklar, toprak, savaş alanları ve siperler, şehitlikler, kale ve zindanlar) diğer ilginç taşınır mazeneye ile bütünleşmekte; bütün bu anıt ve eşyalar Türk, Avusturyalı, Yeni Zelanda, İngiliz ve Fransız yetkililerince tarihi sit ve objeler olarak kayıt altında tutulmaktadır. Doğal, kültürel ve tarihi miras insanlık adına korunmalı ve barış fikrini güçlendirmek amacıyla bunları bütünleştiren senaryolarda kullanılabilir.

Tarihi-Arkeolojik Miras/TROIA Ören Yeri

Ana Yaklaşım

Milli Park'ın savaş-merkezli tarihi kimliği günümüzde diğer özelliklerini gölgede bırakmış görünüyor. Ulusal dayanışmaların besleyip efsaneleştirildiği savaş ve kahramanlık öyküleri, şehitlikler ve anıtlar ile Milli Park, Çanakkale deniz ve Gelibolu kara muharebelerinin oluşturduğu tek bir ilgi odağına indirgenmiş gibidir. Ele alınması gereken en genel ve kapsamlı konu budur. Park kimliğinin yeniden kurulmasında, tarihsel, doğal, arkeolojik, kültürel ve insani değerler gibi özelliklerin de gözönüne alınması gereği vardır. Park yalnızca savaş alanları olarak değil, bu çok yönlü verileri ile keşfedilip ortaya konulmalıdır. Ayrıntılı uygulamalardan önce, parkın geleceğini yönlendirecek ve dönüşümler gerçekleştirecek bir üst kimlik oluşturulması gereği vardır. Bizce bu üst kimlik barış kavramının ta kendisidir.

Barış kavramı, savaş yerlerini, doğal ve çevresel değerler ile arkeolojik ve tarihsel verileri, geçmişe uzanan sosyal ve insani değerleri köprüleyip kavrayabilmeli, bunları birbirlerini tamamlayacak biçimlerde bütünleştirmelidir. Park'ın üst kimliği, tüm bu farklı yönlerde uzlaşıcılığı ve barışçılığını, düşünce / duygu / deneyimlerde yansıtılmalıdır.

Temel Sorunsal

Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Ana Planı'nın uluslararası yarışma yoluyla ve Park'a Barış karakteri kazandırılacak bir anlayışla yenilenmesi istenmektedir. Bu çerçevede, dünya ve Türk Harp Tarihi'nin önemli bir dönüm noktasını oluşturan 1915 Çanakkale ve Gelibolu Muharebeleri'nin yoğun bir şekilde cereyan ettiği sahaları kapsayan Park'ın tarihi, kültürel ve doğal dokularının korunması ve söz konusu değerlerin evrensel barış, sevgi ve hoşgörü düşüncesi ve duygu bütünlüğü içinde tüm dünyaya sunulması beklenmektedir.

Park, doğal yapısının bütünlüğü ve arkeolojik değerleri ile tanınmalı ve fiziki müdahaleler en alt düzeyde tutulmalıdır. Farklı alanlardaki düzenlemelerin birleşiminden, bunların toplamından daha fazla getiriler kazanılabilmeli; yarışmacılar daha az müdahale ile daha büyük etkiler yaratma yöntemleri geliştirmelidirler. Bütünlük korunurken yaratıcı, arabulucu girişimler araştırılmalıdır.

Çevre - peyzaj - arazi yapısı - deniz'i, değiştirmeden / dönüştürmeden, tasarım araçları olarak kullanılmalı; yapılar üretmek yerine, ortamlar / atmosferler yaratmaya yönelmeli; yeni sergileme (diarama, panorama gibi simülasyon teknikleri dahil) türleri ve etkinlik / kullanım biçimleri önerilmeli; insanlara barış düşüncesi, duyumsama, sindirme deneyim fırsatları sunulmalıdır. Bütün bunlar yanısıra, yerel toplulukların beklentileri kavranıp, onların da roller üstlendikleri ve Park'ın yaşamına katıldıkları bir çerçeve oluşturulmalıdır. Elde edilecek fikir ve tasarım önerileri, Milli Park Ana Planı'nın gözden geçirilmesi çalışmalarında temel girdi olacaktır.

Yarışma

Başbakanlık Makamı, Milli Güvenlik Kurulu'nun 30.11.1994 tarih ve 377 sayılı tavsiye kararı üzerine, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Ana Planı'nın, tek dereceli uluslararası yarışma yoluyla ve Park'a "Dünya Barış Parkı" karakteri kazandırmak üzere hazırlanmasını 19.12.1994 gün ve 19754 sayılı direktifleri ile istemiştir.

Gelibolu Yarımadası Barış Parkı Yarışması, bu bağlamda hazırlanmıştır. UIA, Uluslararası Mimarlar Birliği kurallarına uygun olarak düzenlenen bu tek aşamalı fikir ve tasarım yarışması, ilgili tüm meslek dallarına, yarışmacı sayısında kısıt olmaksızın dünya ölçüğünde açıktır.

Yönetim

Bu yarışma, Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde, Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av - Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü tarafından açılmaktadır. Ödüller yarışma sonuçlarının duyurulmasından en geç iki ay sonra verilecektir.

Yarışma ofisinin adresi:

Gelibolu Yarımadası Barış Parkı Uluslararası Yarışma Ofisi
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
06531 Ankara, TÜRKİYE

Tel: + (90) (312) 210-3626
Fax: + (90) (312) 210-1442
Email: gallipol@vitruvius.arch.metu.edu.tr

Yeterlik

Yarışma, mimarlık / peyzaj mimarlığı / kentsel tasarımcılık / kent planlığı ve bölge planlığı alanlarında derece sahiplerine ve ülkelerinde bu meslek dallarını uygulama hakkına sahip kişilere açıktır.

Bu meslek konularında hizmet veren tüzel kişiler (takım, şirket ve şirketler ortaklığı) da yarışmaya katılabilir. Tüzel kişiler, yeterlik sahibi bir yasal yetkili temsilci adına kayıt olacaktırlar.

Kayıt

Kayıt için, yeterlik sahibi kişi ya da yeterlik sahibi yasal yetkili temsilci adına aşağıdaki belgelerin 10 Ağustos 1997 gününden önce Yarışma Ofisi'ne iletilmesi gerekmektedir:

- Daktilo edilmiş bir sayfada, soyadı / adı / uyuşu / adres ve telefon numaraları / mesleği,
- Meslek uygulama yetkisini gösteren belge (oda kayıt belgesi) ve bu belgeyi veren kuruluşun açık isim ve adresi. Tüzel kişilerin yeterliliğini (ticaret sicili) ve yetkili kılınan yeterli temsilcinin yasallığını (yetki belgesi, imza sirküleri gibi) gösteren belgeler. (Bu belgelerin orijinal veya noter tasdikli olması zorunludur.)
- Kayıt ücretinin yeterlik sahibi kişi ya da tüzel kişilik tarafınca yatırıldığını gösterir belgenin bir kopyası.

Kayıt olan yeterlik sahibi kişinin yarışma, hak ve yetkileri devredilemez. Yarışmacılar adres değişikliklerini taahhütü mektupla Yarışma Ofisi'ne bildirmekle yükümlüdürler.

Kayıt için 250 ABD Dolan yatırılacaktır. Bu ücret hiç bir koşulda iade edilmeyecektir.

Çevre'ye Dair...

6 milyar dünya olarak yaşadığımız bütün doğayla barışta, en temel sorunlarımızdan biri "ÇEVRE". Bugün Yeni Dünya Düzeni ve Küreselleşme, gölge - ekonomik - sosyo-kültürel boyutlarda bizleri hukuksuz, eşitsiz, somutlanmış çevrelerde, yokluk ve yoksulluk içinde yaşamaya tutsak ediyor.

Ülkemiz çevre bağlamında, yarınlarından vazgeçmiş politik bir süreci dolu-dizgin yaşıyor. Rant adına, yaşadığımız çevre kablamlarına, bugün bir yenisi daha ekleniyor...

- Kamu arazileri yağmasına ve özelleştirmelere bel bağlayan, Kaynak Pakeni Politikaları,

- Termik ve nükleer santraller, siyanürlü altın üretimi ile yaşanmaz çevreleri yaşamımıza dayatan Enerji ve Sanayi Politikaları,

- Enerji, Sanayi, Turizm, Kentselme sınırlarını, meraları, yaylaları, tarım topraklarını, kıyıları, sulak alanları sorun özütümü peyzaj alanlarını rantta ve güçlenmeye teslim eden Devlet Politikaları, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası olarak, erincimizdir.

Meslek Odaları içinde yaşadığımız toplumsal payıcağı eşitsizlik kullanımlarıyla öden ve yaşamaktan mutsuz kıldığımız Çevre'ye meslek etikleriyle, toplumsal faydayı kucaklamak sürecinde, tarihsel bir sorumlulukla karşı-karşıyalar...

Odamız "5 Haziran Dünya Çevre Günü" Etkinlik Haftası'nda, işte bu sorumluluktan yola çıkıyor.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Olarak

Diyoruz ki:

Ülkemizin geleceğine adına Çevre, Demokrasi'den Mutlak Nasibini Almalı!

TOPLUM YARARI, ETİK ve DEMOKRASİ

İle Örülü Bir ÇEVRE'de; yaşama umutlarımızı yeşertecek,

5/8 HAZİRAN '97

ÇEVRE ETKİNLİKLERİMİZİ,

güçlü bir soluk katacağımız inancıyla ve Saygılarımızla.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Yönetim Kurulu Adına

A. Betül UYAR Başkan

konulu söyleşi ile devam edilmiştir. Söyleşide Cumhuriyet Gazetesi Ankara Temsilcisi Sn. **Mustafa Balbay (Gazeteci)**, medyanın bazı gerçeklerini, çelişkilerini dile getirmiş; çevre ile ilgili konularda zaman zaman medyanın olumlu katkılarının yanında, olumsuz katkıları ve özellikle iktidarlara güdümlü satılık "bir kısım medya" gerçeğini, verdiği çeşitli örneklerle ortaya koymuştur. Söyleşinin ardından sanatçı Sn. **Ufuk Karakoç** tarafından, küçük bir "Saz Dinletisi" ne yer verilmiştir.

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODASI

5/8 Haziran'97 Çevre Etkinlikleri

Odamız'ın geleneksel hale getirdiği **Çevre Haftası Etkinlikleri, 5 Haziran'97** günü A.S.T. Salonu'nda düzenlediğimiz "**Çevre'de Toplum Yararı - Etik - Demokrasi**" adlı **Panel-Forum** ile başlatılmıştır.

Öncesinde Sn. **Turhan Günay** (Orman Mühendisleri Odası), "**Çevre Talanları**" **Dia Gösterisi** ile zenginleştirilmiş Panelimiz'e T.M.M.O.B. Genel Sekreteri Sn. **İsmet Öztunalı** başkanlığında-panelist olarak Sn. Doç. Dr. **Fikret Başkaya** (Yazar - Özgür Üniversite Forumu Vakfı Başkanı), **Kubilay Özbek** (Elektrik Mühendisleri Odası), Sn. **Şükriye Hiçdönmez** (Kimya Mühendisleri Odası), Sn. Sn. **Ercan Gündoğan** (Şehir Plancıları Odası) **A. Betül Uyar** (Peyzaj Mimarları Odası), Meslek Odaları adına görüş bildirmişlerdir.

Çevre'de Toplum Yararı - Etik - Demokrasi'nin ülkemiz polit-ekonomik sürecinin, termik ve nükleer santrallerin, Bergama'da siyanürlü altının, kamu arazileri satışlarının ve doğa talanlarının tartışıldığı Panel-Forum'da, Meslek Odaları'nın ve

üyelerinin süreçte etkin olmalarının da önemine değinilmiştir.

Etkinlik Haftamız'a **6 Haziran'97** günü Oda Terasımız'ın yaz dönemi Açılış Kokteyli öncesinde "**Medya'nın Çevreye Bakışı**"

Hafta içinde TMMOB ve bağlı Odalar'ın her yıl birlikte düzenledikleri sokak etkinliklerine, Odamız da etkin bir şekilde katılmıştır. **7 Haziran'97**'de Ankara Yüksel Caddesi'nde düzenlenen "**Çevre ve Demokrasi**" **Standları Sergisi, Dünder Oyuncak Şirketi** suponsorluğunda gerçekleştirilmiş olup; tasarlanan çocuk oyun alanları ile yaşanabilir çevre oluşumuna dikkat çekilmiştir. Daha önce başlattığımız, sokak etkinliği boyunca da süren "**A.O.Ç. Talan Edilmesin**" ve "**Güvenpark Rant Tesisi Olmasın**" **İmza Kampanyalarımız** ile, Anka-

ra'nın dünü ve bugününü gözler önüne se-

ren çeşitli panolarımız, halkımızın yoğun ilgi ve katılımına neden olmuştur.

Doğuş Tohumculuk Şirketi suponsorluğunda, **8 Haziran'97**'de düzenlediğimiz haftanın son etkinliği olan **Teknik Gezi**'de: Ankara-Eskişehir Yolu'ndaki Firma'nın Dermostrasyon alanları Oda Üyelerimiz'e gezdirilerek; çim tohumculuğundaki son gelişmeler, yeni türler, çim ekimi ve gübreleme teknikleri konularında faydalı bilgiler verilmiş ve düzenlenmiş, çim alanlarda rekreasyon olanakları ile güzel bir ortam

sağlanmıştır.

Teknik gezinin ardından Milli Kütüphane'de düzenlenen **TMMOB Ankara Yerel Demokrasi Kurultayı "Kentleşme ve Demokrasi Forumu"**'na katılarak; kent ulaşımı, kent estetiği, zorunlu göç, gecekondulaşma ve çarpık kentleşme, yerel yönetimlerde meslek örgütlerinin yeri, kentleşme politikaları, konularında görüşler belirtilmiştir.

İSTANBUL'96 "HABİTAT II - KENT ZİRVESİ"

Ön hazırlıkları 95 Ağustos'unda Ankara'da başlayan ve Oda Genel Merkezimiz'in katıldığı T.C. Habitat II Ulusal Komitesi, Yerel Yönetimler Forumu, S.T.K. Forumu süreçlerinden sonra; **30 Mayıs 14 Haziran'96**'da İstanbul/Taşkışla'da gerçekleşen **Habitat II - Kent Zirvesi**'ne, Genel Merkezimiz ile birlikte Antalya, İstanbul ve İzmir Bölge Şubelerimiz'in katılımı ile, 5 ayı konuda sunumlar gerçekleştirilmiştir.

Genel Merkezimiz, Elektrik Mühendisleri Odası ve Şehir Plancıları Odası ile birlikte **"Çevre ve Enerji"** konulu **Panel - Forum** düzenleyerek, Odamız genel görüşlerini sunmuştur. Ayrıca **"Yasal-Yönetimsel Çerçeve'de Peyzaj Mimarlığı'nın Yapabilir Kılınması / Peyzaj (Çevre) Projeleri ve Toplum Yararı"** sunumunda, Genel Merkezimiz Peyzaj Mimarlığı'nın Türkiye'deki kamusal alan politikalarında uygulanışı, sorunları, kent yeşili vb. genel bakışının yanında öznel yaklaşımları da çeşitli boyutları ile irdelemiştir. Etkinlik süresince de birçok TV kanalında ve çeşitli basın ve yayın organlarında, Odamız görüşlerine sık sık yer verilmiştir.

Antalya Bölge Şubemiz'in **"Antalya Kenti Yeşil Alan Sorunları"** konulu sunumu, Antalya'nın özellikle turizm özneline çevre sorunlarını ve doğa talanlarını gözler önüne sermiştir.

İzmir Bölge Şubemiz'in **"İzmir Kenti ve Korumacılık Politikaları"** konulu sunumu, İzmir özneline çevre sorunlarını, sit ve korumacılık uygulamalarında Oda olarak bakışımızı dile getirmiştir.

İstanbul Bölge Şubemiz'in de yine **"Küreselleşen İstanbul ve Yeşil Alan Sorunları"** konulu sunumu ile, hızla büyüyen İstanbul Kenti sorunlarını ve küreselleşmeyi irdeleyen görüşlerini sunmuş ve aynı zamanda Odamız'ın evsahipliği görevini yerine getirmiştir.

Habitat II Kent Zirvesi boyunca Genel Merkez ve Bölge Şubelerimiz'in birlikte oluşturdukları **P.M.O. Standı**, oldukça ilgi görmüştür. Mekan tasarımında saman bal-

yalarından oturma gurubu olarak faydalanılmış, kayrak taşları, kilimler, dekoratif amaçlı araba tekerleri, odun kütükleri ve bitkiler ile **İstanbul Bölge Şubemiz**'ce oluşturulan standta; Ankara, Antalya İzmir, İstanbul vb. kentlerdeki çarpıklıkları, kötü yapılaşma, kent parklarının durumları, doğa talanları, Peyzaj Mimarı **"bakışıyla"** gözler önüne serilmiştir.

Oluşturulan bu sıcak atmosfer meslek odalarının yanı sıra yabancı konukları da kendine çekmiş ve bir rekreasyon alanı olarak değerlendirilmiştir. Ulusal boyutta Odamız'ın merkez ve şubeleri ile ortak çalışmanın, dayanışmanın, örgüt bilincinin geliştirildiği kapsamlı bir etkinlik gerçekleştirilmiş; Odamız'ın ilişki kurma kapasitesi artırılmıştır. Habitat II'de uluslararası ölçekte kurduğumuz ilişkiler sürdürülmektedir.

ÜNİVERSİTE ZİYARETLERİ

A.Ü. Ziraat Fakültesi Dekanlığı Ziyareti : Odamız Yönetim Kurulu A.Ü. Ziraat Fakültesi Dekanı Sn. Prof. Dr. Yetkin Güngör'ü makamında ziyaret ederek akademik sorunları, eğitimin kalitesi, bilimsel platformlar, öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği demokratik yapı vb. konularda görüşlerini iletmiştir. Oda Yönetimimiz'in ikinci ziyareti Yüksek Lisans Öğrencileri'ne "Yüksek Peyzaj Mimarı" ünvanı verilmesi konusunda olmuştur. Aynı konu ile ilgili A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü'ne de gerekli başvurular yapılmış ve kısa sürede sonuç alınarak, meslektaşlarımızın konu ile ilgili sıkıntıları giderilmiştir.

A.Ü. Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlı Bölüm Başkanı Ziyareti: Oda Yönetim Kurulumuz yeni göreve başlaması nedeni ile

Bölüm Başkanı Sn. Prof. Dr. Hayran Çelem'i makamında ziyaret ederek iyi dileklerini sunmuş, oda örgütlülüğünün geliştirilmesi, peyzaj mimarlığı eğitiminin sorunları, oda-bölüm olarak etkinlikleri vb. konularda fikir alışverişinde bulunulmuştur.

A.Ü.Z.F. Öğrenci Topluluğu ile de, birlikte çeşitli etkinlikler kotalanmıştır.

Bilkent Üniversitesi Ziyareti: Oda Yönetim Kurulumuz Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı ve Kentsel Tasarım Bölüm Başkanı Sn. Zuhul Ulusoy'u ziyaretimizde ve bölüm öğrencileri ile yapılan konferansta mesleki sorunlar tartışılmış, Oda çalışmalarında bilgi verilmiş, eğitim sorunlarına değinilmiş, oda-bölüm olarak etkinlik-

leri konularında çeşitli saptamalar yapılmıştır.

Bilkent'li öğrencilere, "Meslek Odaları ve Örgütlenme/PMO" üzerine bir sunum yapılmıştır.

Yüksek Peyzaj Mimarı "Unvanı" Verilmesi: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığı ve Fen Bilimleri Enstitüsü'ne Oda olarak yaptığımız başvurular, Üniversite Senatosu'nda görüşülerek, olumlu sonuçlanmış; "Lisans" düzeyinde kullandığımız Peyzaj Mimarı unvanı, Yüksek Lisans düzeyinde de Yüksek Peyzaj Mimarı olarak kabul görece; üyelerimizin sıkıntıları giderilmiş, kamu kurumunda çalışan üyelerimiz kademe artışlarını bu sayede almışlardır.

Bilkent'li Meslektaşlarımız: Bilkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar - Tasarım - Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarisi ve Kentsel Tasarım Bölümü'nden mezunların, Odamız'a kayıt için yapmış oldukları başvurular: Odamız görüşü ve ek olarak ilgili Bölüm olumlu görüşünün, TMMOB Yönetim Kurulu'na sunulması üzerine; meslektaşlarımızın Odamız'a üyelikleri ve 98 Oda Genel Kurulları'nda oy kullanma hakları gerçeklik kazanmıştır.

DEVLET-HÜKÜMET YÖNETİCİLERİ - BAKANLIKLAR İLE İLGİLİ GÖRÜŞMELER

- TMMOB Heyeti ile Cumhurbaşkanı'nı ziyaret (2 kez)
- DYP-CHP Hükümeti Dönemi'nde TMMOB ile Tansu Çiller'i ziyaret
- DYP-CHP Hükümeti Dönemi'nde TMMOB ile Murat Karayalçın'ı ziyaret.
- DYP-CHP Hükümeti Döneminde TMMOB ile CHP Genel Sekreteri Adnan Keskin'i ziyaret.
- DYP-CHP Dönemi'nde TMMOB ile Hüsamettin Cindoruk'u ziyaret.
- DYP-CHP Dönemi'nde Kültür Bakanı'nı ziyaret. (PMO)
- DYP-CHP Dönemi'nde Turizm Bakanı'nı ziyaret. (PMO)
- DYP-CHP Dönemi'nde Bayındırlık Bakanı'nı ziyaret. (PMO)
- Bayındırlık Bakanlığı Müsteşarı'nı ziyaret (PMO)
- DYP-CHP Dönemi'nde Toplu Konut Başkanı'nı ziyaret. (2 kez) (PMO)
- ANAP-DSP Hükümeti Dönemi'nde TMMOB ile Bülent Ecevit'i ziyaret
- ANAP-DSP Hükümeti Dönemi'nde TMMOB ile İsmet Sezgin'i ziyaret.
- ANAP-DSP Hükümeti Dönemi'nde Bayındırlık Bakanı'nı ziyaret (7 kişilik TMMOB Heyeti ile birlikte)
- Bayındırlık Bakanlığı Karne Komisyonu Darie Başkanı'nı ziyaret (PMO).
- Etkinlik yapılan Kentler'de Vali ve Yerel Yöneticiler ile özel görüşmeler.(PMO)

RADYO

PROGRAMLARI'97

- TRT-1'de Yeşil Alan Sorunları (Arzu Çelebi). TMMOB ve Bağlı Odaları ile birlikte
- Radyo Mozaik'de Kent Kültürü ve Kimliği (A. Betül Uyar).
- Radyo Mozaik'de Ankara Kenti Yeşil Alan Sorunları (Rahime Tunçtan)
- Radyo Mozaik'de Ankara Kenti'nde Mesleki Denetim ve Meslek Odaları (Ayşe Kayabaş)
- Radyo Mozaik'de Ankara Kenti İmar Planlama Süreci (A.Betül Uyar).

TV PROGRAMLARI

- İstanbul Habitat II ile ilgili olarak Taşkışla'da Kanal D ve Show TV ile PMO Standı önünde Oda Başkanı ile röportaj.
- TMMOB Mühendis-Mimar Mitingi ile ilgili ATV Son Durak Canlı Yayın'da Odamız katılımı.
- Flash TV'de 4 Programlık Odamız'da gerçekleştirilen röportaj ve teras çekimleri.
- Flash TV'de Kaçak Yapılaşma - İmar Afı ile ilgili Açık Oturum'a canlı yayın bağlantısı ile Oda Başkanı'nın görüş bildirmesi.
- Mersin-Akkuyu Nükleer Santral Karşıtı Platformu'nda Kanal D'nin Oda Başkanı ile röportajı.
- Çankaya Radyo Televizyonu'nda Mühendis Mimar Kadın Açık Oturumu'na Panelist olarak katılım.
- Kaynak Paketi ve Kamu Arazileri Satışları ile ilgili tüm haber programlarında yayınlanan açıklamalar (TMMOB Komisyonu olarak).
- Flash TV Yenimahalle Belediye Başkanlığı'nda Mesleki Denetim'in kaldırılacağı yönünde Müttehahitler Derneği'nin başlattığı girişime karşı, Belediye Başkanı ile görüşülmesi ve konu ile ilgili Oda Başkanı ile röportaj.

MERKEZE BAĞLI KENTLER İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

TRABZON: Merkez Yönetimimiz, Ocak'97'de Trabzon'da üye toplantısı düzenlenmiş, üyelerimizin sorunları görüşülmüş, TMMOB ve bağlı Odalar'ın bulunduğu mekan ziyaret edilmiş, Mimarlar Odası Trabzon Şubesi ile üyelerimizin de içinde bulunduğu bir grupta topluca görüşme yapılmış, mesleki açıdan kesişen noktalar ve ayrışmalar ifade edilmiş, Trabzon'un gündeminde olan "Tanjand Yol" konusu tartışılmıştır. Trabzon'da örgütlülük alt yapısı oluşturulması yönünde, üyelerimizin kendi aralarından seçtikleri bir grubun çalışması, ilke olarak kabul edilmiştir.

Geçen süreçte ise, Trabzon Belediyesi'nde Peyzaj Projeleri Onay başlatılmış olup; Mesleki Denetim'e ise henüz geçilmemiştir.

ESKİŞEHİR: Nisan'96'da düzenlenen "Yeşil Alan Sorunları" Paneli'ne çıkılmadan önce, Yönetimimiz'in kentin gezilmesi yönündeki istemi, hava yoluyla sağlanmıştır. Belirttiğimiz görüşler; Demokrasi Platformu'nun Eskişehir için başlattığı, kent içinde rezerv olarak bırakılan 65 ha.'lık bir alanda, 5000 konut ve 25.000 kişinin yaşayacağı yapılaşma kararına karşı başlatılan İmza Kampanyası'nda, olumlu kamuoyu oluşturulmasına etkin katkılar koymuştur. Gelişen süreçte gerileyen Belediye tutumu, '97'de tekrar, anılan bölgenin yapılaşmaya açılması yönünde bir eğilim ortaya koyunca; Eskişehir'de üyelerimizin de etkin olarak katılımının sağlatıldığı (Demokrasi Kurultayı Sekreteryası içinde yer alması ile) Bölge Toplantısı'nda, Merkez Yönetimimiz'ce Odamız görüşü yeniden vurgulanmıştır.

BURSA: TMMOB Yerel Birimleri ele yapılan toplantıya Merkez Yönetimimiz de katılmış, üyelerimiz toplantıya çağrılmıştır. Bursa'da, tarım alanlarından yapılaşmaya açılan ve mahkeme kararı ile durdurulan Yeşil Şehir'in ruhsat almaması, Cumhurbaşkanı'nın temel atma törenine katılmaması yönünde görüş oluşturulmuştur. Yine kent içinde konut yerleşimleri yakınında ruhsatsız olan "patlayan LPG'li benzin istasyonları"nın bir an önce mühürlenmesi kararı alınmıştır.

TEKİRDAĞ: Merkez Yönetimimiz, Tekirdağ tarım toprakları üzerine kurulan sanayi tesislerinin uygunsuz yer seçimi konusunda, Temmuz'97'de yerinde yapılan toplantıda, Odamız görüşlerini ortaya koymuştur.

PMO Merkez Yönetimi Düzeyinde Konuşmacı Olarak Katılınan ve Bildiri Sunulan Panel-Sempozyum-Kongre-Kurultay ve Şur'a Etkinlikleri

(Dergimizin diğer sayfalarında değinilmeyen)

27 Nisan'95 Düzenleyen: TMMOB Şehir Plancıları Odası, Konu: "Özelleştirme ve Kamu Arazileri" Sempozyumu Kapanış Paneli. Yer: Ankara.

5 Haziran'95 Düzenleyen: TMMOB Peyzaj, Mimarları Odası, Konu: "Çevre ve Örgütlenme Paneli" Yer: Peyzaj Mimarları Odası Lokali (Terası)

11 Haziran'95 Düzenleyen: TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, Konu: "Çevre ve Kamu Yararı" Paneli. Yer: Ankara.

Nisan'96 Düzenleyen: Eskişehir Demokrasi Platformu Konu: "Eskişehir'in Yeşil Alan Sorunları" Paneli. Yer: Eskişehir.

Mays'96 Düzenleyen: Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Konu: "Yeşil Alan Sorunları" Paneli. Yer: Ankara.

16 Haziran'96 Düzenleyen: Muğla İnsan Hakları Derneği, Konu: "Çevre ve İnsan" Paneli. Yer: Muğla.

20 Eylül'96 Düzenleyen: İzmir TMMOB İl Koordinasyon Kurulu, Konu: "Yasadışı Yapılaşma" Paneli. Yer: İzmir.

Ekim'96 Düzenleyen: TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Adana Şubesi, Konu: Denize Akan Geleceğimiz" Paneli. Yer: Adana.

26-28 Kasım'96 Düzenleyen: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Başkanlığı, Konu: "Çevre Planlama ve Tasarımına Bütüncül Yaklaşım" Sempozyumu. Yer: Ankara.

14-15 Nisan'97 Düzenleyen: TMMOB Makina Mühendisleri Odası, Konu: "Çevre ve Enerji" Kongresi Kapanış Paneli. Yer: Antalya.

Ocak'97 Düzenleyen: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığı, Konu: "Tarımsal Öğretim" Sempozyumu. Yer: Ankara.

11 Mart'97 Düzenleyen: TMMOB, Konu: "Mühendis-Mimar-Kadın" Paneli. Yer: Ankara/AST.

10-12 Mart'97 Düzenleyen: TMMOB'ne Bağlı Odalar, Konu: "Meslekler Üzerine" Konferansı. Yer: Ankara-Gölbaşı Anadolu Lisesi - Mehmet Emin Resulzade Anadolu Lisesi - Tuzluca'yır Lisesi.

1-2 Temmuz'97 Düzenleyen: Devlet Planlama Teşkilatı - Çevre Bakanlığı, Konu: "Ulusal Çevre Eylem Planı" Forumu. Yer: Ankara/Gölbaşı.

Ekim'97 Düzenleyen: Türk Belediyecilik Derneği, Konu: "Yerel Yönetimler ve Meslek Odaları" Yuvarlak Masa Toplantısı. Yer: Ankara

25-27 Kasım'97 Düzenleyen: Tarım ve Köyşleri Bakanlığı, Konu: I. Tarım Şurası. Yer: Ankara.

13-14 Aralık'97 Düzenleyen: TMMOB, Konu: "TMMOB Demokrasi" Kurultayı. Yer: Ankara.

Sosyal Aktivitelerimiz

BARTIN-İNKUM-SARFANBOLU-AMASRA TEKNİK GEZİSİ

Odamız'ın Işıklar Tuğla A.Ş.'nin suponsorluğunda yaptığı etkinliklerden birincisi Genel Merkez ve Antalya Bölge Şubemiz üyeleri ve İstanbul Bölge Şubesi Yöneticileri'ni (2 otobüs), ikincisi de yine Genel Merkez üyelerimizi içine alan, üç günlük Teknik Geziler şeklinde gerçekleşmiştir. Söz konusu geziler, İzmir ve Adana Bölge Şubelerimiz için de yenilenmiştir. Işıklar Tuğla Fabrikaları'nın gezilmesi, ürünlerin kullanımı ve uygulama örnekleri ile ilgili demo gösterimlerinin yanı sıra; doğa gezileri, Safranbolu tarihsel dokusu, İnkum plajı, Amasra çevresi kömür ocakları, kum ocakları ve çevrede yol açtıkları tahribatın incelenmesi, Otel'de verilen brifing ve ayrıca tekne gezileri ve yüzme olanaklarıyla zenginleştirilmiş bir gezi gerçekleştirilmiştir.

PMO TERASI LOKAL İŞLETMESİ

Genel Merkezimiz Terası (Yaz Bahçesi) yaz sezonu boyunca Lokal olarak işletmeye açılmış ve bir meslektaşımızca çalıştırılmıştır.

5-8 Haziran Çevre Haftası etkinlikleri dışında periyodik dia ve film gösterileri, heykel ve resim üzerine gösteriler gibi pek çok etkinliğimizin yanında, mangal partileri vb., üyelerimiz ile birlikte yakın çevrelerinin de katılımlarıyla; Terasımız'ı yaz sı-

cağında "soluk alma yeri" haline getirmiştir. Oda Terasımız'ın açık mekan olması, kış sezonunda yoğun talep olmasına karşın işletilmesini olanaksız kılmaktadır.

GELENEKSEL YILBAŞI DAYANIŞMA GECELERİMİZ

Genel Merkezimiz'in ilk kez Oda Mekanı'nda, bir kez Houston Otel'de, bir kez de Emekli Sandığı Sosyal Tesisleri (Gökdelen) 'nde gerçekleştirmiş olduğu geleneksel hale gelmiş olan Yılbaşı Dayanışma Gecemiz'e üyelerimizin yanı sıra, Şube Yöneticilerimiz, TMMOB ve bağlı Oda Yöneticileri, siyasi parti yöneticileri, milletvekilleri, çeşitli basın mensupları, bürokratlar katılmış; Odamız'ın yeni yıla ilgili barış, dostluk, kardeşlik ve dayanışma mesajının iletildiği etkinliklerimizden birisi

Eylül'97'de Prof. Dr. Kadir Cangızbay'ın "HABEAS OİKOS'dan-HABEAS CORPUS'a Kişi Dokunulmazlığı'ndan- Çevre Dokunulmazlığı'na Söyleşisi çevrede yaratılan talanı gözler önüne sermiştir.

Ekim'97'de Ressam Cafer Tabak'ın "Bir Resim Nasıl Okunur" Dia'lı Söyleşisi, resme aslında bakıp da yeterince algılayamadığımız konusunu, gözler önüne sermiştir.

TMMOB Mühendis-Mimar Mitingi

“Demokratik Türkiye - İnsanca Yaşam”

18 Ocak'97'de gerçekleştirilen Miting; Mühendis-Mimarların kamuda ücret-özlük hakları vb. gibi konularda bilinen sorunlarının yansıması üretimden el çektirildikleri bilimsel teknolojik hizmetlerde kendilerinin yerine taşeron ve rantçı mekanizmaların devreye sokulduğu siyasal iktidarların kamusal alanın inşasına ait devlet politikalarına temel eleştirilerini meydanlara taşıdıkları; demokratik bir yapılaşma ve insanca yaşam koşullarını dile getirdikleri haklı bir karşı uruş olarak, kamuoyuna yansımıştır. Miting öncesi çeşitli kamu kuruluşlarında TMMOB olarak ön toplantılar yapılmıştır.

Mersin/Akkuyu Nükleer Karşıtı Miting

9-10 Ağustos'97'de TMMOB ve Bağlı Odaları Yöneticileri basın ile birlikte Akkuyu'ya gitmiş. Diğer sivil toplum örgütlerinin halk ile birlikte katıldığı “Nükleer Karşıtı Mitingi” gerçekleştirmişlerdir. Ulusal Çevre ve Enerji Politikalarımız anlamında temel bir eksen oluşturan konuya Oda'mız bilimsel ve teknik verilere dayalı çalışmalardan yola çıkarak, TMMOB ve bağlı Oda'ları ile ortak bir platformda yer almıştır.

Akkuyu dönüş yolunda basınla birlikte, orman yangınıyla, hektarlarca ormanın yandığı alan için çekimler yapılmıştır.

İMZA KAMPANYALARIMIZ

ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ'Nİ RAHAT BIRAKIN!..

Bozkırın Başkent vizyonu üstlenen Ankara'sına, 1928'de Mustafa Kemal'in armağanı olan AOÇ; tarım ve orman dokusunu peyzaj kullanımında buluşturan, Ankara'nın batıya açılan yeşil koridorudur. Bir yanda ağaçlandırma seferberliği, öte yanda çağdaş üretim teknikleriyle kaliteli ürün alınma yönelik öğretici uygulama alanları ile, kısa zamanda Ankara'nın peyzaj ile bulunduğu bir yer olmanın ötesinde; kamusal alanda kolektif üretim niteliği ile, 1947'de kurulan İsrail Devleti'nin Kibutz'larına model olacak kadar, yüksek başarı grafiği sergilemiştir.

Ancak AOÇ'nin, o yıllardan bu yana siyasal iktidarların yandaşı çıkar çevrelerine peşkeş çekilmesini, "Mustafa Kemal'in Çiftliği" olması ve "Özel Yasası" bile kurtarmamıştır.

Gelinen süreçte; planlama literatürüne, ticaretin kamu yeşilinde egemen kılındığı, karın maksimizasyonunu amaçlayan, "ticari rekreasyon" bağlamında, AOÇ adeta can çekmektedir. Bugün, benzin istasyonlarına, derme çatma büfe işletmeciliklerini birbirlerine kapırmamak için kıyasıya rekabet eden büfe mafyalarına, bakımsız ve yazık ki çocukların bile ilgisini çekemeyen hayvanat bahçesi, ekim-dikimi-çifti-çubuğu geri bırakılan tarım, açmaların başgösterdiği koruluk kullanımlarına ve bütün bunları kamusal alanda denetimsizliği sistemleştirmek adına yapan, "özürülü" İşletme Yönetim'lerine yenik düşürülmüş bir AOÇ var karşımızda.

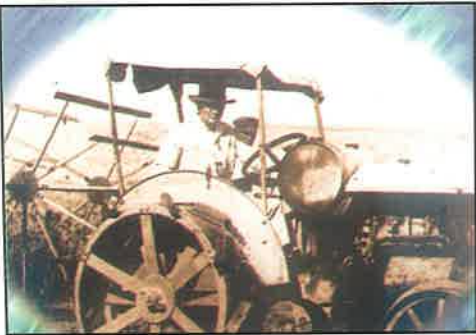
AOÇ, kimlerden yana mağdur olmadı ki?

1980 sonrası Askeri Dönem'de Gazi Orduevi ve Devlet Mezarlığı, Özel Dönemi'nde Marmara Oteli inşaatları, Özel Okul tahsisleri, AŞTİ işgali, yakın bir tarihte spor kulüplerinin tahsise talip oluşu, örnek verilebilir.

Bir zamanların Gazi Mahallesi ve Demetevler'in topraklarını da içine alan AOÇ'nin, 167.500 m2'lik bir bölümünün Hal ve Belediye Hizmet Binaları yapılmak üzere Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne "İkram edilmesi"ne dair Yasa Tasarısı, TBMM'de Komisyon'dan geçerek Genel Kurul onayına sunulmak üzere gönderilmiştir.

Mevcut Hal'in satışını olanaklı kılan ve AOÇ'inde yeniden yapımını, bir süre sonra da satışını kurgulayan Yasa Taslağı, bir an önce TBMM'den geri çekirilmelidir.

AOÇ Ulusal Bağımsızlık Savaşımız sonrası, çağdaş bir karakter kazandırılmaya çalışılan Anadolu Ankara'sının tarihi ve kültürel emeğinin ve alınterinin bir ürünüdür, simgesidir. Kent için olağanüstü önemli bir soluk alanıdır. Orman ve tarım dokusu planlanamamış, korunamamış ve gelişimden yoksun bırakılmıştır. AOÇ'ni her fırsatta talanlamaya gelen siyasal iktidarlara, Kuruluş Yasası anımsatılmalıdır. AOÇ'nin "bütüncül bir planlama ile" mevcut kullanımlarının elden geçirilerek; yapılaşmanın ve ticari

BASIN AÇIKLAMALARIMIZ

rekreasyonun donduğu Peyzaj Planlaması ile kamusal kullanımı yeniden düzenlenmelidir.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, aşağıdaki istemlere yönelik olarak bir "İmza Kampanyası" başlatmıştır.

- Yasa Taslağı TBMM'den çekilmelidir.
- AOÇ, tahsis-satış ve özelleştirmeden uzak tutulmalıdır.
- AOÇ'ne, "bütüncül yaklaşımlı bir Peyzaj Planlaması" ivedi yapılmalıdır.

AOÇ, BELEDİYE'NİN DEĞİL, ANKARA'LILARINDIR!.. SİYASİLERİ SORUMLULUĞA VE HESAP VERMEYE DAVET EDİYORUZ!
Kamuoyunun bilgisine sunarız.

Ankara - Gökçeyurt Nenek Köyü - Mermerciler Sanayi Sitesi'nin, "Doğal Sit" kapsamındaki köy arazisinin talanına yolaçan İmar Planı'nı onaylayan Ankara Büyükşehir Belediyesi; Mimarlar Odası ile birlikte köye bir gezi yapılarak, "Protesto" edilmiş ve konu basına da yansıtılmıştır.

Güvenpark, Rant Tesisi Olmasın!

Güvenpark, Cumhuriyet Ankarası'nın ilk planlama hareketi içerisinde, kent merkezine "meydan" karakteri vermek için planlanmış. Bakanlık binalarınca uzanan aksta da, Parlamento'yu odaklıyor. Ancak,

geçen zaman içinde otobüs ve dolmuş durakları, metro şantiyesi ile, alanından hep çalınmış durumda. En son olarak da, Büyükşehir Belediyesi'nin katlı kullanımlı "rant"a dönük istemiyle karşı-karşıya.

Üstelik her geçen gün öz-öz planlamasını yitiriyor.

Eski Kızılay Binası'nın önündeki Park'ı "yokettik"; sıra, Güvenpark'ta mı?

Oysa Güvenpark, Kızılay'ın ortasındaki tek "sohuk"!..

Güvenpark, kendi özgün kimliğine sahip çıkan bir restorasyonu, halkın "gerçek" kullanımına sunmak üzere, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nden ivedi olarak beklemektedir. Bu anlamda Ankara Büyükşehir Belediyesi, Güvenpark'ın alanından dolmuş duraklarına daha fazla çalıp-çırpmadan, rant adına otopark ve benzeri yeni kullanımlarla tüküştürmeden, yalnızlığını bozmadan planlamayı becermek zorundadır!..

Büyükşehir Belediyesi Altınpark Anfa Tesisleri'nde, Park-Bahçe-Flora Fuarı'nı Protesto

95-96-97 yıllarında Mart ayı sonunda düzenlenen Büyükşehir Belediyesi Fuarı, Odamız'ca her yıl protesto edilmiştir. Büyükşehir Belediyesi'nin Peyzaj Mimarlığı Hizmetleri konusunda, Oda Mesleki Denetimi'ne karşı çıkışı ve Peyzaj Mimarlığı'nı sömüren, yandaşlarına haksız rekabete dayalı rant yaratma uğraşısıyla sınırlı, toplum yararına yönelik bir kamu hizmetini savaştıran uygulamaları nedeniyle; söz konusu Fuar'ı meslektaşlarımıza değil, Belediye'ye bir "kazanç kapısı" olarak görmekteyiz. Basında "gündem"e alınan konuya, meslektaşlarımız da böylesi bir genellikten baktıklarında, Oda görüşüne katıldıklarını; az sayıda "ticari firma" statüsündeki katılımlarıyla da ispatlamışlardır. Giyim firmalarının bile katıldığı fuarın, kedi-köpek şovlarıyla ve güzellik yarışmalarıyla cezbedilme çabaları bile, yazık ki sönük geçmesini önleyememiştir.

KENT HABERLERİ

Mimarlar, Gökçek'in kentin bir çok yerine "yapıştırdığı" fiskiye havuzlara karşı çıktı

Çevre tasarımlarında havuz kirliliği

BAHAR TANRISEVER

ANKARA - Anakent Belediye Başkanı Melih Gökçek'in havuz sevdasıyla, kentin bir çok bölgesine yaptırdığı islam dokusuna uygun fiskiye havuzlara mimarlar tepki gösteriyor. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şube Başkanı Gökçürk Gültekin, etüt edilmeden yüzeysel olarak yapılandırılan havuzların "iğreti" durduğunu dile getirirken, Peyzaj Mimarları Odası Başkanı Betül Uyar, işlevsel etkinlikten yoksun olan havuzların ekonomik açıdan da israfa ve çevre kirliliğine neden olduğunu söyledi.

Gökçürk Gültekin, planlaması ve programı hazırlanmadan, yapılan havuzların "yüzeysel yapıştırmalara dönüştüğünden iğreti durduğunu" belirtti.

Güzelliğinden çok yanlışlığı göze batan havuzların islamın dokusunu yansıttığını kaydeden Gültekin, "Anıtkabir'in arkasında yapılan havuz, oldukça yüksekte olması nedeniyle trafiği engeleyecek. Beşevler havuzu, rüzgarlı havalarda gelen geçeni sırılsıklam bırakıyor. İnsanları sırılsıklam edip, çamur içinde yürümek zorunda bırakan bu havuzlar aceleyle getirilmiştir" dedi. Her biri yaklaşık 20 milyar liraya mal olan havuzların, tafisi mümkün olmayan ikinci maliyetleri olabileceğini belirten Gültekin, bu maliyetin Ankaralıların yüküne dikkat çekti.

Tandoğan Meydanı'ndaki sürahi-fincan yapıtını da eleştiren Gültekin, "Fincan arap ülkesinin simgesidir. Ankara'ya ne ilgisi var, neden kondu?"

Suyu hem az hem de kirli olan Mithatpaşa Üst Geçiti'nin altındaki havuz, yapma çiçeklerle süslenmiş...

Madem Ankara'ya yapıldı, üzerinde neden Kültürye Porselen yazıyor? Reklam amacı taşıyor. Ankaray'da giriş çıkışların yaya yollarına bağlantıları sağlanmadan açıldı. Çamurlu kumlar üzerinde içeriye girip çıkıyorsunuz" diye konuştu.

"Ben yaptım oldu mantığı hakim"

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Başkanı Betül Uyar da, Ankara'ya kimlik kazandıran, meydanı ya

da mekânı betimleyen ve ilginç hale getiren simgesel objelerin kullanıldığı çekici kentsel tasarımların yerine, "ben yaptım oldu mantığıyla, parçacı, ilkesiz, geri mühendislik ve mimarlık örnekleri sergilendiğini" söyledi. Havuzların ve su sistemlerinin pahalı olduğunu vurgulayan Uyar, "arabesk tarzdaki bu israfçı tasarımlar"ın, renk, doku, norm ve form açısından bir karmaşa, çevre kirliliği yarattığını savundu. Kente açık ve yeşil mekan sağlanması açısından bütüncül yaklaşımların önemini vurgulayan Uyar, parçacı yaklaşımlarla kentsel maliyetleri artıran havuzların, öncelikli olan yeşil alanların oluşturulmasını da engellediğini söyledi. Uyar, işlevsel açıdan, yaya ve araç trafiğini kitleyen havuzlarda, emniyet ve güvenlik sistemlerinin de yer almadığını belirterek, 220 voltluk şehir cereyanının trofo sistemleriyle indirgenmemesi nedeniyle, elektrik kaçaklarının tehlikelerine dikkat çekti. "İdeolojik dayatmalardan yola çıkılarak, kentsel tasarım ayırları oluşturulduğunu" dile getiren Uyar, şöyle dedi:

"5 ayı kuş olan Ankara'da don ve benzeri olumsuzlukları hiçe sayarak, müteahhitlere peşkeş çekilen bu düzenlemeleri, yalnızca heves olarak değerlendiremeyiz. Ayakaltı havuzlar, mekânı zenginleştirme ve donatma yerine, insanları itiyor. Gökçek, meydanları tabelalaştırıyor. İşlevsel, estetik ve ekonomik açıdan yapılanlar israfa ve kirliliğe neden oluyor."

Belediyeye havuz tepkisi

Murat KOCA

ANKARA- Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin, Tandoğan Meydanı'ndan kaldırılan superili havuzu, çöplüğe atması tepki ile karşılandı.

SiyahBeyaz'ın dünkü sayısında "Superili havuz çöplükte" başlığıyla duyurduğumuz haber üzerine ilk açıklama Peyzaj Mimarları Odası'ndan geldi.

Oda Başkanı Betül Uyar, superili havuzun Ankaralıların benimsediklerini anımsattı. Havuzun bulunduğu

meşdanı betimlediği için bir simge olarak ele alınabileceğini belirten Uyar, "Kentlerin kent kimliğinin oluşmasında simgelere gereksinimi vardır" dedi. Uyar, şunları söyledi:

"Büyükşehir Belediyesi, kendisinden önce oluşmuş bütün kimlikleri katletmek gibi bir dikta anlayışını kurumsallaştırmış durumda. Bu son derece kaygı verici. Su perilerinin masumiyeti bile kendi ideolojisini destekleyici unsurlar olmadığı için, heykel katliamından kurtarılamıyor. Kentin öyküsünü anlatan bu tür sembelleri yarına aktar-

maya ve onları tescilleyerek kurtarmaya ivedi olarak gereksinim var."

Uyar, Peyzaj Mimarları Odası olarak, bu konuda üstlerine düşeni yapacaklarını ve superili havuzun kurtarılması için çaba harcayacaklarını da sözlerine ekledi.

Öte yandan Anıttepe Mahallesi Muhtarı Bilal Kaplan da, Tandoğan'dan kaldırılıp götürülen ve kaderine terk edilen tarihi havuza sahip çıktı. Mahalle sınırlarında olduğu sırada, birçok ailenin çocuklarını da alarak havuzun kenarına dinlenmeye gittiğini anla-

Maltepe Köprüsü'nün altındaki parkın bitmiş hali..

Kablolar açıkta... Belediyemiz nerede?

Tesisatların Hali...

Havuzumuzu geri istiyor. Superili havuzun, Anıttepe inleri için özel bir yeri olan Kaplan, "Eski yerine asyonlar nedeniyle sorun ona başka yer de buluruz. elinin anılarında yeri olan çöplüğe terk edilmesini diye konuştu.

vatanuâşarın çocuklarıyla çevresinde oturarak dinlenebildikleri bir mekân yaratan superili havuzu tekrar mahallelerinde görmek istediklerini söyle-

Mamak Çöplüğü
Patlamaya Hazır
Hem de Metropül
Belediyesi sınırları
içerisinde...
Ümraniye Çöplüğü
anlaşılan ders
okunması

Son yıllarda sel felaketleri Türkiye'nin değişmez gündemi oldu.

Bu da Diyarbakır
Sar Dibi'nin Çöplüğü...
Çocuklar ve Kentsel Çevre ..
Utançlarımız...

Burası
MAMAK...
Elektrik direği,
her halde orta
refüj olarak
kullanılmakta...
Yetkililerin
Dikkatine!..

Yeni sel felaketlerinde daha az hasar için 'İmar Yasası değişmeli'

ANKARA - İzmir'de yaşanan sel felaketinde, sorunu altyapı yetersizliği olarak gören uzmanlar günah keçisi aranması yerine, gerçekçi çözümler üretilmesi gerektiğini söyledi. Türk Mühendisler ve Mimarlar Odaları Birliği (TMMOB) Peyzaj Mimarları Odası Başkanı Betül Uyar, İzmir Şube Başkanı Gülbin Hiçyılmaz ve Antalya Şube Başkanı Tülay Tosun, İmar Kanunu'nun bir an önce değiştirilmesi gerektiğini, kanun değiştirilmediği takdirde, yeni İzmir ya da Semirkent felaketlerinin yaşanabileceğini belirtti.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Başkanı Gülbin Hiçyılmaz, İzmir felaketinin konuşulduğu bugünlerin iyi değerlendirilmesi gerektiğini vurgulayarak, çevreciliğin çöp toplamaktan ibaret olmadığını söyledi. Ekolojik dengesizliğin faturasını her bireyin tek tek ödeyeceğini ifade eden Hiçyılmaz, bu gidişe son vermek için nazım plan kararlarına halkın demokratik katılımının sağlanması gerektiğini belirtti. Hiçyılmaz, belediyelerin siyasi davranışını, bunun en son örneğinin ise İzmir'in tek

yeşil alanı olan beş yüz bin hektarlık alanın imara açılması olduğunu söyledi.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Başkanı Betül Uyar ise, öncelikli olarak büyük metropollere önerdikleri çevre düzenleme projesinin, soruna çözüm olabileceğine değindi. Uyar, "Toplu konut alanlarında uygulanmak üzere çevre düzenleme projelerinin tüm belediyelerde, ruhsat ve iskan aşamasında aranması gerekir. Ama 3194 Sayılı İmar Kanunu'nda bu yer olmadığı için, belediyelerle ancak protokol anlaşması yapılabilir."

Protokolü yapan yönetim seçimi işbından ayrılınca, yeni gelen yönetimle yeni protokol imzalanması gerekiyor" dedi. 27 Mart seçimlerinden önce bu protokolün Ankara için imzalandığını, ancak yeni gelen RP'li yönetimin protokolü yenilemediğine değinen Uyar, "Ülkede ne kadar belediye varsa hepsiyle tek tek protokol yapmak yerine bu yasal bir zorunluluk olmalı. Çevrecilik günümüz koşullarında ancak yasa ile partiler üstü hale getirilebilir" dedi. (Evrinsel)

Kaçak bir yapı...
Yıkılıyor...
Yıkılmasaydı,
yaşamını
yandaki gibi sürdürecektik!..

ANKARA DEMETEVLER

YASA DEĞİŞİKLİĞİ İSTİYORLAR Peyzajcılar İmar yasasındaki bazı maddelerindeğişmesini istiyor. Genç mimarlar, Halk Kütüphanesinde yaptıkları genel kurulda Antalya şube başkanlığına Tülay Tosun'u getirdi.

Peyzaj mimarları hak peşinde

HAZIRLADIKLARI projeleri İmar yasası nedeniyle kabul edilmeyen peyzaj mimarları, kanun değişikliği yapılmasını istiyor. TMMOB'nin 22'nci oda olarak katılan Peyzaj Mimarları Odası Antalya Subesinin, Tekelioğlu II Halk Kütüphanesinde yapılan genel kurulunda konuşan peyzaj mimarları, çarpık yapılaşmayı önlemek kendilerine

de yasal yetki verilmesini istedi. Çalışmalarını, belediyeler arasında imzalıdan protokollerle sürdürdüklerini söyleyen peyzajcılar, amaçlarının, kıyı kentlerinin çehresini değiştirecek projeler hazırlamak olduğunu belirtti. Peyzaj Mimarları Odası Genel Başkanı Betül Uyar, "Antalya için hazırlanan yeni nazım İmar planı

konusunda da bizden yardım istedikler. İnceleme ve görüşmelerimiz bir rapor halinde Büyükşehir Belediyesi'ne sunacağız. Peyzaj planlaması hiçbir projenin değeri yok. TBMM'de yasa değişikliği yapılana kadar mücadelemizi sürdürüreceğiz" dedi. Yapılan seçimde, şube başkanlığına Tülay Tosun'geltilirdi.

Nölan GÜR / ANTALYA (İhla)

TMMOB Makina Mühendisleri Odası'nın 14-15 Nisan '97'de Antalya'da düzenlediği "Enerji ve Çevre Kongresi Kapanış Paneli."

Antalya'ya yeni çehre

(7.02.1997)

37/07.

Kent Mobilyaları Komisyonu, kamuya açık toplu kullanım alanlarını yenileyecek

Antalya Büyükşehir, Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa belediyeleri, Mimarlar, Peyzaj Mimarları Odaları ve Akdeniz Belediyeler Birliği'nden oluşan Kent Mobilyaları Komisyonu, ilk toplantısını yaptı, kamuya açık yerlerin tekrar düzenlenmesi kararı alındı. Çalışmaların otobüs duraklarından başlayacağını belirten Peyzaj Mimarları Odası Başkanı Tülay Tosun, ön çalışmaların tamamlandığını söyledi.

Tosun, "Biz Antalya'nın kentsel kimliğini kazanması amacıyla kent mobilyaları konusuna çok önem veriyoruz. Çünkü şu anda Antalya'daki kullanım alanları berbat durumda. Standartlar ölçüsünde projelendirmediğimiz bütün kamuya açık alanları gözden geçireceğiz. Bu konuda belediyelerden ve diğer sivil toplum örgütlerinden destek bekliyoruz"

İLK ÇALIŞMA DURAKLARDA Peyzaj Mimarları Odası üyeleri, Antalya'ya yakışır otobüs duraklarının hazırlanması için gece gündüz çalıştıklarını belirterek "Bu duraklar ve varacağı her değişiklik"

En güzel bahçe emekli pilotun

Büyükşehir Belediyesi'nce düzenlenen En Güzel Bahçe Yarışması'nda, emekli pilot Orhan Alperdem'in bahçesi birinci seçildi.

ANTALYA Büyükşehir Belediyesi'nce çevre bilincini artırmak, insanların nefes alabilecekleri yeşil alanlar yaratmak ve kent insanının yeşile öncelikle kendi bahçesinde sahip çıkmasını sağlamak amacıyla düzenlenen "En Güzel Bahçe" yarışması sonuçlandı. Büyükşehir Belediyesi, Mimarlar Odası, Peyzaj Mimarları Odası ve İnşaat Mühendisleri Odası'ndan 7 uzmanın jüri üyesi olarak görev yaptığı yarışmaya katılan 27 bahçeden, emekli pilot Orhan Alperdem'in evinin bahçesi birinci seçildi.

PARA VE PLAKET ODULU

Büyükşehir'e peyzaj raporu

PEYZAJ Mimarları Odası Antalya Şubesi üyeleri, dışa isnir ve yaşanabilir kent için kulları arzadı. Kentin sorunlarını içeren bir rapor hazırlayan peyzaj mimarları, bunu Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı'na sunarak işbirliği önerdi. Raporlarında bazı yapılaşma, kıyı iscaii ve kırlık

RAPORDA YER ALAN SORUNLAR

- Kentimizde hava sirkülasyonunu engelleyen şekilde yapılaşma denizle paralel yapılaşma özellikle kıyı aylarında havayı kirletmektedir. Yeni yapılaşmalarda bu konu gözetilme alınmalıdır.
- Kıyılarımız ve kıyılarımızın ranta yenik
- Nüfusun çok üstünde göçü toptik eden apartlık konut, yapılaşmaya izin verilmesi, yapıların çevre ile ilgili problemlerinin çözümünün sadece sahiplerini ilgilendirdiği zihniyetinin olması.
- Otopark problemlerinin bir türlü çözülmemesi.

KALKAN/PATARA WORK-SHOP

Çevre Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurumu'nun 97'de düzenlediği Kalkan/Patara Work-Shop'a Genel Merkez'den **A. Betül Uyar**, Antalya Bölge Şube'den **Murat Çanakçı** katıldı. Yöreye ekolojik dengeyi bozan "havaalanı" yapılması hala gündemde...

Çevre Üretimini, Kent Dekorasyonunu;
Projesinden Uygulamasına...

Çevre Elemanları Üretimini;
Tasarımından İmalatına...

bir bütün olarak, Türkiye'de ilk defa biz
bir Endüstri haline getirdik...

DOKAP Kent Plakları

Tam otomatik tesislerde 'hermetik sızdırmazlık' teknolojisi ile ve iki tabakalı olarak üretilen DOKAP Döşeme Plakları Türkiye'de TSE Belgeli ilk döşeme plaklarıdır.

DOKAP Beton Parke

Tam otomatik tesislerde tek ve iki tabakalı olarak üretilen beton parkeler, ağır-hafif yaya ve araç trafiğinin olduğu mekanların döşeme malzemesidir. 6cm-10cm yükseklikte imal edilen DOKAP PARKE çeşitli renklerde üretilir. ANTİK, TIRTIL, TARAK, DAMLA, KÜP, KUTU, RUSTİK ve DOĞANİT olarak sekiz tiptir.

DOKAP Kent Mobilyaları

Beton, Ahşap, Metal ve Doğal-taş ile üretilen; Alçak ve Yüksek Aydınlatma, Bank ve Oturma Elemanları, Bitki Kasaları, Çeşmeler, Çiçek Duvarı Elemanları, Çöp Elemanları Sınır Elemanları, Duvar Elemanları, Ağaçlı Elemanları, vs. Kent Çevrelerinin her türlü ihtiyacına cevap verebilecek estetik ve fonksiyonda ürünlerdir.

DOKAP YAPI ELEMANLARI SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

MERKEZ: Turan Emeksiz Sok. No:1 GAZİOSMANPAŞA 06700 ANKARA **TEL:** (312) 468 55 76(5 HAT) **FAKS:** (312) 468 55 81

BÖLGE: Gül Sokak No.9, 1.Levant 80620 İSTANBUL **Tel:** (212) 264 12 96-264 05 98 **Fabrika:** Bakacakkadı Devrek-ZONGULDAK **Tel:** (372) 532 7904

Peyzaj projesi protokolü, Türkelli Belediye Başkanı Ali Danacıoğlu ve Oda Sekreteri Özlem Yetkin tarafından imzalandı.

İnşaat ruhsatları için Peyzaj projesi istenecek.

Belediyelerin, inşaat ruhsatı vermeden önce istediği teknik belgelerin yanında, onaylı peyzaj projesinin de bulunmasını zorunluluk haline getiren protokol, Türkelli Belediye Başkanı Ali Danacıoğlu ile Peyzaj Mimamları Odası İzmir Şubesi Sekreteri Özlem Yetkin tarafından imzalandı. Protokolde, peyzaj projesinin bulunmaması durumunda inşaat ruhsatının kesinlikle verilmeyeceği belirtildi. Belediye Başkanı Danacıoğlu, Türkiye'de peyzaj mimarisinin önemsenmeye başladığını belirterek "Yerel yönetimler, oy kaygısı gütmekten bu protokolü hemen imzalamalıdır" dedi. Yetkin ise, belediyelerin bu protokolü imzalamaya yanaşmadığını belirterek, "Hedefimiz Büyükşehir Belediyesi'ne de bunu kabul ettirmek" diye konuştu.

(ALPAY SÖNMEZ)

İZMİR BÖLGE ŞUBESİ URLA BELEDİYESİ BAŞKANI İLE PEYZAJ PROJELERİ ONAYI PROTOKOLÜ İMZALADI.

Peyzaj Projeleri Urla'nın yeşil dokusunun bozunumuna önemli ölçüde bir engel teşkil edecek, İzmir'de talanlanan yeşile iyi bir örnek oluşturacaktır.

MÜTEAHHİTLİK KARNESİ

Bayındırlık Bakanlığı bünyesindeki görüşmelerimiz en son Teknik Uygulama ve Araştırma Genel Müdürlüğü bürokratik kademelerinin, Peyzaj Mimamları'nın Müteahhitlik Karnesi alması yönündeki yazısı ile olumlu yanıtlanmıştır. Yapılacak değişikliğin, Resmi Gazete'de yayınlanması beklenmektedir.

MAMAK BELEDİYESİ'NDE PEYZAJ PROJELERİ ONAYI

Mamak Belediye Başkanlığı ile 2 kez yapılan görüşmede, "Peyzaj Projeleri Onayı" Belediye Meclisi'nden geçirilmiş olup; mesleki denetim konusu da, direkt Belediye Başkanı'nın talimatları doğrultusunda yaşam bulmaktadır.

YENİMAHALLE BELEDİYESİ'NDE MESLEKİ DENETİM

TMMOB Başkanı ve Yapı Süreci'nde Mesleki Denetim yapan 5 Oda Başkanı'nın (Mimarlar, İnşaat, Elektrik, Makina, Peyzaj), Çankaya - Yenimahalle - Mamak ve Gölbaşı Belediye Başkanları'nı çağlandırdıkları ve Mesleki Denetim ile ilgili görüş bildirdikleri yemekli bir toplantı düzenlenmiştir.

DAA SPRINKLERS

TÜRKİYE TEMSİLCİSİ: ELİT DİŞ TİC. ve PAZ. LTD. ŞTİ
B.ONAT CAD. EKİNCİ SİTESİ D. BLOK D.5 ANTALYA
Tel: (0.242) 312 27 67 (2 Hat) Fax: (0.242) 312 27 69

YETKİLİ BAYİ: SERASU LTD. ŞTİ
MEVLANA CAD. ÖZTÜRK APT. NO: 35 ANTALYA
Tel: (0.242.)322 72 69

PEY-ART

Çevre İçin Elele

PROJE VE UYGULAMA HİZMETLERİMİZ:

- PEYZAJ PROJELERİ VE UYGULAMALARI
- PEYZAJ SULAMA PROJELERİ VE UYGULAMALARI
- PEYZAJ AYDINLATMA PROJELERİ VE UYGULAMALARI
- YAPAY KAYA PROJELERİ UYGULAMALARI
- BAHÇE BAKIM VE YENİLEME ÇALIŞMALARI

ÜRETİM HİZMETLERİMİZ:

- İÇ MEKAN Bitki ÜRETİMİ
- DIŞ MEKAN Bitki ÜRETİMİ
- MEVSİMLİK ÇİÇEK ÜRETİMİ

PAZARLAMA HİZMETLERİMİZ:

- İÇ MEKAN bitki PAZARLAMA
- DIŞ MEKAN bitki PAZARLAMA
- SULAMA ekipmanları
- BAHÇE ALET VE MAKİNALARI
- ÇİM VE ÇİÇEK TOHURLARI
- ÇİM VE ÇİÇEK GÜBRELERİ
- TORF, PERLİT, bitki HORMONU v.s.
- SERT ZEMİN kaplama MALZEMELERİ

PEY-ART PEYZAJ MİMARLIĞI TİCARET LTD. ŞTİ.

Doğuyaka Mah. Gazi Bulv. 1195 Sk. No: 8/10 - ANTALYA
TEL: 0.242. 322 87 50 (8 Hat) 322 12 36 • Fax: 0.242. 322 75 50